247

EDITURA UNIVERS

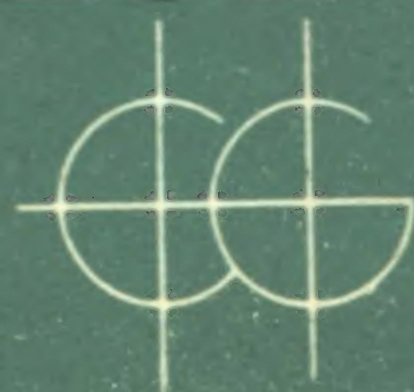
Manuel Cofiño Lopez

DRAGOSTE ŞI LUPTĂ

DRAGOSTE ŞI LUPTĂ de Manuel Cofiño, roman care a concurat la premiul „Casa de las Américas" — 1971, are, faţă de aproape toate celelalte prezentate, şi o virtute extraliterară: este o operă constructivă. Echilibrată, curată, contemplînd spaţiile şi timpul şi adecvîndu-şi-le, introducînd în ele elemente care, la prima vedere, ar putea să pară ciudate, dar care nu sînt, din moment ce comunică intim cu problematica fiinţelor umane; revoluţionară — nu revoluţionară în trecut, în amintire, ci revoluţionară acum, în acest moment, acţionînd ca un îndreptar, arătînd care este dragostea adevărată şi care cea superficială — cea adevărată nu ajunge să se realizeze şi cea superficială repugnă şi duce la tragedie — DRAGOSTE ŞI LUPTĂ mi-a părut, ne-a părut, opera care trebuia să fie premiată.

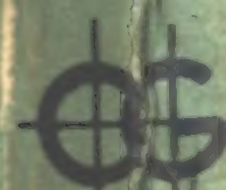
MANUEL ROJAS

GLOBUS

Lei 7,50

17

MANUEL COFIÑO LOPEZ

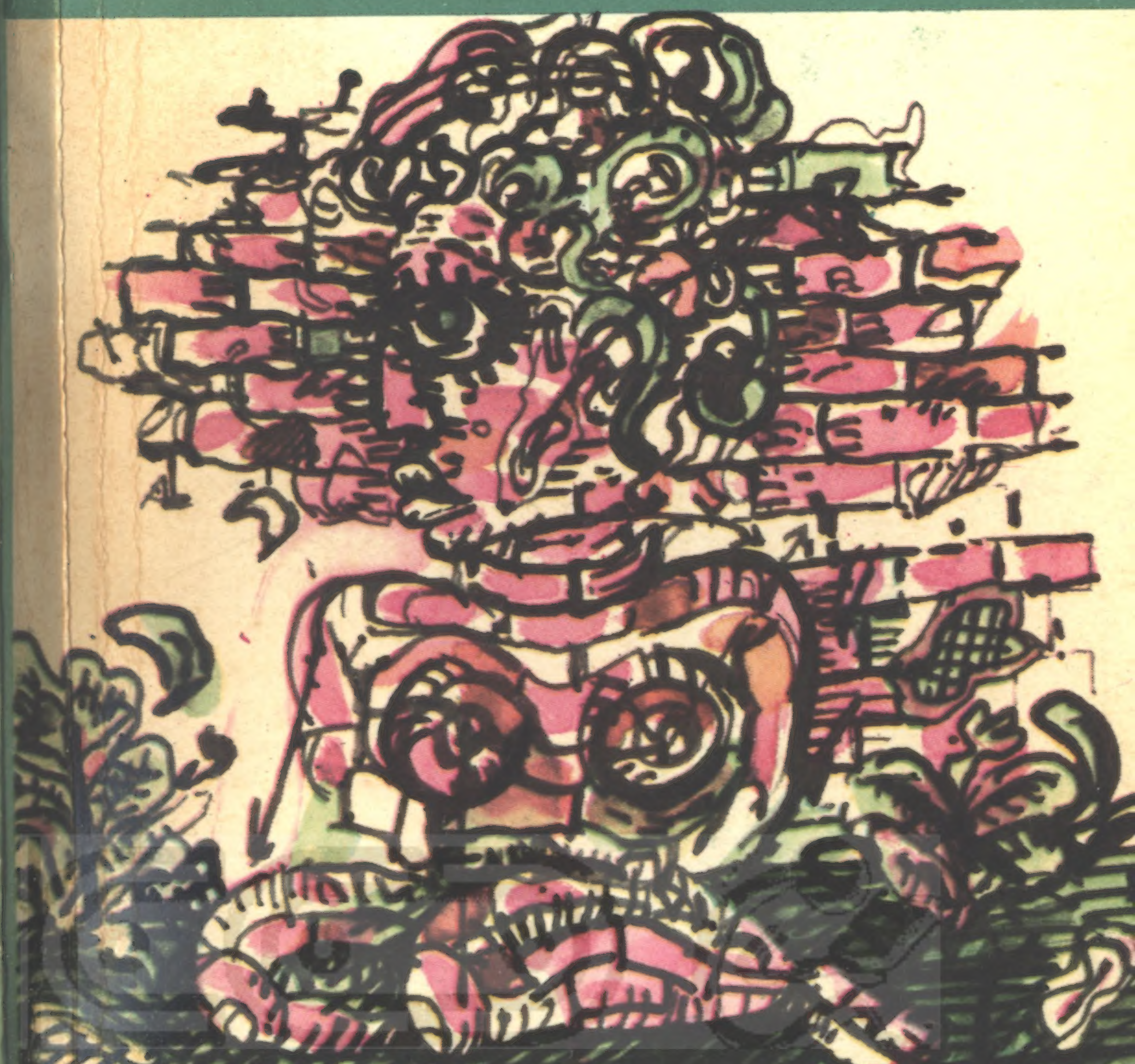
DRAGOSTE ŞI LUPTĂ

1974

MANUEL COFIÑO LOPEZ

DRAGOSTE ŞI LUPTĂ

Colecţia GLOBUS / Editura Univers

Coperta colecției de *ION STATE*
Ilustrația de *AUREL BULACU*

MANUEL COFIÑO LOPEZ
LA ÚLTIMA MUJER Y EL PRÓXIMO COMBATE
Casa de las Américas, La Habana, Cuba
1971

GLOBUS

MANUEL COFIÑO LOPEZ
DRAGOSTE ȘI LUPTĂ

Traducere de
Anca Dovăncescu și Platon Pardău

EDITURA UNIVERS
București
1974

Lector: ELENA LAZĂR
Tehnoredactor: VICTOR MAŞEK

*

Tiraj 8430 ex. Bun de tipar: 20. 10. 1974
Coli tipar 9,125

*

Tiparul executat sub comanda
nr. 580 la
Intreprinderea Poligrafică
„13 Decembrie 1918"
Str. Grigore Alexandrescu nr. 89—97
Bucureşti
Republica Socialistă România

Lui Ibis, Giselita şi Lizette,
fiicele mele
Lui Onelio Jorge Cardoso

Trebuie să ne preocupăm mai puţin de etichetări şi mai mult de înţelegerea motivelor, de găsirea cauzelor şi efectelor. A fi credincios Revoluţiei nu înseamnă să trădezi individul; numai ocupîndu-ne de individ vom putea construi adevăratul socialism. Unii nu văd pădurea din cauza copacilor. Alţii laudă pădurea, în timp ce copacii putrezesc. Noi, aici, trebuie să vedem şi pădurea şi copacii, pentru că, la urma urmei, fără copaci nu există pădure.

BRUNO

PARTEA I

...pentru că pe aici se petrec şi s-au petrecut lucruri ciudate, şi chiar şi acum se mai petrec, şi lumea vorbeşte. Chiar acum cîtva timp, nu prea demult, un băiat de prin apropiere, din părţile lui Las Deseadas, îmi povestea că aici, pe drumeagul ăsta către izlaz, se află o colină, acoperită cu tufe de goiave de unde se auzea un vuiet foarte puternic, ca şi cum ar fi tunat, şi ieşea mult praf. Atunci, zice, asta l-a mirat şi i s-a părut acest vuiet ca şi cum ar fi tunat în adînc, şi ieşea mult praf. Urcă pînă acolo, în locul de unde ieşea praful şi se auzea vuietul acela. Atunci — continuă — ajuns în acel loc, s-a oprit, pentru că era acolo un muşuroi de pămînt din cel mărunt pe care-l scot furnicile, iar din pămîntul ăsta ieşea mult praf. Era ca şi cum sub pămînt totul fierbea, iar praful ar fi fost fumul. Şi un vuiet de parcă se răzvrătea pămîntul împotriva pămîntului, de parcă acolo jos, se îmbrîncea pămîntul cu pămîntul, muncindu-se pe dinăuntru. Lui i se spune Tute; e vărul lui Pipe. Stă aproape de casa mea, şi zice că începînd atunci să scormonească muşuroiul cu un beţişor, aproape că l-a sufocat praful iar zgomotul a dispărut şi n-a mai auzit nimic şi s-a liniştit şi praful. Mi-a povestit toate astea cam prin luna martie. Da, şi aici se întîmplă lucruri ciudate! Nu-i

numai aratul, împrăştiatul îngrăşămintelor, îngrijitul pinilor, şi tot ceea ce este de făcut în fiecare zi, în toate zilele fără a sări peste vreuna.

Pe drum discută despre acelaşi lucru, se opresc apoi duşi pe gînduri, evitînd să vorbească despre ceea ce-i frămîntă. Întrebările rămîn fără răspuns, plutind în interiorul automobilului care înaintează, înghiţind fîşia galbenă ce împarte în două şoseaua. Sergio termină de vorbit şi Bruno nu-i răspunde ; scoate o ţigară şi şi-o pune între buze. La pîlpîitul chibritului, figura lui Bruno se luminează : o faţă gînditoare, cu o venă care se zbate pe frunte, spîn, pielea moale şi nişte ochi castanii, somnoroşi, sclipitori. Fumează şi se gîndesc, se gîndesc şi fumează, chinuiţi de întrebări. Ştiu ceva — ceea ce li se spusese — şi nimic mai mult.

Au lăsat în urmă clădirile, luminile, trotuarele înţesate de lume, reclamele strălucitoare şi şoseaua cu fîşia galbenă alergînd pe mijloc. Acum drumul e tot negru, lucind de umezeală, luminat de cele două şuvoaie ale farurilor ; şerpuieşte şi se strîmtează, în timp ce, prin cele două ferestruici intră aerul proaspăt, aproape rece, mirosind a iarbă udă.

Încet-încet, se crapă de ziuă, şi, puţin cîte puţin, la dreapta, departe, se ghicesc munţii înceţoşaţi. Apoi, treptat-treptat, munţii devin verzi, prind contur, se apropie. Uneori, maşina pare că merge în linie dreaptă, dîndu-le impresia că munţii se năpustesc asupra lor, dar brusc, drumul îşi schimbă direcţia iar munţii rămîn din nou în dreapta, mereu la dreapta. „E posibil să se întîmple astfel de lucruri ?“ spune Bruno. De multe ori, în timpul drumului, îşi puseseră această întrebare. Şi Sergio, ca şi pînă atunci, îl priveşte, şi o clipă parcă ar vrea să-i răspundă, dar tace, îşi aprinde o ţigară şi rămîne pe gînduri.

La stînga — numai tufişuri, la dreapta — savană, pînă cînd privirea se loveşte, în faţă, de munţi. Bruno se uită pe geam. „Trebuie că e mai mult decît atît. Asemenea lucruri nu se întîmplă din senin. Trebuie că se întîmplă lucruri mult mai grave“, se gîndeşte el. „Va fi greu.“ Recunoaşte peisajul, nu e prima oară cînd străbate aceste locuri. Îşi aminteşte. Cu cincisprezece ani în urmă, trecea pe aici într-un Ford, însoţit de ea ; pe atunci el era altul şi totul era altfel. Ea stătea alături de el, foarte aproape, cu braţul pe spătarul scaunului şi mîngîindu-l pe ceafă cu palma. Ea, cu ochii migdalaţi şi cerculeţul acela pe frunte, şi parfumul ei, şi vocea ei, făcînd planuri : o casă în Altahabana[1], cu grădină, şi copii, şi în grădină leagăne, bazine şi balansoare pentru copii, şi în fiecare an ar schimba maşina ; şi biroul de avocatură ar merge minunat, şi contul la bancă crescînd şi ei iubindu-se mult, şi luna de miere la Miami, şi ea privindu-l cu ochii ei strălucitori, migdalaţi, pe faţa aceea surîzătoare. Şi, deodată, se vede cu opt ani în urmă, fără Ford şi fără ea, şi cu cicatrice, şi cu alte haine, alt om, şi totuşi nu încă cel care este azi. „Dacă m-ar vedea şi ar vorbi cu mine, nu m-ar recunoaşte“, se gîndeşte Bruno.

Pepiniera de la Las Deseadas este ascunsă între munţii de ardezie — de fapt nişte dealuri sterpe,

[1] Cartier din Havana.

pleşuve, presărate cu tufe. Curînd soarele începe să dogorească, pămîntul crapă, vîntul se încălzeşte şi se înteţeşte, ridicînd praful roşiatic care se lasă peste tabără. Praful pluteşte, pătrunde pretutindeni, acoperă tot, se strecoară prin crăpături, intră pe ferestre, prin porţile veşnic întredeschise — nu se ştie de ce —, se lasă pe podea, se lipeşte de piele, se prinde de buze, şi, cînd îţi treci limba peste ele, rămîne în gură un gust de noroi.

Pipe îşi trece limba peste buze, bate cu vîrful degetelor darabana pe masă şi se aşază pe un scăunel rezemat de perete. Printre obloane se strecoară fîşii de lumină în care joacă praful, iar afară totul pare calm şi dezolant, ca şi cum soarele ar dizolva totul. Este un ins mic de statură, robust, şi poartă o cămaşă colorată, foarte uzată, pantalonii îi sînt rupţi în jurul gleznelor şi ghetele fără şireturi. Alungă cu mîna musca de pe nas, cască, se lasă pe spate, îşi trage pălăria de paie pe faţă şi, cu picioarele crăcănate încît, prin pantalonii uzaţi, i se văd pulpele, adoarme imediat şi sforăie zdravăn. Afară, tabăra calmă sub soarele orbitor. Zgomotul paşilor care se apropie nu reuşeşte să-l trezească ; se mişcă numai, iar pălăria îi alunecă, lăsînd să i se vadă un ochi închis. Abia cînd zgomotul paşilor ajunge în baracă, ochiul se deschide, clipind, stînjenit de lumină.

— Pipe !... Hei, Pipe !

Pălăria cade pe podea. Îşi trece mîinile peste faţă şi se arată în uşa întredeschisă.

— Ce-i, Siaco ?

— Nimic, doar că am trecut pe aici, să mergem...

— Azi nu e nimic.

— Oare vor aduce oameni ?

— Nu ştiu.

— Păi, dacă or să aducă oameni, cu poveştile pe care le vor spune, n-o să le meargă, pentru că noi n-o să le înghiţim.

— Bine, asta o zici tu, dar n-au s-o zică toţi.

— Din partea mea, facă ce-or vrea.

În timp ce rosteşte ultimele cuvinte, sare pe iapa care, stîrnind praful, porneşte greu, ca şi cum omul şi povara ar atîrna cine ştie cît. Siaco îi înfige pintenii în coastele slabe, muştele de pe picăturile de sînge se risipesc şi iapa gîfîie şi domoleşte pasul cînd trece pe lîngă pepiniera unde lucrează femeile.

Direcţia plantaţiilor are sediul în cîmpie, aproape de rambleu, ascunsă între arbori. Oamenii sînt liniştiţi ; vin şi se duc de la dormitoare la cantină, de la cantină la birou. Discută în grupuri mici în jurul băcăniei şi atelierelor. Opt sau zece s-au strîns lîngă pompa de gazolină. Mulţi nu înţeleg, nu sînt lămuriţi asupra lucrurilor care se spun despre Milé. Unii vorbesc tare şi gesticulează, alţii tac, ţinînd capetele plecate. Un grup discută în jurul unei mese de dominó. „Cînd or cerceta, precis or să-l aresteze." „Eu nu pun mîna în foc pentru nimeni, dar adevărul e că ceea ce se spune despre Milé mi se pare greu de crezut. Ba chiar imposibil." David, care tocmai trecea, prinde vorbele din zbor, se opreşte, îşi bagă mîinile în buzunare şi priveşte feţele oamenilor. „Ei ! E adevărat că a pus mîna ?" „Nu ştiu." „Atunci ?" David ascultă, n-aşteaptă a doua întrebare şi se îndepărtează pe drumul aşternut cu pietriş. Intră în birou. Are vagi remuşcări. De fapt, nu sînt remuşcări, ci un amestec bolnăvicios şi confuz de nemulţumire şi frică. Pune în ordine hîrtiile de pe birou. Se aşază şi se uită pe fereastră la lanţul de munţi care se desenează la orizont. Rămîne o vreme

aşa, cu privirea pierdută departe, asupra dealurilor. Se ridică şi se opreşte în pragul uşii. Aşteaptă. Toţi aşteaptă.

Drumul e în rambleu. Automobilul traversează munţii, ia curbă după curbă printre dealuri. Uneori cu dealurile la stînga, alteori la dreapta, înaintează într-un nor de praf.

— Cînd ai fost ultima oară la plantaţie ? întreabă Bruno.

— Acum un an, răspunde Sergio, am venit în inspecţie.

— Cunoşti întreaga plantaţie ?

— Aproape toată, dar cred că sînt cîteva pepiniere noi.

— Ceea ce trebuie să facem mai întîi este să trecem pe la toate sectoarele, să vedem tot, să verificăm noi înşine totul, să vorbim cu oamenii. Nici o decizie pînă nu cunoaştem problemele.

Sergio aprobă din cap, învîrte volanul şi maşina iese din rambleu şi începe să alerge pe un drum forestier, trepidînd şi ridicînd nori de praf roşietici. Vegetaţia e săracă, aspră ; guano piperniciţi, pini nu prea mari, palmieri groşi, mirişte, ierburi uscate.

— Bine, dar Direcţia nu este tot la El Nueve ?

— Ba da, dar pentru ceea ce spuneai, e mai bine să intrăm aici. Mai încolo e o pepinieră.

Drumul e prost. Maşina-i joasă, şi ţeava de eşapament se loveşte adesea de pietre. Puţin mai înainte de a începe urcuşul, o tăbliţă decolorată : *Pepiniera Las Deseadas.*

Din vîrf, se văd, jos, tabăra înconjurată de dealuri, căsuţele de lemn, şopronul cu acoperişul spart,

barăcile, morişca de vînt pentru udatul pepinierei şi straturile de un verde intens, cu răsaduri de pini şi arbuşti. Printre straturi, femeile udă puieţii, le scot pungile de plastic. La apropierea automobilului, cîteva întrerup lucrul şi privesc. Toate poartă pălării mari de paie peste baticuri şi, pe sub fuste, pantaloni lungi.

Cum vede maşina, Siaco smuceşte hăţurile şi o ia spre rîu. Duce un sac de legume şi, într-o traistă albă, are un cocoş de luptă.

Cînd Bruno şi Sergio coboară, douăzeci şi patru de ochi de femei se aţintesc asupra lor, o duzină de feţe îi privesc cu uimire şi cu un fel de îndrăzneală naivă.

— Bună ziua.

— Bună ziua, răspund în cor femeile.

— Cum merge ?

Unele răspund, altele rămîn tăcute, privindu-i cam încurcate. Sergio şi Bruno nu-s îmbrăcaţi în haine de lucru, ci ca acum şase ore, cînd erau la birou.

— Cum merge pepiniera ? se interesează Bruno.

— Bine, răspund cîteva.

— Ca de obicei, îndrăzneşte una foarte timid.

Bruno ezită o clipă, examinînd din ochi pepiniera, privind straturile.

— De ce ca de obicei ?

— Au rămas mulţi puieţi neplantaţi, arată ea. Aceia, priviţi !

— Şi de ce au rămas ?

Bruno o întreabă, nu pe fată, ci pe celelalte, care tac, dar tot fata răspunde :

— S-au veştejit. Îşi dă pălăria pe spate. Ochii sclipitori şi vioi i se luminează ca la o mică sălbăticiune.

— Şi... de ce s-au veştejit ?

Fata ridică din umeri cu graţie, pe buzele ei joacă un zîmbet :

— Asta chiar că nu mai ştiu.

— De mult timp lucrezi aici ?

— Cît îi de curios ! exclamă o bătrînă.

Toţi zîmbesc.

— De şase ani.

— Înveţi ?

— La început da, acum însă asta-i mai greu. Îşi scoate pălăria şi soarele îi cade pe faţă, o picătură de sudoare îi lunecă pe obraz şi rămîne pe bărbie, şovăind dacă să cadă sau să i se plimbe pe gît.

— Ţi-ar place să înveţi ?

— Da.

— Să ştiţi că Mercedes a fost fruntaşă pe Forestieră, intervine o voce din grup. Brigada ei a fost mereu pe primul loc.

— Foarte bine ! spune Bruno şi priveşte în ochii lui Mercedes, transparenţi ca picăturile de apă care alunecă pe răsaduri.

— Responsabilul pepinierei este aici ? întreabă Bruno.

— Nu ; de ieri a plecat la El Nueve, la Direcţia plantaţiilor, răspunde Mercedes, dar în birou trebuie să fie Pipe.

— Bine, Mercedes... şi foarte bine pentru locul fruntaş, încheie Bruno.

Îşi iau rămas bun şi se îndreaptă spre căsuţă. Cînd ajung la uşa întredeschisă îl văd pe Pipe sforăind cu pălăria pe faţă.

— Să mergem, spune Bruno.

Ceea ce e rău aici sînt trăsnetele ; omoară o mulţime de oameni. Trăsnetele şi nopţile. Un trăsnet l-a omorît pe fratele meu tocmai cînd îşi bea cafeaua. Ba nopţile, nopţile sînt mai rele ca trăsnetele. Odată, noaptea, mergeam la mătuşa mea. Eucalipţii se zbăteau să se frîngă... Pe malul rîului, mi-a ieşit în faţă un căţeluş alb, şi după ce am făcut cîţiva paşi, cîinele era deja de mărimea unei palme. Cînd am văzut asta am ţipat şi atunci — ce să fac ? am luat-o la fugă cît m-au ţinut picioarele. Am ajuns acasă şi totul se învîrtea în jurul meu şi m-am culcat tremurînd şi mi-am tras plapuma peste cap. M-am ghemuit şi am dormit pînă ce-a venit mama să mă scoale. Şi îi spun şi nu mă crede, şi le spun şi nu mă cred. Dar eu am văzut, aşa a fost. Şi mai am puţin şi o să mor şi aşa să ştiţi că eu m-am născut aici şi am trăit prin munţi, între pini şi eucalipţi, de cînd aveam doisprezece ani. Pe urmă am muncit la sapă, apoi la irigaţii, am îngrijit de îngrăşăminte, de aici m-au trecut la împrăştiatul lor, în sfîrşit, am curăţat eucalipţii. Şederea nu dă nimic. Am fost pînă şi prostituată. Am fost şi încărcătoare de lemne. Atunci cînd a trecut ciclonul, a trebuit să curăţăm eucalipţii. Ultimul lucru pe care l-am

făcut a fost să încarc lemne. Singura muncă pe care nu am făcut-o a fost cea la căratul apei ; nu-mi place. Acum lucrez aici, la pepinieră.

AICI SE ÎNTÎMPLĂ ŞI S-AU ÎNTÎMPLAT lucruri ciudate ; şi ăsta nu este Pedro el Buldocero [1], ci Pedro Buldoza [2]. În ziua victoriei Revoluţiei l-am văzut, l-am zărit de departe. Se spune că era pe jumătate spîn, fiindcă nu avea barbă mare. Era mic de statură şi robust. Unii spun că nu-l chema Pedro, ci îşi schimbase numele. A trăit aproape de aici, dar puţin timp, pentru că pe urmă a trebuit să fugă în Sierra Grande. Miguelito, cel pe care l-au omorît, a crescut împreună cu el. Nu ştiu pe ce drum o fi apucat. Nu ştiu dacă erau viteji sau nu, pe aici însă erau recunoscuţi ca viteji.

Parchează maşina sub nişte arbori, lîngă jeep-uri şi camioane, nu departe de atelier. La coborîre, David se apropie ca să-i primească. Muncitorii se uită la ei, cîţiva ochi sînt uimiţi sau întrebători şi un negru foarte înalt, plin de unsoare, exclamă :

[1] Buldozeristul.
[2] Buldozer.

„Nu !“, dar cînd îi vede pe ceilalţi privindu-l nedumeriţi, se stăpîneşte şi nu mai comentează. David răspunde binevoitor la întrebările lui Bruno. Acesta îl priveşte pătrunzător ca şi cum ar încerca să afle ce tip de om are în faţă. Cînd ajung în birou, şi se aşază în jurul mesei, faţa lui David se schimbă, devine nervos, îşi şterge ochelarii, nu ridică ochii şi, ori de cîte ori i se adresează lui Bruno, îi tremură maxilarele.

— Vreţi să-i chem pe responsabilii de sector ?

— Şi Milé ? întreabă Bruno.

— L-au dus deja la D.O.P. [1], răspunde David. Doreaţi să vorbiţi cu el ?

— Pe urmă, pe urmă, zice Bruno, poate o să vină.

— Cum s-a întîmplat ce s-a întîmplat, şi cum ştiam că o să veniţi, eu i-am chemat aici pe responsabilii de sector şi pe tehnicianul silvic. Poate că doriţi să vă întîlniţi cu ei.

— Milé era responsabil la Monte Grande, nu-i aşa ? se interesează Bruno.

— Da.

— Şi cine l-a înlocuit ?

— Nimeni încă. Provizoriu, Yayo, care era ajutorul lui.

— Pe cine ai pune dumneata la sectorul ăsta ?

— Nu ştiu, după ceea ce s-a întîmplat cu Milé, nu ştiu în cine să mai am încredere, fiindcă Milé părea om de bună-credinţă şi revoluţionar, şopteşte David. Nu ştiu. Îmi dau seama că am şi eu răspundere în treaba asta şi vreau să o clarific, fiindcă...

[1] Post de miliţie.

— Bine, bine, îl întrerupe Bruno. Vom avea destulă vreme să vorbim despre asta. Între timp, vom da o raită prin plantaţie. După aceea, vom vedea.

— Să-i chem totuşi pe tehnicieni şi pe responsabilii de sector ?

— Bine, n-ai decît. Dacă insişti atîta, cheamă-i.

— Nu... eu...

— Nu, nu, cheamă-i, spune Bruno.

Pe aici se cam simte lipsa lui Pedro el Buldoceador, ca să pună el lucrurile la punct. Orbi ce sînt. Doar pe aici a fost Pedro el Buldoceador, a stat şaisprezece zile într-o peşteră. El, cu treizeci de oameni. Şi atunci, după şaisprezece zile, au schimbat locul şi s-au dus în munţi, fiindcă nu mai puteau rămîne aici. Pentru că cineva îi vede şi merge să-i pîrască şi vin apoi soldaţii într-un camion şi un jeep, ca să tragă în ei. Atunci Pedro şi-a pregătit un loc perfect pentru luptă într-o peşteră numită peştera lui San Lazaro. Dar cum îşi dădea seama că putea pune în pericol cătunul, Pedro el Buldoceador n-a tras. Trei zile au tras şi cu avioneta şi tot nu i-au găsit. Şi atunci a triumfat Revoluţia. Era curajos, lupta şi îi făcea şi pe ceilalţi să lupte. Nu ştiu cum se numea. Ah, acest Pedro el Buldoceador ! De aici a plecat spre Sierra Grande şi apoi spre Havana. Pe acolo e şi acum.

Cum aude maşina plecînd, Siaco iese de după arbori şi priveşte spre pepinieră ca să mai vadă automobilul pierzîndu-se într-un nor de praf. Faţa

lui brun-verzuie luceşte de sudoare. Are cămaşa udă în spate şi la subsuori. Îşi zvîrle pălăria, îşi şterge faţa cu mîna şi se lasă pe vine. Scoate sticla din buzunar, o destupă, dă capul pe spate şi bea cu desperare. Îşi trece apoi limba peste gura sticlei, cu grijă să nu-i scape nici o picătură. Simte gust de noroi şi scuipă. „Aici se petrece ceva." Face cale întoarsă şi coboară la rîu, unde-şi lăsase iapa. Odată călare, în vîrful dealului, stă puţin, nehotărît, şi o apucă pe drumul care se încrucişează cu cel dinspre pepinieră şi cu cel dinspre La Costa. Nici cea mai slabă suflare de vînt nu stîrneşte praful. E o tăcere de mormînt. Pămîntul emană o linişte foşnitoare şi dezolantă, de parcă soarele ar înghiţi zgomotele. Iapa stîrneşte în mers un praf fin ca făina. Se îndreaptă spre casa lui Nati. „Cearşafurile albe şi Nati goală". Urcă şi coboară dealurile fără să întîlnească pe nimeni. „Ce are femeia asta ?" Numai în pini, cîrîitul ciorilor, ca un strigăt desperat, rupe tăcerea. Nati aşteaptă.

Nati — nu ştiu ce are femeia asta. E aşa de deosebită. Cînd plouă, merge fără să se grăbească, prin ploaie. Femeia asta are ceva ciudat, fiindcă nu poţi să o vezi mergînd, mişcîndu-se aşa cum se mişcă, fără să crezi că toţi bărbaţii o urmăresc tîrîndu-se, încercînd să-i sărute pulpele. Nu poţi s-o priveşti nici un moment fără să-ţi dai seama că e mai femeie decît toate femeile la un loc ; că trebuie să simtă gîfîiala tuturor bărbaţilor care o urmăresc, buzele tuturor celor care vor să-i ajungă la coapse, dinţii tuturor bărbaţilor care vor să-i ajungă la şolduri, mîinile tuturor bărba-

ţilor care vor să-i mîngîie pulpele. Văzînd-o cum merge, aşa cum merge, mişcîndu-se cum se mişcă, te gîndeşti că trebuie să simtă răsuflarea tuturor bărbaţilor, învăluindu-i coapsele. Privind-o liniştită, te convingi pe dată că nici un bărbat nu o va putea avea pe femeia asta, pentru că este prea femeie pentru un bărbat ; dar cînd începe să umble, îţi dai seama că femeia asta nu va fi niciodată a nimănui pentru că aşa o femeie nu poate aparţine nimănui. O priveşti şi nu ştii ce are femeia asta, ceva, aşa, care o face să pară mai femeie decît toate femeile la un loc. Şi, deşi ea încearcă să se prefacă, deşi ea, de cînd este cu el, se străduie să pară decentă şi femeie de casă, cînd o priveşti mergînd, mişcîndu-se aşa cum se mişcă, ţi se pare că cel mai mărunt gest al ei, pînă şi semnul crucii pe care-l face cînd tună şi cad trăsnete, gestul ei cel mai decent devine cel mai indecent, de o mie de ori mai excitant şi tulburător decît dacă toate femeile de pe aici s-ar dezbrăca deodată. Nu ştiu ce are femeia asta, dar dă impresia, de fiecare dată cînd o priveşti, că a lipsit doar o fracţiune de secundă ca s-o vezi dezbrăcată, că tocmai şi-a tras rochia pe ea, numai ca să nu te omoare zvîcnirea sîngelui. Dar senzaţia asta că ne-a salvat viaţa durează puţin, pentru că imediat, dacă stărui să te uiţi la ea, vezi lucrurile căzînd de pe ea şi risipindu-se pe pămînt. O priveşti şi-ţi dai seama că o asemenea femeie, în faţa bărbaţilor, va fi mereu goală. Nu ştiu ce are femeia asta. Ceva ciudat, care nu se

ştie de unde-i vine, nici ce este, dar pare mai femeie decît toate femeile la un loc. E de-ajuns să o priveşti, ca sîngele să devină cleios şi viaţa să zvîcnească în tine puternic. Nu ştiu ce are femeia asta. E ca un destin !

Sergio îmi spunea încet : „E un dezastru !“ Şi eu nu ştiu ce simţeam. Au fost momente în care aproape mi-am ieşit din fire. Arecio, responsabilul de la Las Deseadas, pare un încăpăţînat, un tip din aceia care dacă îşi pun un lucru în cap, acolo le rămîne, dar te privesc în faţă şi asta îmi place. Yayo, cel de la Monte Grande, mă privea altfel, jumătate în serios, jumătate speriat, jumătate nu ştiu cum. Seamănă cu cel care mi s-a prezentat într-o zi şi pe urmă s-a întîmplat ce s-a întîmplat. Blanco, cel din La O, aproape că n-a vorbit, dar cel puţin n-a încercat să se justifice. Cel care s-a exprimat cel mai bine a fost Jorge, tehnicianul silvic. Toţi mă priveau foarte serioşi, cam fîstîciţi, dar cine ştie ce gîndeau. David îşi tot scotea şi punea ochelarii, cobora pleoapele a umilinţă, vorbea ca o morişcă, părea că-i merge mintea în gol, în timp ce buzele şi limba i se mişcau singure, ţesînd parcă o pînză de păianjen, un labirint de justificări, care m-au stingherit. Ceilalţi au vorbit puţin, aveai impresia că le e greu să răspundă la întrebările mele. Dădeau răspunsuri vagi, cum puteau, aproape incoerente, privind temători spre David. Nu au lucrurile clare în cap, şi dacă le au, nu ştiu cum să le exprime sau se tem să le exprime. Cea mai temeinică pregătire o are Jorge ; a urmat facultatea în Uniunea Sovietică. Este de numai şase luni la plantaţii. N-a fost de acord cu unele metode

ale administrației, cu neînțelegerea din partea Direcției a unor probleme silvice. Mi se pare că a fost singurul care a vorbit clar. Clar și sigur. Ceilalți, ce obicei la ei să se învîrtească în jurul lucrurilor ! Mă enervau. Unele din întrebările mele și ale lui Sergio au rămas fără răspuns și la altele ni s-a răspuns nesigur, doar așa, ca să se afle-n vorbă. Culmea a fost chestiunea aceea cu forța de muncă. L-am întrebat pe David cîți lucrători are plantația, și mi-a răspuns șovăind că în jur de cinci sute. Atunci, am cerut fiecărui responsabil de sector numărul lucrătorilor pe care-i are în subordinea sa. Arecio îmi spuse două sute șaptezeci ; Blanco, o sută optzeci și trei ; și Yayo că două sute șaptezeci. Eu am notat pe o hîrtiuță și cînd am adunat, mi-au ieșit șapte sute douăzeci și trei. S-au uitat unii la alții, și apoi l-au privit pe David, care încerca să explice încurcătura prin „precis" sau „eventual". Jorge, de fiecare dată cînd se referea la limite, adăuga cuvîntul „teoretic". „Limite teoretice", așa spunea, pînă ce întrebîndu-l mi-a răspuns că încă nu se făcuse cartografia plantației, că el nu știa dacă ține de Dumnezeu sau de Direcție faptul că treaba nu mergea ; realitatea este că nu se făcuse harta, că de aceea multe plantații s-au amplasat pe terenuri care s-ar fi putut folosi la agricultură și că situația era așa din pricină că planul de reîmpădurire se făcuse fără să se delimiteze definitiv ariile agricole, cele ale pășunilor și cele ale pădurilor, și că toate astea au dus la pierderi economice. Deci va fi mai greu decît mă așteptam. David încercă iar să aducă în discuție întîmplarea cu Milé, și cînd l-am întrerupt și i-am pus niște întrebări, s-a bîlbîit. A luat tabachera de

pe masă, dar degetele îi tremurau așa de tare, că i-a venit greu să scoată o țigară. David vorbea și spunea numai prostii, fără nici o legătură între ele, cu scopul de a se justifica ; iar eu îi vedeam fața cînd dintr-o parte cînd din alta, pentru că atunci cînd mă uitam țintă în ochii lui, se înroșea pînă la urechi ; am privit apoi pe deasupra capului său și am zărit, în spate, munții încadrați de fereastră și mi-am amintit. Nu știu dacă a fost bine sau rău ceea ce le-am spus ca să termin ședința, repet, nu știu dacă a fost bine sau rău, dar era ceea ce simțeam. Pablo aici ? Ce surpriză !

Ce are Nati în voce și în piele ? Ce are Nati în ochi, și în păr, și în trup, și în șoldurile sale pline ? Îl cuprinde, mergînd la pas, acea dorință vie care răzbate de fiecare dată, cînd atinge pielea lui Nati. De cînd e cu ea nu mai are chef de Claudia. Cotește pe drumul care duce spre casă și nu fluieră, fiindcă vede rufele, fața de masă cu carouri roșii și albe întinsă pe sfoară și pe ea așteptîndu-l în poartă. Coboară de pe iapă, și Nati, fără să-l lase să vorbească, cu ochii ei mereu speriați și umezi, îl întreabă :

— Ai aflat ?

— Ce ?

— Încurcătura cu Milé. L-au arestat. Azi-dimineață, după ce a plecat Clemente, a trecut Jesús cu tractorul și mi-a spus că a fost ieri la atelier și a aflat și zice că e problemă serioasă și în mod sigur vor veni oameni noi la plantație.

— Eu am fost cu Pipe și nu mi-a spus nimic, dar am văzut doi tipi ciudați la pepinieră.

— Sigur nu ştie. Îl cunoşti doar. Mereu cu capul în nori, pînă o să-l pocnească odată un trăsnet, dar vezi că e adevărat.

— Şi ce, spune Siaco strîngînd-o în braţe şi lipindu-se de ea. Să mergem, îţi jur că sînt nebun după tine.

— Siaco, ai grijă..

— De ce ?

— De tot, Siaco. Uneori mi se pare că tot ceea ce faci e rău, că tot ceea ce fac e rău.

— Ei, asta-i bună, Nati. Doar tot ce faci tu e minunat. Hai, vino !

Siaco este încruntat, dar Nati îi trece mîna peste faţă, ştergîndu-i sudoarea, şi el o vede aşa cum a văzut-o în acea după-amiază, goală, udă toată din pricina căzăturii, privindu-l cu ochii aceştia speriaţi, în ploaie, şi acum ochii lui Siaco îşi pierd o clipă gravitatea ; şi, hulpavi, aleargă pe trupul lui Nati.

— Nu, Siaco, nu.

Încearcă să o cuprindă, dar ea-l respinge şi se dă înapoi, el o prinde de şolduri şi ea se agită, frecîndu-şi spatele de trupul lui, aruncîndu-i-se pe urmă în braţe şi totuşi, refuzîndu-i gura. Ea îl strînge în braţe, el îi mîngîie şoldurile şi ea îşi lasă capul pe spate lipindu-şi pieptul de pieptul lui Siaco, şi se contopesc, prăbuşindu-se pe pat, pe cearşaful curat, că aşa l-a pus Nati, ca să-l aştepte.

Lui Pedro el Buldocero îi spuneau aşa, deoarece conducea un buldozer. Nu ştiu mare lucru despre el, pentru că a stat puţin pe aici. De cînd trăia acolo, sus. Apoi s-a dus în munţi şi pe urmă în Sierra Grande. Am auzit de isprăvile lui. Cred că a stat mult timp acolo sus. Eu nu l-am cunoscut. Dar am auzit vorbindu-se multe despre el. Aş fi dorit să-l fi cunoscut. Era tare curajos. M-aş fi dus cu el pentru că era viteaz, pentru că l-a omorît pe colonelul spînzuraţilor. Se spune că el l-ar fi omorît pe colonel, pe ăsta rău, al spînzuraţilor.

Cînd femeile i-au văzut pe Sergio şi pe Bruno întorcîndu-se dinspre căsuţă şi urcînd în automobil, i-au strigat, dar ei nu le-au auzit sau poate nu au vrut să le audă. Îndată ce maşina dispăru în pantă, Mercedes începu să strige : „Mîncareaaa !" şi toate se îndreptară spre căsuţă şi, gălăgioase, îl deşteptară pe Pipe. Vorbesc toate în acelaşi timp şi el nu le înţelege. Îşi trece mîna peste faţă, somnoros, şi cască arătîndu-şi dinţii galbeni, plini de salivă, şi le priveşte zăpăcit, scărpinîndu-se în părul năclăit de sudoare. Femeile rîd cu hohote. Glumesc. Îşi duce mîinile la spate şi, răsucindu-se, le priveşte şi le face semne să nu mai ţipe atîta. Ce naiba ţipă aşa ! Femeile glumesc pe seama lui Mercedes. Rîd cu lacrimi. Că dacă ai văzut cum o privea. Că, Pipe, or să-ţi fure logodnica. Că dacă Mercedes s-a cam topit, n-a fost din cauza soarelui. Ce-o mai privea cînd ea şi-a scos pălăria. Iar de-a vorbit ca o gaiţă, e pentru că n-a putut să-şi stăpînească nervii. Şi ce-i cu asta ? întreabă Pipe supărat. Ce se întîmplă ? Au căzut din cer doi prinţi albaştri. Curioşi mai erau ! Puneau întrebări ca proştii, zice cea mai bătrînă. Cu maşină şi haine din Havana. Ce s-a întîmplat ? Nu, serios, ce s-a întîmplat ? se miră Pipe. Păi au venit să te vadă

şi tu dormeai. Pipe devine serios. Cine ? Cei de la Havana. Şi au venit pînă aici ? Da, da. Şi de ce nu mi-aţi dat de ştire ? N-am avut timp, i-am strigat, dar au plecat. Tonul lui Pipe le taie rîsetele. Nici să treziţi pe cineva nu sînteţi în stare, numai de glume şi de rîs vă ţineţi, de nimic altceva. Haide, haide, Pipe, că muncim mult şi doar sîntem fruntaşe aici ! Se îndreaptă spre şopron ca să mănînce. Pipe rămîne pe loc, trecîndu-şi mîna prin părul ciufulit. Ia nişte chei şi o porneşte spre moară, spre pompa de apă. La pepinieră, femeile reîncep lucrul. Lui Mercedes, cînd se apleacă peste straturi, îi strălucesc ochii, pare mulţumită ; celelalte sînt serioase, le-a trecut.

O PARTE DIN CASĂ ERA PE UN PUŢ sau pe un rezervor. Pe atunci, el venea din cînd în cînd şi apoi se întorcea la Havana, pentru că avea destule proprietăţi şi pe acolo. Se numea Alejandro La O. Era un om rău, dar din cei răi cu adevărat. A doborît toţi pinii, şi toţi copacii, şi puţinii pe care i-a lăsat, i-a îmbolnăvit de atîta foc. Punea foc lăstarilor tineri, pentru ca, atunci cînd vor creşte din nou, să servească drept hrană la vite, fiindcă avea vite aici. De aceea vedeţi pinii ăştia numai cu nişte rămurele în vîrf. Şi el, fiţi atent, cînd se întîmpla ca vînătorii să-i omoare vreo vită, le dădea acestora patate şi carnea o dădea cîinelui. Nu-mi mai amintesc cum se numea cîinele. Dar, fiţi atent, în timp ce era plecat într-o călătorie, i s-a prostit un taur foarte mare şi oamenii l-au castrat. Iar el i-a dat drumul într-un heleşteu şi taurul s-a pierdut. Dacă vedea pe careva în ferma lui, punea cîinii pe el sau gardienii, şi gardienii săreau ca fiarele. Ferma se numea La Farruca. Mai stăpînea şi Cayo Largo. Plaja nu era amenajată, dar avea o căsuţă pe drumul care duce la ţărm. Căsuţa asta stă să cadă, şi nu mai cade odată. Încă de pe timpul lui era părăsită. Şi se spune că, tînăr fiind, aducea aici femei. Uitaţi-vă în ce stare e căsuţa asta, că acoperişul s-a făcut praf şi l-a luat vîntul. La plajă mergea vara. Sosea cu un vaporaş şi trecea pe aici ; aproape niciodată pe drum, pentru că mereu îl aşteptau ca să-l omoare. În ziua în care i-a murit un cîine, a poruncit să i se facă o ladă şi l-a vegheat ca pe un creştin. A obligat lumea să meargă la priveghi. Iubea mai mult cîinii decît oamenii, după cum se spune. Ieşea cu puşca şi orice pasăre o vedea că nu e de la fermă, o omora, şi orice animal ce nu-i aparţinea, la fel, şi pe oricine nu era de la fermă, îl omora. Nu credea în nimeni şi în nimic. Tot aşa omora oamenii, precum animalele. Acum, în casă locuieşte Juan Rivera, paznicul silvic al plantaţiilor. El suferea de inimă. A murit la Havana. Mai avea o casă aici. Aducea cu o magazie şi în ea îi putrezeau lucrurile, i se prăpădeau. Acum se depozitează acolo îngrăşăminte şi altele. Stăpînea multe pămînturi, dar întotdeauna voia mai multe şi aşa ne-a alungat pe

noi, cei care trăiam aici și ne-a scos lucrurile afară, ca să plecăm. Şi veneau soldații de la fermă, și ne spuneau : Ciine, pleacă de aici. Şi au tras în noi, și așa l-au omorît pe Güiro. Eu l-am cunoscut bine, mă întîlneam cu el. Vitele trăiau aici în sălbăticie. Nu avea țarc pentru ele și nici nu le vindea. Mureau de bătrînețe. Şi porcii la fel.

Luna s-a ivit pentru o clipă și imediat s-a pierdut. Intrase prin fereastră, și apoi a luat-o la fugă și s-a ascuns după munți. Acum, prin fereastră pătrund doar zgomotele nopții, întunericul și un pic de răcoare. Camera pare umflată de atîta noapte. David, trîntit pe pat, privește tavanul. Aprinde țigară de la țigară. În cameră sînt o groază de mucuri, unele mai fumegă încă pe dușumea, și el are altă țigară între degete. Punctul roșu al țigării licărește în întunericul camerei. David se uită în tavan, dar nu-l vede ; vede amintiri, imagini, scene. Cînd cu agresiunea, Milé propunînd expulzarea celui care spusese că nu luptă pentru nimeni și că era complicat pentru cei care s-au dus. Milé inventînd cum să se economisească pungile la pepinieră. Milé atunci cînd a vorbit, cu ocazia aceea. Milé mereu entuziast. Milé inspirîndu-le încredere. Milé, mereu Milé... David nu poate dormi. Cu ochii larg deschiși, continuă să privească tavanul pe care nu-l vede, și să-și amintească lucruri, momente, ca atunci, cu aproape un an în urmă, cînd l-a chemat pe Milé, a încuiat ușa cu zăvorul și i-a spus :

— Ai înnebunit !

— Am făcut-o ca să nu se creeze probleme, se apăra Milé.

— Nu ai justificare, oricine o poate lua drept sabotaj.

Milé deveni livid.

— Nu vorbi așa, David, eu să sabotez, nu spune asta, nici să nu-ți treacă prin cap, David.

— Nu știai că trebuie să semănați după indicațiile pe care le-a dat tehnicianul ?

— Păi dacă făceam așa, nu îndeplineam norma. Lumea nu voia să semene așa. Eu n-am vrut să am dificultăți și noi am semănat mai mult ca ceilalți. Nu m-am gîndit...

— Doar n-a spus-o el așa, de plăcere, îl întrerupse David și, pe urmă, destul l-au încolțit în ședință.

Milé, cu înfățișarea lui de om blajin, începu să plîngă. Își sufla nasul, se uita la David cu ochi rugători și bolborosea :

— Am greșit, m-am amestecat, nu m-am gîndit, pentru că, uite, David, pinii ăștia mari nimeni nu i-a semănat, nimeni nu i-a spus naturii cum trebuie să-i semene și pinii ăștia au crescut drepți-drepți, și sigur nu i-au semănat cum a zis tehnicianul, și uite-i, și m-am gîndit...

— Orice ai gîndi și orice ai zice, îl întrerupse din nou David, eu asta trebuie să-ți spun, sînt multe greșeli.

— David, uite, îți jur...

— Lasă-mă, te rog.

Prin fereastră intră acum un aer rece. Cu o mișcare rapidă zvîrle țigara și urmărește chiștocul dispărînd în întunericul ferestrei. David se tot răsucește în pat. Nu poate dormi. Se vede în birou, gîndindu-se că dacă ar informa, l-ar sancționa și pe el, sau cel puțin i-ar face observație. Milé s-a

comportat întotdeauna bine, şi-a văzut întotdeauna de treabă, şi era un om cumsecade. Şi se vede ieşind în dimineaţa aceea din birou, şi Milé aşezat în cerdac, aplecat înainte, cu capul în mîini, iar el spunîndu-i :

— Milé, n-o să informez. Vezi să iasă bine cu semănatul şi să nu se mai repete asemenea lucruri.

Şi îşi aminteşte înfăţişarea lui Milé. Şi acum David stă trîntit pe pat şi nu poate dormi. Grămada de mucuri creşte pe podea ; din unul mai iese fum, şi el ţine deja o altă ţigară între degete. Şi cu ochii larg deschişi se uită la tavanul pe care începe să-l distingă, pentru că acum, prin fereastră pătrunde o lumină difuză, gri.

Vîntul suflă călduţ, tulburat de praf. Jeep-ul se împotriveşte, gîfîie, se caţără, atacînd praful, pierzîndu-se în el. Jorge are ochelarii acoperiţi de praf, dar lui Bruno praful şi curentul îi chinuie ochii. Departe, se ridică un vîrtej de praf şi pare ca un fum.

— Astea sînt pămînturile din Monte Grande, spune Jorge, pe drumul ăsta se ajunge la moşia La O. Mai e unul care duce spre La O, trecînd prin Las Deseadas, dar e mai rău ca ăsta.

— Cîte buldozere sînt pentru întreţinerea drumurilor ? întreabă Bruno.

— Unul, dar mereu e stricat.

— Să mă prezinţi operatorului, aş vrea să vorbesc cu el.

— Îl cheamă Tano. Locuieşte în tabăra Direcţiei.

Bruno încearcă să desfacă harta, dar zdruncinăturile maşinii sînt atît de puternice, încît renunţă şi se agaţă de scaun. „Ar fi fost bine să-l iau şi pe

David deşi, după ceea ce mi-a spus de Milé, pare sincer", gîndeşte Bruno, şi zice :

— Să mergem mai întîi la tabăra de la Monte Grande. Dumneata ştii să existe vreo hartă în care să apară pămînturile particulare care mai sînt în regiune ?

— După cele întîmplate cu Milé, David a cerut de urgenţă una. Dar nu ştiu cît ne-am putea încrede în ea.

— Cum adică ?

— Da, pentru că e foarte greu să găsim o hartă recentă.

Bruno tace. Priveşte ba într-o parte, ba în alta a drumului. Pietre, pe care vîntul şi soarele le macină, prefăcîndu-le în praf. Printre pietre, ici şi colo, prinse de roci, cîteva ierburi firave.

— Ce pămînturi sterpe ! exclamă Bruno.

— Bune numai pentru pini, răspunse Jorge. Sînt pămînturi cu ardezie, erodate, cu foarte puţină materie organică. Dacă nu vor fi semănate repede, în scurt timp ajung de nerecuperat. Dar, uite, arată Jorge în jos, departe, acelea sînt cu totul altfel. Aparţin lui La O.

Departe, marea ; mai încoace, o fîşie verde care marchează curgerea rîului ; şi mai aproape, dealuri joase, străbătute de pîrîiaşe care aleargă prin zănoage adînci. Pîlcurile de copaci formează o ghirlandă care întretaie dealurile. Din loc în loc, creste de munţi. Apoi, cîmpia dezolantă. Lumina pare să se condenseze acolo jos, în căldarea formată de dealuri. Vîntul puternic face să tremure orizontul. Bruno strînge pleoapele şi nu mai distinge decît praf. Un praf care se lipeşte de piele, într-o pojghiţă noroioasă. Deodată, după un hop, Jorge opreşte motorul.

— Şi pinul ăsta ? întreabă Bruno.

— E un rezidual, explică Jorge. Aşa trebuie să fi fost pinii pe care i-a găsit Columb.

— E enorm.

— De la acest pin şi-a luat locul numele de Monte Grande[1], continuă Jorge. Asta este Loma de la Vigía[2]. Cea mai mare înălţime din zonă şi aproximativ centrul geografic al plantaţiei. Dacă urcăm, vedem aproape toată plantaţia. Numai că trebuie să ne căţărăm ; urcăm ?

— Sigur, spune Bruno, sărind din jeep.

Jorge ia hărţile. Transpirînd şi gîfîind, ajung la pîlcul de pini ce acoperă înălţimea. E umbră, şi vîntul mişcă ramurile pinilor. Printre ramuri, cerul ; ici şi colo, pete de umbră şi soare pe pămînt.

— Mi-a scos sufletul, se plînge Jorge sufocat. Ne odihnim ?

Bruno, zîmbind, se întinde pe covorul alcătuit din ace de pin. Îşi pune mîinile sub cap, ridică privirea şi vede coroanele pinilor mişcîndu-se pe cer.

— Ăştia sînt pini-femelă, zice Jorge.

— Cum aşa !

— Da, există pini-masculi şi pini-femele.

— Prin ce se deosebesc ?

— Pinii de parte femeiască cresc pe soluri ca ăsta : sărace şi uscate.

— Doar în asemenea soluri ?

— Nu, numai că în soluri bogate şi umede puterea altor arbori e aşa de mare, încît nu lasă să se dezvolte acest soi de pin.

— Şi, la prima vedere, prin ce se deosebesc ?

[1] Muntele Mare.
[2] Vîrful de Pază.

— E puţintel cam greu, dar cu timpul ai să observi diferenţa. Unul înfloreşte în iulie, celălalt în august. Dacă vrei, am cîteva cărţi despre pini.

Bruno zîmbeşte, frămîntă între degete acele de pin şi le miroase.

— Să mergem, spune.

Se caţără pe stînci. Nu se distinge nici o cărare, înaintează în zig-zag. Urcuşul e din ce în ce mai abrupt şi greu. Bruno merge înainte. Jorge, gîfîind, după el. Bruno se caţără cu uşurinţă ; face paşi mari şi întotdeauna găseşte cu precizie punctele de sprijin, înaintează fără să şovăie. În vîrf se opreşte să-l privească pe Jorge, care se căzneşte să-l ajungă. Jorge se opreşte, îl vede acolo, sus, şi se gîndeşte : „Ăsta, cu toată înfăţişarea lui de funcţionar, a urcat multe creste. Ăsta a făcut treaba asta de multe ori".

Bruno, zîmbind, îi face semne să se grăbească.

Chinezul Tilín era un căruţaş care ducea cărbunii şi cutiile cu tutun, pentru că aici, cîndva, demult, în văi se semăna tutun. Multora le povestea că, odată, s-a culcat sub un pom, ca să doarmă şi că pomul era un şarpe imens şi cînd s-a trezit, şarpele înghiţise toţi catîrii. Merge vorba că Tilín povestea adesea lucruri din astea, că era un om ciudat. Se spune că ţipa atunci cînd cineva îi călca umbra.

Expresia dură din ochii lui Siaco dispare cînd stau în pat. El îi vorbeşte încet, lipindu-şi buzele de urechea ei, şi Nati crede tot. Mîinile lui Siaco, atunci cînd o mîngîie, o transformă. Corpul lui Siaco, cînd se află lîngă ea, o desparte de realitate. Sînt de ajuns privirile lui, căldura pielii lui, cuvin-

tele lui, ca Nati să se simtă nouă, alta, să nu mai fie cea care este. Ea, cînd e alături de Siaco, nu gîndeşte, simte, şi nimic mai mult. „E ca şi cum ceva ne-ar împinge unul spre celălalt, precum ploaia adusă de vînt, de aceea totul este aşa“, îi spusese Nati într-o zi. Şi, altădată : „E ca şi cum mi-ai folosi pentru purificare, ca apa. Şi tu, nu ştiu de ce, mă cureţi puţin“. Cînd Nati se află cu Siaco, e ca şi cum s-ar odihni, uită de toate, pluteşte ameţită, palidă, ca atunci cînd intră în rîu sau merge prin ploaie. „Pentru că e mult cît sufăr şi cît am suferit“, a spus odată. Nati, după ce stă cu Siaco, se schimbă, cîtva timp e chiar veselă. Mereu e aşa, dar azi nu-i ca-nainte, fiindcă Siaco i-a spus lucruri care au speriat-o, pentru că azi, Siaco a devenit prea repede grav, şi Nati îl vede depărtîndu-se, nu ca întotdeauna, încet, întorcîndu-se şi spunîndu-i la revedere, ci înfigînd cu asprime pintenii în iapa care tresaltă şi se depărtează ca înghiţită de praf. Azi, Nati rămîne gîndindu-se la ce a spus Siaco, la ultimul său gest. Şi privirea ei umedă şi speriată urmăreşte norul de praf, dar se opreşte la el, ca şi cum ar da peste ceva ce nu poate fi străpuns.

COLONELUL ĂSTA PORECLIT AL SPÎNzuraţilor umbla mereu pe aici şi pe la Las Deseadas. Era prietenul lui Alejandro La O, şi-l vizita adesea. Din cauza lui s-a întîmplat ce s-a întîmplat cu Julio şi Ramiro, prin '57.

Erau doi fraţi pe care colonelul îi urmărea. Atunci, în ziua în care au venit să-i caute, au fugit pe ţărmul lui La O, la Cayo Diego. Dar se pare că s-a iscat o furtună foarte puternică şi li s-a rupt o vîslă. Cam după trei zile, i-au descoperit pe la Cayo Buenavista. Pe unul l-au găsit în barcă, dar cu capul atîrnînd în apă, şi crevetele muşcîndu-i ochii. Iar celălalt a fost pescuit din apă, nu departe de barcă, şi nu mai rămăsese din el decît coşul pieptului. După cum se vorbeşte, medicul ar fi declarat că primul a făcut un colaps cînd a văzut rechinii mîncîndu-i fratele.

Colonelul era un căpcăun. El a fost cel care l-a omorît pe Rogelio Armarán. Colonelul ăsta era mai rău ca o cucuvea flămîndă. De aici l-a luat şi pe Portilla, despre care umblă zvonul că ar fi primit nişte arme şi le ţinea ascunse. Pe Portilla, odată, cînd a venit colonelul, l-au luat într-un jeep şi se spune că, atîta l-au bătut, încît l-au îngropat acolo în drum. Apoi, cînd a învins Revoluţia şi i-au scos oasele, erau galbene. Pedro Buldoza l-a omorît pe colonel. Eu nu l-am cunoscut, am aflat în schimb că el a stat într-o peşteră şi că l-au tot bombardat, dar că a scăpat în timpul nopţii. Niciodată nu l-au putut prinde. S-a vorbit mult despre asta înainte, şi chiar şi acum, uneori, pentru că...

Urcînd şi coborînd prin praf, străbătînd labirintul de drumuri care şerpuiesc printre dealuri, trec pe lîngă uşoare ridicături de pămînt semănate cu

eucalipţi şi ajung într-o mică vale. Acolo este tabăra Monte Grande. Pe măsură ce jeep-ul se apropie, Bruno o distinge tot mai bine. Dormitoarele şi cantina din blocuri de piatră şi cu acoperişuri de paie par vopsite proaspăt. Femeile care lucrează la răsaduri în pepinieră se opresc să-i privească, apoi îşi continuă lucrul. Un bărbat şi o femeie fac curăţenie la cantină. Yayo iese din birou.

— Nu parcaţi la soare, le strigă. Mai bine în spatele cantinei. Lîngă heleşteu, urcat pe două blocuri de ciment, un om stropeşte remorca încărcată cu răsaduri, în timp ce tractoristul aşteaptă fumînd o ţigară.

— Dumneavoastră n-aţi mai fost niciodată în pepiniera asta ? întreabă Yayo.

— Nu, răspunde Bruno.

— E cea mai bună din plantaţie, zice Yayo. Întrebaţi-l pe Jorge. Milé a făcut ce-a făcut, dar ştia să muncească.

— Apropo, aş vrea să fac o şedinţă cu cei care cunosc întîmplarea, ca să aflu şi eu cum s-au petrecut lucrurile în realitate, spune Bruno. Credeţi că ar fi posibil la ora asta ?

— Unul e cărăuş, şi acum duce răsaduri cam la doi kilometri de aici. Celălalt trebuie să fie cu semănătorii dar, cum să nu, sigur, rosteşte Yayo. Dacă vreţi, dăm o fugă pînă acolo. Mergem la semănători şi îi aducem în jeep. Sau dacă nu, putem să-l trimitem să-i caute pe tractoristul care pleacă chiar acum într-acolo.

— Mai bine mergem noi, hotărăşte Bruno.

Pe drumurile astea nu rămîn urme ; vîntul ridică praful şi duce urmele cu el. Clemente vine pe drumul pe care a plecat Siaco. Cînd intră, Nati nici măcar nu se osteneşte să-şi schimbe poziţia, rămîne aplecată, cu privirea ţintă în foc, mestecînd cu o lingură în cratiţă. Pielea lui Nati este de culoarea rîurilor tulburi. Clemente priveşte linia coapselor ei pline, dar tari. Lemnul pe care îl foloseşte e ud, scoate mult fum, un fum dens care face s-o usture ochii şi să tuşească. Nati alege lemnul verde, pentru că, aşa, fumul îi ascunde plînsul, şi nu mai trebuie să dea mereu explicaţii de ce are ochii umezi. Clemente îşi scoate cămaşa şi o pune pe spătarul scaunului. Nati simte, dintr-o parte, privirea lui învăluindu-i trupul. „Privirea lui nu mă mai mîngîie. Nu mă zgîrie, dar nici nu mă mai mîngîie", gîndeşte ea.

— Ce zici de întîmplarea asta cu Milé ? întreabă Clemente.

— Ce ?

Nati îşi întoarce capul, fără a-şi schimba poziţia bustului şi fără a înceta să mişte lingura, şi îi aruncă o privire piezişă.

— Vine lume nouă să conducă plantaţia, o lămureşte Clemente. Era nevoie. Ai să vezi cum or să se aranjeze lucrurile.

— Ce lucruri ?

— Nu te preface, doar ştii.

— Eu ? Nu ştiu ce s-ar putea aranja aici. Pentru mine, asta se va întîmpla cînd o să ies dintre dealurile astea blestemate, spune Nati. Despre Milé mi-a povestit Jesús.

— Siaco n-a fost pe-aici ?

Se îndreaptă şi-i aruncă o privire rapidă, crispată, ca să vadă ce-i pe chipul lui şi, înainte ca el să aibă timp să observe :

— Da, a trecut pe-aici, mărturiseşte Nati stăpînindu-şi tremurul vocii.

— Ce-a spus ?

— Nimic, tot ca Jesús, nimic mai mult.

— Ciudat, fiindcă Siaco nu pierde timpul, se miră Clemente. L-am văzut în casa lui Anastasio Ríos, înfricoşîndu-l, spunîndu-i că acum precis îi vor lua pămîntul. Siaco ăsta o s-o păţească rău într-o zi. Ştiu că uneori vine pe aici şi dă tîrcoale, ca peste tot. Dar e mai bine să curmăm prietenia asta. Nu ne convine. El e amestecat în lucruri în care acum nu-i bine să fii amestecat.

— Ce lucruri ?

Nati se întoarce, încordată, abia ţinîndu-şi respiraţia, cu ochii speriaţi ca întotdeauna, dar Clemente nu observă, fiindcă priveşte sub bluză rotunjimea plină a sînilor îndreptaţi spre el, conturul şoldurilor, suavitatea caldă a liniilor, forma dulce a coapselor. Îi pune mîinile pe umeri şi încearcă să o lipească de el, dar ea se dă înapoi şi îl întreabă din nou :

— Lămureşte-mă, ce lucruri ?

— Păi, că se ţine deoparte şi nu se duce să muncească. Şi că spune că nici boii n-o să-i pună să care răsaduri, că mai bine îi omoară şi din carne scoate mai mult decît ar putea scoate din ei vii. Ştii că e amestecat în negoţul cu legume şi că, pe ascuns, mai continuă şi cu luptele de cocoşi. Şi, pe urmă, mereu vorbeşte grosolan. Clemente o prinde de mijloc şi o lipeşte de el. Nati nu închide ochii, îi strînge.

...nu îmi amintesc data. A fost atunci cînd piraţii ăştia, parcă patru erau, au venit să tragă în cei care săpau sonda, căci se spunea că pe ţărmul lui La O ar fi petrol şi ei căutau. Au tras fiindcă s-au folosit de reflux şi de acolo au tras în sonda de fier cu mitraliere şi arme antitanc. Noi ne-am trezit toţi, şi gloanţele ieşeau în sus, pentru că ei stăteau acolo jos. Barca cea mare era pe lîngă La Pasa, la gura recifului, şi acolo a rămas ; şi pe urmă a venit şalupa de pază. Credeam că au venit cu vreun ghid, cineva din regiune, care a plecat, fiindcă altfel nu ar fi intrat pe unde au intrat. Am tras şi noi în ei şi cînd a venit armata, ei plecaseră. N-au făcut multe stricăciuni, dar au speriat destul oamenii. Primul foc l-au tras din barcă. Eu, cînd l-am auzit pe primul, m-am gîndit că o fi explodat ceva, dar la al doilea, m-am alarmat. Mi-am spus : Drace, două explozii nu pot fi. Atunci, auzind împuşcăturile, m-am sculat şi m-am alăturat oamenilor. Toată lumea era speriată. Femeile plîngeau şi ţipau. Dar le-am răspuns noi cum se cuvenea şi pînă la urmă s-a văzut care pe care.

Tractorul ar fi pornit dacă Pipe, punîndu-şi mîna pîlnie la ureche, n-ar fi strigat : „Jesús, aşteaptă că vine jeep-ul lui Arecio“. Şi una dintre femei spuse : „Hai, Jesús, strigă, că Pipe e surd“. Dar îndată apărură pe drum norul de praf şi apoi jeep-ul, sărind parcă, apropiindu-se cît putea de repede, şi mîna lui Arecio făcînd semne ca să fie aşteptaţi.

Cînd ajunse, le ceru femeilor să coboare puțin pentru o ședință, că avea de comunicat ceva important. Pipe îl chemă la o parte și-i spuse :

— Arecio, au fost pe aici doi bărbați, și fetele spun că au întrebat de dumneata.

— Da ? Și tu unde erai ?

— De asta voiam să-ți vorbesc înainte de ședință, pentru că nu vreau să am probleme, continuă Pipe. Niciodată nu mi s-a mai întîmplat, dar cînd au venit ei, dormeam. Ele afirmă că ar fi ajuns pînă la căsuță, dar că au plecat. Eu n-am auzit nimic, și dumneata știi că am un auz grozav.

— Și dormeai ? Cum arătau ?

— Păi, nu i-am văzut.

— Deci au fost aici înainte, rostește Arecio. Știi cine era ? Noul director al plantației.

— Ah, Sfîntă Maria, nu mai vorbi !

— Ba da.

— Și nu v-au spus nimic ?

— Nu.

— Și cum, un nou director ? Și David ?

— Nu mai e director. Iar Milé e arestat.

— Milé !

— Da.

— Dar cum s-a întîmplat asta ?

— Așa stau lucrurile.

— Dacă mi-ai fi spus de altcineva, dar Milé ! Mă uimește.

— Să mergem, îl îndeamnă Arecio.

Îi așteptau în sala de mese. Cînd intrară, se făcu liniște și Arecio începu :

— Voi fi scurt, dar nu voiam să plecați fără să vă comunic că avem un nou director la plantație. Azi a făcut o ședință cu noi și ne-a explicat că se vor schimba multe lucruri, că cel care muncește va fi răsplătit, că, dimpotrivă, cel care nu muncește nu va avea loc în această plantație, că toți trebuie să facem un efort ca treaba să meargă înainte. Va veni într-o inspecție, așa că va trebui să intensificăm munca și să lichidăm absențele, care în ultimul timp s-au cam înmulțit și asta nu e admis, și nu vrem să ne fie teamă și rușine cînd o veni și ne-o cere date și o vedea absențele de aici. Asta e tot ce voiam să vă spun.

Lucrătorii ieșiră din cantină, comentînd. Femeile se urcară din nou în remorcă. Cineva glumi : „Mercedes, nici mai mult nici mai puțin decît directorul ; te-ai aranjat, Mercedes".

Uneori privesc cîmpiile cu ochii amintirilor. E ca atunci, dar altfel ; totuși, se aseamănă. Am vizitat semănăturile. Ici și colo, grămezile de răsaduri se uscau la soare fiindcă nu erau destui cărăuși și nici plantatori. În fața mea, Yayo a trebuit să întoarcă din nou o căruță de răsaduri înspre pepinieră. „Din zi în zi lipsesc mai mulți", spune Yayo, „nu m-am gîndit că vor veni atît de puțini." Pe urmă mi-a explicat că asta se întîmpla din cauza normei. I-am argumentat că era vorba de conștiință, de lipsa unei bune activități politice în regiune, dar el a insistat că era vorba de normă, că nu voiau să sădească opt sute de răsaduri în loc de trei sute șaizeci și că nu-i interesa, de vreme ce, dacă se duceau în munți sau în port să descarce și să scoată cărbuni, cîștigau oricum mai mult. Am vrut să intervin din nou, dar mi-am dat seama că nu mă înțelegea bine și i-am vorbit de altceva. Am început să-l descos. L-am întrebat cîți milițieni erau în regiune și

el s-a învîrtit pe lîngă răspuns şi l-a complicat cu miliţia montană şi unităţile de serviciu militar şi unităţile de luptă, făcînd un amestec pe care nici el nu-l înţelegea. Am coborît şi am stat de vorbă cu plantatorii. „E greu", ne spuneau. Atunci Yayo le-a replicat că, pe vremea cînd lucrau în acord, unii sădeau mai mult de o mie de puieţi şi alţii chiar pînă la două mii. Mi-am dat seama că problema nu era cantitatea de răsaduri. Atunci mi-a venit o idee, dar am renunţat repede, fiindcă mi-a venit alta. Jorge a controlat calitatea săditului şi a spus că mergea bine. Am rămas acolo să sădim cu ei cîtva timp şi m-am convins că norma se putea îndeplini perfect. Oamenii s-au mirat că mă apucasem să lucrez alături de ei. Am văzut-o în ochii lor. La urmă, i-am luat cu noi pe cei implicaţi în afacerea cu Milé. Cînd Yayo mi i-a prezentat şi le-am spus că eu eram noul director şi voiam să discut cu ei, mi s-a părut că s-au neliniştit. Din nou în jeep n-am vorbit aproape nimic ; i-am pus cîteva întrebări celui mai în vîrstă şi mi-a răspuns anevoie ; suspicios, mă privea pe jumătate speriat şi, în timp ce-mi răspundea, limba i se lega parcă şi i se dezlega, nu ştiu dacă din pricină că nu avea dinţi, dar era foarte nervos şi sucea şi răsucea trabucul în gură. Cînd am ajuns la tabără, se întuneca.

PLOUĂ. LAMPA CARE ARDE ÎNTR-UN COLŢ pîlpîie, şi sfîrşeşte prin a se stinge. Clemente doarme lîngă ea, sforăind. Nati se scoală, fără să aprindă

lumina şi se duce la bucătărie. Faţa ei are o expresie pierdută, ca de pe altă lume, aproape ştearsă. Prin uşă se vede noaptea. Îşi încălzeşte o sorbitură de cafea şi se opreşte, sprijinindu-şi şoldul de tocul uşii. În depărtare, vîntul cîntă în pini. Afară — un cer negru, beznă, noaptea acoperind totul, întunecînd drumurile, ca în noaptea aceea, de acum cîţiva ani, cînd Nati

se luptă, respinge, dă din picioare, şi muntele de carne imens de deasupra ei, şi o sărută cu buzele lui fleşcăite, şi îi sărută ochii, nasul, gura, şi îi muşcă urechile şi gîtul şi îi rupe bluza şi îi sărută sînii, sînii ei de fată tînără şi i-i muşcă cu gura lui fără dinţi şi ea îl îmbrînceşte, şi el, greoi, alunecă de pe corpul fraged şi flexibil al lui Nati care ţipă şi plînge ; iar el din nou se urcă scoţînd zgomote ciudate, de necrezut, de parcă ar plînge şi ar sforăi în acelaşi timp, şi între mugete şi sforăituri, cu saliva curgîndu-i din gură, îi zicea fata mea, fetiţa mea dulce, iubeşte-mă, dă-i un sărut bărbatului tău, hai, hai, şi alte asemenea lucruri, şi ea are nevoie de aer şi îl împinge cu toată forţa, făcînd pîrghie cu peretele, pentru că el pe pat a împins-o pînă la perete ; bătrînul gras, moale, vine deasupra, ea îl îmbrînceşte şi îl face să-şi piardă echilibrul şi cade din pat rămînînd pe podea gîfîind şi cu spume la gură, iar Nati se ridică dintr-un salt şi aprinde lumina şi îl vede ; e gol, imens, cărnurile lui albe ca laptele atîrnă moi, tremurînd îndoite ca nişte rulouri pe picioarele lui, şi capul e lipit de corp ca şi cum nu ar

avea gît ; Nati ţipă şi aleargă la uşă, încercînd să tragă zăvorul pe care îl pusese el pe dinăuntru, dar el se sprijină greoi de pat dînd să se scoale ; cînd ea deschide uşa, el i se aruncă la picioare, fiindcă nu a reuşit să se ridice, şi o trage spre el şi o loveşte şi-i desface picioarele şi-şi bagă capul chel şi transpirat şi zgîriat între picioarele lui Nati, şi ea simte ceva ca şi cum totul s-ar învîrti, s-ar face mic şi apoi ar creşte şi un curent slab i-ar trece prin tot corpul şi se arcuieşte şi plînge şi ţipă, dar nu ştie ce simte, că îi face nu ştiu ce şi apoi, cînd ea a rămas sfîrşită, liniştită, slăbită, simte o durere în pîntece şi ţipă şi sare şi se ridică în picioare şi-l vede pe decrepitul de Alejandro La O cu mîna-i grasă, imensă, păroasă, pătată de sînge, că se apropie cu saliva aia în jurul gurii şi vrea să o sărute dar ea îşi acoperă faţa cu braţele şi-l aude zicînd : Tu eşti a lui Alejandro La O, cine spune că Alejandro La O nu mai e bun de nimic ? Şi ea îl împinge şi el cade, greoi, pe pat şi apoi se rostogoleşte pe podea şi în timp ce ea iese fugind prin coridor aude cîinii şi rămîne paralizată, fiindcă îi e frică, şi plouă şi vede noaptea acoperind totul, întunecîndu-i toate drumurile. Şi Nati merse cu durerea ei prin ploaie şi apa îi răcori pielea şi era ca şi cum ar fi curăţat-o.

Plouă, şi Nati, goală, merge prin ploaie. Pe urmă intră în casă, îşi scutură capul ca şi cum s-ar trezi

dintr-un vis, şi îşi muşcă mîna pentru a înăbuşi suspinele, să nu-l trezească pe Clemente şi el să înceapă cu întrebările.

Cînd e întuneric şi îi bate vîntul, pinii scot nişte zgomote şi un fel de muzică de ţi se zbîrleşte părul în cap. Şi nu te poţi obişnui, pentru că în fiecare noapte e altfel. Aici, ce e mai rău sînt nopţile şi trăsnetele. Trăsnetele sînt rele pentru că omoară, nopţile nu omoară, dar sînt la fel de rele, deşi unii au murit de noapte, noaptea. Da, de noapte, şi atît : de frică. Ştiţi ? Şi lucrurile pe care le povesteşte lumea îţi fac pielea ca de găină. Uitaţi, odată, veneam de acolo, de la La Legua înspre Monte Grande, cam pe la miezul nopţii, şi am auzit, între pini, un zgomot de parcă se bătea un cui. M-am oprit. S-a oprit şi zgomotul. Am continuat. A continuat şi cuiul. M-am oprit. Acelaşi lucru. Am plecat. A început şi cuiul. Mi s-a zbîrlit părul. Atunci am iuţit bine pasul şi n-am îndrăznit nici să întorc capul. Lăudat fie Domnul, prin ce spaimă am trecut ! Asta s-a întîmplat pe acolo, în spatele pinilor, unde se zice că ar cînta o femeie şi, nopţile, se aude o muzică tare frumoasă. Eu n-am auzit-o, mulţumesc lui Dumnezeu.

— M-au şi întrebat şi nu vreau să am neplăceri. Mai întîi au fost ziariştii şi apoi, la două sau trei zile, a venit pe aici şi David şi mi-a mai pus şi el întrebări despre Milé. Şi pe urmă miliţia, şi eu nu vreau încurcături, fiindcă mie Milé nu mi-a făcut niciodată încurcături, dimpotrivă, a rezolvat mereu

totul. Dar, din moment ce vreţi să ştiţi cum s-au petrecut lucrurile, o să vă povestesc. Eu locuiesc aici de vreo doi ani. Eu nu sînt de pe meleagurile astea. Am venit aici din cauza fratelui meu Julián, care de cîţiva ani s-a stabilit aici şi lucrează pentru Silvic. El mi-a spus să vin, pentru că aici lucrurile mergeau destul de bine. Nu aveau oameni la sădit şi plăteau bine şi uneori făceau cîte un cuptor de cărbuni şi se cîştiga grozav. Treaba asta cu cărbunii nu are importanţă, fiindcă la o săptămînă după ce am venit eu aici au interzis-o. Dar, să vedeţi...

Legănatul felinarului care atîrnă de tavan măreşte şi micşorează, uneşte şi separă umbrele pe masă.

...păi, să vedeţi, eu am venit singur la început, fiindcă fratele meu vorbise deja. Cum am ajuns, am şi început lucrul, dar eu îmi lăsasem familia să locuiască într-o casă la cineva şi acolo lucra nevastă-mea, gătea şi altele. Eu am fost întotdeauna tăietor de trestie, acum însă sînt bătrîn şi munca aceea era grea şi atunci mi-am zis că poate la Silvic să fie mai uşor şi de aceea am venit. Dar, după ce s-a terminat cu săditul, cum ştiu să lucrez şi-mi văd de treabă, Milé mi-a spus că dacă vreau, să rămîn să muncesc la pepinieră sau la terasarea dealurilor. Şi am rămas, dar aici toţi trăiau cu familiile lor şi voiam şi eu s-o aduc pe bătrînă şi doi nepoţi, fiindcă ea zicea că nu prea e mulţumită unde e. Copiii mei sînt pe acolo, pe la Havana unul, celălalt prin Camagüey. Fata mea a murit, şi-a dat sufletul. Creştem nepoţii, doi, şi unul îmi dă deja o mînă de ajutor la lucru. Eu ţineam să o aduc aici pe bătrînă şi fratele meu mi-a povestit că el, cînd a venit să muncească aici, le-a spus că dacă nu-l lasă să-şi aducă familia, va pleca şi atunci Milé a discutat cu directorul şi i-au dat voie să-şi ridice o căsuţă, şi aşa a făcut fratele meu. Vorba e, că, după ce fratele meu mi-a arătat cum se descurcase el, cînd m-am trezit într-o zi, după ce mă întorsesem de la bătrînă şi o văzusem foarte abătută, pentru că acolo, din cauza nepoţilor, nu se mai purtau cu ea ca înainte, i-am spus lui Milé că voiam să-mi aduc familia, şi că de ce să nu vorbească cu David. Dar atunci Milé mi-a mărturisit că asta era interzis, că nu putea da o autorizaţie, dar dacă eu ţineam neapărat, el avea un teren şi că mi-l împrejmuieşte şi mi-l vinde cu trei sute de pesos. Şi pe urmă eu l-am cumpărat şi mi-am adus familia. Acuma, ce vreau să ştiu e dacă pierd banii şi pămîntul, fiindcă eu cred că asta n-ar fi drept.

— O să mai vorbim noi, zice Bruno. Dar dumneata ştii că pămînturile nu erau ale lui Milé, ci ale statului.

— Da, da, dar vreau să ştiu cum rămîne.

— Totul se va rezolva. Nu-ţi fie teamă, îl linişteşte Bruno, şi, adresîndu-i-se celui mai tînăr, întreabă : Iar dumneata, ce părere ai despre Milé ?

Dar omul nu răspunde. Legănatul felinarului adună şi împrăştie umbrele pe masă. Afară totul e întunecat şi vîntul aduce dinspre dealuri freamătul pinilor.

— Nu munceşti. Ai umblat toată ziua aiurea. Te întorci dimineaţa şi mă laşi singură şi pe întuneric, îl dojeneşte Claudia. Ţi-am adus aminte şi nu ai fost la magazin. Doar ştii că nu-mi place să rămîn singură noaptea. Mariposa a lătrat şi a urlat tot timpul pe-afară.

Siaco nu răspunde, rămîne rece şi distant, cufundat într-o tăcere posacă, cu tranzistorul lipit de ureche.

— Dacă n-aş fi păstrat lumînarea asta, am sta pe întuneric, zice Claudia.

Claudia e înaltă şi rigidă, osoasă, cu picioare şi mîini lungi. Pielea ei e de culoarea prafului de pe drumuri. Are obrajii supţi, ofiliţi, sub pometii mari. Hainele îi atîrnă pe umerii ascuţiţi ca pe un cuier. Şi dacă cineva s-ar putea uita în capul ei, n-ar vedea decît gînduri încîlcite şi confuze.

— Siaco, ce-i cu tine ? Nici nu te uiţi la mine cînd îţi vorbesc.

— Lasă-mă-n pace, zice Siaco, şi-şi lipeşte din nou tranzistorul de ureche.

— Siaco, de ce nu mai eşti ca înainte ? Parcă nu mai eşti Siaco.

— Ia mai taci din gură şi lasă-mă să ascult ! ţipă.

— Ieri a venit Rosa şi a văzut tranzistorul. M-a întrebat de unde l-ai cumpărat. Are o nepoată studentă la Havana care e înnebunită să aibă unul aşa micuţ şi zice că nu se găsesc. Siaco, cum a fost cu tranzistorul ?

— La naiba, ţine-ţi gura ! Nu trebuie să arăţi nimănui radioul ! Nimănui ! se răsteşte Siaco scuturînd-o pe Claudia de umeri. Nimănui ! Ce dracu te interesează pe tine cum fac eu rost de lucruri ? !

Claudia n-a lăsat lumînarea din mîna care-i tremură. O pune pe ladă. Umbra ei se lungeşte spre tavan, înaltă, îndoită, iar grinda din tavan o împarte, o taie. Siaco închide tranzistorul, îl pune sub pernă şi se lungeşte pe pat. Ea se culcă alături de

el. Siaco se întoarce pe o parte. Claudia stinge lumînarea şi suspinele ei se alătură zgomotelor nopţii şi urletelor lui Mariposa.

ÎNAINTE, EU, NOAPTEA, NU ÎNDRĂZNEAM. Cînd eram mică muream de frică dacă treceam pe aici. Acum nu, nu mai cred în nimic. Ei bine, mai cred în unele lucruri, dar sînt altfel de lucruri. Lumea povesteşte cîte ceva despre rîul ăsta. Dar vezi, nu se întîmplă nimic. Nu, aici, nu. Acum, nu. Doar ştii şi tu. Priveşte rîul. Cînd e lună, parcă străluceşte. Eu nu observ nimic, dar se spune că Nati devine nervoasă dacă-l priveşte puţin. Aşa susţine mătuşa mea. Rîul ăsta se varsă acolo, pe plaja lui La O. Într-o noapte, venind cu mine, cînd cu priveghiul lui Marcial, în vreme ce treceam pe aici, Nati tremura ca o frunzuliţă. Şi ochii, ochii. Se spune că tremură dacă-l priveşte puţin. Nu-i aşa că e ciudată Nati ? Nu, acum nu. De ce o fi avînd Nati ochii mereu ca speriaţi, ca şi cum ar avea febră ? Să mergem. Nu. Ah, nu ! În rîu. Ah ! Ah !... mai trece-mi o dată mîna pe aici, aşa uşor. Ah ! Mi-e frică.

— Dumneata ce părere ai despre Milé ? repetă Bruno întrebarea.

— Păi... cu mine a fost întotdeauna serviabil. De mai multe ori m-a luat în jeep şi niciodată nu

mi-a cerut bani. Cînd am avut copilul bolnav și trebuia să merg cu el la Minas, Milé m-a dus și cînd l-am întrebat cît face, mi-a răspuns că douăzeci de pesos, dar cînd am vrut să i-i dau, mi-a spus : Nu, lasă, în altă zi, cînd o să ai mai puțin nevoie de ei, cînd o fi băiatul mai bine. Și pe urmă, de fiecare dată cînd m-am dus să-i plătesc, m-a oprit : Nu, lasă asta, lasă.

— Dar lua bani ? întreabă Bruno.

— De la unii, da.

Bruno se ridică brusc. Se uită la Yayo și strînge pumnii pe masă. Vena i se zbate pe frunte și ochii îi strălucesc la lumina felinarului.

— Ascultați bine. Milé ăsta e un nerușinat fără conștiință, zice și vena îi crește pe frunte. E obligația responsabilului de sector să transporte orice persoană bolnavă sau care are altă nevoie, fără să ia nici o centimă, izbucnește Bruno cu o voce pe care indignarea o face stridentă, cînd gravă, cînd ascuțită. Cum de n-ați reclamat asta ?

— Ne-am gîndit că așa trebuia să fie, spune cel mai bătrîn, mie într-o noapte mi-a luat cincisprezece pesos ca să mi-o ducă pe bătrînă la Minas.

— Sînt lucruri care te umplu de indignare, zice Bruno așezîndu-se și adresîndu-i-se celui mai tînăr. Spune-mi, explică-mi cum s-a întîmplat cu tine.

— Mai mult sau mai puțin ca atunci cu povestea lui Pancho. Ei bine, ceea ce voiam eu era să mă însor.

— Spune, spune.

— Păi, locuiam aici cu bătrînii mei, și mi-am luat o fată din Las Deseadas și am adus-o aici în casa bătrînilor, dar căsuța era neîncăpătoare și pe urmă mama nu se înțelegea cu nevastă-mea, și am

vrut atunci să am căsuța mea și am vorbit cu Milé și mi-a spus că el poate să-mi rezolve treaba asta, că, dacă eu vreau, el îmi vinde o bucățică de pămînt, dincolo de rîu. Mi-a cerut două sute cincizeci de pesos și eu aveam ceva adunat și restul mi l-a împrumutat bătrînul. Și așa, pînă ce a apărut ziaristul și i-a luat interviu lui Pancho și a izbucnit scandalul.

— Pămînturile pe care vi le-a vîndut sînt ale statului, îi lămurește Bruno privindu-i pe cei doi, care stau cu ochii întrebători fixați asupra lui. Să vedem cum o să soluționăm problema asta.

— Nu e drept să ne pierdem pămîntul, zice Pancho răsucind trabucul în gura fără dinți. Se spune că Revoluția dă pămînturi la țărani.

— Da, dar pămînturile astea aparțin plantației, dumneavoastră le cultivați ilegal, dă replica, foarte rar, Bruno. Ceilalți, cărora li s-a dat înainte, sînt tot în afara legii. Ceea ce a făcut administrația anterioară e incorect. Legali sînt doar cei care își cultivau pămînturile cînd s-a făcut Reforma agrară și au acte de proprietate date de către Revoluție.

— Bine, dar atunci, noi ce facem ?

— Nu trebuie să vă faceți griji, îi liniștește Bruno. Se va rezolva. Nu vă alarmați, că se va rezolva.

Timp de cîteva momente Bruno mai continuă cu întrebările. Cîteodată se înfurie și exclamă : „Dar cum e posibil, cum e posibil !" Cînd ies din birou, luna luminează din plin pinii și le proiectează umbrele pe tabără.

Eu veneam călare. Să fi fost cam pe la trei dimineața. Era o cărare mărginită de o

prăpastie înfricoşătoare pe creasta lui Monte Grande. Cînd am ajuns la prăpastie, calul s-a speriat. Începu să sforăie, să sară într-o parte, şi eu îi dădeam pinteni şi arătarea aceea neagră venea spre mine. Era o bătrînă cu o umbrelă de soare. Mergea pe jos. Nu ştiu de ce îi trebuia umbrelă de soare. Calul nu voia să treacă şi atunci am descălecat şi l-am tras de hăţuri. În momentul acela mi-am dat seama că era Tomasa. Am strigat-o : Tomasa ! Şi m-a întrebat : Unde mergeţi ? Şi eu îi răspund : La lucru, dar dumneata ce faci pe aici la ora asta ? Şi mi-a spus : Să moşesc o femeie. Dar era urîtă ca un fetus marin, ca o termită. Era ca un corb de urîtă, ca un uragan, ca un arici. Puţine am văzut mai urîte ca Tomasa. De asta cred că s-a speriat calul.

Nu sînt numai cîmpurile, locul ăsta, ceea ce văd în amintire, ci şi oamenii. Sînt ca aceia. Ca şi cum nu s-ar fi întîmplat nimic. Ei, nu chiar aşa. Dar e ca şi cum aş lua-o de la capăt. Cînd m-am căţărat, atunci, pe vîrful La Vigía, am simţit că retrăiesc acele timpuri. Te întrebi cum de sînt încă posibile asemenea lucruri. Şi nu găseşti dintr-o dată răspunsul. Cînd mi-au spus că acolo totul merge prost şi mi-au explicat, am crezut că exagerează, că nu e cu putinţă, dar aşa a fost. Ajunge doar să vezi cum trăiesc. Să le pui două întrebări ca să afli cum gîndesc. Există în răspunsurile lor nişte lucruri pe care, cînd le auzi, parcă te pocnesc în cap. Locuinţele sînt împrăştiate. Am văzut doar două cu podea de ciment. Nu folosesc latrine. Afli mereu cîte

ceva : aici spun casă la colibe şi colibe la bordeie. Copiii umblă desculţi, dezbrăcaţi, mucoşi, cu burţile umflate. Şi nimic. Ca şi cum aici nu s-ar fi petrecut nimic. Şi apoi, tot ceea ce mi-a explicat Yayo, cu Martorii lui Iehova şi cu acvaticii. Trebuia să-i fi văzut cum îmi răspundeau : „Dumneavoastră sînteţi cei care porunciţi, noi ne supunem". „N-am să discut cu dumneavoastră, pentru ce aş face-o ?" Uneori nu răspundeau şi rămîneau tăcuţi înclinînd capul. „Noi nu facem rău nimănui." „Fiecare cu credinţa lui." Şi pe urmă, ceea ce fac. Nu ei, că, în fond, le e teamă. Deşi nu ştiu. Afişează o resemnare pe care nu o înţeleg. „Dacă mă obligă, dacă mă iau, ce să fac ? Facă-se voia Domnului. Nu mă împotrivesc, dar nu mă trage aţa să merg." Sînt exasperanţi. Treaba asta cu necesitatea de a îndura şi altele, şi altele. Ceea ce nu au clar în minte este că puterea o avem noi. Dar vor vedea ce este Revoluţia. Cînd Yayo mi-a spus că unii lăsau dinadins libere animalele ca să strice răsadurile, l-am întrebat ce a făcut şi mi-a spus : „Am informat, David ştie." Cînd îi întrebi de ce nu le leagă, spun că nu au cu ce, că nu se găsesc funii. Şi e adevărat. Nu se găsesc funii. „Nici sîrmă ca să faci un ţarc sau o curticică", aşa a zis Yayo. Eu eram gata-gata să-i spun : „Aici ce lipseşte este bunul simţ !" dar m-am abţinut, fiindcă acum aşa este, trebuie să te gîndeşti şi să te abţii, o să se convingă ei. Aici presa nu pătrunde. Există puţine radiouri şi cele care sînt nu au baterii, şi cele care au prind posturi străine fiindcă dealurile le blochează pe cele locale. La ce te poţi aştepta dacă lucrurile merg aşa ? Şi pe urmă izolarea, şi transportul. Yayo spune că

atunci cînd i se strică jeep-ul nu se poate ajunge la Direcţie decît folosind un camion sau o căruţă, şi că uneori trec săptămîni şi nu poate merge la Direcţie, şi că Milé la fel păţea. Nu înţeleg cum de nu şi-a dat seama Yayo ce e cu Milé. Nu pot să mă încred într-un astfel de om. Dar vor vedea, vor şti ce e aceea o Revoluţie.

Se spune că aici, prin pădurile astea de pini, sînt mine. Arreglano Ramos a găsit acum cîţiva ani una, dar micuţă. Sigur că i-a apărut un mort şi el i-a dat-o. Eu nu cred în asta, dar de cîte ori e o înmormîntare în regiune, mi se pare că am să găsesc şi eu una. Mă uit bine ca să văd. Eu nu cred în multe lucruri, dar am auzit unele care nu mi-au plăcut şi m-au speriat. Uitaţi, să vă spun adevărul. Odată, am trecut pe aici cam pe la unsprezece noaptea şi printre munţi venea ceva alergînd înspre locul unde mă aflam eu. Era parcă cineva care înainta pe o potecă din astea de munte, mergea tîrîndu-se. Am luat-o la fugă peste deal fiindcă acel ceva venea să vorbească cu mine.

— Numele se repetă, observă Sergio.

— Trebuie să fie lucrătorii fluctuanţi, spune David, uneori lucrează într-un sector, alteori în altul.

— Da !... dar problema e că pe amîndouă listele au cruce şi asta înseamnă că au primit încălţăminte şi haine de lucru pentru cele două locuri,

sau că au fost notaţi pentru cele două locuri, şi au primit doar pentru unul, şi atunci cineva a rămas cu încălţămintea şi hainele, spune Sergio mînios. Şi, după cîte ştiu, asemenea lucruri nu prea se găsesc la tot pasul pe aici.

Nici un răspuns. Într-un acces de furie, Sergio îi aruncă hîrtiile pe masă. David păleşte. Îşi scoate ochelarii şi cu un capăt al batistei şterge aburul de pe lentile. Pare că e gata să spună ceva, dar rămîne tăcut. Sergio îşi trage scaunul înspre biroul lui David, mişcîndu-l puţin pentru a sta faţă în faţă, şi îl priveşte. Are o expresie nouă pe chip, o expresie pe care David nu i-a mai văzut-o. David, foarte palid, se uită la ochii lui Sergio, nişte ochi care-l privesc cu dispreţ, îi observă strînsoarea buzelor, tensiunea muşchilor feţei, şi are impresia că Sergio se va arunca asupra lui. Degetele îi tremură. Tulburat, îşi pune ochelarii şi se gîndeşte ce să spună dar nu găseşte nici un pretext, nici o justificare şi coboară privirea. Lumina proiectează pe podea umbrele grinzilor. Sergio continuă să-l privească dispreţuitor. Şi, în ritmul sîngelui care i se suie la cap, aude vocea lui Sergio :

— Eşti un iresponsabil, un neruşinat ! Asta nu are scuză !

Sergio îşi aprinde o ţigară, stinge chibritul cu o mişcare lentă a mîinii şi, sculîndu-se în picioare, îi întoarce spatele şi se îndreaptă spre uşă. Se întoarce şi adaugă :

— Dumneata n-ai să poţi merge mîine la Monte Grande, cum îmi spuseseşi. Nu te poţi mişca de aici pînă nu soseşte Bruno.

SE SPUNE CĂ LAS DESEADAS ERAU două. Două fete care locuiau cu tatăl lor, pentru că mama murise la naşterea celei de-a doua. Se pare că una avea patrusprezece ani şi cealaltă şaisprezece, cînd s-au întîmplat lucrurile astea. A trecut mult de-atunci. Se spune că erau foarte bine făcute. Pe una o chema Remedios şi pe cealaltă Alejandra. Se zice că erau grozave şi toţi le doreau, dar bătrînul nu lăsa nimănui nici o şansă şi mereu stătea de pază ca să vadă cine se apropie şi, dacă îndrăznea careva, îl lovea cu latul machetei : se zice că uneori se auzeau ţipete în timpul nopţii, dar bătrînul nu lăsa pe nimeni să se apropie de casă, nici pe ele să vorbească cu cineva. Pe Remedios o ţinea legată sub framboyan [1], aproape de colibă, şi floricelele galbene cădeau peste ea. Unii susţin că le lega ca să nu fugă, că pe una o lega de gît şi pe cealaltă de gleznă. Se zice că fetele plăceau tuturor, dar nimeni nu îndrăznea. Bătrînul era ca o fiară. Mereu păzea în jurul casei şi cînd pleca, le lua cu el, şi spun că bărbaţilor li se scurgeau ochii văzîndu-le aşa frumoase. Odată l-au trimis la postul de jandarmi, dar bătrînul le-a dat nişte pui şi un porc şi totul a continuat ca mai înainte, şi nimeni nu se băga. Într-o noapte, casa s-a transformat într-o mare de flăcări. Oamenii spun că au văzut fumul şi flăcările. Mulţi chiar au alergat să vadă ce se întîmplă şi să nu lase flăcările să ajungă la pini. Dar spun

[1] Arbore ornamental, foarte răspîndit în Cuba.

că a fost un mister cît de repede a ars casa. Cînd oamenii au ajuns, au luat beţe şi au început să răscolească prin cenuşă să-l scoată pe bătrîn şi pe fete, dar nu puteau din cauza jeraticului. Cînd s-a răcit cenuşa, i-au scos pe toţi trei, arşi. Povestesc că trupurile erau micuţe ca de copii şi le-au aşezat sub framboyan pînă ce au venit jandarmii şi doctorul. Şi acesta se zice că a spus că Remedios era însărcinată şi Alejandra la fel. Se pare că mai este şi-acum o pată neagră pe locul unde a fost casa, dar eu nu ştiu, nici nu cred să ştie careva unde a fost casa, pentru că aici se văd uneori bucăţi de pămînt pătat cu negru, şi unii cred că sînt de la puţurile de cărbuni, alţii că de la casă, dar nimeni nu ştie. Ceea ce ştie într-adevăr toată lumea este că Las Deseadas erau două.

Jeep-ul pleacă şi Yayo rămîne lîngă căsuţă, gîndindu-se la ceea ce îi spusese Bruno. Umbrele pinilor se răsfrîng pe drumul ce duce la tabără. Ceaţa se ridică încet, pluteşte ca dîrele de fum deasupra drumului. Bruno şi Jorge merg către Las Deseadas. Aproape, la dreapta, dealurile sînt încă întunecate. Bruno, din jeep, priveşte pinii îndepărtaţi, care şi-au pierdut conturul din cauza ceţei.

— Pe aici trebuie să fie vînat, spune Bruno.

— Este, zice Jorge.

— Mult ?

— E ceva, dar e hăituit.

— Nu-i păzit ?

— Înainte, da, dar a venit cineva de la provincie[1], i-a cerut lui David permis de vînătoare, David i-a dat, şi de atunci vin mereu, iar acum paznicii forestieri mai închid ochii.

Bruno ia agenda şi notează. Frunzăreşte notiţele luate în timpul drumului şi se gîndeşte : „Vor vedea ei !" Jeep-ul înaintează încet, ei rămîn tăcuţi. Jeep-ul se leagănă. „Vrea să ştie tot, întreabă despre tot, notează. Vrea să ştie tot", gîndeşte Jorge. Aerul mirosind a răşină de pin e proaspăt şi Bruno îl inspiră adînc, gîndindu-se că de îndată ce va începe să încălzească soarele, se va tulbura, se va umple de praf. Jos, prin ceaţa uşoară, se văd o mulţime de drumuri forestiere, ca nişte vene de pămînt şerpuind printre dealuri. Deodată, ceva se mişcă pe unul din drumuri, dar dispare, pentru ca apoi să reapară, pe coasta altui deal.

— Şi jeep-ul ăsta ? întreabă Bruno.

— Este al lui Cueto, spune Jorge. Are o bucată de pămînt în Las Deseadas.

— Mai sînt mulţi ?

— Nu, nu mulţi, răspunde Jorge. Acesta era vechil la gater.

— Şi acum ce face ?

— Seamănă cîte ceva şi creşte porci.

— Trebuie că face speculă.

— Aproape sigur, fiindcă mereu merge cu jeep-ul cînd în sus cînd în jos şi nu munceşte.

— Nu l-au lămurit ?

— Ba da, dar el nu vrea, zice că o duce bine aşa. Pe urmă, vecinii nu se au bine cu el. Are faimă

[1] Cuba este împărţită în provincii.

de jigodie. Willy-ul lui Cueto nu se mai vede. S-a pierdut printre dealuri, în spatele pinilor.

— Mai e mult pînă la Las Deseadas ?

— Cam opt kilometri.

Soarele începe să se înalţe şi picăturile de rouă par bucăţele de cristal aruncate pe iarbă. Lui Bruno îi vine în minte obrazul fetei, încadrat de batic, pielea sănătoasă şi fină a urechilor, buzele ei pe care se zbenguiau scîntei de rîs, trandafiriul închis al fetei, felul de a vorbi, de a sta, ochii de culoarea ierbii ude, care i s-au luminat cînd şi-a scos pălăria. Bruno bagă mîna sub cămaşă şi îşi mîngîie umărul. În dimineţile răcoroase îl doare cicatricea.

— Nati, scoală-te !

Vocea îi scutură umerii, îi înmoaie corpul încordat.

— Ei, ce, ce e ? tresare ea, se ridică în capul oaselor şi deschide ochii speriată. Îşi trece peste faţa asudată mîna care tremură şi, strîngîndu-şi părul încîlcit, îl potriveşte la ceafă.

— Ţipai.

— Da ?

— M-ai trezit ţipînd, zice Clemente cu voce moale, încă adormit, cu pleoapele închizîndu-i-se de greutatea somnului.

Nati nu răspunde.

— Bine, dormi, spune Clemente cu limba încîlcită şi se întoarce şi bagă nasul în pernă.

Nati, cu ochii larg deschişi, se uită în jur, dar nu poate desluşi lucrurile : „A fost ca şi cum pe dinăuntru mi se desprindeau măruntaiele şi mă învîrteam în jurul meu, o dată şi încă o dată, şi

la fiecare învîrtitură se schimbau locurile şi amintirile ; o dată şi încă o dată printre ferigi, lipindu-mă de pămîntul rece care-mi sorbea căldura ; o dată şi încă o dată pe paiele uscate în care a rămas urma corpului meu ; o dată şi încă o dată am simţit ploaia pe faţă şi pe mîinile care strîngeau corpul lui Siaco în ziua în care m-a surprins în ploaie, o dată şi încă o dată învîrtindu-mă printre amintiri, pînă ce nişte mîini au ajuns la umerii mei şi au reuşit să-mi oprească zbuciumul trupului. Atunci am ţipat. Ce-oi fi ţipat ? Acuma nu întreabă fiindcă e obosit, dar mîine va începe cu întrebările. O fi auzit ce-am ţipat ? Ale cui erau mîinile ? Ce-oi fi zis ? Ce-am ţipat ? Nu se mai mişcă, o să se scoale şi o să mă întrebe".

Stau goi pe pat. Clemente se mişcă lîngă ea şi nu mai sforăie, respiraţia lui e inegală, ca şi cum ar fi între vise, ca şi cum nu ar dormi, ci doar ar imita zgomotele pe care le produce somnul: „S-o fi făcînd că doarme ca să mă urmărească ? Ce-o fi auzit ?" Clemente sforăie cu gura deschisă şi un fir de salivă îi curge pe barbă, pînă pe pernă. Puternic şi muşchiulos, corpul lui stropit de pistrui străluceşte în penumbră. „Nu mai pot, nu mai pot." Şi se culcă din nou şi se întoarce la amintirile ei şi muşcă perna şi simte căldura trupului lui Clemente, şi îşi aduce aminte alte trupuri, alţi ochi, alte mîini, şi, între ele, simte mîinile lui Siaco trecîndu-i peste pulpe, şi alte mîini, şi durerea, şi apoi, altă dată, între multe altele, pielea lui Siaco, liniştind-o „ca un leac, ca ploaia şi apa rîului", şi cum îl priveşte pe Clemente, plînsul îi scutură trupul, cîteva momente rămîne liniştită, calmată şi apoi îi lucesc ochii, faţa i se descompune şi

din nou suspine, suave dar ascuţite, care l-ar deştepta pe Clemente dacă n-ar fi înăbuşite de pernă. Şi aşa a trecut restul nopţii.

Şi cu mult timp înainte de a se deştepta Clemente, ea este în bucătărie, aprinde focul, ochii i se înroşesc de fum şi tremură pentru că „sigur întreabă". Dar Clemente îşi bău cafeaua şi nu întrebă nimic, se mulţumi doar s-o privească cîtva timp, asta da, foarte serios, şi plecă fără o vorbă.

Din poartă, Nati vede cum trec jeep-ul şi căruţa cu femeile ce merg la pepinieră, şi, pe măsură ce se ridică soarele, îi vin mii de gînduri confuze şi contradictorii.

Priveşte faţa de masă cu pătrăţele albe şi roşii, o mîngîie cu mîinile, şi ar vrea şi n-ar vrea, şi şovăie şi se tot învîrte prin bucătărie, în sfîrşit iese, agaţă faţa de masă pe sfoară şi o înalţă cu prăjina. Şi rămîne privind ciorile aşezate pe ramurile goale ale pinilor, şi le aude cîrîind, şi auzindu-le se cutremură fiindcă îi trezesc amintiri întunecate.

Soarele proiectează umbra podului peste valea abruptă şi seacă. E un pod strîmt şi rudimentar, dar destul de puternic pentru a trece camioane şi căruţe. Jeep-ul îl traversează încet, zdruncinîndu-se uşor din cauza golurilor dintre scînduri, şi apoi începe să urce pe drumul crăpat şi prăfuit. Lui Bruno soarele îi vine direct în ochi. Timp de o clipă îi închide. Cînd simte coborîşul, îi deschide. Pinii au dispărut. Traversează o pădure de eucalipţi, deasă, întunecoasă şi fără praf, dar mica oază răcoroasă şi parfumată ţine puţin, fiindcă imediat reapar pinii rari, urcuşul, şi praful, şi soarele

care arde ochii. Tocmai vrea să-i închidă din nou, cînd zărește, jos la dreapta, printre dealuri, pepiniera din Las Deseadas. De sus, straturile se văd mici, dreptunghiulare, de un verde strălucitor, contrastînd cu restul peisajului întunecat de praf.

— Par pictate în ulei, spune Bruno.

— În timpul zilei trebuie udate mereu, ca soarele să nu ardă răsadurile, spune Jorge.

— Aici apa trebuie să fie o problemă.

— Așa și-așa. Uneori lucrurile se complică. Pepiniera din Las Deseadas are o pompă care-i stricată de cîteva luni, moara singură nu face față, și nu reușesc să o repare.

Bruno face un gest ciudat cu capul și rămîne tăcut, privind spre pepinieră. Nu există altă cale de a ajunge la tabără. Drumul taie într-o parte pepiniera, trece pe lîngă instalații și se pierde printre dealuri. La sosire nu pare să fie nimeni acolo. Coboară din jeep și se îndreaptă spre birou. Împing poarta întredeschisă, dar nu e nimeni. Ies din nou în drum și se opresc lîngă jeep, pe jumătate nehotărîți, privind spre capătul pepinierei, unde un grup de femei se mișcă printre jeturile de apă. Jorge se îndepărtează puțin și, oprindu-se în mijlocul drumului, strigă: „Areeecio... Arecioooo". Prin ușa din spatele bucătăriei se zăresc un spate, un păr cărunt, apoi o față pătrată și întunecată ca scoarța de pin. Omul își șterge mîinile de-un șorț murdar.

— Ce e ?

— Unde e Arecio ?

Omul le face semn să se apropie, arătînd că nu aude bine.

— Unde e Arecio ? repetă Jorge.

— Cum ? Cum ?

Acum Jorge îi vorbește așa de aproape, încît se bagă în el.

— Unde e Arecio ?

— A ! Nu știu, nu știu.

— Și Pipe ?

— Cum ?

— Și Pipe ? îi strigă Jorge la ureche.

— A ! Da, e pe aici, repară pompa.

— Bine, spune Jorge privindu-l pe Bruno.

Pipe stă ghemuit lîngă pompă. Auzise zgomotul motorului apropiindu-se, auzise vocea lui Jorge strigîndu-l pe Arecio, dar auzise și cealaltă voce, și acum ascultă pașii care se îndreaptă spre el, și nu se grăbește să se ridice, n-are curaj să-i înfrunte. Știe că-l vor chema, că se apropie, că vin spre el, și așteaptă crispat, străbătut de o vagă teamă.

— Ei, Pipe !

Și cînd aude vocea lui Jorge, tresare. Deschide gura și corpul i se moaie pe dinăuntru, ca și cum efortul pe care-l face pentru a răspunde i-ar dizolva măruntaiele. Încet, făcîndu-și curaj, se ridică și se întoarce. Nu-l privește pe Bruno ; se ferește de ochii lui. Se uită numai la Jorge, care-i spune :

— Uite, Pipe, acesta este noul director al plantației.

Tulburat, își scoate pălăria și-și strînge pumnii. Se uită în pămînt, la pietricelele de pe jos. Așteaptă ca Bruno să zică ceva, să-i răspundă, dar se liniștește cînd aude vocea necunoscută vorbindu-i :

— Deci, reparai pompa. Asta e foarte bine, se pare că e mare nevoie de ea aici.

Se liniştește cînd observă că tonul nu e acru, nici aspru, nici autoritar, ci prietenos, aproape dulce.

— Foarte bine, fiindcă de luni de zile era stricată, spune Jorge.

Bruno observă tulburarea lui Pipe.

— Da, dar timpul nu ne-ajunge, zice Pipe, și imediat își dă seama de ceea ce a spus față de omul care-l văzuse dormind în baracă, și deodată îl străbate o undă de teamă. Ca și cum i s-ar pune un nod în gît. Bolborosește ceva încercînd s-o dreagă.

— Și unde e Arecio ? îl întreabă Jorge întrerupîndu-l și scoțîndu-l din încurcătură.

— La semănat, dar... dar dacă vreți să-l vedeți, îl puteți aștepta. A spus că se-ntoarce repede cu o căruță.

— E departe tare ? întreabă Bruno.

— Destul, dar trebuie să vină, zice Pipe. Ei, eu am să continui, poate o termin azi.

— Ar fi un lucru grozav, spune Bruno.

Din drum, Bruno privește spre locul unde sînt femeile și încearcă să o distingă, dar, de departe, toate seamănă.

— Numai ce ați sosit și au și început să se schimbe lucrurile, rostește Jorge.

— Hai să trecem pe la tabără, spune Bruno.

Cîrîitul ăsta al ciorilor pare un strigăt de suflet chinuit. Am noroc că nu le aud noaptea, că altfel... Mereu stau acolo, așezate pe ramurile înalte. Și aproape mereu își aleg pinii care au trunchiul înnegrit de atîta foc cît le-au pus. Cîrîie necontenit. Sînt ca niște

pirați. Cînd coboară, fură tot. Iau în cioc lucrurile de prin case. Sînt rele ca și corbii, se spune. Eu întotdeauna le privesc cu respect. Lăsați arma ! Par a fi semn rău. Pentru mine, sînt mai rele decît cucuvelele. Bunicul meu îmi spunea, și acum Anastasio Ríos, povestea ciorilor. Îmi spunea că trăia cîndva o pereche de frați care locuiau în pădure. Rămăseseră singuri de cînd le murise tatăl. El era bun ca pîinea caldă, dar avea nenorocirea de a fi îndrăgostit de soră-sa. Ea era rea, rea ca tunetele, îl disprețuia și se purta rău cu el. Se mai zicea că și ea fusese mai înainte îndrăgostită de frate-său, și că pentru asta l-a ucis pe bătrîn, dar că pe urmă, din remușcare, nu voia să se culce cu fratele. Adevărul e că ea îl chinuia. Îl scuipa, îi țintuia unghiile, și așa. Atunci, într-o zi el o rugă să-l însoțească să caute goiave, pentru marmeladă. Ajunși acolo, a făcut-o să urce cu el pînă în vîrful unui pin mare și foarte înalt, ca să prindă o jutia [1]. S-au cățărat pînă sus de tot, iar el a coborît repede, tăind cu toporul crengile și a luat-o la fugă. Ea, dîndu-și seama că a rămas singură și nu putea să coboare, s-a speriat și a început să țipe. Și atunci, cînd s-a lăsat noaptea, i-a schimbat culoarea, devenind tot atît de neagră pe cît era de rea, și ea țipa și țipa și țipa fără să se oprească, și s-a transformat într-o cioară care strigă fără încetare chemîndu-și fratele.

[1] Specie de veveriță, care se întîlnește numai în Cuba.

Claudia, pe jumătate adormită, simte că ceva se mişcă prin cameră, nu ştie dacă lîngă ea sau în alt loc pe care nu-l poate preciza. „Sînt şoarecii", se gîndeşte în somn. Prin oblonul închis, apare un fir de soare, lipit de lemn, şi printre crăpăturile scîndurilor se ghiceşte ziua. Claudia simte o atingere uşoară pe picior. Nu se mişcă ; întinde o mînă pînă la locul în care simte atingerea şi pipăie genunchiul aspru şi păros al lui Siaco. Se trezeşte deodată cu toate gîndurile ei, frînturi de vise, amestec confuz de imagini şi cuvinte. Aşa i se întîmplă mereu cînd se trezeşte. Încet-încet, îşi aminteşte că Siaco se întorsese dimineaţa, şi apoi îşi aduce aminte cuvintele lui. Claudia se răsuceşte. Siaco e alături, cu faţa în sus, cu o mînă sub pernă.

— Siaco ! îl strigă.

Siaco mormăie fără să se mişte.

— Siaco, spune din nou.

— Ce-i ?

— Ţi-a trecut ?

— Ce ?

— Ce-a fost azi-noapte. De ce te porţi aşa ?

— Lasă-mă să dorm.

— Nu mergi la lucru ?

— Du-te-n mă-ta şi lasă-mă-n pace !

Se întoarce cu spatele la Claudia. Îşi lasă capul să alunece spre marginea patului. Perniţa se-ndoaie peste marginea de fier ca un sac gol. Siaco, pe dibuite, caută aparatul de radio sub pernă şi rămîne nemişcat. Claudia trece încet peste el şi se scoală. Abia se disting contururile camerei. Claudia se îmbracă pe întuneric, ca şi cum ar fi învăţat pe dinafară locul fiecărui lucru. Claudia e o femeie încă tînără, cu trăsături dure, prematur ofilite. S-a neglijat încet-încet, aproape fără să-şi dea seama, ca şi cum ar fi găsit în asta o sursă de plăcere. Cînd l-a cunoscut pe Siaco, Claudia era o fată cu carnea pietroasă şi avea o privire caldă, supusă. S-a născut şi a crescut printre dealurile astea, şi pe aici l-a întîlnit prima oară pe Siaco.

— Noaptea asta mergi cu mine, i-a spus Siaco într-o seară cînd s-a întors de la luptele de cocoşi.

— Unde ?

— Unde-o fi.

— Şi părinţii mei ?

— Lasă, o să le explicăm pe urmă.

S-au sărutat printre cuşti şi, înfiorată, ea a alergat să-şi facă bocceluţa.

Claudia, cu timpul, a început să se neglijeze. Mai ales după ce i-a murit băiatul — singurul — cînd avea doar patru luni de la naştere. Niciodată după aceea n-a mai putut lupta împotriva plictiselii care, pe nesimţite, o rodea tenace. Niciodată n-a putut scăpa de această tristeţe care o cuprinsese atunci cînd simţise viaţa formîndu-se, adînc, în carnea ei, şi care crescuse şi crescuse ca un lujer, ca o plantă agăţătoare prin venele ei, înrădăcinîndu-se în sîni, gata să-i iasă din gură, într-o ramură înflorită, atunci cînd i-a spus lui Siaco : „Siaco, sînt însărcinată". Niciodată n-a putut. Ştia că, iremediabil, peste cîteva zile, peste cîteva luni, va simţi sîngele picurîndu-i încet pe picioare ; apoi curgîndu-i şiroaie. Va simţi pîntecul deschizîndu-se ca spintecat de un cuţit, şi ceea ce se formase înăuntrul ei va cădea între picioare, ca o frunză ofilită, înainte de a se naşte. Claudia vegetează,

aproape fără să-şi dea seama de ceea ce face, sau ce a făcut, resemnată şi plină de delăsare.

— Am cîştigat la cocoşi. Cînd ajungem în sat, am să-ţi cumpăr nişte pantofi cu toc.

— Adevărat ?

— Şi o rochie.

— Şi ai să mă duci la cinema ?

— Sigur, tot ce ai să vrei tu.

Părul îi cade pe umeri, negru. Rochia modestă şi îndelung purtată îi atîrnă pe umerii ascuţiţi, ca pe-o sfoară. Strecoară cafeaua. Aprinde lampa şi, cu ochii încă somnoroşi, urduroşi, priveşte cum cad picăturile în ceaşcă. Din cauza urletelor lui Mariposa şi a întunericului, nu a putut dormi, aşteptînd să sosească Siaco, păstrînd unica lumînare pentru cînd va sosi el. Şi după ce a venit, tot n-a putut dormi gîndindu-se la purtarea lui Siaco. Nu mîncase fiindcă de atîtea supărări îi pierise cheful şi acum îi chiorăie maţele. Nu-i e foame, dar îi chiorăie maţele.

— Şi din ce o să trăim ? îl întrebase cînd plănuiau să fie împreună.

— O să-mi iau cei trei cocoşi, spusese Siaco atunci. O să mergem la Las Deseadas. Acolo o să organizez lupte, o să fac o crescătorie, poate chiar şi o arenă, şi astfel lumea de acolo nu va mai trebui, duminicile, să vină aşa de departe.

— Dar unde o să trăim ?

— Acolo.

— Da... dar unde ?

— Pe acolo e uşor să ridici o căsuţă unde vrei. E pămînt mult şi lume puţină şi îi cunosc aproape pe toţi, de la luptele de cocoşi, fiindcă vin să joace aici, la La Jagua, şi apoi nimeni nu ştie măcar ale cui sînt acele pămînturi. N-o să avem probleme, am cercetat eu bine.

Claudia iese să vadă cîtă apă mai e în butoi şi, cînd se întoarce, Siaco e aşezat pe taburet. Bea rachiu, îşi trece unghia degetului mare peste muşamaua mesei şi înjură printre dinţi.

— Dacă mai continui aşa o să terminăm rău de tot, zice Claudia. Nu uita că nu mai ai cocoşi. Că totul s-a schimbat.

— Le dau naibii toate astea.

— Ştiu, dar într-o zi or să te înhaţe, şi ai să vezi.

— Pe dracu ! Du-te-n... ! Nu mai pot să te sufăr.

Siaco trînteşte un pumn în masă că face să sară rachiul din vas.

— Toată ziua mă jigneşti şi mă cicăleşti.

Claudia îi serveşte cafeaua şi îi spune :

— Nu e apă.

Siaco, prost dispus, înjugă boii la rastra[1] şi, aşezat pe butoiul pîntecos, făcut din lemn de palmier, pleacă spre pîrîu. Din poartă, îi strigă :

— Dacă vine Cueto, dă-i sacul.

Cînd se întoarce cu apa, înşeuează iapa, iar cînd intră în casă, Claudia plînge. Siaco o priveşte cu o duşmănie surdă. De cînd e cu Nati şi are lucrurile astea în cap, o tratează pe Claudia ca pe o străină, aproape ca pe un duşman.

— Ce-i cu tine, Siaco ? De ce mă priveşti aşa ? De ce eşti aşa de schimbat, aşa de misterios ?

— Să nu-ncepem din nou.

[1] Căruţă fără roţi, făcută din trunchiuri de copaci legate între ele.

Siaco striveşte ţigara de perete.

— Sînt femeia ta şi vreau să ştiu, spune Claudia ştergîndu-şi cu degetul urdorile de la ochi. De ce nu vrei să vină aici ?

— Eşti o proastă, zice Siaco. Nu interesează pe nimeni ce fac eu, şi tu vorbeşti prea mult, şi dacă păţesc ceva din cauza limbii tale, îţi jur că te tai cu macheta.

Chipul Claudiei capătă o expresie de spaimă şi tristeţe. Se sperie văzînd în ochii lui Siaco flăcăruile acelea care ştie ea bine ce prevestesc. Mîinile ei se încleştează pe cămaşa lui Siaco.

— Omoară-mă acum, Siaco ! ţipă Claudia. Mie, mie, Siaco, să-mi spui mie asta !? Ce-i cu tine ?

— Taci, strigă Siaco desprinzînd cu violenţă mîinile Claudiei şi zgîlţîind-o de încheieturi. Taci ! Nu ţipa. E mai rău. La dracu, taci !

Dar ea, furioasă, strigă mereu mai tare :

— Siaco, te-ai băgat în vreo încurcătură ?! În ce eşti amestecat, Siaco ?

— Taci ! Taci !

O apucă de umeri şi o scutură.

— Taci !

O loveşte. Claudia ridică mîinile, şi căzînd pe podea, scoate un ţipăt. Siaco rămîne paralizat un moment. Apoi se apleacă şi începe să-i treacă mîna prin păr. O întoarce şi o loveşte uşor cu palma peste obraji. Încet-încet, Claudia îşi revine, deschide ochii şi îi închide şi scoate nişte oftaturi adînci, ca şi cum ar suspina cu tot corpul. Deschide ochii şi Siaco îi spune :

— Linişteşte-te, linişteşte-te, am să-ţi explic, dar nu mai fi aşa.

EU ŞTIU CINE E PEDRO EL BULDOcero, pentru că am luptat cu el. Priceput mai era să miroasă lucrurile ! Le prindea din zbor ! Cu adevărat inteligent şi curajos, să nu mai vorbim. Nu se putea să-l duci cu poveşti. Ştia să rîdă şi să fie serios, după cum era cazul, cu felul acela de a rîde şi de a fi serios, pe care-l are. Se spune că pe drumul ce duce de la La Legua la rambleul El Quince, se vede o umbră mişcîndu-se în spatele eucalipţilor. Lumea zice că umbra e a unui bătrîn îmbrăcat în alb şi că tuturor celor care treceau călare pe acolo le împiedica el calul. Că nu e chip să faci calul să meargă pînă ce nu descaleci şi, cu un cuţit, să tai legăturile. Aşa ne-a spus Cesar care ne-a fost ghid şi pe urmă pentru asta l-a spînzurat colonelul. Atunci Pedro s-a hotărît să trecem chiar pe acolo. Şi, la început, Cesar nu voia şi ne-a spus că bătrînul lăsa să treacă numai caii care aveau o stea mare în frunte şi erau pintenogi la cele patru picioare. Pedro însă a vrut să trecem pe acolo şi am trecut, dar nici urmă de bătrîn, nici de împiedicat caii, nici nimic. La Pedro el Buldocero nu puteai să vii cu poveşti. Aşa era !

Lui Bruno îi zboară ochii înspre capătul pepinierei unde lucrează femeile. Încearcă să o identifice, dar de departe toate seamănă. Dormitoarele, încuiate, au zăvoare la uşi, dar cel mai îndepărtat de drum are o fereastră deschisă. Bruno se apropie şi-şi bagă capul. Vede saltelele şi apărătorile de

ţînţari puse într-un colţ, şi rîndul dublu de paturi, şi pînzele de păianjen acoperind totul.

— Aici de mult timp n-au mai fost mobilizări, spune Bruno.

— Nici una.

— Niciodată ?

— De luni de zile trebuia să vină o unitate militară, zice Jorge, dar a fost trimisă la Monte Grande.

— Tabăra asta e mult mai părăginită decît cea din Monte Grande, spune Bruno, privind spre pepinieră.

— Totuşi sînt pămînturi mai bune.

— Şi de ce e aşa ?

— Poate ştie David, poate Arecio.

Se îndreaptă spre pepinieră, cînd tocmai soseşte Arecio. Cum s-a apropiat de ei, Jorge îl întreabă :

— Cum merg semănăturile ?

— Prost.

— Ce se-ntîmplă ? întreabă Bruno.

— Probleme cu forţa de muncă, explică Arecio. Siaco ăsta umblă făcînd campanie să rămînă oamenii deoparte.

— Cine e Siaco ? întreabă Bruno.

— Un mic agricultor. Era crescător de cocoşi de luptă şi acum umblă pe aici făcînd atmosferă şi aruncînd fel de fel de vorbe, răspunde Arecio.

— E cunoscut ? întreabă Bruno.

— Da, e vechi în regiune, zice Arecio. Alarmează oamenii. Ce credeţi dumneavoastră că trebuie făcut ?

— Pentru moment, nimic, spune Bruno. Uneori e mai bine să laşi ca duşmanul să scoată capul, pentru a-l doborî.

O vede, de departe o vede, pare un băiat, dar Bruno îi ghiceşte sînii mici şi curba uşoară a şoldurilor. Acolo, în soare, cu ochii ei cu reflexe de iarbă udă, e Mercedes. O şuviţă de păr îi scapă de sub basma. Mercedes îl priveşte surîzînd. Bruno închide ochii şi trage puternic din ţigară. Nu vrea s-o privească pe fată.

În birourile Direcţiei pepinierei, Sergio, revizuind condicile, a întîlnit alte nereguli, dar nu i le spune lui David. Nu-i vorbeşte, doar se uită la el. Şi David, cînd nu simte privirea dispreţuitoare a lui Sergio, îşi muşcă buzele şi tace. Tot mai des are obiceiul de a-şi şterge ochelarii. Îşi petrece mult timp gîndindu-se la ce o să-i spună lui Bruno cînd se va întoarce, dar propria-i voce îi sună în gînd falsă şi goală, incapabilă să convingă, nici măcar să explice plauzibil, şi asta îl duce la desperare.

Muncitorii vorbesc cînd îl văd mergînd gînditor şi taciturn, de la dormitoare la birou şi de la birou la dormitoare. „Măi, ce supărat e David !" „Ce se întîmplă aici ?" „E veştejit ca o salată de trei zile." „Nici nu vorbeşte." „Ai văzut ieri cum a lăsat mîncarea, şi ce palid e." „Eu m-am apropiat de el şi aproape nu mi-a vorbit, mi-a făcut din mînă un semn şi s-a dus." „Ce mă-sa se întîmplă aici ?"

Noaptea, cînd toţi dorm, Sergio rămîne să lucreze în birou. Un om înalt şi murdar de unsoare se opreşte în pragul uşii şi aşteaptă ca Sergio să ridice privirea. Cînd Sergio îl vede, îl întreabă :

— Ce doreşti ?

— Să aflu cînd se întoarce noul director.

— Nu ştiu, răspunde Sergio, dar orice problemă poţi să mi-o spui mie.

— Trebuie să vorbesc cu el.

Pleacă. Sergio îl priveşte în timp ce se îndepărtează. Afară, tabăra e pustie sub un cer foarte negru şi acoperit de stele. Sergio ascultă paşii omului îndepărtîndu-se pe pietriş.

Siaco o ajută să se scoale de jos şi să se aşeze pe taburet. Claudia, în ochii căreia amintirile se învălmăşesc, speră ca Siaco să spună ceva, să-i explice ce are de explicat. Dar Siaco se aşază în faţa ei şi nu se uită la ea, se apleacă, cu coatele sprijinite pe genunchi, cu capul între palme şi priveşte praful purtat de curent pe podea. „Nimic nimănui, nici nevestei tale, nici umbrei tale. În asta îţi stă viaţa", îşi aminteşte Siaco. Claudia aşteaptă, privind cum moare încă o parte a acelui Siaco de altădată. Îşi trece mîna peste ochi. Vede, prin uşă, vîntul cum scutură eucalipţii, smulgîndu-le frunzele. Siaco îşi mişcă umerii şi scuipă. Claudia îşi duce mîinile la gură şi închide ochii. Siaco îşi trece talpa ghetei peste scuipatul amestecat cu praf, într-o pastă. Rămîn aşa o vreme ; din cînd în cînd, se aude oftatul Claudiei şi hîrşîitul ghetelor pe podea. Cînd o vede mai liniştită o întreabă :

— Te simţi mai bine ?

Ea îi răspunde mişcînd aprobativ din cap.

— Trebuie să plec, spune Siaco.

La poartă, se întoarce şi adaugă şovăitor :

— Linişteşte-te, nu se va întîmpla nimic. O să-ţi explic. Nu uita, dacă vine Cueto, dă-i ce ţi-am spus.

Dintr-un salt se aruncă pe iapă, îi dă pinteni şi pleacă în fugă, învăluit în praf. Mariposa aleargă lătrînd după norul de praf. Claudia se ridică şi se apropie de poartă. Vîntul ridică praful şi smulge frunzele eucalipţilor, le roteşte în jurul casei, le tîrăşte pe drum. Ea rămîne privindu-l cum se face nevăzut în colb, cum se pierde în zănoagă, în timp ce Mariposa îi linge picioarele goale şi pline de praf.

Cînd ţi-ai pus viaţa în joc pentru un om, îl cunoşti, îl cunoşti bine. De aceea, dintr-o privire, nu mai mult, îţi dai seama. Nu era nevoie de gesturi, nici de acela de a-şi duce degetul la buze ca şi cum şi-ar scoate ţigara, disimulînd ca eu să-mi dau seama. Cînd trebuia să ajungem la vreo colibă şi nu trebuia să se înţeleagă cine e şeful, atunci el ne privea şi nimic mai mult, şi ştiam, fiindcă, dacă-ţi joci viaţa, de mult timp pentru cineva, ştii ce ţi se spune, privindu-l doar. Şi apoi, aşa sînt şefii. Cuvîntul, deseori, supără, şi el e un şef cu adevărat, de aceea era nevoie de gestul pe care l-a făcut. Oricum, eu, cînd i-am întîlnit privirea, mi-am dat seama, şi mi-a scăpat un „Nu !", dar apoi m-am prefăcut, deşi surpriza a fost grozavă.

Mănîncă şi vorbesc despre calitatea supei de mazăre preparată de surd.

— Nu numai auzul îl are prost, dar şi gustul. E o nenorocire, nu bucătar.

Mă uit la ei, coboară glasurile, şi în grupul de femei trece cîtva timp, pînă să se audă, cu maliţie şi cu voce joasă :

— Ei, Mercedes, o să te doară burta. O să-ţi vină supa înapoi.

— Uită-te la ea cum arată !

— Ei, Doamne fereşte, să nu leşine fata !

Se apropie de grupul din brigada pepinierei şi Arecio face prezentările.

— Aceasta e Mercedes, responsabila brigăzii, una din cele mai bune muncitoare ale sectorului.

— O cunosc, spune Bruno.

Ea, aprinsă la faţă, îi întinde mîna. Apoi se îndepărtează. Arecio continuă cu prezentările. La sfîrşit, se aşază la masă. Bruno mănîncă, închis în el, în linişte, fără să ridice privirea din farfuria de aluminiu. Pare a fi cu gîndul în altă parte, dar ascultă foarte atent ce vorbesc muncitorii. Simte aţintită asupra lui o privire insistentă. Cînd termină şi ridică privirea, din partea cealaltă a mesei lungi, doi ochi verzi îl privesc fix, fără să clipească. Mercedes lasă în jos privirea. Bruno, Jorge şi Arecio se ridică şi merg spre bucătărie.

— Să ştii, Arecio, trebuie vorbit cu ei. E imposibil să admitem absenţele astea, îi atrage atenţia Bruno. Trebuie discutate problemele pe rînd.

— Dar am şi făcut-o, spune Arecio. Fiindcă se iau după poveşti, de aceea nu vin.

— O să rezolvăm şi asta. O să lichidăm absenţele. Vom lua măsuri. Dar, între timp, trebuie să vorbim cu ei, să încercăm să-i convingem, ca să nu spună după aceea că nu s-a ţinut seama de ei, că n-au fost trataţi cum se cuvine. Hai să vedem răsadurile.

Femeile se îndreaptă spre pepinieră, rîzînd de Mercedes. „Da, da, în faţa lui, foarte blîndă. Dar acum s-o vedeţi. În faţa lui, cu un aer suav, dar acum, un ciclon." „Cred chiar că eşti în stare să ne muşti, dacă nu lucrăm bine." „Nu eşti o fată, ci un ciclon." Şi între rîsete şi hohote, vocea lui Mercedes apărîndu-se : „Ei, asta-i bună ! Asta-i bună !"

Vremurile se schimbă şi-i schimbă şi pe oameni, şi dacă anii sînt mulţi, se schimbă şi mai mult. Grozav om era Pedro Buldoza. El înţelegea lucrurile astea. Mereu, cînd îi veneau cu poveşti, el spunea : „Eu cred ceea ce văd cu ochii mei, şi nu tot, ci doar anumite lucruri". Multe ştia Pedro Buldoza ăsta. Citit mai era. Da, da. Fiindcă, uitaţi, tovarăşi, asta cu buldozerul a fost o întîmplare, el ne-a povestit-o într-o noapte cînd avea febră şi eu i-am adus fructe de marañones ca să se mai liniştească. Zicea că sucul acid îl răcoreşte.

Şi în noaptea asta, deşi el vorbeşte puţin, i-a venit chef de vorbă şi ne-a povestit toate astea cu buldozerul şi anunţul pe care l-a pus cînd l-a părăsit, în mijlocul drumului. Zicea că anunţul suna astfel : „Am fugit". În noaptea aceea, Pedro Buldoza avea chef de vorbă, a fost singura dată cînd a vorbit de asta. Şi cu lucrurile pe care mi le-a povestit în noaptea aceea m-a tulburat. Tulburat cu adevărat, fiindcă era teribil, ca un roman sau un film.

VÎNTUL RĂVĂŞEŞTE PĂRUL LUI NATI. I-L răsuceşte în jurul feţei. Şuviţele răvăşite violent par nişte zvîcniri de spaimă şi fugă. Întinde cearşaful care se umflă ca o velă. Îşi strînge cu mîna şuviţele încurcate. Priveşte din nou ciorile şi nu poate uita. În trup şi-n sînge simte un fel de greutate. Ridică braţele şi i se vede puful negru de la subsuoară. Vîntul îi ridică fusta şi-i mîngîie locul unde-i încep coapsele brune şi pline. Rufele întinse fîlfîie, se zbat în vîntul înmiresmat al dimineţii. Mirosul ce vine dinspre munte parcă îi aprinde sîngele în vine. Faţa de masă cu pătrăţele albe şi roşii se ridică şi pocneşte, apoi cade, moale şi din nou se umflă, gravă, puternică. Nati simte dorinţa ce-i dilată nările şi o face să tremure. „Niciodată nu va putea evita", se gîndeşte, din cauza aerului, a mirosului ce vine dinspre munte, a ciorilor. Şi îi vede aşa cum de atîtea ori i-a văzut, cînd o posedau, întinsă printre ferigile din vîlcea, privind cerul. Uneori, în clipele de plăcere intensă, trecea pe deasupra o cioară cîrîind şi agitîndu-şi aripile. „Nu pot, nu pot", se gîndeşte, din cauza amintirilor sale, a sîngelui său, a pielii care se zbîrleşte şi se înfioară. Atunci simte un impuls irezistibil de a se trînti la pămînt. Simte sub picioarele-i goale atingerea aspră-dulce a miriştii, şi se aruncă pe iarbă, sub sfoara de rufe, desfăcîndu-şi braţele şi picioarele, cu ochii dilataţi, umezi şi absenţi, privind cerul. Îşi aminteşte cînd au obligat-o pe drumul de la Media Luna: „Eram acolo întinsă... eram eu... eram singură... apoi corpul meu imprimat în iarbă. O urmă întreagă corpul meu". Îşi trece mîinile de-a lungul corpului, coapselor, pieptului, sînilor, care, înălţîndu-se sub bluză, înţeapă pînza. Şi se vede: o fată cu ochi neliniştiţi şi codiţe foarte negre. Şi a vrut să fugă de Alejandro La O, şi nu a putut, fiindcă afară totul era cufundat în întuneric şi ploua şi lătrau cîinii, şi nu avea unde să se ducă, fiindcă nu ştia dacă mătuşa mai trăia în sat, dacă mai era pe lume, pentru că, după ce au lăsat-o, într-o seară, acolo la La Farruca, nu s-au mai interesat niciodată de ea, niciodată n-au mai venit s-o vadă. Şi aude vocea lui Alejandro La O, vocea sufocată pe care nu o poate uita, spunîndu-i: „Cum o să pleci!" Şi din nou vede gura fără dinţi care arunca scuipat cînd vorbea, spunîndu-i încet, îl vede apucînd-o de umeri şi lipindu-şi buzele fleşcăite de ureche: „Eşti nevestica mea. Ai fost făcută pentru mine. Dacă n-ai fi aşa de sălbatică, ţi-ar merge bine".

De cînd au lăsat-o în grija lui (de cînd a cumpărat-o cu o sută de pesos), el avea această idee. Număra lunile, văzînd-o cum creşte. „Creşteai pentru plăcerea mea", îi spusese după aceea. Mai întîi ghici formele ei, rotunjimile astea şi liniile nebănuite care se năşteau. Apoi a văzut umflîndu-se sînii sub bluziţă, conturîndu-se splendoarea şoldurilor, şi, în sfîrşit, nu mai văzu altceva decît liniile astea tremurătoare, puternice şi calde ce se încordau sau se rupeau în ritmul pasului ei.

După noaptea aceea cumplită cînd lătrau cîinii şi întunericul învăluia drumurile, Alejandro La O s-a schimbat faţă de ea. Voia să fie blînd şi îi spunea lucruri dulci şi a început să o alinte. Şi, poate pentru că niciodată Nati nu auzise asemenea cuvinte, sau pentru că i se aprinsese dorinţa, sau de teamă, sau din vreuna din reacţiile astea ciudate pe care le au femeile, Nati consimţi să-i satis-

facă bătrînului dorinţele bolnave ; şi, în absenţa lui, s-a îngrijit să-şi trăiască viaţa.

A fost ca o nebunie.

Vîlceaua apare în mintea lui Nati ca o cicatrice verde, deschisă între dealurile galbene de praf. Acolo duceau muntenii caii să-i scalde. Acolo s-a dus şi Nati. Se simţea în acelaşi timp puternică şi solitară, nenorocită şi posedată de diavoli. Între ferigi, şi-a scos hainele, şi-a ridicat cozile şi a alergat spre apă. Se opri. Apa curgea adîncă şi leneşă printre arbuşti şi pietre. Îşi băgă, puţin cîte puţin, mîna în apă şi apoi piciorul. Se cutremură uşor, şi intră în rîu.

Simţea o mare voluptate în timp ce apa o acoperea. Mergea uşor pe pietre, dar cînd apa abia îi ajunsese la coapse, se opri. Apa îi tăia coapsele în partea cea mai lată, formînd o bază verde şi strălucitoare trupului ei brun. A continuat să înainteze pînă ce apa i-a acoperit pieptul. Atunci s-a scufundat. „Era ca şi cum m-aş fi curăţat." Ieşi şi din nou se scufundă. Înota încet, împotriva curentului slab, simţea cum îi alunecau de pe corp sudoarea, ruşinea, scîrba, teama şi se simţea curată, învăluită într-o prospeţime nouă. Culcată pe spate, se lăsă purtată pe rîu în jos, ascultînd cîrîitul ciorilor, zumzăitul muştelor care zburau în jurul corpului ei gol, privind cerul printre ramurile ce se încrucişau deasupra. Din nou se scufundă şi ieşi. Mergea spre mal scuturîndu-şi părul şi plîngînd. Rămase mult timp pe mal, trîntită pe spate pe pămîntul umed, auzind murmurul rîului, privind soarele ce se strecura printre ferigile uriaşe şi ascultînd ciorile. Pe corpul ei străluceau nenumărate picături de apă, iar razele care pătrundeau retezate printre

ramuri puneau pe carnea ei brună pete de soare. Simţi paşi şi-l văzu pe Cesar care-şi aducea calul. Nati aruncă o piatră în rîu şi el se apropie. Rămase prostit, puţin orbit şi şovăitor, privind ceea ce Nati voia ca el să privească. Nu îşi spuseră nimic, dar ochii lui întrebară „Da ?" şi cei ai lui Nati răspunseră „Da !" Şi el se aplecă spre ea şi cele două corpuri se rostogoliră între ferigile umede şi ciorile...

Ciorile scot sunete ascuţite şi Nati tremură, culcată pe iarba uscată. Îşi trece mîna peste faţă, pentru a-şi şterge picăturile de sudoare ce-i alunecau pe obraji. Priveşte faţa de masă cu pătrăţele roşii şi albe ce se ridică şi pocneşte deasupra ei, între ea şi cer, şi apoi cade moale şi din nou se umflă şi pocneşte violent.

Şi îşi aminteşte că Cesar o întrebase :

— Cine a fost primul ?

Şi ea, plîngînd de furie pentru că simţise plăcere în acea luptă şi acel sărut al buzelor moi, îi spuse :

— Tu.

Şi-şi aminteşte ce figură a făcut Cesar.

— Eu ?

— Da, tu.

— Nu-ncerca să mă duci. Tu ştii că eu nu...

— Tu ai fost primul.

— Dar eşti nebună, asta se ştie, nu-s deloc prost ! Cine a fost ?

— Alejandro La O.

— Cum a putut bătrînul ăla ?

— ...

Şi cînd plînsul lui Nati se înteţi, temîndu-se să nu o audă cineva, Cesar îi spuse :

— Taci, taci.

Şi, speriat, plecă repede, în tropotul calului pe care ea, culcată acolo, între ferigi, cu urechea lipită de pămînt, îl auzi pierzîndu-se în depărtare. Se ridică şi se întoarse la rîu.

De atunci, Nati s-a culcat în vîlcea aproape cu toţi lucrătorii de la La Farruca, dar au izbucnit gelozii şi ranchiune, şi într-o noapte Cesar şi Ramon s-au tăiat cu cuţitele. În noaptea aceea, Nati, care avea acum cincisprezece ani, a fugit din La Farruca înspre sat. În sat, mătuşa nu mai era. „S-a dus, s-a mutat de aici cam de şase ani", aşa i-au spus. Umblă pe străzi pînă cînd se decise să ceară mîncare în barul Las Botes. Acolo l-a cunoscut pe Clemente. „Nu pot, nu pot", se gîndeşte Nati, din cauza aerului, din cauza prafului, a amintirilor ei, din cauza ciorilor.

Oamenii se adună roată în faţa lor. Se ridică o mînă şi se aude o voce :

— Eu vreau să vorbesc.

Un om înalt, puternic, cu o faţă rotundă acoperită de un început de barbă, iese din grup. Înaintează. Îşi priveşte tovarăşii. Ochii săi, două linii lungi de atîtea încercări de a-i feri de soare, sînt înconjuraţi de zbîrcituri mici. Stă nehotărît, învîrtind pălăria de paie în mîini. În sfîrşit, îndrăzneşte :

— Mă numesc Pedro Montano. Nu lipsesc nici o zi, şi nu pentru a lucra mai mult ca alţii, dar o iau în serios. Asta o ştie bine Arecio, care e aici de faţă. Nu fac gură pentru normă fiindcă, într-adevăr, niciodată n-am trăit mai liniştit ca acum. Dar, uitaţi — îşi arătă pantalonii tăiaţi la jumătatea picioarelor — nu mai am salopetă şi ăştia

s-au dus din cauza genunchilor. Mi i-au dat acum un an şi jumătate, şi aici, cînd se munceşte cu adevărat, nu ţin mai mult de şapte luni. Şi, uitaţi — îşi arată picioarele — nu fiindcă îmi place să fac gură, dar cred că dacă muncesc şi-mi fac datoria, am dreptul.

— Şi ceilalţi cum de au haine de lucru ? întreabă Bruno.

— Nu-mi place să pîrăsc pe nimeni, spune Montano, lovindu-se cu pălăria peste picior.

— Continuă, continuă, zice Bruno studiindu-i faţa arsă de soare, ochii mici şi duri.

— Nu-mi place să umblu cu ocolişuri. Au haine fiindcă le schimbă pe carne. Eu nu mă amestec, deoarece cred că nu e revoluţionar, că revoluţionar înseamnă să pui problemele aşa.

Vena lui Bruno apare pe frunte. Înalţă sprîncenele umezite de sudoare şi priveşte grupul. Semănătorii se uită unii la alţii, murmură, comentează. Montano se întoarce spre ei şi li se adresează cu voce hotărîtă :

— Ce ? Ce spun eu e adevărat sau minciună ?

— Ascultă, nu confunda, strigă cineva din grup. Nu toţi sîntem amestecaţi.

— Nu toţi, strigă altul.

— Ştiu, ştiu, zice Montano. Mai sînt unii cărora li s-au dat haine acum cîteva luni.

— Cum aşa ? întreabă Bruno întorcîndu-se spre Arecio.

— Eu nu le-am dat, răspunde Arecio.

— Cine le-a dat ? întreabă Bruno adresîndu-se grupului.

— Milé, spune Montano.

— A, da ! îşi aminteşte Arecio pocnind din degete. Acum cîteva luni, cînd cu colectarea seminţelor, Milé a trimis o listă a personalului care cerea să i se dea haine, pentru că oamenii erau în urmă. Acolo Milé le-a dat haine.

— Dumneata ce-ai făcut ? întreabă Bruno.

— Ce era să fac dacă el le-a dat.

— Dar aici problema nu e numai din lipsă de personal, constată Bruno supărat.

— Da, dar m-am consultat cu David şi mi-a spus că el îi dăduse încuviinţarea.

— Bine, o să mai vedem noi, zice Bruno foarte grav.

— Eu vreau să explic ce a spus Montano, intervine unul din grup. Eu nu umblu cu vicleşuguri. Nici eu nu am haine.

— Cei ce nu sînt aici, cei ce nu vin să muncească şi rămîn deoparte, ăştia toţi au haine. Nu le lipseşte nimic, zice Montano.

— E adevărat ce spune Montano că schimbă carnea pe haine ? întreabă Bruno.

— Da, e adevărat, strigă un bătrîn care se ridică pe vîrfuri pentru ca Bruno să-l vadă bine. E adevărat !

Îşi face loc şi se apropie.

— Uitaţi, eu nu aveam ghete şi atunci a venit Cueto şi mi-a spus că el mi-ar face rost de ghete, dacă i-aş da malanga [1]. I-am dat malanga şi mi-a adus ghetele. I-am dat nişte pui şi mi-a adus un pantalon, nu nou dar, în fine, am rezolvat-o.

În grup creşte un murmur.

[1] Plantă comestibilă cu fructe în formă de tuberculi.

— Bine, bine, spune Bruno ridicînd mîinile. Linişte, vă rog. Problema cu hainele se va rezolva. Acum vizitez sectoarele ca să văd greutăţile şi să le rezolv. O să organizăm totul mai bine, pentru ca, în limita posibilităţilor, toţi să trăiască mai bine. Aici se vor schimba multe lucruri. Nu vreau să vă promit nimic, nu aduc soluţii miraculoase, dar vă asigur că se va schimba. Pentru ca totul să meargă mai bine, depinde de noi. Nu de mine, nici de Arecio, ci de noi toţi. Ăştia care nu vin să muncească nu ştiu ce-i aşteaptă. Vă spun că treaba cu hainele se va rezolva. Şi ăştia nu vor avea nici rufe, nici pantofi. Acum, hai să continuăm lucrul. O să semăn împreună cu voi.

— Asta înseamnă să vorbeşti clar ! strigă cineva.

— Dar să se rezolve lucrurile repede ! zice altul din grupul care se împrăştie.

— Se vor rezolva, îi asigură Bruno.

La pepinieră, glumele despre Mercedes continuă. Ea şi-a tras pălăria pînă la sprîncene şi, vitează, se face că nu aude. Aplecată peste strat, fără să ridice capul, aranjează răsadurile făcînd pe indiferenta. Uneori, cînd sare peste straturi, pare o pasăre dornică să cînte. „Dă-i un pic de apă lui Mercedes ca să nu se înăbuşe“, zice cineva şi urmează un hohot general de rîs. „Nu te uita la Mercedes, nu vezi că i-a sărit muştarul.“ Şi din nou rîsetele. „Acum chiar că nu va mai putea rîde de noi.“ Şi iar rîsete. Pentru că atunci cînd tovarăşele ei îi vorbeau de logodne şi de dragoste, Mercedes rîdea. Niciodată n-au văzut-o să-i placă vreun băiat din regiune, nici nu dădea semne că s-ar fi îndrăgostit. De multe ori au întrebat-o : „Mercedes, n-oi fi cumva stearpă ?“ Dar ea rîdea şi le trimitea la

dracu. Şi altădată o întrebaseră: „Mercedes, tu n-ai iubit pe nimeni? Mercedes, pe cine iubeşti tu?" Şi ea nu răspundea, dădea din umeri şi zîmbea, dar cînd o hărţuiau mult, spunea: „Iubesc pe cineva, dar încă nu ştiu cine este, nici cum este, ceea ce ştiu e că nici unul din cei pe care-i cunosc nu-i seamănă". Atunci femeile nu mai puteau de rîs, şi bătrîna Rosa îşi învîrtea degetul arătător în jurul urechii. „L-a întîlnit, dar el aproape nici nu se uită la ea", spune cineva. „Acum începe să întrebe cînd se întoarce." „Candita, cînd crezi că se întoarce?" „Lucia, cînd crezi că se întoarce?" „Elena, cînd crezi că se întoarce?" Femeile întreabă în cor. Una spune numele şi celelalte repetă refrenul. „Întrebarea asta o să ciocăne pe aici mai mult decît o ciocănitoare într-un pin putred", zice Rosa. Mercedes se opreşte şi le aruncă priviri furioase, bombănind cu buzele palide. Sare peste straturi şi se îndreaptă spre baracă. Se întoarce spre grup şi strigă, plîngînd cu vocea tremurată:

— Asta-i bună! şi vocea i se stinge.

Femeile tac, paralizate parcă şi se uită unele la altele.

— Ei, am tulburat fata şi asta nu e bine! declară nemulţumită bătrîna Rosa şi se duce după ea.

Cînd coborîră rebelii, era un gardian în chioşcul lui Lucas. Au început să tragă în el. Gardianul a continuat să tragă şi să alerge pe drum şi în acel moment apăru Rondó călare. Gardianul l-a omorît. Şi Rondó, care spunea că era pentru linişte! Aşa sînt lucrurile. Gardianul a scăpat din raza tirului şi cel care a rămas a fost Rondó. Şi ce frică îi era de

moarte! Niciodată înainte nu i-a văzut pe bărboşi. Împuşcături, da, auzea multe noaptea. Dar nu a văzut nimic. Cred că şeful se numea Pedro Buldoza.

La hotarul între sectoarele La O şi Las Deseadas, este o pădure de pini pentru sămînţă, solitară şi abandonată cînd nu e vremea recoltării. E foarte deasă la mijloc şi se luminează către margini. Pinii sînt înalţi, şi vîrfurile, cît de uşoare ar fi, fac să răsune în ramuri o muzică vagă. În locul cel mai des al pădurii, iapa paşte floricele albastre ce strălucesc ca nişte bucăţele de cer la poalele pinilor, printre acele uscate. Iapa are părul lucios, stropit cu pete de praf întunecate. La cîţiva paşi de iapă, stă Siaco trîntit pe un strat de ace de pin castanii. Din cînd în cînd, lumina se strecoară prin ramuri aruncînd pe covorul din ace de pin, ochiuri de soare. Siaco ciuleşte urechea, şi, la cel mai uşor zgomot, se uită în toate părţile. Cu cîteva ore în urmă, cînd auzise zgomotul motorului jeep-ului înaintînd pe drum, Siaco ieşise, înghiontise iapa şi coborîse dealul de-a dreptul, pînă se ascunsese în iarba vîlcelei. „Oare or fi bănuind?" se gîndeşte. Scoate sticla din buzunar, o destupă şi bea cu desperare, lingîndu-şi buzele ca să nu piardă nici o picătură. Ascultă zgomotul care se apropie şi aşteaptă liniştit. Apucă iapa de hăţuri şi încearcă să privească printre trunchiurile pinilor.

— Siaco, Siaco...

E vocea lui Cueto care se apropie printre pini, cu faţa lui ca trunchiul unui pom, pentru că faţa lui Cueto e zbîrcită, străbătută de crăpături mici, ca o sculptură de lemn lucrată cu briceagul.

— Ei, ei, ai cam întîrziat. Ai luat ce ţi-am lăsat acasă ?

— Da, i-am şi dat drumul.

— Cum ţi se pare ?

— Ce ?

— Asta.

— A dracului treabă.

— Claudia cum era ?

— De ce ?

— Am lăsat-o foarte nervoasă.

— N-am observat nimic, dar tu ştii că nu mă înghite, aproape că nici nu mi-a vorbit.

— Azi era cît pe-aici să mă întîlnesc cu jeep-ul. I-am evitat. Nu vreau să dau peste oamenii ăştia. Nu-mi plac predicile.

— Cum are să fie ?

— Trebuie să aşteptăm.

— O să iasă cam rău treaba asta.

— Depinde de cum vom acţiona.

— E ceva nou ?

— Nu.

— Ne apucăm de treabă ?

— Crezi că aici e la loc sigur ?

— Cît timp o să stea ?

— Puţin.

— Trebuie să-l scoatem înainte de cules.

— N-o să stea pînă atunci.

Se îndreaptă spre jeep. În partea din spate e un balot greu învelit într-o pînză de sac, îl ridică amîndoi şi intră în pădure.

— Crezi că o să-l dibuiască ?

— Nu, bătrîne, bătătorim bine pămîntul şi-l acoperim şi nu-şi va da nimeni seama.

— Mă duc să caut tîrnăcopul şi lopata.

Siaco se apleacă peste balot. Îl pipăie, apoi, cu mîinile, începe să dea la o parte acele de pin.

„Montano ăsta îi seamănă, de aceea mi-am adus aminte. Mereu e unul aşa. Mereu există un Montano“, se gîndeşte Bruno. S-au adunat şi au organizat întrecerea. „Fiecare să păstreze punguţele ca apoi să le numere. Şi să semănăm calitativ, că îl avem pe Jorge aici“, spuse Bruno. Cîţiva au rupt crenguţe din peralejos [1], le-au curăţat, le-au ascuţit şi, pe măsură ce semănau, au început să înfigă în ele pungile. Trecuse de cinci şi încă mai semănau. Oamenii munceau cu voie bună. Cînd au terminat, aproape se întunecase. „Niciodată n-am mai făcut aşa o treabă“, mărturisi Arecio. Bruno îl privi şi se gîndi să-i spună : „Şi nu ţi-e ruşine să o spui“, dar se abţinu. Oamenii se urcară în căruţe şi în tăvălugi traşi de boi. „Nu uitaţi de haine“, îi aminti lui Bruno la despărţire. Cînd toţi plecară, Arecio, Jorge şi Bruno rămaseră pe cîmpul proaspăt semănat. Arecio aduse din nou vorba de transport. Bruno îi spuse că se va rezolva, că să aştepte instrucţiuni, că imediat ce se va termina inspecţia, va trimite tuturor responsabililor o comunicare cu instrucţiuni precise. Cînd s-au urcat în jeep era noapte.

[1] Arbore a cărui coajă se foloseşte ca tanant.

ASTĂ MI-A POVESTIT-O PIPE. SPUNE că i s-a întîmplat unuia din Monte Grande. Era de Crăciun, şi el era băgat în treaba asta cu porcii şi tipul ăsta se ducea acasă la o rudă, la o petrecere. Pe drumul pe care mergea, la o distanţă mică mai mergea şi o femeie foarte grasă, al naibii de grasă, care avea o rochie violet cu multe petice colorate. Purta o basma galbenă pe cap şi umbla desculţă. Şi se mişca foarte încet. A încercat să o ajungă din urmă, fiindcă i-a atras atenţia o femeie aşa de ciudată, ca să o vadă mai bine, fiindcă părea că avea degetele pictate în multe culori, şi grăbi pasul. Dar zice că imediat şi-a dat seama că, fără ca femeia să schimbe pasul, distanţa nu se micşora. A alergat ca să o ajungă. Ea continua să meargă încet şi el a ajuns la destinaţia lui şi, ştiţi, spune că femeia era mereu la aceeaşi distanţă.

Jeep-ul se pierde printre dealuri. Pinii abia se disting. Soarele stă să răsară. Deasupra miriştii se înalţă dîre de pîclă.

— La O, spune Jorge.

Bruno nu aude pentru că e absent, distrat, închis în el. Aprinde un trabuc. Pădurile de pin rămîn în urmă. Pe laturi, pe iarbă şi printre pini, o ceaţă nu prea deasă. „Cînd am fost la Miami, îi plăcea să vadă norii apropiindu-se de avion. Îi plăceau zorile. Să le aşteptăm împreună pe plajă. De la hotel pînă la plajă s-a ţinut după noi un cîine care din cînd în cînd se oprea şi lătra. Şi ea, speriată, se lipea de mine, şi era caldă, şi simţeai gustul de băutură şi de mentă de pe buzele ei. Ca şi cum lumea aceea s-ar împărţi în două. Acolo, foarte aproape unul de altul, şi acum, despărţiţi ; nu o voi vedea murind şi nici ea nu mă va vedea murind. Nici nu vom îmbătrîni împreună. Şi cît vorbeam despre asta. Atîtea lucruri despre care vorbeşti şi apoi se întîmplă altfel. Acum trăim în lumi diferite. Visăm la lucruri diferite. Nu ne-am putea recunoaşte. Şi fata asta, Mercedes. Cîte luni sînt ? Singur faci ceva şi singur distrugi ce ai făcut. Mereu mergem renunţînd. Ne facem şi ne desfacem, dar nu cu vorbe, ci cu fapte. Uneori trîntind uşa. Dînd colţul. Totul se întîlneşte şi se lasă, se lasă şi se întîlneşte. Lucruri ce se risipesc în fum şi rămîn doar amintirile, şi tu. Tu, care uneori te recunoşti din amintirile banale ale celui care ai fost şi ale celui care eşti, sau din vreun obicei sau vreo urmă care ne rămîne." Bagă mîna sub cămaşă şi îşi mîngîie cicatricea : îi place să simtă degetele pe cuta asta din carnea lui. „E teribil, dar nu e trist. Cum era să mă întrebe ce hotărăsc ?" Soarele a ieşit, şi acum verdele e verde. Razele oblice taie iarba de sub pini. E o iarbă fragedă şi proaspătă. Ochii lui Mercedes, acolo, în iarbă, ca un vis şi o speranţă la începutul dimineţii.

Traversează o pădure de pini foarte deasă şi foarte verde. Pinii sînt înalţi, cu trunchiuri drepte şi groase. Printre ele se vede soarele. Pe ramuri forfotesc şi cîntă o mulţime de păsări. Din frunziş pare să iasă o vijelie metalică de o violenţă extraordinară. Păsările se zbenguie printre ramuri, dar sînt atîtea că mereu rămîn multe în aer, şi se pare că nu ajung să se aşeze nicăieri.

— E teribil, murmură Bruno.

— Sînt tomeguines[1] de pădure. Sînt foarte folositoare, spune Jorge. Ajută la menţinerea stabilităţii ecologice. Erau să dispară, dar am adus multe din Mayarí şi le-am salvat.

Cîţiva pini, cei mai puternici şi mai rămuroşi, au pictate pe trunchiuri cruci galbene.

— Şi crucile astea ? întreabă Bruno.

— Sînt marcaţi pentru a li se colecta seminţele, explică Jorge. Pădurea asta e cea mai bună din plantaţie. Sînt pini naturali, spontani. E o rămăşiţă a marilor păduri de pini care vor fi existat altădată în zona asta. Înainte o exploata compania minieră, dar acum nu se mai taie nici unul, îi ţinem pentru sămînţă.

— Şi mina de unde ia lemnul ? se interesează Bruno.

— Îl aduc din Cabo, spune Jorge. Pămînturile lui La O încep cum ieşim din pădure şi ajungem la dealul ăla.

Jeep-ul opreşte pe creasta dealului. Departe, marea, şi aproape de coastă nişte vapoare care, din cauza distanţei, se văd foarte mici, ca nişte miniaturi.

— Acolo e tabăra, arată Jorge. Şi acolo, mai la dreapta, e Bayajá. Dar e în afara pămînturilor plantaţiei.

Cătunul, văzut de la distanţă, pare o jucărie. Înspre mare, dealurile sînt mai joase şi capătul lanţului de munţi apare acoperit de o fîşie verde în contrast cu restul peisajului uscat şi prăfuit. Fîşia pare un majá[2] uriaş şi foarte verde, culcat între

[1] Păsări mici, galbene, cîntătoare.

[2] Şarpe mare, neveninos.

dealuri. Dealurile se termină în nişte rîpe bolovănoase şi prăfuite unde parcă nici ierburile nu-şi găsesc hrană, fiindcă nu se vede nici o pată verde. Apoi, o coastă de recif şi calcar. Dar, spre stînga, un munte înalt ajunge chiar pînă la ţărm şi verdele apare tăiat de mare.

— Acesta e La O, spune Jorge. Un loc dificil.

— De ce ?

— E sectorul cel mai întins din plantaţie, explică Jorge. Aproape patru mii de caballerías[1]. Pămînturi foarte variate, de la munte tropical pînă la soluri absolut sterile. Au fost şi greutăţi. Oamenii s-au suit în bărci şi au părăsit pămînturile astea. Ultimii care au plecat l-au ucis pe responsabilul pepinierei.

— Şi de ce se numeşte La O ? întreabă Bruno. Nu-i aşa că e un nume ciudat ?

— De la numele unui tip ; toate astea erau ale lui, spune Jorge.

ŞI PEDRO BULDOZA CUM ERA ? HAI, spune-mi ! Spune tu, care vorbeşti mereu de Pedro Buldoza. Eu cred că ce spui tu sînt fleacuri. Era viteaz. Ei, şi nici măcar nu l-ai văzut. Vorbărie şi nimic mai mult. Pe dracu, sigur că da ! Era scund, bine legat şi puternic. Şi se zice că era şi învăţat. Da, era citit, şi mergea repede. Se spune că atunci cînd a

[1] Măsură agrară ; în Cuba este egală cu 13,43 ha.

plecat în munţi, a lăsat un bilet în buldozer. Tu mereu vorbeşti. Vorbe şi nimic mai mult dar, de fapt, n-ai făcut nimic, ai vorbit şi atît. Asta s-o crezi tu. Unele le ştii, altele nu. Eu am văzut biletul, ştii ? Şi l-am şi atins. Şi, ce e drept, cu el n-am vorbit dar de departe l-am văzut de mai multe ori. Aşa ! Şi nu mă mai bate la cap !

Claudia are în ochi mii de reproşuri. Siaco, dintr-o singură înghiţitură, goleşte jumătate de pahar. Se strîmbă şi se uită pieziş la Claudia. Claudia îşi duce mîinile la ochi şi începe să plîngă. Siaco se apropie şi o mîngîie pe spate.

— De ce mă faci să sufăr ? zice Claudia printre oftaturi şi suspine. Am trăit împreună mulţi ani. Înainte nu erai aşa. Ce e cu tine ? Îţi aminteşti cînd ne-am cunoscut ? Mă tot gîndesc cum erai cînd te aşteptam ascunsă sub enredadera [1]. Ce-i cu tine ?

— Nimic.

— De ce te-ai schimbat ? E adevărat că niciodată n-ai fost prea drăgăstos, dar era altfel, spune Claudia.

Siaco o mîngîie pe cap rugînd-o :

— Linişteşte-te, Claudia, linişteşte-te. Nu mai fi aşa.

— Uneori mă tratezi ca pe o străină, continuă Claudia. Uneori chiar îmi pari străin.

— Astea-s ideile tale, Claudia.

[1] Plantă agăţătoare, cu flori roz, ca nişte clopoţei.

— Mereu ai fost ascuns, spune Claudia. Mereu mi-ai tăinuit ceva din viaţa ta, dar acum e altfel. Ce se-ntîmplă, Siaco ?

— Nimic. Îţi faci tu idei.

— Nu, Siaco, acum mi se pare că mă priveşti chiar cu ură, zice Claudia, şi vocea i se înăbuşă.

— Linişteşte-te, spune Siaco. Ia o gură de apă.

— Te-ai schimbat, Siaco. Mă tot gîndesc cum erai cînd te-am cunoscut, cînd te aşteptam ascunsă sub enredadera şi tu veneai de la luptele de cocoşi şi aveai vocea răguşită şi eu te aşteptam sub enredadera cu puţin rom pe care-l furam de la tata şi ţi-l dădeam într-o ceşcuţă de cafea. Îmi tot aduc aminte de cînd m-ai dus în oraş, la film, şi de cum m-am distrat în noaptea aceea. O fi pentru că sînt bătrînă ? Lămureşte-mă, Siaco.

Siaco nu spune nimic. Ridică din umeri şi tace. Claudia are o expresie de melancolie întunecată şi continuă să vorbească :

— Întotdeauna ai fost puţin ciudat, dar înainte era altfel. După ce ne-am construit căsuţa, seara stam amîndoi la portiţă şi uneori ieşeam să ne plimbăm, ţinîndu-ne de mînă. Îţi aminteşti, Siaco ? Poate că dacă nu s-ar fi întîmplat ceea ce s-a întîmplat şi dacă i-am avea, totul ar fi altfel ! Spune ceva, Siaco. Vorbeşte, spune-mi ceva.

Se spune că sînt flăcări. Că atunci cînd e lună şi nu sînt stele şi cerul devine cenuşiu, nu e mare lucru să vezi flăcări rătăcitoare. Se opresc pe pini, pe ruinele unor case, pe ghizdurile fîntînilor, pe albiile rîurilor secate ; se spune că sînt suflete de morţi, legaţi de pămînt cu legături blestemate. Şi că se învol-

bură ca părul femeilor cînd îl flutură vîntul ; ca şi cum un vînt puternic le-ar agita şi că se risipesc în aer cînd se rosteşte o rugăciune pentru ele sau cineva îşi scoate cuţitul şi şi-l pune în cruce peste teacă.

Coline sterpe. Dealuri golaşe. Cîmpii prăfuite. Nici o umbră. Doar cea a jeep-ului care alunecă prin praf. Ghizduri de puţuri secate. Praf, praf. Un podeţ care trece peste un mic rîu secat. Mereu praf.

— Deci astea sînt, vorbeşte Bruno.

— Mulţi nu înţeleg, spune Jorge.

Pămînturi uscate. Pămînt brăzdat de crăpături şi de rîuri secate. Cavităţi adînci. Rîpe şi prăpăstii. Un smoc verde la umbra unei pietre. Bucăţi de stîncă ieşite din pămînt. Praf care stîrneşte amintirile.

— Au plecat mulţi ? întreabă Bruno.

— Cîţiva, răspunde Blanco.

Colibe izolate. Oameni cu priviri ce dau de gîndit. Copii care te fac să tremuri. Amestec de scînduri răsucite. Acoperişuri prăfuite de culoarea pămîntului. Cîini plini de praf. Cîini care aleargă şi latră după jeep. Pomi uscaţi încît par nişte rădăcini.

— Aşa că şi aici oamenii fac ce-i taie capul, spune Bruno.

— Asta se întîmplă în toată plantaţia, dar aici problema e mai serioasă. Nu s-au luat măsuri, pentru că David susţine că trebuie să facem cu ei muncă politică.

— Şi s-a întreprins ceva ? întreabă Bruno.

— Nu, răspunde Blanco.

— Nu trebuie să-i socotim o excepţie, revine Bruno, dar nici nu putem să menţinem o situaţie ilegală. În nici un sector nu s-au luat măsuri şi nu s-a făcut nimic.

Plante rahitice care ies din crăpături înguste. În depărtare, pinii par albaştri. Prăpăstii. Pămînturi erodate din care se iveşte piatra. Cuarţ, nisip, şist. Drum fără margini. Pămînt supraîncălzit. Praf ca bruma. Nimic verde care să oprească soarele. În depărtare, arbori izolaţi. Petice de pămînt ars. Gust de pămînt pe buze. Cîmpie stearpă. Rîpe bolovănoase. Ochi chinuiţi de praf. Pietre şi ierburi îngălbenite.

— Cum ai spus că se numea tovarăşul pe care l-au ucis ? întreabă Bruno.

— Félix López, zice Blanco. Era băiat bun.

Pămînt galben-deschis, ici şi colo de culoare verzuie. Pete uşor înverzite. Roci sfărîmate şi măcinate. Tocmai adie briza dinspre mare. La dreapta, albia rîului, acum mai aproape. Centură verde. Un singur frunziş, în partea asta, care bucură vederea. Rîu lat, verde în praf. La stînga, o casă mare de lemn.

— Asta era casa lui Alejandro La O, lămureşte Blanco. Acum aici locuieşte paznicul forestier şi alături e o magazie.

— La O era stăpîn pe toate astea, murmură Bruno.

— Ce jigodie era, zice Blanco.

Aproape, marea. Acum înaintează spre mare. Recifi şi stînci ascuţite. Roci aride, de diferite mărimi. Roci brăzdate de zbîrcituri aspre, pline de muchii tăioase. Roci şi roci, roci peste tot, ca nişte animale preistorice dormitînd în soare. Briza puternică. Marea. Linii alternative de verde tulbure.

Apoi, toate tonalităţile de albastru. Opal diluat. Albastru marin. Descompunere de cobalt. Pescăruşi. Albatroşi. Un pescăruş trece purtat de bătaia aripilor ; coteşte şi zborul lîncezeşte o clipă, capătă limpezimi incredibile, şi din trei bătăi de aripi prinde iuţeală. Albastru cu reflexe aurii. Soarele domol. În faţă, marea. Şi la stînga, departe, muntele închide cîmpia stearpă, ca un lung şi neîntrerupt zid de verde plin şi nemişcat. „Vor afla ei ce e aceea o revoluţie", se gîndeşte Bruno.

SE SPUNE CĂ MAI DEMULT A DISPĂrut o familie întreagă. Bine, nu chiar o familie, fiindcă erau nici mai mult nici mai puţin decît şase băbuţe surori. Erau necăsătorite şi se spune că erau fecioare. Foarte bisericoase şi nu ieşeau aproape deloc, iar cînd ieşeau îşi luau umbrelele de soare. O umbrelă era galbenă, una roşie, alta albă, alta roz, apoi verde şi ultima portocalie. Vorbesc oamenii că, deşi bătrîne, erau foarte vesele şi mereu ieşeau împreună. Şi, cum erau foarte bătrîne, păreau de aceeaşi vîrstă, dar era cîte un an diferenţă între ele. Întîmplarea a fost că, într-o vinerea mare, mergeau toate şase pe drumul spre Bayajá. Se spune că, pe cînd erau tinere şi trăiau părinţii lor, mergeau în fiecare duminică la biserica satului într-o maşină pe care o avea tatăl lor, dar că, fiindcă îmbătrîniseră şi trebuiau să facă drumul pe jos, nu mai mergeau decît în săptămîna mare, să ia guano sfinţit, fiindcă ele nu credeau în asta, adică să te scalzi în rîu în ziua aceea înainte de a ieşi soarele ca să nu te doară capul tot anul, şi nici în aceea de a tăia un băţ înainte să iasă soarele, ca apoi să-l arzi ca să nu cadă trăsnete. Da' de unde ! Dimpotrivă ! Ele susţineau că nu se puteau tăia beţe în vinerea mare fiindcă iese din lemn sîngele lui Cristos. Şi se spune că nu credeau nici în asta — să aduni baligă de vită în vinerea mare, să o arzi, ca să nu cadă trăsnetele pe casa ta. Ele nu credeau în nici unul din lucrurile astea, ci doar în ramura sfinţită de guano şi în rugăciuni. S-a întîmplat ca în vinerea aceea să bată un vînt foarte puternic. Se spune că un vînt ca niciodată. Pinii se îndoiau, gata să atingă pămîntul şi eucalipţii se rupeau ca scobitorile. Se spune că vîntul ăsta a fost aşa de puternic pentru că a venit să le ia pe bătrîne în cer ca şi cum umbrelele ar fi fost paraşute care, în loc să coboare, ar urca. Povestesc bătrînii care au trăit scena că urcau şi tot urcau şi se vedeau din ce în ce mai mici. Şi se spune că, odată în cer, se pare că s-au oprit într-un nor şi cum nu mai aveau nevoie de umbrele le-au aruncat în jos, pentru că au apărut în drum, deschise şi în şir. Mai întîi cea roz, apoi cea galbenă, apoi cea roşie, cea verde, cea albă şi la urmă cea portocalie. Lumea credea că pesemne au intrat în cer din poruncă, pentru că umbrelele au apărut în şir, după vîrsta celei care o folosea, şi cea a celei

mai în vîrstă era prima. Asta a lămurit-o o bătrînă care fusese prietenă cu ele și știa vîrsta și umbrela fiecăreia. Și se povestea că ele aruncaseră umbrelele pentru ca, dacă cineva ar fi vrut să urce la cer, să-i fie ușor, fiindcă ele erau bunătatea întruchipată și mereu le spuneau vecinilor că ele îi vor ajuta să intre în cer. Dar cert e că nimeni nu a vrut să atingă umbrelele, pentru că nimeni nu voia să meargă în cer, pentru că asta era ca și cum ai fi murit și nimeni nu voia să moară. Se spune că nimeni n-a avut curajul să atingă umbrelele, ca să nu-și ia zborul și apoi, în aer, să nu mai poață scăpa, și astfel umbrelele au putrezit în drum.

La întoarcere n-au venit peste dealuri, ci au ieșit în sătulețul Bayajá, și de acolo, mai întîi pe rambleu și apoi pe drum, s-au dus în sat, să-l interogheze pe Milé.

— Trebuie să văd ce mutră fac oamenii cînd se văd descoperiți. Și cum înșeală. Dacă l-ar vedea cineva pe Milé mergînd pe trotuarele vreunui orășel, s-ar gîndi că e un om de treabă, răbdător, cumsecade, fiindcă avea aerul ăsta chiar și după gratii, spune Bruno în birou, comentînd cu Sergio întrevederea cu Milé. Declarațiile lui au fost culmea cinismului. Ba chiar a vrut să facă pe victima. Și, dacă te uitai bine la el, puteai desluși în ochii lui chiar bunătate. Adevărul e că natura le pune unora cîte o mască. Abia acum îmi dau seama cum a putut să înșele atîția oameni.

— A spus ceva de David ? întreabă Sergio.

— Nu, de ce ?

Sergio îl informează despre neregulile pe care le-a găsit. Bruno devine grav. Vena i se zbate pe frunte. Deschide agenda și răsfoiește, caută concentrat. Sergio, așteptînd, îl privește. Bruno plescăie din buze dus pe gînduri.

— Acum îmi explic mai bine unele lucruri, spune Bruno.

— Ce facem cu David ? întreabă Sergio.

— Să chemi chiar acum D.O.P.-ul să-l ia, să-i țină companie lui Milé. Om de nimic !

Sergio îi povestește ce s-a petrecut în lipsa lui. Bruno îl ascultă foarte atent, încruntînd uneori sprîncenele și notînd în agendă. Apoi îi expune lui Sergio concluziile pe care le-a tras din această inspecție. Din cînd în cînd, Sergio îl întrerupe spunîndu-i : „Dar ce nebunie ! Crezi că se va putea ?“ Bruno zîmbește. Ochii săi, iritați de praf, scînteiază cînd vorbește de proiectele lui. Discută și tot discută ; la sfîrșit, Sergio e la fel de entuziasmat ca și Bruno.

— Va fi greu. Trebuie să luăm aproape totul ca de la început. Va trebui să acționăm puțin cîte puțin, cu grijă, dar cu hotărîre, spune Bruno.

— Ah, era să uit ! exclamă Sergio, făcînd un gest cu mîna în aer. Te-a căutat un muncitor. Nu a vrut să vorbească cu mine. Zicea că vrea să te vadă pe tine.

— E un negru înalt ?

— Da.

— Pablo ! zice Bruno.

— Îl cunoști ? întreabă Sergio cumva și surprins și intrigat.

— Unde lucrează ? întreabă Bruno.

— Cred că la atelierul mecanic.

— Pabló, repetă Bruno. Şi o expresie ciudată i se întipăreşte pe faţă. L-am văzut cînd am venit. Şi eu trebuie să vorbesc cu el.

— Îl chem ?

— Nu, mai tîrziu, zice Bruno şi rămîne gînditor, ca şi cum şi-ar aduce aminte de ceva. Acum o să-ţi dictez o instrucţiune, s-o redactezi şi s-o trimiţi tuturor responsabililor de sector. Există aici vreo arhivă pusă în ordine ?

— N-avem aşa ceva.

— Atunci, să începem ofensiva. Instrucţiunea numărul unu...

(„Îmi amintesc cînd mi-a dictat prima instrucţiune. Faţa. Nu ştiu ce m-a şocat la faţa lui. Momentul acela îmi vine în minte ca ceva solemn. Momentul acela şi altele apoi, cînd ne-a chemat pentru colective. Era emoţionat. Nu ştiu dacă i se vedea pe faţă sau în voce. Cred că în voce, vocea a fost cea care a dat aerul acela solemn de care-mi amintesc acum. Mi-a spus : «Bine, atunci să începem ofensiva. Instrucţiunea numărul unu.» «Mă scuzaţi că vă amintesc lucrurile astea», va spune peste cîţiva ani Sergio unui grup de oameni, în pădurea de pini, şi în faţa acelui pin.")

Bruno e foarte grav. E puţin palid. Cîteva minute rămîne pe gînduri. Vena i se zbate uşor pe frunte, cînd, cu voce emoţionată, spune : „*Întîi* : Începînd cu data prezentei instrucţiuni sectorul La O nu se va mai numi aşa, ci va purta numele de «Félix López». *Doi* : Se va interzice păscutul animalelor în zonele forestiere, şi, de asemenea, în

zonele semănate. În cazul în care se dovedeşte că ţăranul nu are frînghie să lege animalul, se va reţine animalul în tabără pînă se rezolvă problema frînghiei. *Trei* : Este interzisă vînătoarea în toată plantaţia. *Patru* : Este interzisă contrabanda cu animale şi legume. Cei care vor fi prinşi făcînd speculă cu aceste produse, vor fi predaţi autorităţilor. *Cinci* : Responsabilii de sector trebuie să trimită înainte de şapte zile o listă cu necesităţile sectorului cu privire la haine, ghete, echipament, unelte, scule etc... *Şase* : Responsabilii de sector vor trimite la Direcţie un raport săptămînal asupra semănăturilor şi a prezenţei muncitorilor. Pentru discutarea punctelor unu, doi, trei şi patru ale acestei instrucţiuni trebuie să se facă adunări în sectoare, cu participarea tuturor muncitorilor şi cetăţenilor".

— Cum ţi se pare ? întreabă Bruno.

Sergio zîmbeşte.

— Redactează-o bine şi să iasă cît mai curînd posibil, spune Bruno. Apoi, notează, aici, aparte, să cerem Academiei de Ştiinţe să ne facă un studiu al faunei din zonă şi să ne indice măsurile de protecţie necesare. De asemenea, trebuie să cerem Universităţii o cercetare socio-politică. Ce părere ai ?

Sergio zîmbeşte.

— Acum cheamă-l pe Pablo, spune Bruno.

Pini şi pini peste tot, şi zgomotele astea pe care le fac pinii noaptea şi care par gemete de oameni. Nu-mi place să merg noaptea în cătunul Media Luna. Merg pentru că trebuie să merg, dar nu-mi place. Pe drumul ăsta am văzut oameni împuşcaţi. Oameni de treabă ciuguliţi de vulturi. Într-o zi, după co-

titura drumului, am dat peste un vultur pleșuv ciugulind fața fiului lui Fermín. Cînd m-a văzut și-a luat zborul, cu ochiul atîrnîndu-i în cioc. Colonelul ăsta al spînzuraților îi împușca aici, pe drumul ăsta. Se pare că-i plăcea colonelului drumul spre Media Luna. Mie nu-mi place drumul ăsta nici acum cînd nu mai există colonelul.

Clemente sosește noaptea. Fața de masă cu pătrățele albe și roșii e întinsă pe masă. Pîinea, cănile de apă și mîncărurile aburesc sub lumina palidă a lămpii. Clemente apucă un colț al feței de masă și-și șterge buzele de grăsime.

— Lucrurile se vor schimba, spune.

Nati, așezată în fața lui, cu privirea pierdută, speriată, îl ascultă. Uneori, privirea lui Nati se fixează în ochii lui Clemente. Nati, privindu-i ochii, privindu-l mîncînd, își amintește de prima oară cînd l-a văzut, prima oară cînd l-a servit la Los Botes. După ce trecea ora prînzului, strîngeau fețele de masă și începea vînzarea băuturilor. La Los Botes se mai aflau animatoare, dar erau femei ofilite de atîtea nopți, și bețive. Nati i-a orbit pe clienți. A zdruncinat orășelul. În prima noapte, un grup de bețivi și-au disputat-o, trăgînd-o de mîini, gata să i le smulgă. Nati începu să țipe spunînd că nu va merge cu nici unul. Atunci oamenii au spart tonomatul și au început să arunce cu sticle de bere în rafturi și tejghea. Șchiopul Cundo a sărit să o apere. A tras repede obloanele, le-a dat afară pe celelalte femei și a tîrît-o pe Nati pînă în camera din spatele cîrciumii. Acolo a obligat-o să se culce cu el. Apoi, cu sînge rece și plin de

cruzime, a omorît-o în bătăi peste piept, peste sîni, peste spate cu un umeraș de lemn învelit în prosop ca să nu lase urme. „Altădată să nu mai faci ce ai făcut. Tu ești aici ca să servești la mese și apoi să te culci cu ei. Cînd vor mai mulți, tu te uiți la mine. Eu o să-ți arăt cu care, dar să nu mai faci pe proasta, asta nu se poate."

Noaptea următoare, toți bărbații din Bayajá s-au perindat pe la Los Botes, să o vadă pe Nati, să se extazieze contemplîndu-i splendoarea șoldurilor, liniile tremurătoare, bogate și dulci care se mișcau în ritmul pașilor ei. Entuziasmul clienților i-a atras ura celorlalte animatoare. Și, după trei zile, Nati era desperată, pentru că simțea cît se deosebea ea de ele. Și era altfel, pentru că, atunci cînd, goală, între ferigile din trecătoare, se oferea bărbaților din La Farruca, se simțea puternică. Acei bărbați se apropiau și o priveau cu teamă, se arătau timizi, rușinați, și se apropiau șovăitori, aproape tremurînd. O posedau numai dacă ea spunea „da" cu privirea. Ea era cea care alegea, și cînd voia să refuze, refuza. O singură dată, un vînător care o surprinsese pe un drum în pădure a obligat-o, a aruncat-o pe iarbă și a obligat-o. Pe urmă, cînd bărbatul a plecat s-a întors cu fața în jos și a plîns de furie, aproape cu mai multă forță decît în noaptea aceea groaznică în care au lătrat cîinii, și întunericul îi închidea toate drumurile. A rămas așa mult timp, cu fața în iarbă, nemișcată, strîngînd ochii și mușcîndu-și buzele de furie. Din întîlnirile din vîlcea, ea ieșea victorioasă, puternică, dar în ziua aceea a rămas acolo, trîntită cu fața în jos pe iarbă, învinsă. Apoi s-a sculat, clătinîndu-se, și a privit în jur. Nu era apă. Nimic altceva decît

praf şi iarbă uscată. Nu era acolo rîul ce alerga prin trecătoare. „Mereu am simţit că apa... apa... Antoñica spunea că apa vindecă tot. Apa purifică. Apa e a lui Dumnezeu pentru că e unicul lucru în viaţă ce cade din cer. Apa şi trăsnetele. Trăsnetele sînt ale diavolului şi ucid... apa... apa curăţă şi purifică şi e a lui Dumnezeu. Întotdeauna am simţit că apa mă face nouă, mă purifică pe dinăuntru şi pe dinafară.... apa şi mîinile lui Siaco." A stat privind desperată în jur, la cer, apoi ochii i s-au lipit de locul pe care-l ocupase corpul ei, a cărui fantomă continua să îndoaie iarba uscată. „Stăteam acolo culcată... eram eu... eram singură..." Golul, corpul ei imprimat pe iarbă a speriat-o. Stătea în picioare, înconjurată de pini şi de singurătatea ei ; îşi contempla silueta din iarbă ; singurătatea ei îi apărea sculptată, adîncită în iarbă, săpată în iarbă ca o groapă, unde rămăsese învinsă. Obrazul drept era roşu şi iarba desenase pe el o pată roşie în relief ca o cicatrice. Privi mormîntul în care se culcase. Scoase un ţipăt şi o luă la fugă.

— Directorul ăsta nou a vorbit clar, zice Clemente.

— Ce ? Ce ?

— Păi ce-ţi spuneam, despre haine.

— Ah ! da, da.

Se scoală şi-i dă cafeaua. Clemente scoate un trabuc din buzunarul cămăşii atîrnată de spătarul scaunului şi, în timp ce îl aprinde, o priveşte pe Nati.

„Clemente m-a atras cu ochii lui. Ochii lui blînzi care s-au fixat într-ai mei. În noaptea aceea, cînd a intrat în Los Botes, au fost ochii lui. Nu corpul lui şi nici faţa, ci ochii lui, care mă priveau cum

o făceau vînătorii din La Farruca. Era o privire timidă, rugătoare, ca aceea a lui Mario, dar încă nu îl cunoşteam pe Mario, şi de aceea semăna cu privirea vînătorilor din La Farruca. La Los Botes toţi mă priveau ca şi cum ar fi spus «Hai !» Şi, deodată, fără să salute pe nimeni, Clemente a intrat şi, aşezat la o masă izolată, mă privea altfel. Mă privea parcă spunînd : «Aş putea ?» Eu tot umblam printre mese şi simţeam privirile clienţilor alunecîndu-mi pe corp. Alunecau zgîriindu-mă. Şi, deodată, între toate celelalte, am simţit o privire care mă mîngîia — aceea a lui Clemente. M-am întors, şi, fără să mă cheme, m-am apropiat."

— Ce doriţi ? l-a întrebat Nati.

— Aş putea să mănînc ceva ?

— A trecut ora mesei, acum nu se mai dă decît băutură, spuse Nati, dar mă duc la bucătărie să văd.

După puţin timp se întoarse cu tacîmurile şi cu o omletă cu cartofi.

— Bucătarul a plecat, spuse Nati. Am făcut-o chiar eu. A fost tot ce am găsit. Vrei să-ţi ţin de urît ?

Clemente aprobă din cap. Şchiopul Cundo, de la tejghea, se uita chiorîş la Nati. Nati se aşeză în faţa lui Clemente, „simţeam mîngîierea privirii lui".

Acum, după doisprezece ani, Nati stă aşezată în faţa lui Clemente şi îl ascultă ; şi îl priveşte şi-şi aminteşte, „privirea lui nu mă mai mîngîie. Nu mă zgîrîie, dar nici nu mă mîngîie".

— Directorul ăsta nou va pune lucrurile la punct, zice Clemente. O să rezolve chestiunea cu hainele. Şi, după felul în care a spus-o, o s-o rezolve. Cei

care au s-o pățească sînt ăștia care nu vor să muncească și umblă cu tertipuri. A spus că o să ia măsuri.

— Da !

— Trebuia să vezi cu cîtă siguranță a spus-o.

— Ce măsuri ? întreabă Nati.

Clemente ridică din umeri.

Șchiopul Cundo, de la tejghea, îi arunca lui Nati priviri scînteietoare, care o făceau să tremure. Ea îl privea cu coada ochiului și Clemente i-a observat nervozitatea.

— Nati ! strigă șchiopul de la tejghea. Nati !

Cînd ea s-a sculat, Clemente a văzut cum tremura. O urmări cu privirea și văzu că șchiopul îi spunea ceva, strîngînd-o de încheieturile mîinilor. Și văzu cînd Nati, cu un gest brusc, i-a scăpat și a ajuns la masă aproape alergînd.

— Ce-i cu tine ? o întrebă Clemente.

— Nimic.

— Cum nimic dacă tremuri ?

— Nu vrea să stau aici cu tine. O să mă bată după ce o să pleci, spuse Nati dîndu-și părul pe spate.

Era foarte palidă. Clemente îi apucă mîinile — le avea foarte reci.

— Și tu vrei să stai aici cu mine ?

— Sigur. Nu vezi că stau ?

— După cum merg lucrurile, mi se pare că va trebui să te iau cu mine.

Nati voia să spună ceva, dar își mușcă buzele și-și lăsă capul în jos.

— Ai merge cu mine ?

— Da, spuse Nati, dacă rămîn, mă va ucide.

— Ei, nici chiar așa, făcu Clemente.

— Da, mă va lovi cu piciorul. Și apoi, bătrînul poate veni să mă caute.

— Tatăl tău ?

— Nu, nimic. Nimeni.

Începu să plîngă.

— Hai, hai... problema e că nu am unde să te duc.

— Oriunde. Chiar dacă ar fi doar să mă scoți de aici și să mă lași în stradă. Dar dacă pleci și eu rămîn, mă va omorî. N-aș putea pleca. Dacă plec cu tine, poate nu va îndrăzni.

— Munceam în mină, spuse Clemente, dar m-au dat afară. Merg în munți, să văd dacă o să cîștig ceva făcînd cărbune.

— Ia-mă !

— Munca asta nu-i pentru femei. O să ne încurci.

— N-o să vă încurc. O să fac ce-ai să vrei tu. O să muncesc ca un bărbat.

— Și pe urmă, nu merg singur. Sînt și cu un nepot.

— Și ce ! O să vă fac mîncare. O să vă ajut la cărbuni.

Atunci, Clemente, fără să mai zică un cuvînt, se ridică. Lăsă o bancnotă pe masă. Apucă cu dreapta mînerul cuțitului și cu stînga, încheietura mîinii lui Nati. Se uită fix în ochii lui Cundo șchiopul — alb de furie în spatele tejghelei — și, fără să-și ia privirea de la el, ieșiră în stradă. Șchiopul nici nu se clinti.

— Sînt obosit. Noul director a muncit alături de noi aproape pînă seara, spune Clemente. Mă duc să mă culc.

„Dacă l-aș fi cunoscut pe Siaco înaintea lui Clemente, înaintea lui Mario, înaintea tuturor. Mario,

singurul bărbat care niciodată nu mă privea", gîndeşte Nati în timp ce strînge faţa de masă cu pătrăţele roşii şi albe şi o împătureşte.

Ba da, el zice că tocmai cîinele l-a înjunghiat pe om. Era nebun după bani, dar nu avea nimic. Pentru că pe aici banii i-au înnebunit pe mulţi. Mulţi spun că o femeie aduce mai mult decît douăzeci de boi, dar el zicea că ceea ce îl atrăgea pe el mai mult erau banii, pentru că, spunea el, cu bani, ar cumpăra şi douăzeci de boi, şi femei cîte vrea. Se spune că mereu vorbea de comori îngropate, de tezaure. Acum a murit, dar înainte de a muri, s-a lepădat de asta şi parcă i-ar fi ars mîinile. Povestea că exista o comoară îngropată în cimitir, că un mort i-o dăduse unui prieten de-al lui, dar că îi spusese că trebuia să meargă doi şi din cei doi să rămînă unul. Şi spunea că prietenul i-a povestit toate astea şi că i-a zis : Eu te-aş lua pe tine, dar cum mortul zice că trebuie să meargă doi şi să rămînă unul, n-am să te iau fiindcă eu nu o să rămîn şi ar trebui să rămîi tu. Atunci, zice Felipe că a spus : Uite, eu am o idee. Dacă te duci cu un om, va trebui să-l ucizi ca să rămînă, dar cum mortul n-a spus doi oameni, ci doi, eu am o idee : de ce nu duci un cîine ? Dezgropi comoara şi-omori cîinele şi atunci rămîne el. Dar în noaptea în care s-a dus prietenul său, el, din curiozitate, a mers şi el în urma lui, să vadă totul. Spunea că a ajuns prietenul său cu cîinele şi a început să sape o groapă

şi atunci cînd a scos comoara, cîinele a făcut un salt, i-a muşcat mîna şi cu botul i-a smuls cuţitul. Şi spunea că, ţinînd cuţitul în bot, cîinele l-a înjunghiat pe om. Sărea şi înfigea cuţitul şi-l tot înfigea în corpul omului pînă ce omul căzu în groapă. Şi spunea că atunci cîinele, care era negru, s-a făcut alb, a aruncat cuţitul şi a luat-o la fugă cu comoara în bot. El povestea asta şi din ziua aceea nu a mai vrut să vorbească despre lucruri din astea. Se numea Felipe. Şi se zice că trăia pe acolo, pe creasta lui Monte Grande.

E o noapte foarte întunecoasă şi înnorată. Razele lunii se strecoară prin spărturile norilor. Merg în tăcere. Se opresc în spatele arborilor. Merg din nou. Înaintează trecînd de la un copac la altul. Încearcă să nu facă zgomot. Uneori se opresc, se ating, se privesc şi ascultă. Merg în zigzag, ascunzîndu-se după trunchiuri. Îşi croiesc drum prin desiş. Ascultă zgomotele. Sînt zgomotele pe care le lasă ei în urmă, sau sînt alte zgomote ? Acum înaintează cu capul aplecat, dînd crengile la o parte cu mîinile. Ajung la un pom cu ramuri joase, întinse peste apă ; văd baliza şi, în jur, spuma care se spulberă şi se reface în întunecimea strălucitoare a mării, în ritmul fluxului. Luna se reflectă în apă. Siaco îşi scoate ghetele, îşi suflecă pantalonii pînă mai sus de genunchi şi intră în apa care-i ajunge mai sus de centură. Se apleacă. Caută. Îşi scutură mîinile deasupra apei şi se întoarce.

— Ieri nu, spune.

— Eşti sigur că astăzi ? întreabă Cueto.

— Da, azi trebuie să fie.

— Or întîrzia mult ?

— De unde vrei să ştiu ? zice Siaco. Asta depinde de multe. Se aşază pe nişte stînci, aproape de pomul care-şi întinde ramurile peste mare. Cueto se uită înspre locul unde trebuie să fie orizontul care nu se vede pentru că totul este întunecat. Valurile luminate fugar de sclipirile lunii se sparg din cînd în cînd de-o stîncă aflată cam la cincizeci de metri de coastă.

— Or fi ştiind ? întreabă Cueto.

— Ce ?

— Despre schimbările astea.

— Cum să ştie ?

— Acolo se află totul.

— Numai dacă ar fi un schimb de miniştri.

— Am poftă de-o ţigară, zice Cueto.

— Nu se poate, spune Siaco.

— Mereu am poftă să fumez cînd nu se poate.

Siaco scoate sticla, o destupă şi i-o trece lui Cueto.

— Mă trage la somn. Dacă era cafea, da.

Siaco duce sticla la gură, dă capul pe spate şi mărul lui Adam i se mişcă de sus în jos. Se strîmbă şi-şi trece mîna peste gură, spunînd :

— Apa era rece.

— Locul pe care l-ai pregătit o fi sigur ? întreabă Cueto.

— Da.

— E un moment prost.

— Ai dreptate.

Privesc spre orizontul pe care nu-l văd. Stau un moment aşa, tăcuţi, încercînd să pătrundă întunericul. Deodată, printre valurile ce se sparg de stîncă, ceva negru taie linia albă a spumei.

— Uite ! arată Cueto, care tot timpul nu şi-a luat privirea de la imensa pată neagră care e acolo unde trebuie să fie orizontul. Se trîntesc la pămînt, cu faţa în jos, unul lipit de celălalt, printre pietre şi rădăcini. Ceva se apropie de baliză. Deodată, lumina lunii dezvăluie trei siluete într-o barcă de cauciuc.

— Sînt trei ! şopteşte Cueto, strîngînd cu mîna rece braţul lui Siaco şi apropiindu-şi gura rece de urechea lui.

— Ssssst !

— René... René... René... vocea ajunge foarte slab, aproape de neauzit. Cueto se mişcă un pic şi Siaco îl strînge de mînă.

— René... René... vocea ajunge acum mai clar.

Cîteva minute nu se aude decît clipocitul apei pe recifi. Barca pare să se mişte cîţiva metri. Se îndepărtează.

— René... René...

Atunci Siaco se ridică în genunchi şi zice :

— Pedro Venado... Pedro Venado.

Cueto, în spatele stîncilor, priveşte puştile celor trei bărbaţi care ţintesc spre Siaco.

— Pedro Venado... Pedro Venado... repetă Siaco mai tare.

La lumina lunii cele trei siluete par nişte fantome. Două sar şi se apropie. Apoi sare şi celălalt, tîrînd barca spre ţărm. Atunci Cueto se ridică. Cei trei văd umbra şi-o ochesc.

— Este Armando, spune Siaco.

Unul dintre bărbaţii care au debarcat, cel mai înalt, îi pune mîna pe umăr lui Siaco, spunîndu-i :

— Nu ne auzeai ?

— Ba da, răspunde Siaco.

— Atunci, de ce ai întîrziat ? Crezi că asta e plimbare să stai acolo aşteptînd ca în orice moment să se aprindă o rachetă şi totul să se termine ? Să nu mai faci una ca asta. Asta o fac numai laşii.

Faţa lui Siaco se crispează, în timp ce Cueto, nervos, zîmbeşte stupid.

— Şi nici dumneata nu m-ai auzit ? îl întreabă cel înalt pe Cueto, măsurîndu-l cu privirea de sus în jos.

— Eu... eu...

— Da, da, dumneata, dumneata...

— Eu, da.

— Păi ai întîrziat şi mai mult să te arăţi, de-aia trebuie că eşti şi mai laş. Cînd te bagi în aşa ceva trebuie să ai mare curaj, ştii ?

Faţa lui Cueto se face vînătă. Ceilalţi doi bărbaţi au şi descărcat barca. O dezumflă, şi pun lîngă pom sacii de pînză şi valiza metalică.

— O să rămîneţi toţi trei ? întreabă Siaco.

— Da. Unul va rămîne mai mult, dar eu şi celălalt trebuie să ieşim de aici repede. Chiar acum, dacă se poate.

— Dar acuma nu se poate, zice Siaco.

— Mîine ?

— Să vedem.

— Nu, nu să vedem. Trebuie. Ce se întîmplă ?

— Aţi spus că numai unul.

— Da, dar sîntem trei. Şi nu venim să mîncăm rahat. E foarte important pentru ce am venit. Înţelegi ?

— Da, da, dar...

— Ia ascultă, hai mai bine să mergem la un loc sigur. L-ai pregătit ? spune cel mai înalt.

— Da.

— Bine.

Unul din bărbaţi se bagă în apă şi smulge baliza.

— Hai, îi îndeamnă cel mai înalt.

Intră repede în pădure. Calcă pe un pămînt foşnind şi zumzăind de insecte. Se tot ating unul pe altul, ca să nu se piardă. Îi conduce Siaco. Vegetaţia e foarte deasă şi nu se vede nimic. Ghetele alunecă, se lovesc de rădăcinile umede. Se împiedică, dar nu cad pentru că merg foarte aproape unul de altul. Toţi cară cîte ceva. Înaintează încet, făcîndu-şi loc cu greutate prin desiş. Încărcătura şi întunericul îngreuiază drumul. Cu cît înaintează spre mijlocul pădurii, cu atît mirosul de umezeală devine mai puternic. E un miros de muşchi, de pădure mucedă, de ciuperci, de frunze putrezite. Cueto se caută prin buzunare. Are ţigări, ştie că nu poate fuma, dar de fiecare dată cînd are chef să fumeze, mîinile lui repetă gestul, mecanic. Deodată, simte o mînă în dreptul stomacului său. Atinge mîna, care ţine un pacheţel.

— Gumă de mestecat, zice, şi-i dă alt pachet lui Siaco.

— Mai e mult ? întreabă unul din cei care au debarcat.

— Locul pare bun, spune cel mai înalt.

— Imediat ajungem, zice Siaco.

Ramurile le zgîrîie faţa, le lovesc umerii, le sfîşie hainele. Parcă merg cu încetinitorul, abia-şi ridică picioarele. Gîfîie, atacînd masa încîlcită şi întunecoasă de crengi şi frunze. Zgomotul tot mai îndepărtat al mării se amestecă cu şuieratul vîntului în

crengile înalte, cu trosnetul ramurilor şi zumzetul insectelor.

— Mîine ne scoţi, zice cel mai înalt. Altfel nu poate fi vorba de îmbarcare.

— Aici este, spune Siaco.

Între copaci, patru furci şi crengi şi coajă de palmier alcătuiesc o colibă. Cueto tuşeşte şi îşi şterge fruntea cu batista. Îi ard obrajii şi îşi trece mîna peste faţă, să vadă dacă e sînge. Cei trei bărbaţi îşi schimbă hainele. Încep să îngroape sacii. Cueto îi ajută.

— La ce oră vii să ne iei mîine ? întreabă cel mai înalt.

— Au avut loc schimbări, zice Siaco.

— Cum ! exclamă cel mai înalt.

Siaco se aşază pe jos şi-şi trece mîna peste zgîrieturile de pe frunte. Cel mai înalt se lasă pe vine, lîngă el. Siaco vorbeşte gîfîind, cu voce întretăiată, cu scurte pauze, şi pe măsură ce explică, cel mai înalt îl întrerupe, îl întreabă, şi uneori pare descurajat.

— Ceea ce povesteşti poate schimba tot, i se adresează unuia din cei care îngroapă sacii. Ascultă, Roby ! Trebuie să luăm legătura repede. Aici s-au petrecut nişte lucruri.

> ALICIO ARTEAGA ERA UN STRICAT. Nu din cei mai răi, dar era un stricat. Lăsase aici un bleg care se numea Tomasito să-i îngrijească de casă. Era pe jumătate mulatru. Cînd a plecat, l-a luat cu el la Miami. Eu am lucrat cu el un timp dar, ce vrei, lucrurile astea pe care le făcea aici nu-mi plăceau. Moşia nu-l interesa. Venea rar şi cînd

> o făcea, venea pentru altceva. Casa o ţinea pentru distracţie. Venea o dată sau de două ori pe lună cu prietenii şi cu prietenele lui şi cînd rămîneau cel mai mult, rămîneau două zile. Dar se vedeau lucruri teribile. Într-o zi, am venit aici pentru că Tomasito m-a chemat să-i dau o mînă de ajutor. Să ştii, era ceva teribil. Închipuie-ţi că femeile, şi erau vreo trei, umblau în pielea goală, doar cu nişte ciorapi negri. Şi aveau o scroafă bine îngrijită şi cînd venea Alicio cu cei din Havana, Tomasito o scălda bine şi o parfuma şi-o aranja, punîndu-i chiar o bentiţă pe cap. Casa lui era foarte frumoasă pe dinăuntru. În sufragerie era un bar mare de tot şi un pat imens şi rotund în mijloc, şi oglinzi peste tot. Chiar şi pe tavan aveau oglinzi ! Într-o noapte, cînd au făcut o petrecere din astea mari, Alicio m-a chemat. Era beat şi voia să intru şi eu în asta, dar eu i-am spus că aşa, în faţa lumii, şi aşa, mie nu-mi plăceau asemenea lucruri. Şi nu s-a supărat, deşi Tomasito după aceea începu să-mi spună că nu trebuia să-i fi zis asta domnului Alicio. Ei, şi într-o noapte de beţie, au dat foc la draperiile de la sufragerie. Fiindcă, casa asta, deşi în plin munte, avea draperii şi tot, şi multe lămpi şi pentru astea erau aici două grupuri electrogene cu petrol. Şi în asta chiar că era rău Alicio, fiindcă unii i-au cerut să le tragă un cablu ca să aibă lumină, chiar dacă numai pentru cele două sau trei nopţi pe lună, cînd venea el, dar el le-a spus că nu. În fine, în noaptea cînd au dat foc la draperii, eu

eram aici ajutîndu-l pe Tomasito, fiindcă tăiaseră o mulţime de porci şi pui, iar cînd a luat foc sufrageria am ajutat să stingă. Domnul fie lăudat ! Toţi erau în pielea goală şi parcă se prostiseră. Dă-ţi seama în ce hal erau, dacă unul voia să stingă focul cu rom. Era un stricat Alicio Arteaga ăsta. Mie nu-mi plăceau lucrurile astea. Dar nu era din cei mai răi. Şi asta e adevărat.

Ca două cruciuliţe negre legănîndu-se pe o pată galbenă, vulturii se mişcă pe cerul care, lîngă munţi, începe să se înroşească. De la geam, Bruno contemplă soarele cum se ascunde printre dealuri. Aude zgomotul uşii, se întoarce şi-l vede pe Pablo.

— Ce surpriză să te întîlnesc aici ! exclamă Bruno îmbrăţişîndu-l. Te-am văzut cînd am sosit. Dar n-am crezut că e cazul...

— Nu era nevoie să-mi faci semn, îl întrerupe Pablo, mi-am dat imediat seama.

Se privesc un moment ca nişte vechi prieteni care nu s-au mai văzut demult.

— Erai în Havana, spune Bruno, uitîndu-se la el. Ultima oară te-am văzut la Managua. Ce s-a întîmplat ?

— Nimic, am terminat şcoala, m-am căsătorit şi, cum sînt de pe aici, am venit încoace.

— Eşti de mult timp aici ?

— N-am încă un an, răspunde Pablo. Am fost surprins văzînd că ai sosit. Şi m-a surprins şi mai mult cînd mi-am dat seama că eşti noul director. Cînd ne-am văzut la Managua mi-ai spus că mergi la Comerţul Exterior.

— Da, am stat acolo un timp la Departamentul Legal. Acum mi-au încredinţat plantaţia asta. M-am informat despre situaţia de aici, tocmai am terminat inspecţia şi văd că sînt mai multe probleme decît credeam. Neaşteptat de multe. Îmi vei fi util aici. Cum trece timpul ! Cum se schimbă omul !

— Poate pe dinafară, căpitane, că pe dinăuntru sînt acelaşi, zice Pablo.

— Nu, şi pe dinăuntru, spune Bruno.

Închide ochii şi pentru un moment se vede cum s-a văzut în oglindă, acasă, cînd s-a întors şi ea nu era, şi totul era altfel. Şi el. Faţa lui palidă, galbenă, cearcănele, pielea arsă, părul mare, barba. Îşi scosese cămaşa întărită de sudoare şi de pămînt şi praf şi sînge şi noroi şi ploaie. Şi văzuse cicatricea de pe umăr. Se vede cum s-a văzut în oglinda dulăpiorului de la baie, cum s-a văzut după atîtea luni. Era altul pe dinăuntru şi pe dinafară. Ea plecase şi totul era altfel. Deschide ochii şi vede faţa lui Pablo schimbată şi ea, şi îi trec prin minte Sierra, noaptea aceea în peştera San Lázaro, ascunzişurile, tabăra. Laura... Şi la întoarcere, casa pustie pentru că ea nu era, iar sora lui nu acoperea golul. Vîna i se zbate pe frunte.

— Îmi vei fi util, Pablo.

— Dumneavoastră ordonaţi, căpitane, zice Pablo.

Bruno îi pune mîna pe umăr :

— Mîine plec la Havana. Acum să vorbim cu Sergio care mă va înlocui cît timp voi fi la Havana. Dar mîine pleci cu Jorge. Să participi la şedinţe. Ia aminte cum se desfăşoară. Apoi mă informezi. Înţeles ?

— Da, căpitane.

— Nu-mi mai spune căpitan.

— Veţi fi mereu căpitan, precum eu sergent.
— Bine. Dar zi-mi Bruno.
— Nu, mai bine director, zîmbeşte Pablo malițios.
— Poate e mai bine, spune Bruno. Sună ciudat, nu-i aşa ?
Zîmbesc.
— Trebuie să acţionăm ca la război, reia Bruno. Ştii că-i voi aduce de la Havana pe Condumio şi pe Luis ?
— Nu mai spuneţi ! exclamă Pablo. Atunci va fi bine.

În casele astea izolate în pădure, cînd vine noaptea e trist şi pereţii par să se îngusteze. Claudia umblă dintr-o parte în alta a casei cu faţa osoasă, palidă, cu privirea fixă. Pădurea trimite peste casă o boare rece, un sunet trist şi constant. Umbra ei se plimbă pe scîndurile pereţilor, se proiectează şi se desface în bucăţi pe grinzile acoperişului. Pereţii se îngustează din ce în ce. Claudia priveşte patul aşternut şi gol. Se învîrte prin casă, asemenea unei păsări într-o cuşcă, o pasăre care numai ce a început să zboare şi se loveşte de colivie. Claudia iese în prag. „Siaco întîrzie." Priveşte norii joşi, luna cu o aureolă de praf alb. Departe, foarte departe, fulgerele tăcute sfîşie înălţimile şi se risipesc. Uneori, vîntul care bate dinspre munte şuieră printre pini, urlă prelung. În faţa ei, Mariposa, neliniştită, se foieşte, lătrînd la norii joşi şi la fulgerele îndepărtate. În nopţi ca asta, cînd trăia în casa părinţilor, bunica depăna poveşti despre călători, fantome, comori îngropate. Bunica cunoştea locurile unde te puteau jefui strigoii, locurile acelea din pădure unde se putea întîmpla ceva ca-n poveste, o minune sau o crimă, un jaf, unde erau verosimile magia şi halucinaţia şi unde printre pini, în freamătul aerului, se simţea un fior dulce şi înspăimîntător. „O să plouă. Siaco întîrzie." În nopţi ca asta, bunica povestea fel de fel de lucruri. Mereu oscila între a crede şi a nu crede propriile-i poveşti. Obişnuia să le înceapă cu un ton neîncrezător şi dispreţuitor, ca şi cum şi-ar fi bătut joc de ce spunea, şi de cel care asculta, dar încet-încet, pe măsură ce povestea, devenea tematoare, cobora vocea din ce în ce, şi sfîrşea într-un murmur insistent ca foşnetul pinilor, de te treceau fiorii. Camera parcă se strîmtează şi întunericul în care dansează flacăra roşie a felinarului e nespus de trist. „Nici un gallero [1] nu e bun", zicea bunica şi o făcea să plîngă. Dar se simţea veselă. Îi plăcea să simtă glumele lui Siaco pe pieptul ei, în aer şi pe fustă, pe picioare şi pe braţele ei brune. Simţea o căldură ciudată în obraji, din cauza glumelor lui Siaco. Ea îl aştepta sub bugan-villa. Siaco o ducea de braţ şi cînd intrau în desişuri, braţul lui o cuprindea, înconjurîndu-i umerii. Apoi cobora de-a lungul corpului ei, încet, şi-i simţea mîna oprindu-i-se pe şolduri. În tufişuri, îi muşca buzele şi o strîngea aşa de tare că aproape îi oprea respiraţia. Îi descheia bluza şi se întorceau cu frică, după ce se înnopta, pe drumul luminat de lună şi el îi povestea cum arată oraşul, cum era la Havana. Privind-o sosind, surorile ei zîmbeau şi şuşoteau. Dar ea ştia că o făceau doar din invidie,

[1] Crescător de cocoşi de luptă.

pentru că avea logodnic îmbrăcat în jachetă de in şi cu pălărie bună şi care fusese în Havana. Ea era bucuroasă, deşi bunica spunea : „Nici un gallero nu e bun". Pereţii se îngustează şi mai mult. Orele trec încet. „Siaco întîrzie." Tristeţea devine mai densă odată cu penumbra, pătrunzînd încet-încet, mereu mai adînc, pînă ce o cuprinde teama şi se caţără pe gîtul ei şi începe să suspine. Se trînteşte în pat. Simte capul învîrtindu-i-se şi amintirile i se învălmăşesc. În oraş, alături de el, singură cu el, pantofii, rochia pe care i-o cumpărase, cinematograful. Cînd o mîngîie la hotel, luminile oraşului strălucesc, străpung noaptea ca privirile lui Siaco. Niciodată nu mai văzuse atîta lumină înconjurînd-o, făcînd-o să se rotească în orbirea ei neîncetată. Apoi casa, casa asta se învîrte, se construieşte scîndură cu scîndură. Ea ajutîndu-l. O termină într-o duminică. Siaco cîştigase la cocoşi. Au venit prietenii. Şi bunica, apropiindu-se de ea la bucătărie în timp ce pîrlea porcul, îi spusese : „Cu toate astea, nici un gallero nu e bun". Dar atunci vorbele ei nu au făcut-o să plîngă ca înainte, ci Claudia a zîmbit, a zîmbit, pentru că simţea înăuntrul ei, în cel mai adînc loc al cărnii ei formîndu-se ceva care creştea, şi creştea ca un tufiş, pînă să i se urce în sîni, şi care i-a scăpat de pe buze ca o ramură înflorită cînd a spus : „Voi avea un copil". Şi-şi aminteşte ce mutră a făcut bunica, şi mama, şi Siaco. Şi acum toate feţele astea se învîrtesc în ochii ei care privesc acoperişul de paie, toate feţele, chipurile astea, tremură pe acoperiş, se destramă pe acoperiş, odată cu pîlpîitul flăcării felinarului. Şi Claudia ascultă vîntul ce bate dinspre Sierra, urlînd printre pini, prelung, intens, constant. „Siaco

întîrzie." Cel mai mare ar fi fost acum aproape bărbat. Şi ea cu el. Cu el. Dar aşa. Singură. Singură. Singură. Mai bine să mori. Siaco, vocea lui Siaco. Taci ! Taci ! Nu mai fi aşa ! Vocea care i-a ţinut predica aceea : „Dumnezeu îţi dă fii pentru a avea o mîngîiere în viaţa asta aspră". Dumnezeu. Dumnezeu. Fiii mei. Fiii mei. Cu ei ar fi fost altfel. Dacă ar trăi. Dacă nu mi s-ar fi desfăcut între picioare ca nişte şerpi de sînge, dacă nu mi-ar fi căzut între picioare ca o frunză veştedă. Fiii mei. O să-ţi arăt eu. O să te omor cu cuţitul ! Siaco ! Pe mine ! Pe mine, Siaco ! Se aude un tunet şi Claudia tremură.

Da, da, soldaţi pe jumătate dezbrăcaţi şi cu medalii. Întreab-o pe Tomasa. În inima pădurii de pini Ciego, e un luminiş. Un luminiş ciudat. Eu l-am văzut. Şi nimeni nu ştie de ce acolo nu creşte nimic. Pare a fi centrul circului care vine în oraş. Arena, îi spuneau circarii ăia din Montalvo. Luminişul ăsta din inima pădurii eu l-am văzut şi, desigur, şi tu. Ceea ce se spune e că în unele nopţi, cînd e lună, se zăresc în luminiş fotolii aurite în care se aşază soldaţii şi dorm. Se spune că se aşază acolo ca să pălăvrăgească, să discute, să ţină discursuri şi apoi dorm. Se zice că uniformele li-s rupte şi găurite, dar de zdrenţele lor atîrnă medalii şi trese. Însă, pentru a-i vedea, trebuie să te apropii cu multă grijă, fără să faci zgomot, fiindcă altfel se trezesc şi dispar, şi se termină totul. Eu am mers de două sau de trei ori, dar e greu să te apropii fără să faci zgomot, fiindcă întotdeauna vreo cracă

sau vreo liană duce totul de rîpă. Poate că asta nu-i decît o poveste a bătrînei Tomasa, moaşa. Tu ştii cum e Tomasa.

MERCEDES străbate repede curtea, desculţă, cu părul blond fluturîndu-i pe spate. Deschide poarta ogrăzii pentru păsări. Ia cutia şi aruncă cîţiva pumni de porumb. Roua străluceşte în petele galbene şi lăptoase ale călcîielor ei. Ierburile înalte îi udă picioarele şi marginea combinezonului. Se opreşte, înalţă braţele, respiră adînc şi nările-i freamătă. Cerul e întunecat. Norii joşi şi compacţi. Smulge un fir de iarbă crudă şi-l prinde între dinţi. Intră în bucătărie, ia găleata şi se duce să mulgă vaca. După dealuri, soarele se lasă ghicit, tulbure, ciudat. Se întoarce cîntînd, legănîndu-se din cauza greutăţii găleţii. Merge la bucătărie, dă mamei găleata şi se schimbă în fugă. Îşi piaptănă părul într-un coc, îşi pune baticul pe cap şi şi-l leagă sub bărbie. Îşi pune pălăria şi se priveşte într-un ciob de oglindă ce atîrnă pe perete. Se strîmbă şi pleacă în fugă spre bucătărie. Acolo, bea pe nerăsuflate un pahar cu lapte, şi cînd o sărută pe maică-sa, aceasta îi spune :

— Mercedes, o să te apuce ploaia. Nici n-o să poţi să te urci în remorcă.

— Oricum, tot mă duc, zice, sărutînd-o încă o dată. N-o să vină goală. Şi dacă celelalte se udă, mă ud şi eu.

— Dar, Mercedes...

Dar Mercedes fuge acum spre poartă fiindcă a auzit duduitul tractorului. În remorcă sînt cîteva femei. Una îi întinde mîna şi, dintr-un salt, Mercedes, voioasă, e sus. De cînd s-a petrecut ce s-a

petrecut, nu mai fac glume cu ea. Dar o privesc şi zîmbesc cu viclenie şi ea ştie la ce se gîndesc. Şi ar vrea să-i vorbească, să-i spună ceva. Tună, Mercedes se aşază pe jos în remorcă şi, privind la ghetele fetelor, se gîndeşte : „Ce plăcere să-l săruţi şi să te sărute". Una din femei strigă :

— Jesús, dă-i repede, că o să ne facem ciuciulete !

SIACO îşi trece degetele peste zgîrieturile de pe faţă. Priveşte cerul. Uriaşul nor negru care-l acoperă. Vulturii se rotesc sub nor. Aerul pare încărcat de electricitate şi nu se mişcă nici o frunză ; totul anunţă furtuna. Zgomotele muntelui au rămas parcă la pîndă. Totul pare a aştepta ceva. Presimţind ploaia, iapa dă din picioare şi muşcă zăbala. Ciuleşte urechile încordate, neliniştite. Îşi scutură coama şi coada, iar picioarele îi tremură nervos. Siaco pune piciorul în scară şi, cu mîna sprijinită de mînerul şeii, îi spune lui Cueto :

— Poate tu ai să ajungi, dar pe mine mă apucă sigur.

— Cele mai rele sînt trăsnetele, zice Cueto. Oamenii ăştia n-o vor duce prea bine.

Jeep-ul porneşte şi Siaco îl vede îndepărtîndu-se. Dă pinteni. Iapa alunecă şi cade.

Claudia tremură. O lumină albăstruie şi orbitoare fulgeră casa. Mariposa sare în pat. Claudia face semnul crucii în direcţia uşii. Apoi, foarte aproape, răsună tunetul şi parcă s-ar rupe pămîntul. Claudia ia rămurica de palmier sfinţit de la capul patului şi repetă cu ea semnul crucii în direcţia uşii. Simte că respiră greu şi pereţii casei o apasă.

Se ridică şi se apropie de uşă. Mariposa, cu pielea ca de găină, i se încurcă printre picioare. Siaco nu s-a întors. Claudia n-a putut dormi. Din ochii ei roşii se scurge un lichid alburiu. Are faţa aşa de descompusă încît oasele i se desenează sub piele. Îşi pune mîna streaşină la ochi şi priveşte drumul pîclos, pustiu, pădurea în aşteptare, cerul întunecat, ameninţător. „Siaco nu vine", se gîndeşte.

BRUNO, din uşa biroului, se uită la fîşiile de lumină ce se abat peste munţi. Bagă mîna sub cămaşă şi-şi pipăie cicatrice.

— Furtuna e gata să înceapă, zice Pablo. Te doare ?

— E barometrul meu, arată Bruno.

Cînd jeep-ul demarează, soseşte Sergio şi-l întreabă :

— Te duci aşa la Havana ?

— Sigur, zice Bruno pipăindu-şi cicatricea.

— Cît vei sta acolo ?

— Cît mai puţin posibil. Plec.

Cînd maşina iese la rambleu, fulgerele sfîşie vîrfurile dealurilor şi se risipesc.

NATI îi pune cafeaua. El o priveşte strîngînd din maxilare. „De ce mereu cînd se trezeşte, mă priveşte aşa ? Iar oi fi vorbit în somn ?" Din clipa în care s-au sculat, Clemente nu şi-a luat privirea de la ea. Dar nu spune nimic. Pleacă fără să scoată o vorbă. Bubuiturile tunetelor se aud departe. Nati se apleacă peste vatră şi suflă în foc. Deodată un fulger ca o explozie luminează totul. Ca şi cum ăsta ar fi fost semnalul, fulgerele şi tunetele luminează şi izbucnesc în fiecare clipă. Nati caută

baligă de vită şi-i dă foc. Un fum gros umple casa. Nati priveşte faţa de masă cu pătrăţele roşii şi albe. O strînge, o împătureşte şi se aşază pe scaun cu picioarele pe stinghiile de lemn. „Siaco n-a mai venit de două zile. Ce s-o fi întîmplat ?" Prin uşa deschisă se uită la frînghia de rufe goală. Se ridică şi, cu o surcică, aprinde un trabuc. Pune trabucul pe marginea mesei şi începe să se dezbrace. Ia faţa de masă şi o aruncă pe pat, lîngă hainele pe care le-a dezbrăcat. Apoi, goală, se îndreaptă spre uşă. Aerul miroase a pămînt umed. Nati scutură capul. Îşi strînge părul la ceafă. „Cînd o să înceapă să plouă, am să merg prin ploaie, ca să mă curăţ, ca părul să mi se facă greu şi creţ", se gîndeşte Nati.

HAVANA E FOARTE FRUMOASĂ, PARE de sticlă, şi-i albastră. Mereu îi spuneam nevestei mele. Eu nu mai fusesem niciodată pe acolo. Patruzeci de ani prin dealurile astea şi cel mai departe unde ajunsesem era Bayajá. Dar la un douăzeci şi şase[1] m-am dus. Domnul fie lăudat ! A fost grozav. Niciodată nu mai văzusem atîtea culori laolaltă. Mereu îi spuneam neveste-mi : Havana e inundată de culori. E adevărat că noaptea nu sînt atîtea stele ca pe aici, dar ce importanţă are, fiindcă acolo stelele se găsesc peste tot : în vitrine, pe case, pe stradă, se rotesc pe jos. Şi totul e colorat. Uite, a căzut o burniţă, şi fără tunete, şi străzile s-au făcut ca nişte oglinzi negre şi lucitoare şi culorile strălucesc risipite pe jos. Multe : roşii, galbene, verzi, strălucind pe jos. Şi luminile tuturor maşinilor, prelingîndu-se pe jos. Cîte culori ! Havana e tare frumoasă, pare de sticlă şi e albastră, albastră. Eu mereu îi povesteam neveste-mi.

Frunzele se rostogolesc pe drum. Jeep-ul, înaintînd, le striveşte. Fulgerele se succed într-un ritm atît de rapid, încît par legate unele de altele, buiturile se ţin lanţ. Primele picături cad grele, mari, rare, repezi, izbind drumul uscat şi prăfuit. Se înalţă un miros puternic, un abur dens, iz de pămînt jilav, de praf ud, de frunze ude. În clipa asta pămîntul miroase de parcă ar fi fost despicat pînă în adînc. Apoi vîntul se opreşte, şi ploaia la fel, şi petele roşii dispar, supte de praf, de pămîntul ars şi setos.

— Dacă am putea trece, murmură Jorge.

O fulgerare albastră luminează drumul şi zgomotul se aude foarte aproape. La dreapta, arde un eucalipt. Învăluit în flăcări, pare că se ridică spre cerul cenuşiu şi jos. Opresc jeep-ul. Coboară şi, cu machetele, retează iarba uscată ce înconjoară copacul. Ca şi cum flăcările ar fi străpuns norii, deodată ploaia se abate de sus, densă, năvalnică. Eucaliptul se învăluie într-un nor de fum. Jorge şi Pablo aleargă spre jeep. Văd fumul risipindu-se şi ivindu-se aurul palid. Acum eucaliptul pare de aur. Jorge apasă pe accelerator. Pablo întoarce capul şi vede eucaliptul aurit ce contrastează cu verdele ud al celorlalţi arbori.

— Trebuie să ne grăbim, spune Jorge.

Ploaia se abate violentă, bogată, asurzitoare, lovind cu putere prelata jeep-ului. Drumul pare vopsit în roşu. Bălţile cresc şi pămîntul uscat şi crăpat se înmoaie.

— O să avem timp ? întreabă Pablo.

— Poate, îngînă Jorge.

Vîntul îndoaie eucalipţii şi desface în fîşii perdeaua de ploaie. Jeep-ul pufăie, alunecă, se bălăceşte în noroi. Jorge, aplecat în faţă, încearcă să ghicească drumul prin parbriz şi dungile de ploaie.

[1] 26 iulie, ziua carnavalului cubanez, considerată zi a recoltei, încheierea culesului trestiei de zahăr.

— Cît timp ne va lua în fiecare sector ? întreabă Pablo.
— O zi.
— Crezi ?
— Nu e pentru a face şedinţă ?
— Da, dar va trebui să vizităm pe cei care nu vor veni, ca să le comunicăm instrucţiunea.
— Directorul ăsta nou vede tot, şi are o privire de parcă ar ghici ceea ce gîndesc oamenii. Îl cunoşti ?
— Da.
— Şi cum se caţără pe dealuri, zice Jorge. Ţi-o spun fiindcă deunăzi m-a lăsat în urmă pe dealul La Vigía. Trebuie că a urcat multe dealuri, nu ?
— Cine, în Cuba, nu a urcat dealuri, răspunde Pablo zîmbind.
Din cînd în cînd, zgomotul apei pe capotă acoperă vocile. Cauciucurile patinează în noroi. Fulgerele izbucnesc şi se oglindesc în bălţi. Jorge şterge cu mîna parbrizul să poată vedea drumul. Din cînd în cînd se uită unul la altul, dar nu vorbesc. Cînd ajung la rîu, apa aproape atinge podeţul ; dar nu-l acoperă. Coboară şi se apropie de pod.
— Ce noroc ! exclamă Jorge.
Pînă la ei se ridică un murmur care creşte mereu, vîrtejuri repezi traversează curentul puternic şi umflat, apoi apa cade din nou într-un somn uşor şi rîul pare a se opri. E ca şi cum în apă s-ar deştepta o fiinţă enormă şi vie. Suprafaţa apei se frămîntă, tremură. Ca o piele care se înfioară în mici creţuri. Deasupra plutesc ramuri, frunze, rădăcini şi clăbuci. Zgomotul, murmurul apei revin, şi se umflă la suprafaţă, apa aleargă acum neîncetat, puternică şi adîncă, şi un buştean ajunge şi se roteşte încet lovindu-se de pod.

— Ce paştele mă-si aşteptăm ! zice Pablo.
Jeep-ul trece uşor podeţul.
— Nu-mi plac urmările viiturilor, spune Jorge, dar îmi plac viiturile.
Cauciucurile patinează. Jorge apucă volanul şi jeep-ul o porneşte la drum. Urcă şi coboară. Uneori, ploaia se domoleşte, apoi revine cu şi mai multă putere şi larmă.
— Cum ţi se pare instrucţiunea ? întreabă Pablo.
— Nu o cunosc, zice Jorge. Dacă poţi, citeşte-mi-o.
Cînd Pablo termină de citit, Jorge îşi trece mîna prin păr, rămîne pe gînduri şi-apoi spune :
— De toate se leagă. Sînt unii cărora instrucţiunea le va face necazuri. Tipul o ia cam tare.
Pablo nu zice nimic. Din prelată se scurg picături de apă. Ploaia continuă nestăvilită, luminată de fulgere.
Cauciucurile se înfundă, patinează, jeep-ul nu mai înaintează. Pablo coboară şi se uită.
— E de rău ! zice.
Jorge accelerează, jeep-ul gîfîie, ca şi cum ar fi gata-gata să iasă, dar alunecă din nou şi cauciucurile se înfundă în noroi. Cînd Jorge accelerează, roţile nu se urnesc, muşcă noroiul, şi-l aruncă, şi se îngroapă şi mai mult. Din capota motorului iese un fum albastru care trece prin ploaie. Cu machetele taie crengi de la marginea drumului.
— Drumurile astea mizerabile ! Nu ştiu ce dracu face Taño cu buldozerul ăla, spune Jorge.

Pipe trăieşte printr-o minune. Cînd o să-l vezi uită-te la dinţişorul pe care-l are şi vei vedea. Dar nici lui Pipe, nici lui Alberto nu

le place să se vorbească despre asta. Mai ales că Sixta a murit. Mai întîi s-a născut Alfredo, a urmat Alberto, care e al doilea, şi apoi a început istoria. Se zice că Sixta a avut o a treia sarcină şi copilul i-a murit. Şi aşa încă două sarcini şi copiii se năşteau şi-i mureau. Dar la a patra, Tomasa se pare că i-a spus : De ce nu-l vindeci pe Albertico ? Şi Sixta i-a răspuns : Păi, fato, de ce, dacă e sănătos ? De ce să-l vindec ? — Păi, dacă nu-l vindeci nu vei avea nici copilul ăsta, fiindcă nenorocitul e posedat de diavol. Aşa i-a spus Tomasa. Şi Sixta i-a zis : Tu crezi ? Iar Tomasa : Să ştii că celelalte dăţi cînd ai fost grea, el arătîndu-ţi burta cu degetul, a spus : Şi ăsta moare fiindcă eu îl ucid. Şi atunci Sixta a îngălbenit : Ce e de făcut, Tomasa ? Tomasa i-a spus că o să-l pregătească, că o să-l descînte şi că o să reuşească cu sarcina asta. Dar, după ce Tomasa a încercat toate farmecele, i-a mărturisit Sixtei că treaba era cumplită fiindcă nenorocitul e posedat rău. Posedat rău ? Ce-i asta ? întrebă Sixta. Că numai ăla se va salva care se va naşte cu dinţi, dacă nu, ţi-l omoară, fiindcă e posedat rău de-a binelea. Şi Tomasa a hotărît să continue cu farmecele pînă ce Sixta va naşte. Cînd Sixta născu, a moşit-o Tomasa şi primul lucru pe care l-a făcut a fost să-i deschidă gura copilului şi se spune că a început să ţipe : Se salvează ! Se salvează ! Şi Pipe avea doi dinţi. Dar, la cîteva zile, Pipe se îmbolnăveşte, cu febră foarte mare. Atunci Sixta fugi s-o cheme pe Tomasa şi Tomasa a lă-

murit-o că asta era pentru că Albertico voia să-l ia, dar că, atîta timp cît nu-i vor cădea dinţii, nu va fi pericol. Dar dacă-i cad dinţii, îl ucide, aşa spunea Tomasa. Într-o noapte, Sixta a plecat, ţipînd şi plîngînd, s-o caute pe Tomasa, pentru că lui Pipe îi căzuse un dinte. Atunci Tomasa, pînă şi Tomasa s-a speriat şi a chemat-o pe vestita Carlota, o altă negresă din Bayajá. Atunci amîndouă se puseră să facă vrăji. Dar chiar cu negresa din Bayajá acolo şi chiar în timp ce făceau vrăji, Sixta a leşinat fiindcă lui Pipe nu-i trecea febra şi-i slăbea şi celălalt dinte. Atunci cea din Bayajá şi Tomasa s-au hotărît să-l lege pe Albertico. Trei zile l-au ţinut legat de un pin mare, pe un deal apropiat de casă. Şi atunci lui Pipe i s-a dus febra şi dintele nu i-a căzut. Alberto e pe aici, cărăuş, prin Monte Grande, iar Pipe e la Las Deseadas. Cînd o să-l vezi, priveşte-i gura şi dintele ăla micuţ, care nici pînă azi nu i-a căzut. Nici nu s-a schimbat. Asta eu ţi-o spun dumitale, dar nici lui Pipe, nici lui Alberto nu le place să se vorbească despre asta.

Simte neliniştea lui Mariposa. Iese în poartă. Claudia îl vede apropiindu-se prin ploaie. Plouă torenţial, dar Siaco înaintează foarte încet. Iapa şchioapătă, plină de noroi pînă la piept. Ajuns la poartă, Siaco sare jos şi loveşte cu palma spinarea animalului care tremură. Se uită la Claudia, dar nu spune nimic. Prinde calul de frîu şi se îndreaptă spre şopron. Claudia se uită după el. Scoate şeaua

de pe cal, se lasă în genunchi şi-i palpează unul din picioarele dinainte. Iapa ciuleşte urechile, îşi arată dinţii şi se dă înapoi pe picioarele din spate. Siaco se ridică, o mîngîie pe bot, îi mai dă o palmă pe crupă, şi pleacă spre casă. Dar nu se uită la Claudia, ci la bălţile pe care le-au lăsat în noroi urmele copitelor.

— Grozavă furtună, zice Siaco, cînd Claudia se dă la o parte ca să-l lase să intre.

Claudia nu spune nimic. Se uită la zgîrieturile de pe faţa lui şi la cămaşa ruptă, şi la pantalonii plini de noroi pînă la şold. Siaco scutură pălăria, clipeşte. Apa îi curge şiroaie pe obraz. Claudia nu îndrăzneşte să întrebe, rămîne acolo, în faţa lui, vrînd să pătrundă cu privirea dincolo de ochi, dar ochii mici şi reci ai lui Siaco sînt de nepătruns. Siaco îşi scoate cămaşa şi o stoarce. Unde era ruptura, se vede un fir de sînge vînăt, orizontal, care-i merge de la piept pînă la braţ. Claudia nu zice nimic, îl priveşte numai, înfricoşată, cu ochii larg deschişi. Faţa lui Siaco e crispată, preocupată, apa i se prelinge încet pe obraz, ca uleiul rece. Ia sticla şi bea cu înghiţituri mari, strîmbîndu-se, scuturîndu-se ca un pui ud. În ochii întunecaţi şi duşi în fundul capului i se aprinde o scînteie. O prinde pe Claudia de mîini :

— De ce mă priveşti aşa ?

— Mi-am petrecut noaptea singură, îl mustră Claudia.

Siaco o ia pe după umeri.

— În ultimul timp, toate-mi merg prost, murmură Siaco. Era să vin devreme, dar m-am dus să joc dominó cu nişte prieteni de-ai lui Cueto şi am rămas în pană. Ne-a apucat vijelia cînd încercam să reparăm jeep-ul. Aşa ne-a trecut noaptea. La întoarcere, iapa a căzut într-o rîpă, a alunecat şi era cît pe-aci să-şi rupă un picior. Eram îngrijorat pentru tine, ştiam cum eşti cînd e furtună.

Claudia îi trece degetele peste zgîrietura de pe piept.

— Şi asta ?

— M-am zgîriat cînd a căzut iapa, zice Siaco. Hai, hai.

Claudia se înfioară, tremură.

Se spune că avea în talpa piciorului găuri de la cuiele din gheată şi că erau de mărimea unei pesete. Eu mereu zic că aici cel mai rău e praful, şi apoi noroiul, şi apoi nopţile, dar cel mai rău dintre toate sînt trăsnetele. Omoară mulţi oameni. Cad pe oricine şi oriunde se ascunde omul, îl prind. Se vorbeşte că pe Pepe l-au găsit culcat cu un picior pe pat şi cu celălalt atîrnîndu-i pe jos. Piciorul pe care-l ţinea pe jos, i l-a distrus. I-a scos gheata. Se pare că trăsnetul s-a strecurat prin spatele casei, prin horcón[1], spre pat şi l-a prins. Vedeţi dumneavoastră cum stau lucrurile, de-asta zic eu că dacă un trăsnet e pentru cineva, îl caută oriunde s-ar afla. Ceea ce trebuie să faci e să te ghemuieşti pe un scaun şi să spui rugăciuni de mii de ori. Şi uneori nici asta nu ajută la nimic.

Bruno accelerează. Merge nerăbdător să informeze ce a văzut şi să spună ce are de gînd să facă. Cu

[1] Stîlp de susţinere a acoperişului.

aceeaşi viteză cu care roţile se învîrt pe drumul ud, se învîrt şi în mintea lui Bruno proiectele şi amintirile. Din nou acelaşi drum. Copacii, stîlpii de telegraf aleargă prin ploaie, cablurile suie şi coboară. Oameni, chipuri, imagini care i se nasc în minte. Întîmplări clare, sau şterse, care se luminează şi se dizolvă, apar şi dispar. Merge pe acelaşi drum. Plouă torenţial, dar el vede oamenii prin şanţuri, salutîndu-i, învăluiţi în praf, şi sub un soare splendid, steaguri şi pălării. Îşi aminteşte cu mare precizie dimineaţa aceea de ianuarie... Mica lor caravană. În frunte, jeep-ul în care se afla el, alături de Luis, Condumio şi Froilan Luis cu rana de la obraz nevindecată deplin. În urmă, maşina poliţiei, capturată de la mină ; Land Rover-ul albastru ; şi cele două camioane capturate la fabrica de cherestea... Ştergătorul de parbriz se mişcă în faţa lui Bruno ca pendula unui ceas. Ploaia se înteţeşte. Bruno slăbeşte piciorul de pe acceleraţie. Cîmpiile abia se mai zăresc prin perdeaua ploii, dar Bruno vede soarele scăldînd totul, feţele oamenilor care strigă şi zîmbesc din şanţuri, steagurile fluturînd în mîini, fiindcă soarele din dimineaţa aceea a fost un soare alb şi galben, care făcea culorile să ardă ca nişte torţe după victorie. „Sînt momente în viaţă în care lucrurile îşi ocupă locul lor exact, aşa cum a fost în ziua aceea“, se gîndeşte Bruno. În sate, bărbaţii şi femeile opreau caravana, voiau să le atingă bărbile, să-i îmbrăţişeze. Braţele se ridicau, ţîşneau strigăte de victorie. Condumio ţinea pe genunchi aparatul de radio portativ. La fiecare pas, opreau caravana, voiau să se urce în camioane, ca să ia oraşul. Nu era loc pentru toţi, nici arme, nici nu se putea. Unii aveau

revolvere sau puşti de vînătoare, alţii carabine de calibrul douăzeci şi doi. Cu cît se apropiau de oraş, trecerea caravanei devenea mai anevoiasă.

Flasch !... continuăm să informăm despre ultimele evenimente care se desfăşoară în aceste momente în Capitală. Excelenţa-sa doctor Piedro, Magistrat al Tribunalului Suprem, a preluat în aceste momente conducerea republicii. Generalul Cantillo şi-a asumat conducerea armatei iar colonelul Ledon, conducerea poliţiei. Vom reveni cu informaţii.

— Dar ce înseamnă asta ! exclamă Condumio.

— Nişte mizerabili ! spuse Luis.

Bruno avea faţa crispată. Vena de pe frunte părea că e gata să rupă pielea.

— Nu te opreşti sub nici un motiv. Accelerează, ordonă Bruno. Trebuie să ajungem cît mai repede cu putinţă.

— Crezi că va fi luptă ? întrebă Froilán.

— Cine ştie ! spuse Bruno. Dar, ia uite !

Pe marginile drumului lumea înălţa braţele strigînd : Revoluţie ! Revoluţie ! Caravana înainta cu farurile aprinse, claxonînd mereu. În jeep nimeni nu vorbea. Ştirea de la radio îi lămuri :

Aici... Radio Revoluţionar... Aici Radio Revoluţionar... Instrucţiuni de la Comandamentul General. Trupele noastre nu trebuie să înceteze focul nici un moment. Forţele noastre trebuie să continue operaţiunile împotriva inamicului, pe toate fronturile. Să se accepte tratative numai cu garnizoanele ce doresc să se

predea. După cît se pare, s-a produs o lovitură de stat în Capitală. Condiţiile în care s-a produs această lovitură sînt necunoscute pentru Armata Revoluţionară. Operaţiunile militare vor continua la fel, pînă se va primi un ordin special de la acest Comandament, ordin ce va fi emis cînd forţele militare care s-au ridicat în Capitală vor accepta, fără condiţii, ordinele Conducerii Revoluţionare...

Caravana se apropia de oraş, fără să ţină cont de gesturile oamenilor care cereau să oprească. La intrarea în oraş, într-un grup de civili înarmaţi, doi bărboşi. Bruno îi recunoscu imediat. Erau oameni de-ai lui Máximo. Jeep-ul se opri lîngă ei.

— Ce este ? întrebă Bruno.

— Oraşul e deja luat, spuse unul dintre bărboşi. Cazarma s-a predat fără să tragă un glonţ.

— Şi Máximo ?

— A plecat să-l caute pe Colonel, răspunse bărbosul.

Cînd maşina intră în oraş, ploaia se oprise. Apa curge prin şanţurile de lîngă trotuare. Parcul, pustiu, cu băncile noi şi ude. Coada la autobuz, în colţ la cinematograf, şi ceasul bisericii, arătînd aceeaşi oră : trei şi treizeci de minute. „Aici timpul e oprit şi totuşi cîte lucruri s-au petrecut în aceşti şase ani", gîndeşte Bruno. „Cum s-a schimbat totul." La ieşirea din oraş îşi aminteşte de bătrîna aceea care, cu lacrimi în ochi şi fluturînd batista, le striga : „Copilaşi ! Copilaşi !" Şi-o aminteşte acolo, oprită în faţa benzinăriei, fluturîndu-şi batista în acelaşi loc unde acum un stîlp susţine un anunţ al I.C.P. [1]-ului.

[1] Institutul Cubanez al Petrolului.

SE POVESTEŞTE CĂ APROAPE NU ploua dar că deodată a bubuit tunetul şi că Nano mergea călare. Se spune că l-au văzut învăluit într-un nor de foc. Nano a zburat ca smuls de pe cal, dar animalul a rămas în mijlocul drumului, spintecat, cu maţele afară. Nano era ca şi mort, deşi nu murise de-a binelea. Şi l-au luat şi l-au dus în fugă la oraş. Medicii nu voiau să creadă ce spuneau ei şi a trebuit să-i ducă acolo să vadă calul în drum, cu maţele afară. Ajunşi acolo, medicii, foarte miraţi, au explicat că trăsnetul l-a lovit pe Nano în cap, i-a trecut prin cap şi a ieşit prin scara şeii, intrînd în burta calului. Nano a rămas un timp pe jumătate prostit, dar acum e bine. E pe aici. Îi place să povestească întîmplarea. Şi cînd o să-l întîlniţi pe undeva, spuneţi-i să vă arate cele cinci pete negre pe care trăsnetul i le-a lăsat în trup.

Din acea zi, ploaia este Nati.

Afară plouă. Răbufnirile vîntului aruncă rafale de ploaie pe pereţi. Din acea zi, ploaia este Nati. Din acea zi în care ploua ca astăzi şi a avut-o, în noroi, învăluită de ploaie, arcuindu-se în noroi, mişcîndu-şi ochii strălucitori ca flăcările, sub ploaie. Siaco bagă mîna sub pernă şi mîngîie aparatul de radio şi revolverul, şi se gîndeşte la Nati, şi la ce-or fi făcînd oamenii, şi o priveşte pe Claudia care aţîţă focul. Scîntei şi nouraşi albi ce se dizolvă în atmosfera umedă. Flăcările, crescînd şi micşorîn-

du-se, luminează şi umbresc faţa osoasă şi descompusă a Claudiei. Siaco se uită la ea, dar nu vede faţa Claudiei, ci pe cea a lui Nati, atît de deosebită de a Claudiei. Faţa lui Nati care se strînge şi se înmoaie ca pămîntul udat.

— Imediat e gata masa, spune Claudia.

Siaco ascultă cum ploaia loveşte acoperişul şi pereţii. Din ziua aceea, ploaia e Nati. Ploua. Plouă. L-a apucat furtuna aproape de ferma lui Clemente. Ploaia era la fel de deasă ca şi acum. M-am hotărît să mă adăpostesc în casa lui Clemente. Înainte de ziua aceea, Nati era nevasta lui Clemente, din acea zi ploaia e Nati. Nati, o femeie care-i încînta pe bărbaţi şi de care se cam vorbea, dar care mereu îl tratase cu răceală şi de la distanţă. Dar din acea zi, Nati era ploaia, ceva care înţeapă în tot corpul şi intră ca o mie de ace, străpungînd oasele. Dăduse pinteni iepei. Şi cînd ajunsese pe deal, văzuse, în vale, coliba înfundată în pămînt, parcă micşorată sub ploaie. Deodată, prin zgomotul vîntului şi al apei, ajunse pînă la el un rîset ce venea din casă.

— Ah ! iaaaa ! aaa... !

Cineva rîdea sau cînta, nu se putea desluşi prin vuietul vîntului şi al ploii. Ceea ce văzu îl făcu să se oprească brusc. O femeie goală umbla prin faţa casei. O clipă, rămase uluit, gîndindu-se că are halucinaţii. Dar îşi reveni repede. Coborî de pe deal şi legă iapa. Se strecură prin tufişuri aplecîndu-se şi ghemuindu-se, încercînd să nu facă zgomot. Ajunsese foarte aproape, dar femeia nu-l vedea şi nici nu părea să-şi fi dat seama că cineva o privea. Era Nati, goală, în ploaie. Pielea îi strălucea ca suprafaţa rîurilor iar părul creţ i se lipea de umeri şi de spate.

— Ah, ahahahahah... !

Nu putea ști dacă rîdea sau cînta sau plîngea. Se mișca ușor sub ploaie. Fața i se crispa violent. Siaco rămase vrăjit de frumusețea trupului ei care se zbuciuma, ca cineva căruia îi e frică sau scîrbă ; dar care, în același timp, întinde brațele și picioarele ca și cum, dezgustat, ar vrea să se apere ; corpul se arcuia într-o invitație provocatoare. Din cînd în cînd, părea că vrea să îndepărteze cu brațele un pericol imaginar dar, în același timp, cu o bruscă răsucire a șoldurilor, părea să arate că pericolul acesta, sau asaltul, nu-i era neplăcut. Siaco nu mai simțea ploaia, ci o căldură care i se isca în măruntaie, și îi încolăcea tot trupul, și-i ajungea la piele. Nati se mișca neîndemînatic și lent, se zvîrcolea sub ploaie. Siaco nu mai putu răbda, și cînd ea îl văzu ieșind din tufișuri, scoase un țipăt, își încrucișă brațele peste piept, se ghemui și rămase paralizată, cu ochii măriți și strălucitori.

— Pentru Dumnezeu, Siaco... nu... Du-te !... Du-te !

Dar Siaco privea corpul acela, pielea aceea udă, și părul șiroind pe spate. Și Nati, ghemuită, îl privea și spunea :

— Nu, Siaco... Nu... pentru ce iubești tu mai mult... Nu... Du-te !

Cînd Siaco făcu un pas apropiindu-se, ea încercă să fugă, dar picioarele-i alunecară și căzu. Și Siaco o văzu goală, ca și cum i s-ar fi oferit în noroi. A durat o secundă, nu mai mult... reuși să se ridice repede și din nou își încrucișă brațele peste sîni și se ghemui. Dar Siaco înainta spre ea și Nati se

trăgea înapoi, se trăgea înapoi privindu-l cu ochii ei strălucitori de ploaie şi de lacrimi ; nu mai spunea nimic, doar îl privea, şi el îşi scotea hainele ude şi înainta, şi ea se trăgea înapoi şi-l privea pînă ce, la urmă, cînd au ajuns între pomi, ea începu să plîngă.

— Siaco... şi dacă vine Clemente... Siaco... Du-te !

Dar Siaco n-a mai vrut să asculte, şi a trîntit-o la pămînt, a căzut peste ea şi i-a acoperit gura cu gura lui, pînă ce suspinele încetară. Atunci, puţin cîte puţin, prin ploaia care-i cădea pe spate, simţi mîinile lui Nati. Buzele ei întredeschise, corpul ei răsucindu-se, ud şi alunecos, şi ochii ei larg deschişi şi speriaţi, ca nişte găuri într-o vale întunecoasă. Închise ochii şi rămase ca adormită. Apa îi curgea pe obraji. Apoi, după luni de zile, îi va spune : „Tu mi-ai plăcut pentru pielea ta. Aveai pielea călduţă şi eu eram rece. Siaco, ce-mi place mai mult la tine e pielea, pielea asta, culoarea asta brună de tutun prost uscat pe care o ai. Siaco, eşti ca un leac".

Cu mîna sub pernă, Siaco mîngîie aparatul de radio şi revolverul, şi o priveşte pe Claudia aplecată peste vatră, învăluită în norii de grăsime care plutesc în atmosfera umedă. Afară, ploaia se domoleşte.

> Se spune că strigoii sînt mici şi cocoşaţi şi au buricul în afară. Şi umblă prin munţi şi pe drumuri fumînd trabuc şi căutînd femei. Şi se zice că nimeni nu-i poate urmări pentru că au picioarele cu călcîiele înainte. Crezi că-i urmezi şi de fapt te îndepărtezi.

Apa se prelinge de pe ramurile legănate de briză. Din pădure se ridică un abur dulce ; e un miros care urcă din pămînt străbătînd mantia de frunze moarte. Cînd Jorge şi Pablo ajung la Las Deseadas, femeile sînt deja în pepinieră. Lui Mercedes îi fuge privirea spre jeep. Îi strălucesc ochii şi apoi i se întunecă. Tabăra pare alta. Apa a înmuiat praful, a spălat aerul şi în atmosfera transparentă culorile sînt mai vii. Cîteva găini cu penele ude ciugulesc în faţa cantinei, apucînd rîmele dezgropate de ploaie. Jorge şi Pablo îi vorbesc lui Arecio despre instrucţiune ; îi explică necesitatea ca toţi oamenii să o cunoască şi importanţa faptului de a se ţine adunările cît mai curînd posibil.

— Cu ploaia asta, s-au întrerupt semănăturile, spune Arecio.

— În afară de cei de la pepinieră, muncitorii stau pe la casele lor.

— Dar trebuie să-i anunţăm, zice Pablo, adunarea trebuie să se ţină azi.

— Bine, încuviinţează Arecio şi dă ordinele pentru mobilizare. Jesús va merge cu tractorul şi cu remorca să-i adune pe cei ce locuiesc aproape de La Ceja. Eu mă voi ocupa de cei ce locuiesc la El Derrumbadero. Armando şi Pipe vor merge să-i anunţe pe cei de pe dealuri. Tu ştii unde locuieşte Siaco ?

— Da, răspunde Jorge.

— Atunci tu îi anunţi pe cei de la drum, conchide Arecio. La şase.

Mariposa se zbenguie lătrînd pe drum. Iapa se mişcă în şopron, neliniştită.

— Ce e ? întreabă Claudia. Ce se întîmplă ?

— Nimic ; este adunare la tabără şi anunţăm pe toţi cetăţenii, vorbeşte Jorge. Siaco e acasă ?

— Spune-le că nu pot să merg, că am astm, zice Siaco Claudiei şi pune mîna sub pernă, apucă revolverul şi se face că doarme. Claudia e nedumerită. Se apropie de uşă.

— E bolnav, îl scuză Claudia.

— Atunci trebuie să-i citesc instrucţiunea, spune Jorge de la uşă. Toţi cetăţenii trebuie s-o cunoască. Siaco a auzit şi se aşază pe pat, pune perna pe genunchi şi sub pernă ascunde revolverul. Ţine degetul pe trăgaci.

— Intraţi, intraţi, îl invită Claudia.

În timp ce i se citeşte instrucţiunea, muşchii feţei lui Siaco rămîn nemişcaţi. Dar din cînd în cînd face ca şi cum s-ar sufoca şi păleşte.

— Bine, aprobă Siaco. Totul se va îndeplini.

Cînd aude jeep-ul îndepărtîndu-se, Claudia se apropie de Siaco să-i spună ceva, dar nu spune nimic. Vede revolverul şi rămîne cu gura căscată, voind să întrebe, dar temîndu-se s-o facă, simţind nevoia să plîngă dar temîndu-se să plîngă, voind să ştie, dar temîndu-se să ştie. Obrazul lui Siaco e din nou o mască dură şi de nepătruns. Şi în ochii lui, flăcăruile despre care Claudia ştie ce prevestesc. Siaco se scoală, apucă sticla, umple un pahar şi-l bea din două înghiţituri, apoi scuipă şi murmură ceva pe care Claudia nu-l înţelege. Claudia s-a lăsat să cadă pe scaun, sfîrşită, zăpăcită, stupefiată. Are ochii morţi, lipsiţi de expresie.

În jeep, Pablo îi spune lui Jorge :

— Calul era plin de noroi pînă la burtă. Şi el, ai văzut ce zgîrieturi avea ?

— E unul din cei pe care va trebui să-i supravegheze bine Arecio, zice Jorge. A fost gallero şi acum e amestecat în contrabanda de legume şi e cam misterios.

— Cum se numeşte ? întreabă Pablo.

— Siaco.

— Deci Siaco, Siaco, repetă Pablo. Siaco.

Cînd Bruno ajunge la Havana, străzile sînt pline de soare. Se duce la minister ca să se întîlnească cu Comandantul, trece pe la diverse instituţii, pentru formalităţi, şi umblînd de ici-colo, în timp ce maşina alunecă pe străzi, la colţuri, în diverse locuri, îl năpădesc amintirile. O clipă o vede pe Laura, încărcată de pachete, aşteptîndu-l la ieşirea de la El Encanto. Se apropia, sub soare, printre oameni, prin şirul de automobile. Avea o rochie de culoarea lămîiei, sub soarele acela galben, şi zîmbea. Laura, care mereu zîmbea şi făcea planuri... o casă în Altahabana, cu grădină şi leagăne pentru copii, biroul mergînd bine, şi contul crescînd la bancă. El Encanto nu mai era, şi cîţiva zeci de metri mai încolo, parcul, coloanele şi tencuiala pleznindu-i deasupra capului ; au căzut René şi Roberto şi Roque, şi poliţiştii trăgînd de pe terasele caselor şi din maşini, şi Bruno se vede alergînd, gloanţele căzînd aproape de el, şi se vede alergînd în zigzag printre coloane, şi apoi terenul acela care nu mai e, fiindcă acum e un parcaj. Şi în timp ce maşina alunecă liniştită pe asfalt, pe Bruno îl năpădesc amintirile, şi priveşte locuri, trotuare, străzi care poartă în ele o căldură dureroasă ce niciodată nu va dispare din piatră. Şi trece prin faţa caselor, uşilor, pe sub balcoanele caselor unde cei pe care-i

credea prieteni n-au vrut să-l ascundă, şi-i răsună în urechi vorbele pe care de atîtea ori le auzise: „Nu pot, Bruno, tu ştii că îţi sînt prieten şi dacă aş putea..." „Locuiesc aici cu soţia şi copiii, închipuie-ţi, dacă n-ar fi ei, te-aş ascunde." „Ştii că-ţi sînt prieten." Şi-şi aminteşte că, în urmă cu ani, chiar la porţile acestea care s-au închis repede, erau steaguri roşii-negre, şi că la balcoanele astea fluturau steagurile lui '26 şi că pe multe din braţele astea care-i închiseseră uşa-n nas erau banderolele lui 26 Iulie[1]. Şi-şi aminteşte şi de inginerul de la betonieră, singurul care l-a ajutat. Şi care nu mai e, care a plecat, fiindcă, aşa cum îi spusese odată, cu cîteva luni înainte de a pleca, el voia revoluţie, da, dar nu atîta. „Asta e comunism, Bruno, şi eu nu sînt comunist." Aşa-i spusese. Bruno e mulţumit. Opreşte maşina şi urcă repede scara de granit cu balustradă de fier. Bruno e foarte mulţumit, fluieră şi scoate cheile. Se uită pe terasă la ghiveciul cu muşcate ofilite. I-a mers bine la întrevederea cu Comandantul, a înţeles imediat situaţia şi i-a acceptat toate propunerile. „Dacă reuşeşti să faci ceea ce gîndeşti, va fi formidabil", i-a spus Comandantul. Bruno e mulţumit şi deschide uşa, şi i se pare deodată că dincolo nu va fi nimic, dar este, şi-şi aduce aminte de cîte ori ajunge în casa asta. De cîte ori intri, simţi ca şi cum ai ajunge la o scenă puţin cunoscută şi ciudată. Aici, uneori nu

[1] La 26 Iulie 1953, un grup de tineri patrioţi, în frunte cu Fidel Castro, a organizat un atac armat asupra fortăreţei Moncada, din Santiago de Cuba, în scopul declanşării revoluţiei. Dar această acţiune a fost înfrîntă şi reprimată cu cruzime.

ştii dacă ai trăit sau ai jucat. E o impresie care se repetă de cîte ori te întorci după cîteva zile. Privirea va aluneca peste obiecte, mereu faci lucrul ăsta, aşa cum l-ai făcut cînd te-ai întors, privind pe rînd obiectele, atingîndu-le şi totul pare la fel, şi totuşi altfel. Ea nu era. Te-a primit sora ta. Ştiai că nu era Laura, dar ai fi vrut să fie ea, nu ca s-o iei şi s-o arunci pe pat cum făceai cînd veneai de la birou, ci ca să-i spui: „Acum vezi că nu ne-au vînat ca pe şoareci. Vezi, tu credeai că nu putea fi şi a fost. Uite, nu erau visuri de nebuni". Şi nu ca să-i spui, fiindcă nu ar fi fost nevoie, pur şi simplu ca să te vadă sosind aşa cum ai sosit, şi apoi, în timp ce te-ar fi privit, să-ţi scoţi cămaşa întărită de sudoare şi noroi uscat, şi de sînge şi s-o arunci pe scaun şi să-i vezi privirea alunecînd peste cicatrice. Nu ar fi fost nevoie să-i spui nimic, ţi-ar fi plăcut să te privească în ochi, să vadă ceea ce aduceai în ei. Pentru asta, n-ai fi vrut mai mult decît s-o găseşti, nimic mai mult. Nu-ţi place să-ţi aduci aminte, dar de fiecare dată cînd te întorci în casa asta după ce-ai stat cîteva zile în altă parte, nu poţi alunga amintirile. Îţi apar scene din viaţă, ca o succesiune de imagini vagi, un fel de film în care joacă personaje stranii pentru tine însuţi, în care joci şi nu te recunoşti. De cît timp nu ţi-ai mai pus un sacou şi o cravată? Şi pijamaua? Eşti aici, în locul unde ai fost altul, privind amintirile care au rămas agăţate de obiecte. Şi este ca şi cum am merge părăsindu-ne, ca şi cum ne-am face şi ne-am desface şi obiectele ar rămîne la fel, aici, martori statornici ai schimbării. Şi simţi că înăuntrul tău s-au desfăcut multe lucruri despre care credeai că vor dura mereu, şi s-au ridicat altele noi pe care

atunci nu le puteai prevede, aşa cum astăzi îţi vine greu să înţelegi multe din cele vechi. Acum ştii că totul se poate schimba dintr-o dată, cu o izbitură de uşă, dînd colţul, auzind nişte cuvinte, surprinzînd o neînţelegere şi dispreţ în ochii care înainte priveau cu blîndeţe, auzind că buzele, de multe ori sărutate cu dragoste, îţi strigă :

— Prostule, nu fiindcă eşti tu amestecat în asta o să cadă Batista. Alege, ori Revoluţia, ori eu. Şi nu tu singur ai să-l dobori.

Gîndeşti că ai spus :

— Revoluţia şi tu, Laura.

— Nu te-ai însurat cu mine ca să vii să-mi spui : Acum m-au descoperit, dacă rămîn, mă ucid. N-o să ţi se întîmple nimic dacă te retragi. Voi vorbi cu tata şi ştii că el are relaţii. Dar dacă pleci, divorţăm. Nu m-am căsătorit cu tine ca să trăiesc fără tine.

Şi uite-aşa ne facem şi ne desfacem. Viaţa, lumea se pot schimba deodată, văzînd un prieten mort în mijlocul străzii cu o bombă pe piept, ştiind că pe René l-au zdrobit, uitîndu-ne la o faţă care mereu ne-a privit cu dragoste şi acum ne priveşte cu ură, şi nişte mîini obosite să ne mai mîngîie, agitîndu-se. Şi aşa pentru totdeauna vor fi alte mîini, şi faţa asta va fi altă faţă, pentru că în orice moment va trebui să decizi înaintea celorlalţi, moartea, dragostea, lumea, şi o faţă de înger poate să se transforme într-o mască de ură, şi un prieten să apară pe asfalt ciuruit de gloanţe. Şi totul se poate schimba, pentru că în fiecare clipă trebuie să alegem, să riscăm, să ne încărcăm puţin de viaţă. Ne părăsim şi ne întîlnim, ne întîlnim şi ne părăsim, şi decorul aici, şi scena aici, ca şi cum nu ar

fi trecut timpul şi lucrurile odată cu timpul ; şi obiectele aici, ca pentru a-ţi aminti că ai fost altul. Etape ale vieţii care se dizolvă ca fumul şi-ţi rămîn doar amintirile. Uneori te recunoşti după amintirile comune ale celui care ai fost şi ale celui care eşti, sau după vreun obicei sau vreo urmă care îţi rămîne, sau după chipul tău de acum, aflîndu-te aici, într-un loc unde ai fost altul. De aceea, de cîte ori te întorci în casa asta îţi aminteşti, nu poţi evita. Şi amintirile nu sînt triste, sînt groaznice, dar nu sînt triste. Bruno e mulţumit. Fermín i-a promis să-l ajute la plantaţie. Vor mobiliza oameni de la Havana. A rezolvat tot. Bruno e mulţumit, zîmbeşte şi se îndreaptă spre telefon.

Eu îmi imaginam Havana. Deşi nu fusesem niciodată, mi-o imaginam, dar cînd am fost nu era cum mi-o închipuisem. O cunoşteam din ziare, reviste şi fotografii şi atît. Dar cînd am ajuns era altfel, fiindcă nu e totuna să vezi lucrurile în fotografii şi în ilustrate. Să vezi ce de culori la un loc în Havana ! Cum strălucesc maşinile ! Par oglinzi colorate. Aici la noi e mereu verde, albastru şi maro, dar acolo, ascultă, te uiţi încolo şi încoace şi totul e inundat de culoare. Aici, noaptea, totul e negru, afară de cerul cu pietrele lui preţioase, dar acolo, noaptea, peste tot sînt culori. Acolo e mereu lumină, mereu ziuă, parcă nici nu trebuie să dormi. Ei, şi cînd m-am întors, ceea ce e aici, am văzut altfel, chiar mai frumos, pentru că la Havana

mi-am pus ochelari. Eu nu vedeam bine, şi nu ştiam, nu-mi dădeam seama, dar acolo se pare că, datorită atîtor afişe şi atîtor culori, mi-am dat seama, şi imediat m-a consultat o doctoriţă, şi am venit aici cu ochelari. Cînd am ajuns aici totul mi s-a părut altfel. He, a fost ca şi cum în Havana aş fi învăţat să văd aşa cum vrea Dumnezeu ! Ah, şi acolo mereu mirosea a mare !

Siaco nu poate rezista privirilor şi tăcerii Claudiei. Se duce spre şopron. Îngrijeşte cu arnică piciorul iepei. Iapa sforăie, îşi agită coama şi întoarce capul spre el. Siaco îi mîngîie gîtul, o bate uşor pe spinare şi animalul se fereşte într-o parte, privindu-l supus. El se apropie şi-i mîngîie botul, apoi o duce la şopron. Se reazemă de unul din stîlpi şi priveşte drumul pustiu. „Or fi desperaţi. Ce-or fi crezînd ? Aşa nu pot să merg. Acum va fi greu să ne mişcăm. Iapa nu poate aşa. Şi Cueto ? Ce-o fi păţit Cueto de nu mai vine ? Că să-i scoatem repede ! În ce moment au sosit !" N-a mai ieşit de două zile, şi-a făcut de lucru pe lîngă casă, sau stînd trîntit în pat, gîndindu-se şi iar gîndindu-se. „Mă simt ca un şoarece în cursă." Rezemat de stîlp, priveşte drumul ; drumul pare că se termină, se rupe, se opreşte pentru totdeauna în vîrful dealului. Ca şi cum după partea de cer care taie drumul, ar fi un gol. Siaco e încordat la culme, nervii i-au ieşit parcă la suprafaţa pielii, e mereu la pîndă. De cîte ori Mariposa ciuleşte urechile şi aleargă neliniştită, simte că-l înţeapă ceva în piept, şi priveşte drumul. Drumul pustiu pe care sînt încă bălţi, şi aerul ridicînd praful. Siaco se întoarce în casă. Cînd intră,

Claudia se mişcă neliniştită. Claudia nu-i spune nimic, nu-l întreabă, dar îl priveşte fix. De cînd i-a văzut revolverul, îl priveşte întruna, întrebător, şi-l fixează pînă ce el îi surprinde privirea şi ea se întoarce, dar uneori suspină, şi rămîne privindu-l, ca şi cum ar încerca să-l oblige la o explicaţie. Siaco stă culcat pe pat, gîndindu-se ; cînd aude zgomotul, se scoală dintr-un salt şi cu paşi mari se apropie de uşă. Mariposa, sărind, aleargă spre poartă. Siaco, de la uşă, aşteaptă privind drumul pe care cerul îl taie în vîrful dealului.

I SE SPUNEA „EL CUMBIO", ŞI ZBURA cu aripile lui din yagua [1]. De copil era foarte slab şi foarte neliniştit, şi se urca în pomi tot atît de uşor ca un cumbio. Cumbio e o veveriţă, ştii ? „El Cumbio" era cel mai bun culegător de seminţe din zonă. Se căţăra în pini ca nimeni altul, şi culegînd conurile sărea din pin în pin, ca o pasăre. Nu-l întrecea nimeni la culesul seminţelor. Şi pe urmă, cînd termina, îşi punea nişte frunze de palmier drept aripi, şi zbura pînă la pămînt. Niciodată n-a păţit nimic, mereu cădea în picioare. Ce i s-a întîmplat e că l-au împins, l-au îndemnat. Uite...

[1] Teaca frunzei de palmier.

Aud sosind mașina și ies la poartă. Cînd Pablo îl vede pe Luis, merge în întîmpinarea lui. Jorge îi privește cum se îmbrățișează și, intrigat, se gîndește : „Deci se cunosc, ce ciudat".

— Luis vine să ne ajute în munca politică, îl prezintă Bruno. Cum s-au desfășurat adunările ?

— Destul de bine, răspunde Jorge.

— Au fost cîteva probleme, zice Pablo.

— Ce spunea lumea ? întreabă Bruno.

— Despre treaba cu animalele în ariile forestiere, cîțiva au spus că nu au funii, precizează Pablo.

— Li s-a explicat ? continuă Bruno.

— Da.

— S-au lămurit ?

— Așa și-așa, răspunde Pablo.

— Mîine sau poimîine vom primi frînghie destulă. Am în valiză facturile de la frînghia trimisă în ultimele luni, și nu pot să-mi explic cum de nu e frînghie. Mi se pare că va trebui să-i întrebăm pe David și pe Milé. Ce zici, Sergio ?

— Mizerabilii, spune Sergio mușcîndu-și buza.

— Singurul lucru pentru care au protestat a fost în legătură cu animalele, spune Jorge.

— Au asistat toți locuitorii ? se interesează Bruno.

— Aproape toți, răspunde Jorge.

— Și pe cei care n-au asistat, i-ați vizitat ?

— Responsabilii de sector s-au angajat să o facă, spune Pablo. Noi l-am vizitat pe unul, Siaco — se uită la Jorge — Siaco, nu ?

— Da, Siaco, aprobă Jorge, Bruno îl știe.

— Vreau să-mi faceți un raport detaliat despre adunări, spune Bruno.

— Da, sînt cîteva chestiuni, zice Pablo.

— În curînd vom primi trei grupuri electrogene, și cînd le vom pune în funcțiune vom instala o legătură radio în fiecare sector ; astfel vom avea o comunicare rapidă și un control mai bun. Și apoi, cîteva tabere vor avea lumină electrică. Mai sînt și alte știri, dar nu trebuie să spunem nimic, pentru că e bine să nu promitem niciodată dacă nu sîntem siguri că putem să și înfăptuim. Dacă promiți ceva și nu-ți ții cuvîntul, pierzi prestigiul și nu putem uita că reprezentăm Revoluția. În Havana am avut un necaz fiindcă am promis haine și mi-a fost greu să le obțin pentru că le păstrau pentru instalatori. Nu e bine să promiți fără să fii sigur. Așa că să nu spuneți nimic pînă nu vor fi aici instalațiile.

— Hainele vor veni ? întreabă Sergio.

— Da, dar trebuie să ne gîndim bine cum le distribuim. Trebuie s-o facem cu cap.

— Am listele la zi, spune Sergio.

— Trebuie să începem munca politică. Pentru asta a venit Luis. Rămîne cu privirea pierdută în golul ferestrei către dealurile îndepărtate și albastre în amurg. Primul lucru este să cercetăm temeinic problemele din zonă. Atît cele actuale, cît și ceea ce s-a petrecut aici înainte de Revoluție. Cine erau los caciques [1]. Cum se purtau cu oamenii. Care e structura socială a zonei, și multe alte lucruri. Trebuie să vedem cine ajută și cine nu. Să avem în vedere că treaba asta a cam fost neglijată și prost condusă și că practic trebuie să pornim de la zero. Trebuie să cunoaștem toți oamenii din regiune. Bineînțeles că nu vom reuși într-o zi, de aceea țin

[1] Stăpîni, căpetenii.

să vă avertizez că munca va fi dură şi dificilă. Acum, hai să mîncăm.

— Mîncarea ar trebui să fie mai bună, vorbeşte Jorge. Unii se plîng, şi nu fără temei.

— O să fie, dar sînt lucruri mai importante, spune Bruno. Deocamdată putem s-o ducem cu proviziile pe care le avem, numai să le cerem tovarăşelor să gătească cu mai multă tragere de inimă.

Înnoptează. Bruno se uită la cerul gri, nesfîrşit, cu reflexe galbene, violete şi portocalii, şi pe cerul ăsta, departe, negre, contururile dealurilor, şi profilul pinilor.

...uite, întîmplarea aceea cu „El Cumbio" a fost pentru că l-au încurajat. „El Cumbio" zbura cu aripile lui din yagua. Nu mă privi aşa, că într-adevăr zbura, şi ceea ce s-a întîmplat nu are importanţă, nu înseamnă că nu zbura. Uite, foarte aproape de La Vigía se înalţă un pin uriaş. Se spune că e foarte bătrîn, că trebuie să fi fost deja aşa, pe cînd trăiau aici indienii. Adevărul e că n-a fost doborît şi nimeni nu ştie de ce a rămas pinul ăsta. Unii cred că, deoarece îi întrece pe ceilalţi, servea drept punct de reper. Se spune că din înaltul pinului ăsta se vede Bayajá şi marea şi chiar oraşul, care e atît de departe. Mai sînt şi unii care susţin că pinul ăsta a rămas pentru că în el se urca un paznic ca să anunţe dacă veneau piraţii. Sigur că pe el au căzut multe trăsnete. Trunchiul e foarte gros şi are crăpături de-o palmă, şi cum e aşa de înalt, mereu se clatină, chiar dacă nici nu adie vîntul. Şi dacă te rezemi de trunchi,

chiar aşa gros cum e, îţi vine rău de cît se mişcă. Uite, „El Cumbio"...

Pe drum, zgomotul se apropie. Mariposa aleargă dintr-o parte într-alta, sare în faţa porţii. Jeep-ul apare în vîrful dealului, profilîndu-se pe cer. Siaco priveşte jeep-ul care se apropie şi Claudia îl priveşte pe Siaco, îl observă cu ochi scrutători, cu o curiozitate ce te înfioară, plină de reproşuri. De cînd i-a văzut revolverul, de cînd Siaco e aşa, de cînd s-a întîmplat ceea ce s-a întîmplat, e ca aiurită, s-a închis în ea. Uneori, îl priveşte desperată, întrebătoare, se uită fix la Siaco, în ochii lui duşmănoşi, încercînd să ghicească. Alteori, privirea i se întoarce spre visuri îndepărtate, se mişcă într-un timp pierdut, revisînd visele de pe cînd îşi făcea iluzii, speranţe de a avea copii, şi-i visa crescînd, ţinîndu-i tovărăşie în acea lume dulce creată şi visată de ea, în atîtea după-amiezi, la umbra buganvillei.

Cueto coboară din jeep şi se apropie de Claudia, o salută, dar ea nu-i răspunde, rămîne neclintită pe scaun, ca şi cum n-ar vedea jeep-ul, nici pe Cueto, nici pe Siaco, cu o privire care nu e acolo, ci umblă într-o lume închisă, care nu va mai exista decît în spatele ochilor ei pierduţi, în amintirea viselor.

Cueto şi Siaco se îndreaptă spre şopron. Cueto o salută din nou pe Claudia, dar ea nu-i răspunde ; atunci, Cueto se opreşte să o privească şi deodată păleşte şi-l întreabă pe Siaco cu voce joasă :

— Ce-i cu Claudia ?

— Rău. N-o mai suport.

— Şi tu ce-ai păţit ?

— Iapa s-a lovit la un picior. Aşa nu puteam merge. Aşteptam să vii tu.

— Şi ce părere ai ? întreabă Cueto.

— Că ai venit într-un moment prost, spune Siaco. Dar trebuie să mergem, trebuie să le vorbim de ceea ce se întîmplă.

— Va fi foarte periculos, spune Cueto.

— Oricum trebuie să mergem, zice Siaco.

— Crezi că sîntem urmăriţi ? întreabă Cueto.

— Nu ştiu.

— Sigur.

— Dar oricum trebuie să mergem. Ei trebuie că au instrucţiuni, zice Siaco. Şi apoi, dacă treaba se încurcă, ei sînt singurii care pot să ne scoată de aici.

— Crezi ? face Cueto neîncrezător, oprindu-se şi apropiindu-se de Siaco. Crezi ?

— Sigur, dacă vor fi nevoiţi să se reîmbarce, eu mă duc cu ei. Nu ştiu dacă şi tu, dar eu, după cum stă treaba, nu mai pot trăi aici.

— Da' nici eu nu mai pot trăi aici, spune Cueto. Tu crezi că ei ne scot ? Îţi vine să crezi, Siaco ?

— Dacă nu mă scot, nici ei nu pleacă, zice Siaco trecîndu-şi degetele peste zgîrieturile de pe faţă. Trebuie să mergem.

— Eşti nebun !

— De ce ?

— Dacă sîntem văzuţi amîndoi în jeep, vom fi bănuiţi. Trebuie să ne ferim.

— Atunci, mergem în noaptea asta ? întreabă Siaco.

— Nu, mai bine ziua, spune Cueto, e mai puţin bănuitor.

— Bine, ziua sau noaptea, dar trebuie mers.

— Mă duc să dau o raită prin tabără şi pe la pepinieră să văd cum stau treburile. Şi apoi, vreau

să fiu sigur că n-or să ne urmărească. Te iau îndată de pe drumul spre Derrumbadero.

— Bine, zice Siaco trecîndu-şi îngîndurat degetele peste zgîrieturi.

— Uite, cînd am să trec, tu rămîi ascuns, eu mai merg o bucată de drum şi mă opresc. Tu aştepţi, dacă trece un pic şi nu mă urmăresc, dau înapoi şi te iau. De-acord ?

— Bine, încheie Siaco.

Siaco intră în casă, trece pe lîngă Claudia, şi o vede nemişcată. Pare a nu-şi fi schimbat poziţia, pare de piatră sau de lemn, nu din carne. O clipă, Claudia îl priveşte şi Siaco simte un fior. Ia sticla şi bea o înghiţitură, apoi o umple din nou. Claudia, în transă, fără să se mişte, începe să îngîne un vechi cîntec popular, un cîntec pe care-l auzise de la bunica ei de multe ori de departe, dinspre casa părinţilor săi, în timp ce-l aştepta pe Siaco, ascunsă sub planta agăţătoare. Claudia cîntă încetişor, reluînd cîntecul o dată şi încă o dată. Siaco nu mai poate suporta şi-i strigă :

— Taci, nu-i timpul de cîntat !

Dar ea nu-i răspunde, rămîne nemişcată, cu privirea sticloasă, aiurită, repetînd cîntecul pierdută şi prostită, şi pe Siaco îl trec fiori. Bea încă o înghiţitură şi scoate de sub pernă aparatul de radio şi revolverul, îşi pune cămaşa şi iese. Păşind peste prag, trece pe lîngă Claudia care-l priveşte fără să spună nimic. „Nu pot avea încredere în ea. Aşa cum e, e capabilă de orice," se gîndeşte Siaco, şi cînd se uită înapoi o vede, ţeapănă, aşezată pe scaun, lîngă uşă, cu privirea pierdută. E sigur că nu-l vede, că vede altceva. Ochii ei strălucesc ca două picături de ulei pe o bucată de lemn.

Pinul ăsta uriaş din La Vigía a fost misterul lui „El Cumbio". Toată lumea îl încuraja şi atîta l-au tot împins, că într-o zi s-a hotărît ! Toată lumea s-a dus să-l vadă. „El Cumbio" începu să se caţere cum ştia, mai întîi pe pinii mai mici, şi apoi a trecut la cel mare. Lumea, de jos îl îndemna şi-l striga, încurajîndu-l pentru că se pare că treaba era grea, pentru că „El Cumbio" a rămas un moment lipit de trunchi, din pricina răşinii, probabil. Dar apoi am văzut cum urca şi tot urca şi pe măsură ce „El Cumbio" suia, pinul părea să crească, să se tot lungească pînă aproape de cer. „El Cumbio" se zărea micuţ şi apoi a dispărut. Oamenii ţipau ca să vadă dacă „El Cumbio" îşi dădea drumul zburînd din pin. Dar nu se vedea. Şi-am aşteptat, şi-am tot aşteptat, şi-au trecut ore şi „El Cumbio" nu se zărea, şi nimeni nu îndrăznea să se caţere în pin să vadă ce s-a întîmplat. După aceea nimeni n-a îndrăznit să se mai urce. Pe „El Cumbio" nu l-au mai văzut.

DUPĂ CINĂ, ÎN ACEEAŞI NOAPTE, SE ÎNTORC la birou. Bruno scoate un dosar din valiză, îl deschide şi le arată cîteva hîrtii. În timp ce citesc, îi priveşte. Cicatricea pe care Luis o are în partea stîngă a feţei, şi care uneori i se încreţeşte, e lată şi adîncă, de parcă pielea i s-ar fi rupt pe dinăuntru. Privindu-l, Bruno îşi aminteşte de ambuscada aceea

cînd Luis a primit glonţul care i-a intrat prin maxilarul inferior şi i-a ieşit prin locul unde are acum cicatricea. Bruno îşi bagă mîna sub cămaşă şi-şi pipăie cicatricea lui de pe umăr. „În zilele umede doare, doare de parcă ar vrea să se desfacă. Dacă pe umăr supără, cum o fi pe faţă ?", se gîndeşte Bruno şi amintirile revin. Scoate o ţigară de foi şi, lovind-o uşor de cutia de chibrituri, reuşeşte să se stăpînească, fiindcă era să spună ceva ce nu trebuia spus. Se uită la Sergio care citeşte atent ca şi cum şi-ar întipări în minte fiecare cuvînt.

— E teribil ! exclamă Jorge punînd hîrtiile pe masă. E teribil !

Pablo şi Luis se uită la Bruno. Bruno zîmbeşte privind mutra mirată pe care a făcut-o Jorge. Sergio e ultimul care termină de citit. Se lasă pe spate în scaun, îl priveşte pe Bruno, şi rămîne nehotărît, căutînd un mod de a-şi mărturisi ce simte, dar nu spune nimic ; pune hîrtiile pe masă şi aprinde o ţigară.

— Cînd toate astea se vor fi făcut, nimeni nu-şi va mai putea imagina cum a fost înainte aici, spune Jorge. Nimeni nu-şi va putea imagina cum a fost.

— Mereu îşi va aminti cineva, zice Bruno. Cineva îşi va lua sarcina de a povesti cum a fost şi cum s-a transformat, pentru ca cei care vor veni după noi să-şi poată da seama.

— Proiectele sînt ambiţioase, intră în vorbă Sergio. Şi-mi pare că nu se vor realiza repede.

— Bineînţeles, încuviinţează Bruno. Se vor face cu timpul. Unele lucruri vor constitui aproape nişte lovituri. Şi apoi, sînt o serie de împrejurări care fac sarcina şi mai grea. De aceea voiam să cunoaşteţi proiectul în ansamblu. Pentru că va trebui să-l

dezvoltăm pe etape şi cu mult tact, şi se cunosc mai bine etapele dacă se cunoaşte ansamblul.

— Numai că, aici, conştiinţa, nivelul politic, sînt foarte scăzute, spune Jorge.

— De aceea primul pas e ridicarea nivelului conştiinţei, continuă Bruno. E logic ca aici lumea să gîndească şi să acţioneze aşa cum acţionează. Dar trebuie să le demonstrăm prin fapte că lucrurile pot înceta să fie cum au crezut, că vor fi mereu. Trebuie să demonstrăm şi apoi să explicăm. Trebuie să pornim o campanie de discuţii individuale şi colective cu toţi oamenii de aici, pentru a-i lămuri.

— Trebuie vorbit cu fiecare în parte, spune Jorge. De exemplu, mie mi se pare foarte greu să accepte ideea cu colectiva.

— Atunci cum să rezolvăm situaţia cu ţăranii care mai cultivă ilegal pămînturile statului ? Nu putem permite una ca asta. E o nedreptate.

— O să vedeţi ce zarvă o să fie, spune Jorge. Dacă pentru normă au discutat atîta, cînd or să afle despre colectivă, o să se burzuluiască. Aici lumea e dată naibii ! Va fi tare greu să se muncească aşa cum propuneţi.

— Uite, Jorge, dacă vrem să facem o treabă bună, se face, rosteşte Bruno. Eu am încredere în oameni. Totul constă în a munci alături de ei la cîmp, în a convieţui cu ei, în a-i respecta ; trebuie să le menţinem mereu demnitatea revoluţionarului, să le cîştigăm respectul şi încrederea. Şi apoi, oamenii răspund cînd revoluţia îi cheamă şi cînd li se explică problemele, înţeleg şi vin în ajutor. Hai să trecem la concret. Voi da fiecăruia cîte o sarcină bine definită, şi deşi vom lucra în colaborare, fiecare trebuie să contribuie cît mai mult prin propria sa activitate. Nu putem pierde timp. Aici s-a pierdut prea mult timp.

Încep să cînte cocoşii, şi cei cinci oameni tot mai lucrează şi discută. Primul care părăseşte adunarea e Jorge. Cerul e negru, dacă nu gri, iar luna ascunsă în spatele norilor. „Ce-o să iasă şi cu colectiva asta“, gîndeşte Jorge. Aprinde o ţigară, şi merge îngîndurat pe drumul acoperit cu pietriş. O linişte adîncă învăluie tabăra. Totul e întunecat, doar în biroul lui Bruno se vede lumină, şi pămîntul umed e învăluit într-o uşoară ceaţă albastră.

> Se spune că lîngă rîul Las Muyeres ţîşneau lumini. Două lumini mari, roşii, de mărimea bustului unui om. Ieşeau în fiecare vineri, că au fost doi prieteni care s-au omorît cu cuţitele, şi că prietenii aceştia fiind blestemaţi, ies. Se spune că era o lumină pe o parte şi alta pe cealaltă, şi că se tot apropiau, pînă se întîlneau şi că atunci cele două lumini se întorceau şi se luptau şi pe măsură ce luptau, se făceau din ce în ce mai puţin roşii, pînă dispăreau.

Luna se ascunde după nori. Vîntul e puternic, umed, miroase a pămînt şi răşină. Rafalele mişcă iarba uscată, ramurile pinilor. Mereu priveşte în urmă. Cu urechea ciulită traversează pădurea de pini. E atîta întunecime că e greu să desluşeşti drumul ce coboară şi coteşte înainte de a ajunge la El Derrumbadero. Lîngă drum nu-s decît tufişuri mari, dese şi înalte, cu frunzişul spinos, însă umbra lor poate ascunde un om. Se apropie încet şi cu grijă

de arbuşti. Dar, cu toată grija, o creangă bătută de vînt îl izbeşte peste obraz şi-l face să dea înapoi şi să închidă ochii. Spinul i-a zgîriat fruntea deasupra ochiului stîng, săgetîndu-l cu o durere ascuţită. Înaintează din nou şi se lasă pe vine, se ghemuieşte la adăpostul tufişului. Se scurge o jumătate de oră şi Cueto nu vine. Scoate sticla din buzunarul pantalonului şi, nervos, trage o duşcă. Singurătatea îl copleşeşte tot mai mult. Ciuleşte urechea, încercînd să perceapă cel mai mic zgomot, dar prinde numai bîzîitul ţînţarilor care-i zboară pe la urechi, orăcăitul aspru al broaştelor, ţîrîitul greierilor şi urletul neostenit al vîntului printre pini. Duce din nou sticla la gură şi-o dă gata. Îşi trece mîna peste faţă şi se cutremură. Noaptea-i plină de vînt şi de zgomote. E neliniştit şi înfricoşat. Aproape nu a putut închide ochii de cînd i-au citit instrucţiunea, gîndindu-se că-l vor supraveghea, că-i vor urmări fiecare pas ; gîndindu-se că starea iepei îl împiedică să se ducă departe de casă ; gîndindu-se la Nati, la cei ce s-au strecurat pe ascuns în munţi, la Claudia, la felul cum îl privea ea ; gîndindu-se la Cueto care nu mai vine. „E ca un nod slab“, asta gîndea trîntit pe pat, încercînd să adoarmă. Dar nu venea somnul, ci o greutate pe pleoape, un fel de oboseală provocată de tensiunea care-l menţinea treaz, şi făcea să-i treacă mii de fiori prin trup. „Şi dacă Cueto dă înapoi şi nu vine ?“ „Şi dacă ne şi urmăresc ?“ „Şi dacă ne înhaţă ?“ Întrebările, formulate în minte, îl fac să simtă înăuntru un gol rece. Bagă mîna sub cămaşă şi pipăie revolverul şi tăria rece a metalului îi transmite o vagă senzaţie de încredere. Uneori i se pare că aude zgomote de

paşi care se apropie prin iarba uscată din spatele lui. Atunci, numai urechi, se întoarce şi rămîne încordat, nemişcat, atent, scotocind cu ochii întunecimea nopţii, cu mîna pe patul revolverului şi cu arătătorul pe trăgaci. Dar zgomotele de paşi se împrăştie, se sting printre celelalte zgomote, şterse parcă de geamătul pinilor.

Trece o oră şi Cueto nu vine. Siaco se gîndeşte să plece, cînd, pe drum, apare forma unui jeep. Trece înainte dar, după puţin timp, se întoarce, mergînd cu spatele.

— Credeam că nu mai vii, zice Siaco urcîndu-se în jeep. Ai observat ceva suspect ?

— Nu, nimic, spune Cueto. Totul e liniştit. Nimeni nu m-a urmărit.

— Bine, asta n-o putem şti. În timp ce aşteptam mi s-a părut că aud paşi, zice Siaco. Şi apoi, nu s-or lăsa văzuţi. Poate ne urmăresc.

— Ce mă-sa, măi Siaco, nu mai tot cobi, să nu strici lucrurile !

— Ce, ţi-e frică ?

— Siaco, nu mă mai bate la cap !

În timp ce urcă coasta unui deal, departe, raze argintii apar şi dispar, luminînd scurt cerul. Dar fulgerele sînt atît de îndepărtate, încît tunetele nu se aud.

— Ce-or să spună ? întreabă Cueto.

— Cine ?

— Tipii ăia. Doar ai văzut ce-a făcut Bebe cînd au debarcat. Nu mi-a plăcut purtarea lui. Şi alţii îşi riscă pielea tot atît sau mai mult ca ei, şi după aia vin să ne trateze ca pe nişte laşi. Nu mi-a plăcut.

— O să vedem noi cine-i cu adevărat al dracului dacă au de gînd să se îmbarce şi să nu ne ia şi pe noi, zice Siaco trecîndu-şi vîrfurile degetelor peste ochiul stîng. Atunci se va şti. Departe, încep să se audă tunetele. În fascicolele de lumină, dansează frunzele luate de vînt.

— N-o să putem merge pe drumul lui José, se gîndeşte Cueto. Ăla, cu ploile de ieri, trebuie să fie mocirlă. Se pare că o să plouă şi dacă plouă, jeep-ul nu trece mocirla de-acolo.

— Atunci ?

— Mergem pe cel forestier. Ce să-i facem ?

În tot restul drumului vorbesc puţin. Lasă jeep-ul la vreo două sute de metri de pădure şi continuă drumul pe jos. Cînd se apropie de pădure, scot revolverele şi se uită înapoi. O cărare tăiată cu machete, dar ascunsă foarte bine, coboară pînă la trecătoare şi iese în partea cealaltă. Rîul e în creştere. Trec prin vad, cu apa mai sus de brîu. Îşi taie drum prin vegetaţia deasă. Deodată, un fulger sfîşie cu lumina lui pădurea, şi, în acelaşi timp, vîntul scutură sălbatic arborii. Ramurile se zbat nebuneşte şi-i lovesc peste obraji. Înaintează greu printre copaci, prin vîntul dezlănţuit care răscoleşte frunzele într-un vîrtej peste buşteni şi rădăcini. De sus, din frunziş, se preling picături mari de apă. Siaco simte în coastă metalul dur şi aude o voce seacă şi tăioasă :

— Abia acuma veniţi !

— Fiindcă s-au petrecut multe, explică Siaco revenindu-şi din surpriză.

— Hai, hai ! exclamă omul continuînd să-i ţină în coastă ţeava unui M3.

— Avem de vorbit, spune Siaco.

— Hai, hai ! repetă omul împingîndu-l cu arma. Hai odată !

Acum, Siaco şi Cueto îi pot vedea faţa. Are ochii strălucitori. Cei trei merg în tăcere. Din frunze şi ramuri apa cade pe ei. Merg împiedicîndu-se, alunecînd, intrînd în noroiul care începe să se formeze peste patul de frunze moarte. Ajung la adăpostul înjghebat din patru furci şi din yaguas. Ceilalţi doi bărbaţi ţin armele îndreptate asupra lor. Siaco şi Cueto se uită fix la gurile automatelor. Ceilalţi doi, cînd îi văd, nici nu-i salută, ci intră în adăpost.

Se aud clopoţei, şi clopote, şi talăngi. Se spune că odată, demult, un păsărar a prins o ciocănitoare, şi că înainte de a o elibera i-a legat nişte clopoţei de gît. Eu cred că trebuie să fie mai mult de una, pentru că se văd multe. Şi apoi, o singură pasăre nu poate sta în atîtea părţi în acelaşi timp. Pentru că se spune că, noaptea, se duc la trecătoare să-şi zornăie clopoţeii. Oare urmaşii acelei ciocănitori s-au născut tot cu clopoţei la gît ? Adevărul e că eu nu ştiu, dar despre asta, ca şi despre apă, se vorbesc multe. Ceea ce ştiu e că se aud. Cînd înnoptează, în trecători se aud clopoţei. Şi nu e un mister, pentru că oricine vrea poate să audă.

— Clemente ! Clemente !

— Ce ?... Spune !

— A bătut cineva la uşă.

— Dormi. Precis visai.

— Mi-e frică.

— Dormeai şi te zvîrcoleai în pat, de parcă te-ar fi luat vîrtejul. Dormi.

— Am auzit cum bătea cineva.

— A fost vîntul. Dormi.

— Am auzit paşi.

— Sînt frunze smulse de vînt.

Nati stă înfundată în pernă. Ochii ei larg deschişi, speriaţi, neliniştiţi, privesc jur împrejur. Mîinile pe sîni, ca nişte scoici protectoare. Neliniştea care se iscă în adîncul cărnii ei creşte, îi ţuguie sfîrcurile, o face să asude. Afară plouă. Are atenţia încordată spre tavan, spre uşă, spre scîndurile ce par a se desface sub presiunea puternică a vîntului şi a ploii. Întotdeauna cînd plouă se trezeşte neliniştită şi speriată. Camera e cufundată într-un întuneric adînc. Nati se simte ca trasă de întuneric, de căldură, de pereţi, de tavan, de ploaie. Se simte învăluită într-o linişte electrică, ameninţată, încordată, umedă. Afară, bubuiturile. Ploaia îi deşteaptă simţurile, o face să aibă halucinaţii, aproape o vrăjeşte, o copleşeşte cu amintiri şi iluzii. Nati se răsuceşte în pat şi se ghemuieşte lîngă Clemente. Nati are faţa asudată şi gura întredeschisă. Un fir de apă coboară de pe tavan şi-i picură pe obraz. Şi e ca şi cum, deodată, Siaco ar ajunge în pat, şi cearşafurile smulse de mîinile lui, ar dezveli goliciunea trupului ei, care începe să vibreze. Şi e ca şi cum Siaco i-ar vorbi încetişor, lipindu-şi buzele de urechea ei. Picăturile de apă cad pe corpul gol al lui Nati, şi e ca şi cum picăturile ar fi vîrfurile degetelor lui Siaco. Şi Nati crede tot. Mîinile lui Siaco o mîngîie, o transformă. Trupul, pielea, amintirea lui Siaco o scot din realitate. Nati se înfioară. Pentru că sînt de-ajuns cuvintele lui, căldura pielii lui, pielea lui brună, ca Nati să se simtă nouă, alta, să nu mai fie cea care este. Picăturile de apă continuă să se scurgă din tavan şi să cadă pe corpul lui Nati. „De o săptămînă Siaco nu mai vine. Nu vine de cînd era praf, nu vine de cînd au început ploile. Siaco nu vine." Nati îşi aminteşte ultimele vizite ale lui Siaco, în care i-a spus lucruri de speriat, şi-şi aminteşte cît de iute îi apărea în ochi o expresie de duritate, şi-l vede îndepărtîndu-se, nu ca de obicei, încet, privind înapoi şi spunîndu-i la revedere, ci dînd brusc pinteni iepei, care sălta şi alerga speriată prin praf. Nati plînge. Picăturile se desprind încet din tavan şi cad pe corpul ei gol, şi e ca şi cum Siaco ar atinge-o. Şi se gîndeşte la ultimele lucruri pe care i le-a spus Siaco, la ultimele lui gesturi. Şi ochii ei umezi şi speriaţi urmăresc vîrtejul de praf, dar dau de praf ca şi cum s-ar ciocni de ceva ce nu poate fi pătruns, şi în vise, praful se transformă în ploaie, într-o ploaie fină ce-l învăluie pe Siaco. Zgomotul ploii se amestecă cu respiraţia agitată a lui Nati, care, după ce se încordează, şi se zvîrcoleşte, rămîne liniştită şi adoarme. De afară se tot aud vuietul ploii, ritmul de şoaptă al firelor ei torcînd viaţa, visele şi amintirile.

Despre chinezul Tilín, ăsta de care se zice că ţipa dacă-i călcau umbra, se spune că odată şi-a pierdut toată turma. Un catîr care mergea în frunte, numit „Pajarito", era aşa de inteligent şi aşa de bun, că Tilín spunea că e un sfînt. Şi se pare că era într-adevăr inteligent, dar într-o zi a dispărut cu turma,

mai puţin ultimul catîr, căruia i se zicea „Urma". Catîrul ăsta era leneş şi de aceea nu s-a dus. Unii cred că muzica ce se aude noaptea în trecători nu e de la ciocănitorile de care se spune că au clopoţei la gît, ci de la talăngile spiritelor catîrilor lui Tilín, care umblă pe acolo ca sufletele chinuite.

— Ce se întîmplă ? întreabă cel mai înalt. În ce rahat ne-aţi băgat ! Păi, acum se vine ?

Bebe s-a aşezat în faţa lui Siaco.

— Ce, v-a apucat frica ? zice.

Ca şi cum l-ar fi împins cineva, Siaco se apleacă spre el, îl apucă de haină, îl scutură şi ţipă :

— Fă bine şi nu ne mai pisa la cap şi lasă-ne mai întîi să vorbim !

Bebe rămîne surprins. Ceilalţi se ridică repede. Cueto e paralizat.

— Bine, spune, spune, dar nu mai fi aşa, omule. Nici chiar aşa.

— Da, după ce m-ai înjurat.

— Bine, bine, iartă-mă, băiete, dar începe odată.

Siaco, înseninîndu-se, îi spune toate noutăţile care au survenit în plantaţie. Îi spune ce cuprinde instrucţiunea. Situaţia periculoasă în care se află. Cînd Siaco termină de vorbit, Bebe e foarte grav. Toţi sînt foarte gravi.

— Sînteţi siguri că nu v-au urmărit ? întreabă Bebe, îngîndurat, bătînd darabana pe patul armei.

— Cine poate fi sigur ! zice Siaco ironic. Ce, s-a speriat lunganul ?

Toţi sînt gravi, dar Bebe zîmbeşte, se ridică în picioare, şi-i dă o palmă pe umăr lui Siaco spunîndu-i, puţin cinic :

— Aşa-mi placi, omule, aşa-mi placi.

— Acum să ne spuneţi ce să facem, zice Siaco.

— Vom lua legătura cu ei cît mai repede posibil. Vom cere instrucţiuni, hotărăşte Bebe. Adevărul e că am făcut rău căzînd aici tocmai în momentele astea. Voi nu puteţi pleca pînă nu primim instrucţiuni.

— Ce ?

— Da, nu puteţi pleca.

SE ZICE CĂ APA ŞTERGE DIN CREIER şi din ochi şi din sînge tot răul care s-a văzut şi gîndit şi simţit şi cerut şi refuzat şi iar cerut. Se spune că apa vindecă. Sînt poreclţi „acvatici". Se spune că din cer nu cad decît două lucruri : apa şi trăsnetele. Toată apa o trimite Dumnezeu prin ploaie. Şi o trimite pentru ca oamenii să se vindece şi să se purifice. Trăsnetele le trimite diavolul, dar ploaia e de la Dumnezeu. Se spune că o trimite ca oamenii să se curețe pe dinăuntru şi pe dinafară, şi că apa mai curăţă şi petele astea care nu se văd pentru că sînt ascunse înăuntrul corpului, foarte aproape de oase, şi care sînt remuşcările care dor altfel decît toate durerile. Antoñica a fost cea care a început cu apa în drumul lui La O. Ei, şi a ieşit un vălmăşag ! Venea lume şi de la oraş ! Şi ea, acolo la ea, vindeca şi vindeca la lume. Venea o mulţime de lume. Antoñica spunea : dia-

volul trimite trăsnetele ca să omoare oamenii. Dumnezeu trimite apa ca oamenii să trăiască. Cum venea atîta lume, mai întîi a pus un chioşc mai aproape de casa Antoñicăi, şi apoi altul cu mîncare. Guaracha se numea. Şi-i mergea bine pentru că în fiecare zi venea tot mai multă lume. Şi a pus barăci cu hamacuri, pentru ca, acolo, oamenii care veneau să se vindece să-şi aştepte rîndul. Pe Fresneda, care era paralitic, Antoñica l-a vindecat. Da, l-a vindecat. L-a dezbrăcat şi la patru dimineaţa a aruncat pe el o găleată de apă foarte rece şi Fresneda s-a sculat dintr-un salt. Acum merge pe jumătate tîrîndu-se, dar merge. Şi într-o zi i-am spus : Bine, cumetre, cum era să nu mergi, că oricui i-ar turna o găleată de apă rece, de dimineaţă, să vezi cum ar mai merge. Auzi, şi voia să mă mănînce de furios ce era. Se spune că Antoñica vindeca de-adevăratelea. Vindeca tot şi de toate cu apă. Dar într-o zi, nu ştiu ce i s-a întîmplat, că Antoñica a plecat de pe aici. A dispărut, şi s-a dus şi Guaracha. Guaracha a făcut o întreprindere de pompe funebre în oraş. Şi de Antoñica nimeni n-a mai ştiut nimic. Unii spun că şi-ar fi cumpărat casă în Havana şi s-a dus acolo. Dar cu adevărat şi cu adevărat, nimeni nu ştie unde s-a dus Antoñica. Mai sînt încă oameni care cred în apă. Li se spune „acvatici".

E o dimineaţă fără soare, tulbure şi gri. În toate părţile, apă şi noroi. Muncitorii care dorm în dormitoarele Direcţiei nu au putut ieşi la cîmp. În

grupuri, discută, ascultă ştirile la radio, privesc norii joşi şi iuţi, ploaia năvalnică. De azi-noapte, plouă fără încetare. Bruno, pe una din bănci, vorbeşte cu muncitorii. Frunzele acoperă drumurile de pietriş. Pe iarbă şi pe noroi sînt numai frunze. Instalaţiile din tabără abia se văd, şterse de ploaie. Vîntul învolbură frunzele pe drumuri, pe iarbă, pe noroi, le smulge, le aduce la cantină, le aruncă în camioane, pe pereţii dormitoarelor, le ridică, le lasă să cadă sub ropotul ploii. Rambleul e tot o mocirlă cu şanţurile pline de apă. În depărtare, munţii pierduţi în ploaie şi norii joşi. Prin ploaie, mergînd pe jos, plin de noroi pînă la gît, apare un şofer. Spune că rîul a crescut, că podul nu se vede, şi că atunci cînd a încercat să se întoarcă, i s-a împotmolit camionul. Pe nasul lui mare şi cărnos se prelinge apa. Bruno îl ameţeşte cu întrebările. Vorbeşte cu muncitorii. Ordonă să se formeze brigăzi. Oamenii, cu lopeţi, topoare, machete, lanţuri şi frînghii, urcă în camioane. Puţin după aceea, Sergio, care a primit ordin să rămînă la Direcţie, vede îndepărtîndu-se, pe rambleu, micul convoi format din trei camioane, un jeep şi două tractoare. Şanţul care mărgineşte rambleul e plin de apă cleioasă pe care plutesc frunze. În jeep s-au urcat Bruno, Luis, Pablo şi Jorge. Maşinile se împrăştie, intră pe drumurile forestiere înfundate, şi o iau spre dealuri.

— Care e locul cel mai periculos ? întreabă Bruno.

— Valea Las Deseadas, răspunde Jorge.

— Mergem acolo, ordonă Bruno.

Jeep-ul înaintează anevoie. În faţa lor, o baltă cît o lagună, încît trebuie să intre de-a dreptul

printre pinii de curînd semănați. Ploaia se mai liniștește, s-ar părea că o să înceteze. Acum e o burniță atît de fină că seamănă a praf. Ies din nou la drum. În fața primei case pe care o întîlnesc se opresc. Aici s-au refugiat cîteva persoane. Discută cu ei, beau puțină cafea și cînd se întorc la jeep, iar plouă torențial. Drumul se pierde în ploaie. Apa biciuiește furioasă jeep-ul. Intră într-un labirint de drumuri mărginașe, din care multe înfundate, dau înapoi și înaintează pe altele ; așa se apropie de Las Deseadas. Dînd cu spatele, ca să iasă dintr-un drum înfundat, jeep-ul se împotmolește. Jorge cuplează dubla tracțiune, ca să încerce să iasă din băltoacă, dar mașina se înfundă pînă la diferențial. Coboară și examinează roțile care se învîrtesc în aer. Bruno și Jorge încep să sape în fața roților, pe cînd Pablo și Luis taie crengi și caută pietre. Așază pietrele și ramurile în locul unde au săpat ca să aibă în ce prinde lanțurile. Jorge cuplează motorul, dar roțile se învîrtesc în gol, azvîrlind ramuri și pietre și jeturi de noroi. Bruno, Luis și Pablo împing, dar jeep-ul nu se mișcă.

— Dă-i tare, Pablo, că tu singur faci cît o pereche de boi, țipă Bruno. Roțile se înfundă din ce în ce mai mult. Sînt plini de noroi. Cauciucurile împroașcă glodul care-i izbește în plină față și-i orbește, acoperindu-le obrajii cu o mască de noroi. Jeep-ul se sprijină pe diferențial, și roțile se învîrtesc în gol în gropile săpate.

— Trebuie să tăiem trunchiuri, zice Pablo.

Odată trunchiurile tăiate și puse în gropile de dinaintea roților, Bruno strigă :

— Haideți să-l remorcăm.

Leagă cablurile și trag din toate puterile. Jeep-ul pufnește, sare dintr-un salt și aproape vine peste ei. Ies la drum. Trec prin fața unei case. Coboară. În casă s-au refugiat mai multe familii. Sînt mulți copii. Le lasă o cutie cu biscuiți și o cutie cu marmeladă de goiave. Cînd se îndepărtează, Bruno întreabă :

— Mai e mult ?

— Ajungem imediat, dar am ocolit al naibii de mult, spune Jorge.

— Crezi că Arecio a evacuat lumea ?

— Știe doar că aici se inundă.

Pe dealuri pot înainta mai ușor, dar sînt nevoiți să meargă încet pentru că ploaia e foarte densă și drumul nu se vede. Jeep-ul înaintează învăluit de furtuna care mugește în jurul lui. Jorge conduce aplecat înainte, cu ochii aproape lipiți de parbriz. Ploaia e o masă aproape solidă care se repede în ei mugind. Deodată, frînează. În mijlocul drumului, vagi, fără contur, se mișcă prin ploaie, împrejurul a ceva, trei siluete. Coboară. Sub ploaie, în mijlocul drumului, apar o mașină de cusut și un om cu părul alb, și o femeie tînără și una bătrînă. Bătrîna plînge. Fata duce în brațe un copil înfășat în cîrpe ude. Bătrîna ține un ceas vechi de lemn, din acelea care se agață de perete. De una din mîinile omului atîrnă doi pui. Un porc se freacă de picioarele lor.

— Am luat lucrurile de mai mare valoare, zice omul. Clipește. Fața lui e șiroaie de apă.

— De unde sînteți ? întreabă Bruno.

— De acolo de jos, răspunde bătrînul arătînd spre partea stîngă a drumului.

— Cum ați urcat mașina ?

— Vă puteţi închipui.

Stau sub ploaie. E o ploaie puternică ce-i biciuieşte în rafale, dar în clipa asta nu par s-o simtă. Vorbesc ca şi cum ar sta sub un acoperiş.

— E un noroc că ne-aţi întîlnit, zice omul zîmbind şi trecîndu-şi mîna peste faţă. Apa coboară încet pe faţa lui. Bruno e cel care rupe clipa vrăjită de a sta sub ploaie fără a o simţi, îndemnîndu-i :

— Urcaţi, urcaţi.

Pablo şi Luis coboară oblonul din spate al jeep-ului, suie maşina şi o leagă cum pot. Fata, bătrîna, bărbatul, puii şi porcul se înghesuie în partea din spate. Ceilalţi, pe scaunul din faţă, aşezaţi unii peste alţii. Jorge, cu mare efort, reuşeşte să bage în viteză şi jeep-ul se îndepărtează şi dispare acoperit de ploaie. Frunzişul se agită fremătînd pe marginile drumului. Pămîntul, prefăcut în noroi, pare viu şi palpită ca şi cum ploaia ar face crestături în el. În jeep, toţi tac. Se aude doar plînsetul copilului şi zgomotul ploii pe prelată.

Se spune că atunci cînd rîul Las Mujeres creşte, plutesc pe apă trei güiros[1]. Se crede că sînt cele trei güiros care atîrnau de crucea pe care o ţinea negresa pe rîu. Pe Carlota eu am cunoscut-o cînd eram mic de tot, şi ea era foarte bătrînă şi-mi era frică. Trăia într-o colibă dărăpănată. Era grasă şi avea nişte ţîţe mari de tot care-i ajungeau pînă la picioare. Din casă ieşea un miros împuţit.

[1] Fructe asemănătoare cu tărtăcuţele, care, odată uscate, prin zgomotul produs de seminţele din interior, se folosesc ca instrumente muzicale — maracas.

Lumea spunea că noaptea se culca cu diavolul. Mereu duhnea a tutun şi a rachiu. Şi vorbea foarte încurcat, jumătate în cubaneză şi jumătate în nu ştiu ce. Mie-mi era frică de ea, pentru că nu semăna cu ceilalţi oameni. Avea un tulpan colorat şi mergea sprijinindu-se într-un băţ. Îmi aduc aminte de crucea înfiptă în mijlocul rîului. Era o cruce din ţevi ruginite legate cu sîrme şi de vîrful şi braţele crucii atîrnau güiros. În ele se spune că păstra secretele şi banii, centenes[1] se pare. Cît a trăit Carlota, niciodată rîul nu a doborît crucea. Cînd creştea, se spune că nu ajungea decît pînă la güiros. După ce a murit Carlota, crucea a rămas acolo, din ce în ce mai ruginită, pentru că nimeni nu îndrăznea să o atingă, fiindcă se spunea că era vrăjită, plină de farmece, ca să păstreze banii. Dar odată, cînd a crescut rîul, a luat crucea. Crucea nu mai apare, dar se spune că, atunci cînd rîul Las Mujeres se umflă, plutesc pe el güiros şi nimeni nu le poate lua.

Frunzişul se zbuciumă. Vîntul se năpusteşte în arbori mugind. De pe ramuri şi frunze curge apă. Ies din adăpost pentru că umezeala a devenit apăsătoare şi apoi, şi înăuntru plouă ca şi afară. Cueto se învîrte neliniştit. E ud şi fiecare picătură care-i curge pe spate e ca un melc, greţos şi respingător. Pe măsură ce se enervează, înjură încet. Se uită la ceas şi-şi stoarce părul, şi-şi trece mîna peste obraz, şi umblă de colo-colo, şi-i priveşte şi înjură.

[1] Monedă de aur de cinci pesos.

— Am dat-o dracului, zice, oprindu-se în fața lui Siaco și Bebe. Totul ne iese prost.

— E nostim, zice Bebe cu ironie.

Dar Cueto nu înțelege sau nu vrea să înțeleagă, sau nu poate înțelege și încearcă să-și dezlipească hainele ude, și se îndepărtează cîțiva pași, mormăie și iar se apropie :

— Sîntem niște nenorociți.

— Taci ! îi strigă Siaco.

Bebe se uită la ei și zîmbește cinic. Ceilalți doi bărbați stau gravi. Mușchii fețelor li se mișcă, șiroind de apă, în timp ce molfăie.

— Nu se poate ? întreabă Cueto.

— Nu se poate. Radioul nu funcționează în condițiile astea atmosferice, afirmă Bebe. N-ai văzut că nu se poate ?

— Cînd o să ieșim de aici ? revine Cueto. Cum o să ieșim ? Ce-o să spunem ?

— Te frămîntă mult ce o să spui. Îți cam temi pielicica. Ce-o să spun eu ? zice Bebe foarte grav. Ce-o să spun eu ? Eu chiar că nu am ce să spun, poate doar cu ăsta.

Arată spre pistol.

— Adică...

— Taci odată ! țipă Siaco. Taci !

Cueto fuge cîțiva pași și se trîntește în noroi. Se simte zăpăcit, gol, rece, rece pe dinafară și pe dinăuntru. Siaco și Bebe se apropie de el.

— Asta așa e, zice Bebe, trebuie să ai curaj pentru tot, chiar și pentru a aștepta. Trebuie să fii pregătit pentru neprevăzut, și mai ales nu trebuie să-ți temi pielicica.

Cueto, de jos, se uită la el ; ochii îi strălucesc prin ploaie. Brusc, se ridică în picioare. Bruma de căldură care i-a rămas în corp i s-a concentrat în privire.

— Eu plec, zice.

— Nu poți pleca, șoptește Bebe și zîmbește disprețuitor. Ești nebun ?

— Trebuie să văd ce e cu jeep-ul.

— N-ai să poți ajunge la jeep.

Cueto nu răspunde. Se îndepărtează. Siaco îl urmează. Bebe îl privește liniștit cum se îndepărtează și zîmbește disprețuitor.

— Cueto ! strigă Siaco. Cueto !

Dar Cueto nu întoarce capul și nici nu se oprește. Atunci Siaco îl ajunge, îl apucă de cămașă, îl scutură și-l împinge. Cueto alunecă pe frunze și pe noroi și cade peste niște crengi rupte.

— Ești un laș ! strigă Siaco.

Cueto își mușcă dosul palmei drepte. Are ochii înroșiți, tulburi.

— Ești un laș ! repetă Siaco. Dacă știam cum ești, nu te băgam în asta.

Bebe se apropie și pune mîna pe umărul lui Siaco.

— Lasă-l ! zice. Nervii sînt de vină. El știe că nu poate pleca.

Cînd se întoarce, vede că ceilalți doi țin armele în mîini. Dar Bebe îi pune mîna pe umăr și-i spune lui Siaco :

— Lasă-l. Treaba s-a complicat prea mult. Trebuie să așteptăm.

Se îndepărtează. Cueto rămîne trîntit pe crengi, mușcîndu-și mîna. Cei patru bărbați intră în adăpost.

— Adu o porţie, spune Bebe.

Înăuntru e apă, se aşază în bălţi. Au hainele aşa de reci şi de ude încît picăturile de ploaie îi se par călduţe. Şiroaiele ce se desprind din arbori trec prin acoperiş. Îl văd pe Cueto care se apropie prin ploaie, clătinîndu-se.

— Vino cu noi.

Dă din cap. Stă pe un scaun lîngă masă. Are ochii umflaţi de plîns. Mariposa se ghemuieşte la picioarele ei. Mîna îi tremură cînd şi-o trece pe faţa foarte palidă.

— Şi Siaco ?

Nu răspunde. Continuă să-şi treacă mîna peste ochi. Înăbuşă un suspin.

— Ce e, Claudia ? Ţi-e rău ?

— Nu, fetiţo. Nu-i nimic.

Mercedes, intrigată, se uită la Pipe.

— Hai, vino cu noi, spune Mercedes.

— Casa asta rezistă. Aici n-a ajuns niciodată apa.

— Dar eşti singură, zice Mercedes.

— Şi Siaco ? întreabă Pipe.

— Nu-i acasă, răspunde Claudia, luîndu-şi mîinile de pe faţă şi privind spre uşă.

— Dar iapa e în şopron, observă Pipe.

— Are un picior rănit, lămureşte Claudia fără a înceta să se uite spre poartă. Priveşte fără să clipească.

— Unde-i Siaco ? revine Pipe.

— Nu ştiu, de azi-noapte a plecat şi nu s-a întors. Începe să plîngă.

— Hai, Claudia. Nu mai fi aşa, o linişteşte Mercedes. Hai la tabără.

— Îl aştept.

— Dar nu poţi rămîne singură aici, spune Mercedes.

— Casa asta rezistă. Eu îl aştept aici. Trebuie să vină.

— Dar poate că totuşi casa nu o să reziste şi poate că, aşteptîndu-l pe Siaco, cea care va veni va fi moartea, zice Pipe.

— Nu ştiu ce ar fi mai bine să vină, moartea sau Siaco.

Claudia îşi încrucişează mîinile pe masă şi-şi ascunde faţa în ele. Pieptul i se zguduie de plîns.

— Hai, Claudia, linişteşte-te. Nu mai fi aşa. Hai, o mîngîie Mercedes trecîndu-i mîna prin păr.

— Nu. Rămîn. Trebuie să vină.

— Uite, Claudia. Trebuie neapărat să vii cu noi. N-o să te lăsăm aici singură şi în starea asta. Neapărat trebuie să te luăm, spune Pipe.

Claudia ridică capul. Se uită la ei. Se uită la poartă. Rămîne, un moment, cu ochii spre poartă, fără să clipească.

— Bine, zice, făcînd un gest de resemnare. Se îndreaptă spre pat şi face o boccea. Bine, dar să luaţi şi iapa.

— De acord, aprobă Pipe.

— Hai, Claudia, nu mai fi aşa, spune Mercedes luînd-o de braţ.

— Bine, hai.

— Eşti foarte bună, Claudia, murmură Mercedes.

— Mulţumesc, fetiţo. Ce bine ar fi fost dacă aş fi avut un copil ca tine !

Mercedes zîmbeşte şi o sărută. Şi faţa Claudiei se îmblînzeşte, se îndulceşte, şi ceva se întîmplă în spatele ochilor ei.

Ca cea din opt n-a mai fost nici una ! Mereu îmi amintesc de Ociosa ! Pentru că s-au întîmplat lucruri de-ai putea face un film. El Derrumbadero era ca o lagună de apă murdară. Şi vă spun că-ţi părea că poţi merge pe deasupra pînzei ăleia de apă şi glod. Pe apă pluteau clăbuci şi crengi, şi o groază de frunze, şi animale moarte, şi oameni morţi, de toate pluteau acolo. Lucruri ciudate au plutit acolo. Ştiţi cum era, că arborii cei mai înalţi au intrat aşa de mult în apă, încît atunci cînd îi priveai nu li se vedeau decît vîrfurile, care păreau să crească la suprafaţă. Semănau cu nişte tufişuri. Şi acoperişurile caselor erau ca nişte insuliţe în marea aceea de ciocolată. În casa mea, apa a ajuns mai întîi la marginea ferestrei, dar cînd a fost a doua viitură, a ajuns pînă la tavan. Îmi amintesc, îmi amintesc de animalele căţărate pe acoperiş, ţipînd întruna. Îmi amintesc cum, căţărat pe acoperiş, ţineam deasupra capului purcelul, care tot guiţa. Am încercat să-l salvez pînă ce a trebuit să mă urc în copaci. Şi mă gîndeam că pînă şi vîrfurile pomilor se puteau acoperi. Arborele acela ! Îmi amintesc şi cînd îmi amintesc, îmi vine în minte Ociosa. Ce greu am mai urcat-o ! Şi apoi s-a aruncat din nou în apă. A fost groaznic ! Ştii, se auzeau zgomote, gemete ciudate. Apa ne-a ţinut două zile încercuiţi din toate părţile. Şi povestea cu Ociosa, nu ştiu cum s-o spun. Ce mai, ca inundaţia aia din opt, n-a mai fost alta ! Asta de-acum e o nimica toată. Ei, şi cînd s-au retras apele. Totul avea culoarea glodului roşiatic. La soare, părea sînge. Totul era năclăit în aşa hal că părea crustă de sînge, zău că noroiul părea sînge. Pe cuvînt că da. Şi mult timp după aceea au mai zburat vulturii peste El Derrumbadero. Niciodată n-am văzut atîţia la un loc ! Aproape nu se vedea cerul. Zău că da !

Tabăra din Las Deseadas e plină de refugiaţi. Oamenii vorbesc despre inundaţii. Ropotul ploii pe acoperişul de zinc e asurzitor. Ştirile aleargă din gură în gură. Negrul Amancio a dispărut pe cînd încerca să treacă rîul Puente pentru a salva o icoană a Carităţii pe care o uitase în casă. Şuvoiul trece pe deasupra arborilor de pe malul jos. Rîul, furios, a intrat prin trecători şi în El Derrumbadero apa ajunge la acoperişuri. Bătrînul Anastasio Ríos ascultă comentariile, şi face gesturi pentru a mai reduce din importanţa întîmplării : „Ca aceea, nici una", zice. „Ca cea din opt, nici una. Rîul ăsta a obosit." Alţi refugiaţi vin cu remorca. Pipe şi Mercedes o ajută pe Claudia să coboare. Ştirea cea nouă se răspîndeşte în tabără. Şi Siaco a dispărut. Mercedes, prin ferestruica ce dă din bucătărie în sufragerie, întreabă dacă cineva are ceai. Mai multe femei îşi desfac boccelele, în clipa în care soseşte jeep-ul. Mercedes rămîne paralizată privindu-l. Femeile îi pun plicurile de ceai în mînă, dar ea, cu ochii la Bruno, nu le ia. Atingerea plicurilor o dezmeticeşte. Le ia, însă rămîne uitîndu-se pe ferestruică. „Ce-i cu tine, fetiţo ?" se miră Claudia. Mercedes n-o aude, şi

pare că n-o aude, fiindcă stă ca prostită privindu-l. Privirile lor se încrucişează, şi el zîmbeşte şi ea simte un fior în tot corpul şi pleacă de la ferestruică. „Ce-i cu tine, fetiţo ?“ întreabă Claudia. „Nimic, nimic.“ „Dar ia uite la copilul ăsta cum e“, spun femeile. „Hai, ia-i cîrpele astea ude şi pune-i asta“, şi-i întinde o cuvertură. Bătrîna pune ceasul de perete pe masă, şi începe să plîngă pe bancă. Pablo şi bătrînul aranjează maşina de cusut într-un colţ. Imediat copiii se caţără pe ea.

Se urcă din nou în jeep, şi Mercedes, lipindu-şi faţa de peretele bucătăriei, privind prin crăpăturile dintre scînduri, îi vede îndepărtîndu-se. Pipe face apelul familiilor din sala de mese, şi le arată locul în dormitoare.

Pe una din bănci, rezemat de perete, cu ochii aprinşi de amintiri, Anastasio Ríos povesteşte despre o inundaţie atît de îndepărtată încît nimeni nu mai ştie nimic despre ea. Cei din jur sînt ca hipnotizaţi ; cuvintele şi gesturile lui i-au captivat. Glasul lui de povestitor cu gura de aur învinge zgomotul ploii şi nervii ascultătorilor. Anastasio, cînd vorbeşte, o face cu toată faţa, cu tot corpul, şi trebuie să-l priveşti în ochi ca să ghiceşti ceea ce trece sub tăcere. Cei din jur îl ascultă uimiţi, unii stau cu gura căscată. Nu-l cred, dar îl ascultă foarte serioşi, prinşi de cuvintele şi de gesturile lui, pentru că e ca şi cum, cu vorbele şi gesturile lui, ar picta în aer ceea ce povesteşte. Toţi sînt captivaţi de buzele lui, de ochii şi de mîinile lui, pînă ce apare ea. Ea, care merge de la cantină spre dormitor. Ea, care se mişcă încet sub ploaie. Ea, goală, căci pare că ploaia o dezbracă, lipindu-i hainele de trup. Şi toţi o urmăresc cu privirea. Cu privirea aceea de foc, arzătoare, privirile acelea care o urmăresc mereu ca nişte cărbuni aprinşi, ca şi cum ar surprinde-o goală, ca şi cum ar dezgoli-o cu forţa. Toţi o urmăresc cu privirile astea ciudate, privirile care apar la bărbaţi pentru a o privi pe ea. O privesc toţi pînă ce Clemente apare în uşa dormitorului şi atunci îşi întorc privirile. Şi Anastasio, care aproape a înghiţit trabucul de atîta cît l-a muşcat în timp ce o privea, dă din umeri, zice ceva atît de încet că nimeni nu aude, şi din nou începe să picteze în aer, cu vorbele şi gesturile lui, pe Ociosa şi pomul.

Ca aceea, nici una ! Rîurile sînt o taină, trec ca timpul, şi ca în timp se petrec lucrurile. Rîurile au vrăji şi taine în apele lor, de aceea unii tremură cînd le văd noaptea, pentru că pe suprafaţa lor strălucesc tainele pe care le păstrează apele. Uitaţi, după pinul cel mare din La Vigía, e un rîuleţ, aproape un fir de apă care plînge ca o femeie. Eu ştiu multe lucruri despre rîul ăsta, dar mai bine vi le povestesc după aceea. Pentru asta, pentru că ştiu multe lucruri, vă spun că, aşa ca cea din opt, nu va mai veni nici una, fiindcă rîul ăsta a obosit. Atunci a fost într-adevăr o inundaţie de ţi se zburlea părul. Îmi amintesc de Ociosa. Căţărată în pom, era ca nebună fiindcă rîul i-a luat din braţe pruncul nou-născut. Am înşfăcat-o şi am urcat-o pentru că altfel, cu toată puterea pe care o avea inundaţia, se ducea după copil. Eu eram căţărat acolo, alături de ea, cînd, prin bulboană am văzut bocceaua plutind, agăţată

de o creangă de copac, şi ea se desprinse de pom ţipînd : „Copilul meu ! Copilul meu !" Şi s-a aruncat şi a trebuit să ne aruncăm după ea şi să o scoatem. Şi am scos-o, şi ea cu copilaşul strîns în braţe, şi l-a acoperit cu cîrpa galbenă pe care o avea, şi era noapte, şi întuneric beznă. Şi ea, chiar acolo, căţărată în pom, i-a dat sîn. Şi l-a acoperit cu hainele pe care le aveam, cu cămaşa mea şi cea a lui Alfredo. Şi aşa îl tot strîngea şi nu-l lăsa. Şi i-am spus să nu-l mai strîngă atîta că o să-l sufoce, dar ea îl strîngea pentru că îi scăpase o dată din braţe. Şi Ociosa era foarte fericită strîngînd copilaşul, şi spunea că a fost un miracol că a găsit copilul, că el s-ar fi întors. Eu aveam îndoieli şi voiam să aprind un chibrit să văd copilul, dar toate chibriturile erau ude şi cînd a prins să se lumineze de ziuă, am auzit mai întîi pe Ociosa ţipînd, dar nu ne-a lăsat să vedem copilul, şi-l strîngea şi noi ne tot întrebam ce i se întîmplase copilului. Credeam că era mort, dar apoi l-am auzit plîngînd, şi ea din nou i-a dat sîn, şi bocceaua se mişca. Şi ea zicea ca nebună : E copilul meu ! E copilul meu ! Nu-i aşa că e copilul meu ? Şi noi, acolo, fără să ştim şi fără să înţelegem. Dar cînd s-a făcut mai multă lumină, nici atunci nu ne-a lăsat să-l vedem. Şi, auziţi, copilul era negru ca un corb. Nimeni nu ştia al cui era copilul, pentru că al Ociosei fusese blond, dar ea continua să spună : E copilaşul meu ! E copilaşul meu ! Şi l-a crescut. Şi acum, dacă nu a murit, trebuie să fie prin Camagüey, pentru că acolo

s-a dus, pentru că venise să o ia o soră de-a ei care stătea rău cu nervii, şi în inundaţia aceea i se înecase bărbatul, Felipe. Cine ştie de unde era negrişorul, că din partea locului nu era. Unii spun că se trăgea dintr-o familie din La Vertiente, care s-au înecat toţi, dar asta nu s-a ştiut sigur niciodată.

Cînd se întorc, ploaia s-a domolit, şi refugiaţii dorm demult. Cantina e pustie, luminată de flacăra palidă a unui felinar. Opresc jeep-ul în faţa cantinei, şi se îndreaptă spre dormitoare, cînd aud în spatele lor :

— Vreţi puţină cafea ?

— Cum să nu ! Tu eşti mereu în picioare, o dojeneşte Arecio.

Mercedes zîmbeşte şi intră în bucătărie. Ei se aşază în sala de mese. Puţin după aceea, Mercedes apare cu cafeaua. Pune ceşcuţele pe masă, şi-i tremură mîna, nu ridică ochii, şi, urmată de Mariposa, se întoarce la bucătărie.

— Acum, la culcare. O fi loc ? întreabă Luis.

— Prisoseşte. Dormitoarele astea sînt făcute pentru trei sute de oameni, zice Arecio. Pipe a pregătit paturile.

— Eu mai rămîn puţin, spune Bruno. Nu mi-e somn.

Îi vede intrînd în dormitor. Scoate ţigările şi chibriturile, dar sînt aşa de ude, încît nici nu încearcă să aprindă, ci le pune pe masă. Îşi bagă mîna sub cămaşă şi-şi mîngîie cicatricea. Îl doare. Întinde gîtul şi-şi lasă capul pe spate, şi trage în piept aerul umed şi proaspăt. La început se uită la felinarul care se clatină în tavan. Mariposa, li-

păind, intră în sufragerie, şi adulmecă pe sub mese. Bruno cheamă căţeaua şi o mîngîie. Ridică ochii şi o vede pe Mercedes stînd la ferestruică şi zîmbind.

— Nu muşcă, îi spune.

— I-ai dat de mîncare ? întreabă Bruno ; şi cum ea dă din cap în semn că nu, continuă : Păi, dă-i ceva. Şi cîinii mănîncă.

— Am uitat, zice Mercedes. Nu e a mea. E a Claudiei.

— De ce stai la bucătărie ? se miră Bruno. Şi surdul ?

— Doarme, răspunde Mercedes. Eu am vrut să fac de gardă. Îl scol la trei.

— Dă-i ceva căţelei, şi fă bine şi adu-mi încă un pic de cafea.

Ploaia aproape a stat. Bruno se uită la picăturile ce cad în bălţile luminate de flacăra slabă a felinarului. Se simte cam ciudat. Se ridică şi merge spre poartă. Umbra lui se proiectează peste bălţi.

— Plecaţi ? îl întreabă Mercedes, cu ceaşca de cafea în mînă.

Bruno se răsuceşte şi o priveşte de jos în sus, şi cînd înalţă privirea, vede cum s-a înroşit. Îmbrăcată aşa, în haine de lucru, pare aproape un băiat, dacă n-ar fi sînii mici ce se bănuiesc sub cămaşă şi curba uşoară a şoldurilor. Nu are batic, nici pălărie, şi pentru prima oară Bruno îi vede părul blond revărsat pe umeri. Lumina gălbuie a felinarului face să-i strălucească ochii verzi.

— Nu, nu plecam, zice Bruno. Stai jos.

Mercedes nu-şi poate ascunde stînjeneala, rămîne nehotărîtă, timidă, tulburată, dar se aşază. Bruno ia loc alături de ea cu ceaşca în mînă. Ea începe să rîdă nervos. Bruno bea cafeaua şi o priveşte.

Pentru un moment, rămîn aşezaţi unul lîngă celălalt, privind bălţile, în tăcere, ca nişte străini ; dar imediat se înfiripă o conversaţie uşoară, amestecată cu zîmbete şi tăceri, şi în priviri se bănuie intenţii tainice şi stăpînite. Vorbesc despre inundaţie, despre umezeala ce pluteşte în aer. Ea îi povesteşte că e voluntară în tabără. Că locuieşte într-un loc înalt, unde nu are necazuri. Că mama ei nu voia să o lase să vină, dar că ea, cînd i-a văzut pe Pipe şi pe Jesús în tractor, spunîndu-i că mergeau să-i evacueze pe cei din zonele joase, a plecat cu ei. El o întreabă de vîrstă. Dacă-i place să înveţe. Ea îi vorbeşte despre greutăţi. Timp de mai bine de o oră discută ca doi vechi prieteni.

— Ai chibrituri ? Astea sînt ude, spune Bruno schimbînd discuţia. Mercedes se ridică, şi cînd se îndepărtează, Bruno se uită la şoldurile ei mici şi rotunde strînse în pantalon. Mercedes se întoarce cu chibriturile, Bruno aprinde unul, dar aerul umed îl stinge imediat. Aprinde altul şi-şi apropie mîinile de ea. În căuşul format de cele patru mîini străluceşte flăcăruia portocalie, şi în cei patru ochi se repetă, minusculă şi jucăuşă, limba de foc. Degetele lui Bruno le ating pe ale lui Mercedes, şi o senzaţie ciudată, necunoscută, o cuprinde. Bruno îşi apropie faţa ca să aprindă ţigara şi ea se simte ca şi cum ar pătrunde-o căldura arzătoare şi viguroasă a corpului lui. Buzele i se usucă şi pe frunte îi apar broboane de sudoare. Respiră adînc şi repede. O roşeaţă uşoară i se urcă încet pe gît şi-i acoperă faţa. Bruno observă freamătul nărilor ei roz, şi, dîndu-şi seama, se îndepărtează foarte grav.

— Mulţumesc. Pe mîine.

Ea rămîne nemişcată, stăpînindu-se, şi apoi el aude în spatele lui, fără să se întoarcă, o voce tremurătoare :

— Pe mîine.

Şi sunetul acestei voci îl însoţeşte ca o muzică, în timp ce se îndepărtează printre bălţile în care mai picură.

Bebe se apropie de ei şi spune :

— Încă nimic.

Şi o spune zîmbind liniştit, cu o expresie de superioritate dispreţuitoare, care-i face să-l urască şi să-l şi admire în acelaşi timp pe omul ăsta de un calm animalic, de netulburat, cu nervii tari şi încordaţi, aşteptînd numai să întîlnească ceva şi să acţioneze.

— Nu mai ieşim bine din asta, zice Cueto.

— Nu mai fi aşa, spune Bebe, şi se întoarce la locul unde radiotelegrafistul, aplecat pe transmiţător, încearcă să stabilească legătura.

— Ne-am ars ! zice Cueto.

— Taci ! ţipă Siaco.

Cueto, trecîndu-şi mîna plină de noroi peste faţă, îi răspunde cu furie. Siaco, dus pe gînduri, frămîntă între degete bulgăraşi de noroi şi se face că nu aude. Mînia lui Cueto, nestăpînită, ia forme copilăreşti. Şi Siaco, auzind acea înşiruire de văicăreli, simte că furia şi frica celuilalt îl descurajează, îl surpă şi-i tulbură gîndurile. O clipă se simte ca un călăreţ căruia i s-au legat ochii în toiul cursei.

— Taci ! ţipă Siaco.

Unul din bărbaţi, aşezat în noroi, pipăie mereu încărcătorul automatului, îl tot scoate şi-l pune la loc, ţinînd arma întoarsă spre Cueto. Cueto vede gura rotundă şi neagră a automatului şi tace. Rămîne tăcut, privindu-şi ghetele murdare de noroi. Siaco ia un bulgăre de noroi, îl frămîntă cu mîinile şi apoi îl aruncă încercînd să nimerească o frunză care pluteşte pe băltoacă. Se uită la Bebe, ghemuit lîngă radio, cu căştile la urechi. Înţelege, întinde piciorul şi atinge cu vîrful ghetei piciorul lui Cueto. Acesta întoarce capul, şi vrea să se ridice, dar Siaco îl opreşte. Rămîn privindu-i temători pe Bebe şi pe radiotelegrafist. Bebe lasă căştile şi se apropie cu paşi repezi. Se ridică în picioare. Îi priveşte fix cu ochii lui căprui, imperturbabili. Pe buzele lui subţiri s-a întipărit o expresie de neplăcere :

— Astea sînt instrucţiunile, zice, privindu-i cu răceală. Ne mai menţinem în regiune. Au interes să rămînem aici. Nu ştiu ce planuri or fi, dar au mare interes să rămînem pe loc. Voi trebuie să plecaţi acasă. Să evitaţi orice bănuială. Veţi menţine contactul cu noi prin radio. O să veniţi numai cînd vă chemăm. Aveţi grijă să ştergeţi orice bănuială. Să vă gîndiţi că nici nu sîntem aici. Cînd va fi nevoie să veniţi, vă voi informa. N-aveţi grijă de bani. Luaţi. Aveţi vreo poveste pentru a justifica absenţa din zilele astea ?

— Da, spune Siaco.

— Care ?

— Voi spune că Cueto a venit să mă caute ca să facem o partidă de dominó. Că în drum ni s-a stricat jeep-ul, şi că am rămas izolaţi din cauza inundaţiei.

— Ce fel de defecţiune ?

— Problemă de carburaţie.

— Ştiţi să explicaţi cum aţi rezolvat-o ?

— Da.

— S-a mai întîmplat şi altă dată ?

— Da.
— Da, păi...
— Acuma ştiţi. Multă discreţie. De asta atîrnă viaţa noastră. E singurul mijloc de a vă salva pielicica pe care o iubiţi atît de mult. Nu daţi explicaţii. Uitaţi. Dar încercaţi mereu să păreţi senini. E un sfat pe care vi-l dau ca să vă salvaţi pielea.
— Bine.
— E ceva neclar ? Aţi înţeles ?
— Da.
— Atunci, noroc.
Cueto şi Siaco intră în pădure. Văd crengile rupte, arborii aplecaţi. Înaintează printr-o pădure pedepsită, umedă şi alunecoasă. De cîtva timp nu mai plouă, dar din arbori tot mai picură apa. Pădurea arată de parcă o turmă de animale furioase ar fi străbătut-o în toate direcţiile.

DAR DACĂ SE OPREŞTE ŞI MĂ PRIVEŞTE zîmbind ca aseară şi-mi spune la revedere, înseamnă că se gîndeşte la mine. Ce bine ar fi să-l pot săruta, să-l ating şi să mă strîngă lîngă el. Să-l privesc mult fără să-mi fie ruşine, fără să mă jenez. Mi-aş petrece ore întregi privindu-l cum doarme, cum umblă. Gesturile astea pe care le face îmi plac atît, pentru că de cînd l-am văzut mi-am dat seama că el e cel pe care-l visez de cînd visez. Nu are verighetă, nici semn de la verighetă. I-am văzut bine mîinile, cînd le-a apropiat de chibrit, dar sigur e căsătorit cu una din astea din Havana, drăguţă şi elegantă, cu unghiile îngrijite şi care are nişte pieptănături ca din reviste. Dacă s-ar gîndi la mine, aşa cum mă gîndesc eu la el. Dar trebuie că are multe lucruri în cap, ca să se mai gîndească şi la mine, şi dacă o face, sigur se gîndeşte la alta. Dacă s-ar gîndi numai puţin la mine, dar dacă se opreşte şi mă priveşte zîmbind ca aseară şi-mi spune la revedere, înseamnă că se gîndeşte la mine. Aseară, cînd mi-a spus că de departe mereu mă confundă, bine era să-l fi întrebat ce culoare de batic îi place, şi să mi-l pun mereu pentru ca el să mă vadă de departe şi culoarea baticului meu să-i spună mereu că-l iubesc. Ce bine ar fi să-i pot spune : Astă-seară la nouă, înainte de a mă culca, mă voi gîndi mult la tine. Să-l sărut pe nas şi el să-mi răspundă : Bine, şi eu mă voi gîndi la tine. Şi la nouă fix să închid ochii, să strîng perna în braţe şi să mă gîndesc la el cu toate puterile mele, ştiind că şi el se gîndeşte la mine. Ce bine ar fi să mă joc cu el, să rîdem, să ne mîngîiem şi să-i dau o bomboană ca să şi-o pună pe buze şi apoi să i-o iau cu un sărut. Ce bine ar fi să lucrez la pepinieră cu baticul care-i place lui, şi cînd va sosi în jeep să vadă că baticul îi spune cît îl iubesc. Şi să fie un semn, o dovadă de dragoste, ca şi cum aş fi scris la gazeta de perete a taberei : „Îl iubesc pe directorul care se numeşte Bruno.“ Şi ce bine ar fi ca într-o dimineaţă să-mi dea un sărut în mijlocul pepinierei, în faţa tuturor, ca să spună ele : Ce neobrăzaţi sînt ! Şi să nu mă mai privească zîmbind a zeflemea. Dacă s-ar gîndi măcar un pic la mine, dar dacă se opreşte şi mă priveşte şi zîmbeşte cum a făcut aseară, şi-mi spune la revedere, sigur se gîndeşte la mine...

Şi cînd Bruno pleacă, înainte de a se urca în jeep, o vede, şi zîmbeşte, şi se privesc, şi Mercedes simte un tremur uşor care începe de la picioare şi-i străbate tot corpul şi-i ajunge la mîna pe care o flutură, tremurînd. Cele două jeep-uri se întorc pe drumul care desparte dormitoarele de cantină, şi ea îi vede faţa la geam, privind-o, pînă ce jeep-ul se îndepărtează înspre El Derrumbadero.

Cele două jeep-uri înaintează pe drumul mărginit de o parte şi de alta de şanţuri prin care curge leneş o apă tulbure pe care plutesc gunoaie şi grămezi de frunze. „Fetiţa asta...", se gîndeşte Bruno. Pe ambele părţi se văd arbori rupţi de la jumătate, şi în rupturi, aşchiile arată spre cer. Aerul miroase puternic a noroi, a umed şi a eucalipt.

— De dimineaţă vă caută o brigadă, spune Arecio.

— Apa a început să scadă, constată Jorge.

Pe unde a trecut apa, totul e năclăit de un mîl roşiatic. Se opresc pe un dîmb şi văd cum pe marginile drumului şanţurile dispar, şi se unesc în balta noroioasă care acoperă El Derrumbadero. Mai încolo, dispare sub ape şi drumul, se bagă deodată sub pînza aceea de apă de culoarea ciocolatei. În apropiere, o remorcă şi un tractor intrate în apă pînă la butucul roţilor.

— E brigada, spune Arecio.

Mai departe, cîteva case cu apa pînă la ferestre, şi mai încolo, la stînga, pete gri şi verzi ca nişte insule.

— O să putem continua ? întreabă Bruno. Trebuie să vizităm şi celelalte sectoare, să vedem ce s-a întîmplat.

— Eu rămîn cu brigada, zice Arecio. După cotitură e un drum mai înalt.

— Mergeţi la Direcţie să luaţi ce aveţi nevoie, îi îndeamnă Bruno. Şi să-mi faceţi cît mai repede un raport asupra pagubelor.

Jeep-ul dă cu spatele şi coteşte. Cei patru bărbaţi privesc de pe un dîmb imensa pînză de apă noroioasă ; de acolo pare atît de liniştită încît dă senzaţia că poţi merge pe suprafaţa ei.

— Imediat trebuie să tăiem arborii, spune Jorge. Cum aproape toţi sînt tineri, vor servi de prăjini şi de stîlpi.

Brusc, drumul se pierde sub apa noroioasă. Nu se poate zări povîrnişul, dar deodată drumul intră sub apa cafenie, fără valuri, fără vreo cută, ca şi cum de ani de zile ar fi aşa, ca şi cum ar fi fost făcută aşa. Jeep-ul se opreşte exact în locul unde drumul se scufundă.

— Rea treabă, spune Jorge.

— Aşteaptă, zice Luis.

Pablo şi Luis, fiecare cu cîte o lopată, coboară şi se bagă în apă căutînd şi tatonînd cu cozile lopeţilor. Bruno şi Jorge îi văd îndepărtîndu-se, mai întîi cu apa pînă la glezne, apoi pînă la centură, pînă la piept, şi din nou pînă la genunchi, îi văd îndepărtîndu-se, în timp ce nivelul apei li se urcă şi coboară pe corp. Fac un ocol şi imediat se întorc.

— Haideţi, zice Pablo.

Jeep-ul intră în apă după Pablo şi Luis, ridicînd o creastă de apă leneşă, densă şi vîscoasă. Cînd jeep-ul iese la suprafaţă odată cu drumul, Pablo şi Luis se urcă plini de noroi şi uzi, dar bucuroşi.

— S-a făcut, spune Luis.

Bruno zîmbeşte şi-i priveşte.

— Îţi aminteşti ? întreabă Pablo.

— Da, a fost la fel, spune Bruno.

Luis vrea să mai spună ceva, dar simte că Pablo îi strînge genunchiul cu mîna şi-l priveşte pe Jorge. Atunci Luis îşi muşcă buzele şi-l întreabă încet pe Pablo :

— Ce, nu ştie ? Nu ştiu ?

— Nu, spune Pablo.

— Cum e posibil ?

Pablo dă din umeri.

— În celelalte sectoare sînt locuri unde se pot produce inundaţii ca la El Derrumbadero ? întreabă Bruno.

— Nu, spune Jorge. Doar în La O pot fi inundaţii. Uneori marea a ajuns pînă acolo.

— Cum ai spus ? întreabă Bruno.

— Poate marea a intrat un pic în La O.

— Cum ?

— Fiindcă marea e aproape, uneori intră în La O.

— Ai spus La O ?

Jorge îl priveşte intrigat, apoi se întoarce şi-i vede pe Pablo şi Luis zîmbind.

— Sectorul La O nu se mai cheamă aşa, îl lămureşte Bruno. Acum se cheamă „Félix López".

— Într-adevăr ! Obişnuinţa, zice Jorge.

PARTEA A III-A

AICI DRUMURILE MEREU SÎNT PLINE de praf sau de noroi. Aici cînd nu plouă cu apă, plouă cu praf. Şi s-au petrecut lucruri grozave pe toate drumurile. Şi se mai petrec şi s-or mai petrece, pentru că aşa sînt drumurile de aici. Ale naibii sînt drumurile de aici ! Aici cele mai rele sînt trăsnetele şi apoi praful şi apoi, noaptea, drumurile. Că dacă loveşti licuricii cu mîna, cum ating pămîntul, se prefac în mingi de foc. Că dacă apar lumini colorate de mărimea unui pepene, care luminează tot drumul, sînt ale spiritelor rele, şi dacă mai apar şi nişte luminiţe albastre de mărimea unui dovleac micuţ, astea sînt ale spiritelor bune. Că sînt păsări care fluieră ca oamenii. Drumurile sînt aici cumplite, se spune chiar că uneori au apărut umbreluţe colorate în mijlocul drumului. Şi caii se poticnesc. Şi pe drumul rîului din Las Mujeres e o pisică neagră pe care dacă o întîlneşti pe lună nouă, se preface într-un cal ce dispare spre rîu. Şi morţi apar aici pe drumuri. Şi morţi care nu sînt fantome, pentru că sînt din cei care put şi-i ciugulesc vulturii, şi din ăştia eu am văzut mulţi, şi astea erau isprăvile colonelului spînzuraţilor. Aici drumurile sînt misterioase, pînă le înghite iarba şi dispar. Dar mi se pare că acum, aici, drumurile nu vor mai fi înghiţite de iarbă, şi că ceva foarte

important vine pe toate drumurile. Ce vrei, cu camioanele astea mari, nici un drum nu mai e înghițit de iarbă! Dar uite, uite camionul ăsta, cu norul de praf pe care-l ridică, nu pare un camion, ci o minge de colb alergînd pe drum.

Un Zil, încărcat cu trunchiuri proaspăt tăiate, mirosind a rășină, se îndepărtează pe rambleu și lasă în urmă un nor dens de praf care plutește pe drum și întîrzie înainte de a se așeza din nou. În general, plantațiile au suferit puțin, doar eucalipții și majaguas[1] au suferit mult, însă pădurile de pini aproape n-au fost afectate, în afară de unele zone mai tinere. În sectoarele Monte Grande și La O, s-au produs puține pagube. Devastări au fost în Las Deseadas, și cele mai înverșunate în El Derrumbadero.

După ploaie, în ținut bătea un vînt slab și umed. Și cînd bălțile de pe drumuri începură să dispară, a apărut Siaco povestind odiseea trăită cu Cueto. Vînturile care au urmat ploilor mai strînseră norii cenușii ce apăreau și dispăreau încet, pînă ce le-au alungat de tot. Cerul s-a limpezit și un soare intens strălucea peste drumuri. Apele din El Derrumbadero începură să se scurgă, lăsînd urme pe unde trecuseră, și-l scoaseră la iveală pe negrul Amancio agățat de o rădăcină smulsă de curent. Era umflat, cu gura și nasul pline de spumă și noroi, și-l ciuguleau vulturii.

[1] Arbore de esență tare.

Cîteva zile, pe pămînt a stăruit o strălucire înăbușitoare și aducînd a boleșniță. Bruno, Luis și Jorge s-au întors cu brigăzi de muncitori și au început tăierea arborilor loviți și reconstruirea cătunului El Derrumbadero. Odată cu ei sosiră multe camioane cu lăzi de lemn, și printre ele o ladă foarte mare care avea desenate pe ea o umbrelă și un pahar. Lumea se uita la ea și comenta.

Sergio, Pipe și Mercedes s-au ocupat de împărțirea hainelor și proviziilor. În tabăra Las Deseadas era mare fierbere. Brigăzi de tîmplari și zidari. Muncitori din La O și Monte Grande, care fuseseră mobilizați pentru a ajuta la tăiat. Brigăzi înarmate cu fierăstraie și topoare care se duceau și veneau. Se muncea intens. Aerul era încărcat de un abur ce umezea pielea și, intrînd pe gură și prin nas, te amețea. În trecători, roua sta pe frunze pînă la prînz și, diminețile, pămîntul emana un abur albăstrui, iar peste mantia de frunze umede, ceața întîrzia să se risipească.

Camioanele se duceau și veneau încărcate cu oameni, cu trunchiuri, răsaduri, scînduri, unelte. Bruno era peste tot, îl puteai întîlni muncind cu grupurile din cătun, ca și la birou, sau inspectînd, sau tăind pomii cot la cot cu vreo brigadă. Într-o dimineață Mercedes a apărut cu un batic portocaliu. Un batic de un portocaliu foarte intens, care contrasta cu verdele umed al straturilor. Cînd în depărtare se zărea jeep-ul lui Bruno, ea își scotea pălăria, dar nimeni nu spunea nimic.

Încet-încet, pămîntul s-a uscat și nu mai era atît de roșu, și pinii s-au umplut de praf și nu mai erau atît de verzi. Drumurile s-au întărit tot mai mult și în șanțurile săpate de apă, pămîntul s-a făcut

ca nişte rîuri uscate. Crusta şi noroiul s-au prefăcut în praf fin, şi praful a început să se ridice, tulburînd aerul.

Lucrările de reconstrucţie au durat mai bine de o lună şi cînd cătunul El Derrumbadero a fost ridicat şi s-a terminat noua şcoală, în tabăra Las Deseadas s-a organizat o mică serbare. Şi pentru prima oară pe dealurile acelea prăfuite s-au aprins cîteva becuri electrice, şi în ochii tuturor şi în toate lucrurile s-a ivit o tainică strălucire, şi praful s-a prefăcut în lumini zburătoare. Bătrînele şi copiii s-au simţit pătrunşi ca de-un fior şi din grădina din faţa taberei se ridicau murmure admirative şi comentarii despre lumina cea nouă.

— Cum orbeşte ! spuse o bătrînă trecîndu-şi degetele peste ochi.

— Eu nu m-am gîndit că şi noaptea e atîta praf.

— N-au văzut niciodată lumină electrică.

— Unii nu.

— Uite-o !

— Eu da, dar nu aici. Totul pare altfel.

— Cum strălucesc !

Copiii se ascund în spatele femeilor, li se agaţă de picioare, se uită la cei mari cu ochi neliniştiţi pe care lumina îi face să strălucească.

— O fi vreunul care să n-o fi văzut niciodată ?

— Sigur. Cei tineri da, dar mulţi copii şi bătrîni n-au ieşit niciodată de aici.

— Uite-o !

— Or ţine-o mereu aşa ?

Cînd rîd, oamenii parcă rîd şi mai mult, şi cei care sînt serioşi, par şi mai serioşi.

— Uite-o !

— Ce minune !

— Mămico, uite, e ca şi cum stelele ar fi mai jos.

— Într-o lună vom avea lumină în toate taberele. Şi apoi, imediat, legătura prin radio.

— De ce plînge bătrîna asta ?

— De ce plîngi, bătrînico ?

— Mamă, cum ţi se pare ?

— A dat mai mult decît a promis.

— Uite-o !

Şi ea, sub lumina necruţătoare a becurilor, ea, simţind privirile strălucitoare cum o dezbracă, o pipăie cu ochii. O privesc într-un fel că aproape simte în carne locul unde o ating privirile. Ea, văzînd în ochii bărbaţilor dorinţa nestăvilită, ea scoasă la suprafaţă de lumină. Ea, sub lumină, ca o minune. Cum i se mişcă şoldurile, sînii ei înalţi şi rotunzi, care se arată veseli, sub bluza de culoare deschisă. Ea, prefăcîndu-se. Ea, rîzînd şi mişcîndu-se, devenind serioasă şi apoi zîmbind. Grădina e un şuvoi de lume şi umbre.

— Uite-o !

— E grozavă !

— Păcănitul motoraşului mă deranjează. Păcat, fiindcă totu-i atît de frumos.

— S-a ţinut de cuvînt. Hainele, frînghia şi acum surpriza asta.

— Şi vor da lumină în toate casele ?

— Eu n-aş putea avea aşa o femeie. M-ar usca.

— Nu, e doar pentru tabără.

— Dar cele care sînt aproape ?

— Asta nu ştiu.

Siaco, prefăcîndu-se, o priveşte grav, dar cînd observă că se uită la el, zîmbeşte, îşi mută privirea. Umblă dintr-o parte în alta, vorbeşte cu oamenii.

— Era gata să pierd surpriza cu lumina, spune Siaco.

Clemente şi Nati merg foarte apropiaţi, el a cuprins-o cu braţul pe după mijloc, şi ea ocoleşte privirile aţintite asupra ei dar, din cînd în cînd, îl caută cu ochii pe Siaco. „Ceea ce mi-a spus ieri", gîndeşte Nati. „Ce să fac ? Cît mister."

Copiii se zbenguie şi cîteva babe îşi acoperă faţa cu mîinile. Unii privesc ca hipnotizaţi becurile şi umbrele care se ciocnesc şi se întretaie pe pămînt. Căţăraţi pe un camion, cîţiva poeţi improvizează. Şi, departe de zgomot, pe o bancă, stă Claudia, cu ochii orbiţi de becuri, şi amintirile ei aprinse de lumină, parcă luminate de ea, se rotesc întruna ; în oraş, cu el, cînd a luat-o, cînd, pentru prima oară, lumina a orbit-o, singură cu el, pantofii pe care i-a făcut cadou, rochia, cinematograful, nădejdea de a avea copii în fiecare privire. Luminile oraşului strălucesc, izbucnesc în amintirile ei, în cămăruţa de hotel. Siaco mîngîind-o şi ea care ar stinge lumina, că-i era ruşine, şi el că nu, că aşa, că s-o vadă bine, pentru că nu ştia cînd vor mai face asta la lumina unei lămpi aşa frumoase. Şi niciodată nu mai văzuse atîta lumină înconjurînd-o, făcînd-o să se rotească neîncetat în strălucirea ei. Siaco, cel care o mîngîie şi-i spune : „Nu te mai gîndi. Nu vom avea necazuri. O să vorbesc cu părinţii tăi. O să mergem la deal şi o să avem căsuţa noastră". Şi ea privindu-l în ochi. Ochii lui Siaco strălucind pentru prima oară sub lumina aceea necruţătoare, aşa de diferită de cea a lunii şi a soarelui, sau de cea a lumînării. „Şi o să avem mulţi copii ?" a întrebat ea. „Da, mulţi, toţi pe care o să-i vrei." „Şi ai să mă iubeşti mereu aşa ?" „Da, mereu", a spus Siaco.

— Ce-i cu tine ? o întreabă Siaco, apropiindu-se şi mîngîind-o pe obraz.

— Nimic, n-am nimic.

— Hai să luăm puţin punci. Hai, Claudia.

— Lumea parcă nici nu se gîndeşte să se culce.

— E ca şi cum ar fi ziuă.

— Uite, se vede pînă şi praful.

— Eu nu m-am gîndit că şi noaptea ar fi atîta praf.

— Uite-o !

— Se spune că nu se pot ţine aprinse în nopţile cu furtună, că atrag trăsnetele.

— Siaco pare să se fi schimbat, spune Jorge. N-a lipsit nici o zi de la lucru, şi ia uite ce drăguţ e cu Claudia.

— Cînd ai fost aproape de moarte, simţi remuşcări şi-ţi aduci aminte, spune Arecio.

— Uite-o !

— Cum ţi se pare Siaco ? întreabă Arecio, apropiindu-se de Bruno.

— Ciudat, spune Bruno.

Arecio devine grav.

> Drumurile. Pentru fiecare om e un drum, şi-l face şi-l povesteşte în felul lui, după cum îl urmează. Eu, ceea ce spun e că, pentru un bătrîn ca mine, drumurile de aici sînt ca oamenii care trăiesc un timp şi apoi dispar, îi înghite iarba. Pentru că un drum năpădit de iarbă încetează a mai fi un drum şi omul peste care au crescut bălării nu mai e om.

Asta o spun eu, şi puteţi verifica dacă e aşa. Uneori, caut drumuri şi caut oameni şi nu-i văd, pentru că s-au dus, asta se întîmplă cînd îmbătrîneşti, iar noi, bătrînii, ne lăsăm singuri, ne lăsăm de oameni şi de drumuri, pentru că se duc, îi înghite iarba. Tilín era un cărăuş chinez. Pe drumul ăsta se înălţa casa mea şi a Olguitei, şi pe aici scotea Tilín cărbune şi desagi cu tutun. De copil l-am văzut pe Tilín mînînd catîrii. Ăsta era un drum de catîri. Aici m-am vindecat de frică odată, şi altă dată m-a apucat din nou. Cînd m-am lecuit de frică, aveam paisprezece ani şi m-a apucat din nou la douăzeci. Şi de atunci am rămas ca speriat. Drumeagul ăsta îmi stîrneşte multe amintiri. Începea de aici, despărţea bălăriile astea în două, şi apoi trecea peste rîu.

Poate pentru felul în care Siaco s-a purtat la serbare, poate pentru felul drăgăstos în care i-a vorbit, sau poate pentru luna şi drumul care-i amintesc de alt drum şi altă lună, la întoarcere Claudia mai păstrează o vagă speranţă, dar pe măsură ce se îndepărtează de tabără şi se apropie de casă, vocea lui Siaco se schimbă.

— Asta cu lumina nu e rea, dimpotrivă, Siaco, începe Claudia.

Luna luminează drumul. Siaco se întoarce şi o repede:

— Grăbeşte-te !

— Directorul ăsta pare om de treabă.

Acum merg la pas, şi umbrele lor sar, rupte, printre umbrele pomilor, care se întind, lungi şi întregi, peste drum.

— E un vulpoi. E cel mai rău.

În întunericul nopţii, drumul prăfuit pare să păstreze în el o lumină opacă, albicioasă.

— S-a purtat foarte bine cu mine, zice Claudia. El, Mercedes şi Pipe. Toţi s-au purtat foarte bine.

— De-aia sînt buni ?

Deasupra pinilor, luna pune o aureolă neagră şi dinţată.

— De ce eşti aşa, Siaco ?

— Nu mai începe.

— Nu e degeaba, aş vrea să fi văzut ce bine s-a purtat cu mine Mercedes. Mă îngrijea de parcă eram o copilă, zice Claudia. Uneori, noaptea, rămîneam la bucătărie şi vorbeam cu ea şi cu directorul.

— Ce vorbeau ?

Claudiei îi bate luna în faţă.

— De toate, dar Bruno părea foarte blînd, foarte bun.

— E un vulpoi. Ce-ţi spunea ?

— Nimic.

— Cum nimic ! ?

— Nu-mi aduc aminte, Siaco. Cum o să-mi amintesc ? Astea trei zile am fost aşa de nervoasă.

— Cum să nu-ţi aminteşti ?

Luna proiectează pe drum cele două umbre.

— Îmi spunea să nu-mi fac griji, că n-o să-mi lipsească nimic, că poate nu te-ai înecat.

— Ţi-a spus el asta !

— Da.

— Şi mai ce, ce te-a întrebat de mine ? Spune-mi !

— Nimic.

Se opresc. Faţa lui Siaco devine dură.

— Ce te-a întrebat ? Spune-mi !

— Nimic.

Merg din nou. Pe Claudia începe să o cuprindă frica. Razele lunii cad pe ochii ei duşi în fundul capului, care se micşorează şi se măresc. Siaco o apucă de umeri şi o scutură. Cele două umbre se agită pe drum.

— Paştele mă-ti, spune-mi ! Ce i-ai spus ?

— I-am spus că eşti ciudat, că înainte nu erai aşa.

— Cum ! Aşa i-ai spus ! Şi mai ce ?

— Că eşti morocănos, mereu supărat.

— Şi el ce-a zis ?

— Nimic. N-a dat importanţă. A zîmbit.

— Căţea !

Claudia simte cum îi strînge puternic încheietura mîinii şi suspină.

— Taci ! I-ai spus ceva de radio ?

O priveşte întrebător. O briză răcoroasă adie dinspre pădurile de pini şi aduce miros de răşină proaspăt stropită de rouă. Dintr-un loc tainic şi ascuns al pădurii de pini, dar pe aproape, se aude un fluierat. Siaco simte că tot corpul Claudiei se agaţă de el şi că mîinile ei i se prind de cămaşă.

— E o pasăre. I-ai spus ceva ?

— Nu, Siaco, cum era să-i spun !

— Nu trebuie să spui nimic. Claudia, uite, sînt amestecat în ceva ce poate să mă coste viaţa. Înţelegi ? Cînd te vor întreba, să nu vorbeşti nimic.

— Nu, Siaco, n-o să vorbesc.

— Grăbeşte-te !

Umbrele se văd unite pe drum.

. . . . .

— E tîrziu, grăbeşte-te, o îndeamnă Siaco. Nu vezi cum mă judecă. Dar or s-o plătească. Nici spînzurîndu-i de pinul cel mare din La Vigía n-o vor putea plăti. Nu sînt buni, Claudia, sînt nişte cîini.

Claudia, mută, merge alături de el. Nu spune nimic, numai tremură. Ochii ei duşi în fundul capului, încercănaţi, se măresc şi se micşorează de frică. Ochii, acum urduroşi, păstrează totuşi o privire de blîndă supunere. Ochii, privirea, sînt singurul lucru care rămîne din Claudia aceea care aştepta sub enredadera.

> Cînd aveam paisprezece ani, mi-era frică. Pe atunci, începusem să umblu nopţile, cu bunicul, la nişte amici care jucau dominó. În timp ce bunicul stătea acolo, eu rămîneam lipit de piciorul scaunului fiindcă îmi era frică. Nu puteam să mă dezlipesc de bunicul meu, noaptea. Cînd ne întorceam, eu mă agăţam de pantalonii lui, şi aşa mergeam doi kilometri. Mereu cu frica de vreo vedenie, de ceva ce nu ştiam ce era. Bunicul mă lăsa mereu în casă, pînă ce deschideau poarta. Mă ghemuiam alături de fratele meu ; adică dormeam împreună cu el. Dacă aveam nevoie să ies afară, atunci fratele meu trebuia să mă ducă pentru că era mai mare ca mine. Chiar în dimineaţa aceea, am vorbit cu mama ; cînd m-am sculat, i-am spus : Mamă, eu nu pot să merg nicăieri noaptea, mi-e frică. Atunci ea m-a povăţuit : Uite, băiete, spune „în numele Domnului şi al Preasfintei Maria“, să vezi că nu ţi se întîmplă nimic rău. Din acel

moment, am căpătat puţin curaj şi mi-am zis : Din noaptea asta merg singur, ce naiba. M-am gîndit că dacă-mi încingeam un machetin [1], şi cu „numele Domnului şi al Preasfintei Maria", atunci eram bărbat. Abia aşteptam să vină noaptea. Cînd bunicul m-a chemat, mi-am încins cuţitul. În noaptea aceea nu mai mergeam agăţat de el, ci singur, în spatele lui. Bunicul mă striga şi eu rămîneam în urmă pentru că voiam să merg singur. El mă chema şi eu nu răspundeam şi bunicul mi-a spus : Pare-mi-se că Juan se făcu viteaz în noaptea asta. Cînd am socotit că eram la oarecare distanţă, m-am îndepărtat şi mai mult. În momentul acela mi-am amintit de ceea ce m-a învăţat mama : „în numele Domnului şi al Preasfintei Maria", şi, mergînd, am tot repetat în gînd. Mă apropiam de prima casă, pentru că pe tot traseul de un kilometru era o singură casă şi abia cealaltă, de la al doilea kilometru, era a mea. Şi mergeam uitîndu-mă în urmă, cu mîinile pe cuţit şi-l tot scoteam din teacă. Eram în dreptul copacului unde se spunea că apărea o femeie, la mai puţin de cinci metri depărtare de el, şi mergeam cu inima strînsă. Din nord bătea aşa, un vînt uleţ, şi, probabil, cineva aruncase pe jos o foaie de hîrtie. Şi vîntul o ridică, şi eu ţip, crezînd că e femeia aceea. Rămîn dezamăgit că-i doar o foaie de hîrtie şi îmi continui drumul, dar în loc s-o iau la stînga, pe lîngă copac, o iau la dreapta, prin iarbă. După ar-

[1] Un cuţit mai subţire.

bore, la vreo trei sute de metri, era un podeţ care acum a căzut, de mulţi ani. Un podeţ pe jumătate putred şi-i puseseră de-a curmezişul două bîrne ca să se poată trece. Era lună şi am început să trec peste bîrne, uitîndu-mă în jos. La capătul podului era un bărbat galben, aşa de galben cum sînt morţii — pentru că eu am văzut-o pe bunică-mea moartă — şi cu o umflătură în cap. Eu nu-l observasem. Aştepta să trec, ca să treacă pe urmă şi el. Şi, cînd am pus piciorul pe cărare, îmi spune : Noapte bună. Şi eu îi răspund : În numele Domnului şi al Preasfintei Maria, şi, ţipînd, sar la dreapta în iarbă, într-o rîpă de vreo douăzeci de metri. Cînd am ajuns jos, tot ţipînd, aveam un braţ rupt. Cei din casă, auzind ţipetele şi recunoscîndu-mi vocea, au ieşit în fugă, şi m-au luat la întrebări : Ce-i cu tine, fiule ? Ce se întîmplă ? Şi eu ţineam întruna : Un mort ! Mi-a apărut un mort ! Şi ei mă întrebau : Unde ? Şi eu : La capătul podului. Omul, surprins, aştepta acolo. Şi cînd a venit tata, îi spune : Domnule, eu nu i-am făcut nimic. Eu l-am salutat, şi el mi-a spus în numele Domnului şi al Preasfintei Maria, şi a fugit ţipînd. M-am întors cu tata şi mama acasă, şi-mi spun : Uite, băiete, ăsta este chinezul Tilín. Şi eu am văzut că era adevărat, că era Tilín, doar îl cunoşteam. Atunci le-am zis : Mamă, eu nu mai cred nici în Dumnezeu nici în Preasfînta Maria, pentru că nu mai cred în vedenii. Niciodată n-o să-mi mai

fie frică. Asta am spus-o la paisprezece ani, dar să vedeți că la douăzeci frica m-a apucat din nou. Așa stau lucrurile pe aici.

— Aici e altceva decît în Las Deseadas, spune Jorge. Vom curăța numai plantațiile care au mai puțin de șase ani.

Stau lîngă jeep. În timp ce Jorge vorbește, Bruno îi vede coborînd pe drumul ce duce la pepinieră, stîrnind praful în urma lor.

— Curățatul nu va consta doar în degajarea pinilor, ci și în tăierea celor loviți, în replantări, și în înlăturarea uscăturilor și lianelor. Pentru asta va trebui să dăm instrucțiuni foarte clare și să controlăm munca, continuă Jorge.

— Ați încercat cu ierbicide? întreabă Bruno, mutîndu-și privirea de la drum la Jorge.

— Da, dar cum terenurile astea sînt foarte uscate, provoacă incendii, explică Jorge. Și apoi, cum ploile au erodat mult și s-au format gropi și șanțuri, să depozităm în ele ceea ce curățăm. La prima vedere, aici n-au fost multe pagube, dar eroziunea a lucrat mult mai mult ca în Las Deseadas.

Bruno se uită din nou, dar acum nu-i mai vede. Îi caută cu privirea, dar nu-i vede.

— Distanța dintre stăvilare trebuie să fie în funcție de intensitatea eroziunii și adîncimea gropilor, continuă Jorge cu explicațiile. Arbuștii, ierburile și ramurile trebuie fixate cu pietre și să se lege de sprijinitori, începînd de sus în jos.

— Va fi nevoie de multă lume? întreabă Bruno. Și se uită spre drum, dar nu-i vede pe drum, ci apropiindu-se prin pepinieră.

— Forța de muncă continuă să fie o problemă aici, intervine Yayo.

— Absențele continuă? întreabă Bruno.

— Au scăzut un pic, răspunde Yayo, dar tot mai lipsesc. Cînd recoltează pe terenurile lor, lipsesc.

Bruno se uită spre pepinieră, dar nu-i vede.

— Se ține cont de instrucțiune? întreabă.

— Da.

— Se păzește? continuă Bruno.

— Paznicii forestieri i-au prins pe vreo doi sau trei, spune Yayo. Dar e foarte greu să-i păzești pe toți, ziua întreagă.

— Asta se va termina în curînd, zice Bruno. Între timp trebuie să păzim. Peste puțin vom avea legătura prin radio și vom începe. S-a montat instalația?

— Da, răspunde intrigat Yayo.

— Și?

— Închipuiți-vă. Lumea era mulțumită.

Îi vede sosind. Îi recunoaște. Pe fețele lor pline de praf sudoarea curge șiroaie, și au părul lipit de cap ca și cum i-ar fi prins o ploaie torențială. Cel mai bătrîn mușcă nervos din trabuc. Are fața negricioasă și zbîrcită ca un trunchi.

— Voiam să vă vedem, începe cel mai bătrîn.

— Dar ați venit alergînd? Ce e? îi întreabă Bruno.

— Păi voiam să ne lămuriți niște lucruri, zice cel mai bătrîn.

— Bine, dar mai întîi să mergem la cantină să beți apă și-o gură de cafea, să vă treacă oboseala.

În drum spre cantină, Bruno îl ia pe după umeri pe cel mai bătrîn și-l întreabă:

— Ce necaz aveți? Spuneți-mi!

— Au venit de la oraş să ne caute şi iar ne-au întrebat despre Milé. Am spus ceea ce vă spusesem dumneavoastră şi ceea ce am spus mereu, pentru că ăsta e adevărul. Înainte de a pleca, i-am întrebat pe cei de la oraş dacă ne vor lua pămînturile. Şi ne-au răspuns că nu ştiau, dar că pămînturile astea sînt ale statului.

Ajung la cantină şi bătrînul tace. Yayo aduce cafea. Beau în tăcere, uitîndu-se unii la alţii, pînă ce Bruno întreabă :

— Şi altceva ?

— Că se spune că dumneavoastră ne veţi lua pămîntul, că la toţi ne vor lua pămînturile, pentru că vor face aici cooperative din alea care-s în alte părţi.

— Cine spune asta ?

— Lumea, oamenii. Noi vrem ca dumneavoastră să ne spuneţi adevărul dacă ne vor lua, sau nu, pămîntul, pentru că mie nu-mi plac ocolişurile.

Uite, pe drumul ăsta al lui Tilín, eu i-am aţinut calea unei fete, fiica lui Don Anselmo, dar nu aveam loc nici unde să mor, şi Don Anselmo nu voia să ştie nimic de mine, pentru că el trăia bine şi casa lui era din cele mai bune de pe aici. Şi cînd mergea la oraş, mergea cu guayabera [1] şi sombrero bun şi îi punea calului hamuri mexicane de argint. Ca să o pot vedea pe Olguita, aşa se numea fata, trebuia să-i trimit vorbă prin Tilín, şi ne vedeam într-o magazie de tutun care era

[1] Jachetă din pînză subţire.

aproape de casa ei. Pentru că pe atunci, în văile astea, se semăna tutun, dar asta era demult. Adevărul e că fetiţa era tare frumoasă şi eu mă iubeam cu ea de trei luni, în magazia de tutun. Am ajuns şi am început să aştept ; se întunecase şi m-am aşezat pe o cutie de batog, care era în depozit şi am prins a mesteca un pic din cel mai bun tabac care era acolo. M-am rezemat de un perete şi am început să mă gîndesc la de toate, ca să-mi omor timpul, pentru că Olguita trebuia să vină pe ascuns şi uneori întîrzia mult. Stînd eu aşa, deodată am simţit că mi se umple gura de spumă şi am simţit cum cineva a lovit puternic în cutia de batog. Deşi nu-l vedeam, m-am gîndit că era Don Anselmo care aflase totul dar, deodată, am văzut chiar în faţa mea un om păros, un *siguapo,* o maimuţă, nu ştiu ce, ceva ciudat cum nu mai văzusem niciodată. Îşi mişca braţele ca să mă prindă şi la toate astea eu nu puteam să fac nimic, pentru că vomam şi eram ca ameţit, cu spume la gură. Fiinţa asta ciudată m-a ridicat de gît şi m-a tîrît prin toată magazia de tutun şi făcea : racarray, racarray... Singurul lucru pe care puteam să-l fac era să dau întruna din picioare, pînă ce mi-a venit în minte să spun : „În numele Domnului şi al Preasfintei Maria !“ Şi arătarea aceea s-a liniştit, m-a izbit puternic de lada de batog, şi-a dispărut. După ce mi-am revenit, a intrat aşa o frică în mine să nu se întoarcă arătarea, că am ieşit de acolo ca un nebun. Cînd am ajuns acasă aveam patruzeci de grade şi am petre-

cut toată noaptea sufocîndu-mă şi delirînd. A doua zi i-am trimis vorbă Olguitei prin Tilín că nu mai vreau să ştiu nimic de ea. Nu ştiu ce să cred despre toate astea, dar mă gîndesc că a fost o vrăjitorie pusă la cale de Don Anselmo, fiindcă mi s-a spus că-l văzuseră pe la rîul Las Mujeres, în casa Carlotei, cea cu crucea înfiptă în apă, şi negresa asta era pe jumătate vrăjitoare. Cam la un an, Olguita s-a măritat cu un neisprăvit din Monte Grande şi apoi au plecat. Poate prăpăditul ăsta care s-a-nsurat cu Olguita a murit şi l-a înghiţit iarba ca pe drumeagul lui Tilín.

NU ŞI-A PUTUT DA SEAMA CÎND A SMULS mîna din buzunarul pantalonului şi s-a repezit să-l izbească. Singurul lucru pe care l-a văzut a fost lama cuţitului care ţîşnea din pumn. Atunci Nati, care tocmai se întorcea, a scos un ţipăt, chiar în momentul în care Mario i-a smuls tipului cuţitul. Nu-şi aminteşte, nu poate preciza cum a făcut-o ; nu i-a văzut lama în mînă, numai cuţitul zburînd pe masă şi căzînd jos. Au început să se bată. Omul avea faţa plină de sînge. Atunci cîţiva s-au băgat să-i despartă, i-au apucat de mîini şi i-au despărţit. Ea s-a apropiat de el şi s-au dus în cămăruţă.

— Ce-ai păţit ? Mîna ! spuse Nati. Lasă-mă s-o văd.

Mario s-a oprit o clipă şi-a privit-o ţintă în ochi. Mă privea altfel. E singurul care m-a privit altfel. Altfel, chiar şi faţă de cum m-a privit în ziua aceea Clemente, în Los Botes. Abia atunci, Nati şi-a dat seama de unde provenea sîngele de pe faţa omului. Mario avea o tăietură zdravănă pe toate cele patru degete.

— Se pare că am apucat lama cînd el o trăgea, spuse Mario.

Acum, întinsă pe pat, Nati îşi aduce aminte de el, gîndindu-se că atunci a vrut să fie bună, şi n-a putut, sau n-au lăsat-o. Ce ? Ceva a lipsit. Niciodată nu a putut să-şi explice, dar ceva a lipsit. Nati îşi aduce aminte de data aceea cînd, ca şi acum, a vrut să plece de la dealuri.

Încă mai sîngerează. Adică sîngera, cînd Nati i-a desfăcut mîna.

— De la ce v-aţi bătut ? l-a întrebat Nati.

— Pentru nimic, spuse Mario, retrăgîndu-şi mîna.

— Închide pumnul pînă mă întorc, i-a poruncit Nati.

Ieşi. Aceea nu era o cameră. Era a patra parte dintr-o cameră, împărţită prin panouri de carton. Avea două paturi de fier şi cîteva lăzi de bere goale. Şi chiar deasupra punctului unde se întîlneau despărţiturile, atîrna un bec slab care lumina toate cele patru cămăruţe.

Nati se întoarse cu un lighean cu apă, un prosop şi o sticluţă cu iod.

— Are să te ardă.

A deschis bocceaua de pe pat, şi-a rupt una din bluze şi i-a bandajat mîna.

— Pentru ce v-aţi bătut ?

— Pentru nimic.

Nati şi-l aminteşte. Îşi aminteşte tot. Mario era nepotul lui Clemente. Luni de zile au muncit la cărbune, printre mlaştini. Îngrijind de cuptoare, cărînd lemne peste deal. Dormeau împreună într-un bordei pe care-l ridicaseră lîngă cuptor. Nati îşi aminteşte privirea lui Mario, care era foarte asemănătoare cu a lui Clemente, dar avea ceva deosebit, pentru că privirea lui nu îndrăznea măcar s-o întrebe : Aş putea ? Nici asta nu îndrăznea să mă întrebe cu privirea, nici asta, aproape nu mă privea. Şi cînd o făcea, era altfel. De cînd am văzut privirea lui, a început să-şi piardă din valoare pentru mine privirea lui Clemente. Privirea aceea care mă mîngîiase în barul Los Botes şi-a pierdut din forţă, şi nu mă mai mîngîie. Mario e singurul bărbat care m-a privit fără să mă vadă. Şi, apoi, făcea eforturi ca să nu se uite la mine. Aproape mă speria, pentru că, deşi muncea ca un cal, părea că ceea ce-l chinuia mai mult, ceea ce-l sfîrşea mai mult, era lupta asta de a nu se uita la mine. Nici în ziua aceea, nici în noaptea aceea nu m-a privit aşa cum aş fi vrut eu să mă privească. A fost ceva în ochii lui, ceva ca un fulger roşu, dar nimic mai mult, pentru că a închis ochii şi m-a împins şi a luat-o la fugă.

În ziua aceea, plecaseră la Bayajá să se ducă la doctor, deşi Nati n-ar mai fi vrut să se întoarcă niciodată în orăşelul acela. Mario îşi arsese picioarele încercînd să salveze un cuptor de yana[1], să nu ardă, iar ea, de cîteva săptămîni avea febră şi nu-i trecea. Clemente le-a dat cîţiva pesos şi au

[1] Arbore din al cărui lemn se face cărbune.

plecat la Bayajá. Un picior al lui Mario era sănătos, dar celălalt se infectase şi, cum pe jos nu putea face drumul dus şi întors într-o singură zi, nu le-a rămas altceva decît să rămînă acolo, în cămăruţele pe care le închiria Fermín, în dosul bufetului, ca să înnopteze, şi cum nu aveau bani, şi în altă parte nu mai erau camere goale, au hotărît să doarmă în aceeaşi cameră, în paturile acelea de fier cu cearşafuri din saci de făină. . . . .

Fuseseră la doctor. Se duseseră la bufet să mănînce ceva ca apoi să meargă la culcare, cînd bărbatul acela a început să discute cu Mario, sau Mario cu el. Ea nu şi-a dat seama, pentru că, atunci cînd s-a întors de la toaletă a văzut mîna ţîşnind din buzunarul pantalonului şi cuţitul strălucind în pumnul închis.

În noaptea aceea, s-au culcat devreme şi îmbrăcaţi. Amîndoi ţineau ochii închişi. Dar nici el, nici ea nu puteau dormi. Cînd s-a stins becul, Nati a îngenuncheat lîngă patul lui. I-a putut distinge forma feţei şi părul aproape blond luminat de razele lunii care intrau pe fereastră. El nu deschidea ochii. Nati, acolo, îngenuncheată, plîngea sărutîndu-i mîna rănită. Mă simţeam curată prin rana asta, poate a fost singurul moment în care îmi amintesc că m-am simţit curată şi bună, am vrut să fiu bună. Aveam nevoie să fiu. Şi pentru o clipă am fost, dar se pare că nu am ştiut să fiu. Voiam să-l oblig să-mi spună de ce s-au bătut. Voiam să mi-o spună, deşi eu ştiam.

— Spune-mi, de ce v-aţi bătut ? întrebă Nati.

Dar el continua să stea cu ochii închişi, puţin crispat, pentru că simţea pe faţă respiraţia lui Nati. Atunci Nati spuse :

— V-aţi bătut pentru mine.

Mario, aproape dintr-un salt, se ridică în capul oaselor. Îl privi aşa cum o privea şi el. Am simţit că mă privea fără să mă vadă, că nu voia să mă vadă. „Vreau să merg cu tine oriunde. Îţi promit că am să fac tot ce vrei tu. Voi fi bună. N-am să te înşel niciodată. Voi fi ceea ce vrei tu. Dar vreau să plec dintre dealurile astea blestemate, în altă parte, cu cît mai departe, cu atît mai bine, ca să uit de tot."

Mario nu vorbea. Nati începu să se dezbrace. El, foarte încordat, crispat, a aşteptat pînă ce a fost goală complet. Atunci a văzut Nati în ochii lui fulgerul acela roşu. Cu mîna bandajată a împins-o spre pat şi l-a văzut ieşind în fugă, trîntind uşa de carton şi alergînd. Alerga şchiopătînd. M-am îmbrăcat cît am putut de repede şi am ieşit să-l caut. Nu l-am găsit. Ziua următoare am continuat să-l caut, dar n-am dat de el. A treia zi m-am întors. Clemente m-a întrebat de Mario, şi i-am răspuns că-mi spusese că nu voia să mai continue cu cărbunii. Că a plecat. N-am adăugat altceva.

— Cum a plecat ? Unde ? a întrebat Clemente.

— Nu ştiu.

— Şi piciorul ?

— Era mai bine.

— Treaba asta cu cărbunii e foarte grea şi nu toţi rezistă. El e foarte tînăr. Dar de ce nu mi-a spus-o ?

— Precis i-a fost ruşine să-ţi spună.

A dispărut. Apoi s-au aflat veşti despre el printr-o soră de-a lui Clemente. A plecat la Havana ; după ultimele ştiri era îngrijitor de parcuri.

Cum trăiam noi aici ? Poate că dumneavoastră ştiţi, dar vreţi să vă spun ? Şi o să vă spun pentru că, deşi nu-mi place să-mi aduc aminte, îmi place să vorbesc. Era tare greu. Am făcut rost de un teren aproape de mlaştină, ca să mă hrănesc cu bruma de peşte ce o prindeam. Dar erau unii care n-aveau noroc şi trebuiau să mănînce numai muguri de pin. Mai curăţam migdalele de coajă şi le mîncam coapte. Ah, şi nu aveam sare ! Pînă aici n-ajungea nimic, şi trebuia s-o pornim spre ţărmul lui La O, pînă la un loc ştiut, Playero, unde fierbeam apă de mare, ca să scoatem sarea. Ei, şi trebuia să mergem cu grijă pentru că dacă intrai din greşeală pe terenurile bătrînului La O, puteai fi prins. Ei, şi sarea rămînea în formă de solzi albicioşi pe care trebuia să-i vînturăm şi să-i pisăm ca s-o punem în mîncare, şi nu mirosea bine. Locul a fost întotdeauna cu adevărat zgîrcit.

Nori de fum. Se privesc prin fum. Scoate o batistă şi-şi şterge obrazul. Batista e tare murdară. Cu gingiile lui fără dinţi mestecă tutunul şi se uită la Bruno. Ceilalţi nu-l privesc pe Bruno, au ochii îndreptaţi spre masă. Bătrînul mestecă neliniştit tutunul, îl răsuceşte între degetele care par nişte rădăcini uscate şi înnegrite.

— Vreau să ne spuneţi dacă ni se va lua pămîntul, repetă bătrînul.

— Pămînturile astea sînt ale statului. Nu sînt ale dumneavoastră şi nici ale lui Milé nu erau. Înţelegeţi ? explică Bruno. Nu că nu sînt ale dumneavoastră vi le luăm.

— Da, dar am plătit pentru ele şi le-am cultivat, zice bătrînul care, cînd vorbeşte, împrăştie salivă.

Pe mîinile lui Bruno cad stropi de salivă. Ceilalţi doi care-l însoţesc pe bătrîn nu se uită la Bruno.

— Ce vă frămîntă ? întreabă Bruno. Ce vă frămîntă ?

— Păi, dacă ne ia pămîntul, ce o să mîncăm ? Îl semănăm ca să mîncăm. Noi nu facem negoţ, mărturiseşte bătrînul.

— Dar sînt unii care fac trafic şi negoţ, zice Bruno.

— Da, dar noi nu, spune bătrînul. Mestecă tutunul şi scuipă lîngă masă.

— Ceea ce vă frămîntă e că n-o să aveţi legume ?

— Sigur ! exclamă bătrînul.

— Vedeţi, Revoluţia nu umblă niciodată cu ocolişuri. Vor fi schimbări. Trebuie să fie. Dar nu vă vor lipsi legumele. Asta vă frămîntă ?

— Da. Atunci n-o să ne luaţi pămîntul ? spune bătrînul. O bucăţică de tutun i s-a lipit de buză ; o caută cu limba şi-o scuipă.

— Pămîntul acesta nu vă aparţine, repetă Bruno. Dar nu vă faceţi probleme. Revoluţia s-a făcut pentru ca cei care nu aveau nimic să trăiască mai bine !

— Da, dar dacă ni se ia pămîntul, nu va fi aşa, intervine unul din cei care-l însoţeau pe bătrîn şi care pînă atunci tăcuse. Cu povestea asta i-au prostit pe mulţi.

— Ce poveşti ! exclamă Bruno, deodată grav. Vocea i se schimbă. Vena îi bate pe frunte parcă vrînd să plesnească. Ce poveşti !

— Acum noi avem pămîntul ăsta, şi nu e acelaşi lucru cu pămînt ca fără pămînt, zice cel mai tînăr.

— De cît timp v-a înşelat Milé ? întreabă Bruno aplecîndu-se peste masă.

— Aproximativ un an, precizează bătrînul.

— Şi înainte, ce aveaţi ?

— Nimic, răspunde acesta. Acum, ceilalţi nu-l privesc pe Bruno.

— Şi cum trăiaţi ?

— Rău, ca nişte cîini, răspunde bătrînul.

— Ei, acum veţi trăi oricum mai bine. Duceţi-vă să munciţi liniştiţi. Dumneata ce crezi ? se adresează Bruno celui care nu vorbise deloc.

— Nimic. Că dacă nu ne iau pămîntul, totul e bine.

— Ce vrei să spui cu asta ? întreabă Bruno ridicîndu-se în picioare.

— Nimic.

— Atunci, putem să semănăm ? zice bătrînul, foarte tulburat, cu pălăria în mîini.

— Da, încuviinţează Bruno. Totul se va rezolva.

Se depărtează vorbind încet între ei, se opresc o clipă, nehotărîţi, ca şi cum s-ar întoarce să întrebe ceva, dar o pornesc din nou şi, pe lîngă cantină, o iau spre pepinieră.

— Eu vă spuneam că problema cu pămîntul, şi asta cu colectiva o să ne dea de furcă, zice Jorge.

Bruno îl priveşte, şi Jorge înţelege că-i îndrăzneţ şi indiscret şi nu mai zice nimic.

— Crezi că se poate face curăţirea simultană a tuturor sectoarelor ? îl întreabă Bruno.

— Dacă e suficientă forţă de muncă, da, răspunde Jorge.

— Atunci, du-te la Luis şi Pablo şi spune-le să meargă urgent la Direcţie. Tu mergi cu ei. Eu plec chiar acum într-acolo.

Yayo îl priveşte pe jumătate mirat, pe jumătate intrigat, dar nu îndrăzneşte să întrebe.

> Ei, şi nu puteam să trecem nici pe drumurile alea mizerabile pe care le-a făcut pe aici Alejandro La O, pentru că trăgeau asupra noastră. Nici să trecem ! Nu ! Iar acolo la el, porcii şi păsările mureau de bătrîneţe. Eu cîştigam cam o pesetă tăind şi stivuind lemne în munţi. Trebuia să tăiem lemnele la şase palme lungime şi apoi să facem stive de douăsprezece pe şapte palme, fără nici o crăpătură, fără vreun gol. Lemnele le curăţam de crengi, foarte, foarte bine, şi apoi le luam în spinare şi, pe întuneric, le scoteam la drum, pentru bani, că în munţi nu se plăteau. Cel care le plătea era unul care lucra pe pămînturille lui Alicio Arteaga. Dar dacă nu erau cum voia el, nu le plătea. Şi, uneori, cînd nu avea nevoie, spunea că nu sînt bune. Şi atunci, adio peseta.

În depărtare se aude zgomotul valurilor izbindu-se în recif. Vuietul mării ajunge pînă la ei şi mai limpede, cînd se domoleşte briza şi nu foşnesc frunzele. Uneori, ţipătul vreunei păsări se adaugă vuietului mării ca şi cum ar veni zburînd cu el.

— Mă cam oboseşte Bebe tot spunînd : „Cel mai bine e să avem răbdare, să ştim să aşteptăm, să lăsăm timpul să treacă“. Are un sînge rece !...

— Eu nu mai suport, spune cel care mestecă şi stă trîntit pe jos cu o mînă în frunze şi alta pe puşcă. Bine că locul ăsta e sigur.

— Crezi că în tărăşenia cu şalupa...

— Nu, nu cred, a fost departe de aici, dar oricum...

— Precis aş fi pe Fifth Avenue, zice cel care nu mesteca şi e aşezat pe jos, cu picioarele încrucişate şi puşca pe genunchi. Acum e rău să începi să te gîndeşti la lumea de deasupra. „Paradais“, băuturi, femei. Asta e rău acum. De cînd am venit visez la o parte de coapsă roz care iese dintr-o jartieră. „Mary şi-a încrucişat picioarele şi mi-a făcut cu ochiul.“

Din copaci spînzură rădăcini aeriene şi filamente ca nişte tentacule. În jur pulsează viaţa interioară, secretă, a muntelui, şi uneori bătaia îndepărtată a valurilor în recifi.

— A fost Bebe ?

— Da.

— Pe mine asta mă face să mă gîndesc la moarte, vorbeşte cel care nu mestecă. Viaţa asta a noastră seamănă mai mult a viaţă de animal decît de om.

— Să nu te audă Bebe. El mereu zice : „Gînduri pozitive ! Trebuie să avem gînduri pozitive“. Cum adică ?

— Să ne gîndim la ce e mai bun. Să luptăm pentru ce e mai bun. Şi să aşteptăm ce e mai bun, spune cel care nu mestecă, imitîndu-l pe Bebe şi sculîndu-se în picioare.

— Are un sînge rece ! Tot o mai ai ?

— Da, o lipesc pe patul puştii.

— O mai fi fost cineva pe aici ?

— Siaco, de ne-a pregătit ăsta.

— Nu, vreau să spun că înainte de Siaco, dacă vreo ființă omenească o fi trăit în locul ăsta. Pare neumblat.

— Nu mai e nimic neatins pe lume. Timpul e cel mai bun distrugător în această privință.

— Dar e un loc sigur. Cel puțin tipii ăștia doi au avut grijă.

— Da, e sigur, dar să nu crezi că sîntem încuiați într-o ladă blindată. Numai să se audă un foc și ai să vezi.

— De-aia aici, nimic decît cuțitul.

— Bebe avea instrucțiuni foarte precise și acum apar altele. Ce-or fi gîndind pe acolo ? Ai auzit comunicările de ieri ?

— Cum ți se pare asta cu noile șalupe ?

— Că e foarte greu pentru noi.

— Crezi că pentru reîmbarcare ?

— Da, pentru asta va trebui să riscăm. Dar pentru provizii, nu.

— Asta așa e.

— Acum vorbești ca Bebe.

— Nu. Dar așa este. Cînd mergeam la „Paradis"...

— Ai văzut ce mutră a făcut cînd a aflat că au pus pază pe stînci, îl întrerupe. Sau de ciocnirea dintre șalupa noastră și șalupa cea nouă care se zice că e foarte rapidă. Nu știau că trebuie să sosească șalupele astea ?

— Cînd mergeam la „Para..."

— Nici nu s-a schimbat, îl întrerupe din nou.

— Cînd l-am cunoscut la „Paradis", el era deja așa.

— Cu ce se ocupa Bebe ?

— Era șef de vînzări la General Motors.

— Atunci de unde are experiență militară ?

— Cred că a luptat în cel de-al doilea război mondial.

— Dar e cubanez.

— Da, dar cînd a început războiul, trăia acolo. Se spune că a luptat în Pacific. După război a venit și a fost șef de vînzări la General Motors.

— Și ce-o fi de ne fac să așteptăm ?

— Roby, pare de necrezut cît ești de naiv. Niciodată nu înțelegi. Nu-ți dai seama ?

— Nu, nu înțeleg.

— Nu vezi că au interes să rămînem în regiunea asta. Nu vezi că nu e nici o reîmbarcare.

— Nici nu va fi ?

— Da, dar nu acum. Sigur că întîi va trebui să executăm pe aici vreo acțiune importantă. Tu crezi că ne țin aici de plăcere ?

Vegetația trosnește cu zgomot. Ridică puștile. Iau poziție și scot cuțitele. Stau încordați. Aud un plînset de copil și zîmbesc.

— Ăsta știe de toate, zice cel care mestecă.

Apare Bebe, făcîndu-și loc printre crăci și liane.

— Ai vorbit ? întreabă Roby.

— Da.

— Ce ?

— Ne-au transmis instrucțiunile, spune Bebe.

Fața de masă cu pătrățele roșii și albe, atîrnată afară pe sfoară, lîngă pom, flutură în vînt. Nu dorm, gîndindu-mă la tine. Ochii îi strălucesc, fața îi e încordată. Nu dorm, gîndindu-mă la tine, la pielea ta, la ceea ce mi-ai spus. Respirația ei e zbuciumată. Cînd degetele lungi și subțiri îi mîngîie sînii, tremură. Nările i se dilată, ochii i se deschid umezi și duri, ca două picături de apă în soare. Va fi un

fel de a scăpa de frică. Poate e alta. Alta, în alt loc. Nu o presupune, simte. Poate e alta nu numai în momentele acestea, ci pentru totdeauna. Nu se gîndește, dar o simte, pentru că atunci cînd ea e cu Siaco, nu se gîndește, simte și atît. Așa o fi ? Nu mă înșeli ? Își trece degetele prin păru-i ondulat și pe alocuri încărunțit. Nu-ți va părea rău, Siaco ? Mîinile lui Siaco îi trec peste trup. Mîinile lui, cînd o mîngîie, o schimbă. Trupul lui, cînd e alături de ea, o desparte de realitate. Ajunge privirea lui, mîngîierile, cuvintele lui, căldura pielii lui, pentru ca Nati să se simtă nouă, alta, să nu mai fie cea care este. Să fiu alta, Siaco, nu numai în clipele astea, ci mereu. Să fiu bună, cum am fost odată, cîteva clipe. Siaco, să ies de aici unde totul e plin de amintire. Pentru că am suferit mult aici, și o dată am vrut să fiu bună și n-am putut. Pentru că aici simt că niciodată n-am să pot să fiu alta. Va fi așa, Siaco ? Nu mă înșeli, Siaco ? Să pot să merg fără să văd lucruri pe care le-am mai văzut, care-mi aduc aminte. Fără să văd fețe care m-au văzut, să am numai eu pielea ta. Să fim noi singuri unde nimeni nu ne cunoaște. Unde nimeni să nu ne privească cum sîntem, sau am fost, ci cum putem să fim. Pentru că vreau să fiu bună, Siaco. Nu o spune, nu o gîndește, dar o simte. Mi-e teamă, Siaco, acum o spune. Mi-e teamă că nu poate fi. De ce ? o întreabă Siaco. De tot. De tine. De noi. Îmi pare că tot ce facem e rău. E adevărat că ai să mă iei ? întreabă tremurînd. Cînd ? Nu știu, azi o să vedem. O să-ți spun, zice Siaco. Nu-i așa că o să ai grijă, Siaco ? Mi-e frică. Ei știu. Va ieși bine, o liniștește Siaco. Acolo o să ai de toate, acolo sînt de toate. E ca și cum doar dacă ne-am duce acolo, am și deveni

alții, spune Siaco. Adevărat, Siaco ? E adevărat că putem fi alții ? Mi-e așa de teamă că n-o să se poată, pentru că mi se pare că tot ce fac e rău, că tot ce faci e rău, că tot ce facem e rău, că pînă și ceea ce o să facem e rău. Hai, Nati, lasă astea, tot ce faci tu e grozav.

Afară, atîrnată pe sfoară, lîngă pom, fața de masă cu pătrățele albe și roșii se înalță și plesnește, lovește frunzele, se umflă gravă și puternică, asemenea unei vele, apoi cade moale și din nou se umflă și plesnește, nebună, lovește frunzele și rămîne agățată de o cracă.

Și m-a privit într-un fel că nu știu ce am simțit, așa cum nu știu ce simt cînd îmi amintesc. Cît de bine și cît de rău mă simt cînd îmi aduc aminte. Cît de bine și cît de rău mă simt cînd mă privește. Pentru că devin nervoasă, pentru că el își dă seama, și zîmbește, și eu știind asta, sînt și mai nervoasă. Trebuie să mă controlez, să mă prefac și să nu mă mai înroșesc așa, să nu mă mai port ca o caraghioasă. Uneori nu vreau să-l privesc pentru că el o fi zicînd : fata asta e numai cu ochii la mine. Și la ce s-o fi gîndind, zîmbește, văd că el își dă seama, și încep să tremur, căldura asta îmi pătrunde în tot corpul. Nu vreau să-l privesc atîta, vreau să mă prefac, dar mereu îmi zboară privirea, mereu. Cred că mă iubește, pentru că i se vede în ochi. Și ce bine e cînd îmi vorbește. Ce bine vorbește. Da, cred că mă iubește, ceea ce nu vrea e să mi-o spună. Ieri, cînd a trecut jeep-ul și s-a oprit, mi s-a părut că voia să-mi vorbească. Mă iubește, mă iubește, am văzut, dar nu vrea să mi-o spună. Mi-o spune cu privirea, nu îndrăznește

să mi-o spună cu vorbe, dar e mai bine că nu mi-a spus-o, pentru că numai cînd m-a chemat din jeep, mi s-a şi uscat gura şi am simţit un fior în tot corpul. Mai bine să mi-o spună din ochi, că dacă mi-o spune, o să stau încremenită, şi o să mă înăbuş, şi o să înceapă să-mi tremure picioarele. Şi am să fiu caraghioasă, pentru că deunăzi, cînd a trecut şi m-a privit, a fost ca o arşiţă ce mi-a cuprins tot corpul. Oricum, el mi-o spune şi eu i-o spun cu ochii. Dar ce bine ar fi să pot să i-o spun şi să-l sărut. Ieri, cînd îmi aranjam baticul şi eram cu părul despletit, el a trecut deodată pe lîngă mine şi mi-a spus că arătam bine aşa, cu părul în dezordine, şi eu am fost foarte nervoasă şi m-am înroşit tare ; dar ce mi-a spus el vrea să însemne că nu-i plac prea mult astea care apar prin reviste, foarte elegante şi aranjate, deşi în ziua cu lumina, cînd mi-am pus rochia nouă pe care mi-am făcut-o din materialul pe care l-am distribuit, şi sandalele, şi m-am aranjat şi am venit la tabără, el a rămas uitîndu-se la mine. Eu mi-am dat seama că el se străduia să nu mă privească, dar cum eu mă uitam ţintă la el, îmi dădeam seama că mă privea. Nici nu se uita la asta căreia i se spune Nati şi pe care toată lumea o priveşte. El mă privea şi cred că a avut impresia că eram mai urîtă, şi a fost o surpriză pentru el, că mi-a spus că păream alta, că aşa gătită păream într-adevăr alta. Ce bine ar fi ca el să fie acum lîngă mine, cu mine. Să-l simt aici. Să-l pot privi şi să-l sărut, chiar dacă ar fi grav pentru că atunci cînd e grav, e frumos cu vena ce i se zbate pe frunte. Ce bine ar fi să i-o sărut ! Mă iubeşte, mă iubeşte, deoarece, deunăzi, eu îmi ziceam că dacă mă priveşte înainte de a pleca şi mă salută

înseamnă că mă iubeşte. Astea sînt superstiţii, care ştiu că nu-i plac, pentru că în noaptea inundaţiei lumea a vorbit despre ele, a povestit, şi el ne-a spus Claudiei şi mie că astea erau rodul ignoranţei şi sugestiei şi că dacă ar fi lumină în munţi ca şi în oraşe, lumea n-ar vedea atîtea lucruri ciudate. Şi a spus şi alte lucruri foarte bine spuse, pentru că el vorbeşte frumos şi ştie multe. Arecio mi-a spus că el este doctor, şi eu l-am întrebat apoi, dar nu mi-a răspuns, a zîmbit doar, aşa cum zîmbeşte el, că-ţi vine să-l mănînci, chiar dacă după aceea o să-ţi petreci săptămîna în pat cu fierbinţeli şi o să-ţi tremure picioarele, pentru că dacă asta mi se întîmplă cînd mă priveşte, ce o să mi se întîmple dacă într-o zi o să-l sărut.

> Seamănă cu Pedro el Buldocero. Pe Pedro el Buldocero se spune că într-o zi cineva l-a întrebat cum reuşeau să trăiască aşa fără femei şi la ce se gîndeau tot timpul ăsta. Şi ştiţi ce se zice că a răspuns Pedro el Buldocero ? Iată : Aici, noi ne gîndim la ultima femeie pe care am avut-o şi la lupta care urmează. Şi se spune că i-a bătut prieteneşte pe umăr şi a plecat zîmbind. Era grozav ! Şi eu vă spun că ăsta este.

Păsările zboară pe vînt. Vin de la deal, ca să se aşeze pe sîrmele antenei. Vin şi se duc în stoluri, escadrile, şiruri, unele răzleţe, singuratice. Vin şi se duc pe cerul foarte albastru. Vin şi se duc de la antenă la deal, de la deal la antenă.

— Cînd va începe să funcţioneze ? întreabă Bruno.

— Poimîine, răspunde Sergio. Vor pune una şi în jeep-ul tău.

— La noapte trebuie să sosească Pablo şi Luis.
— Dar nu erau în inspecţie ?
— Le-am trimis vorbă să vină, zice Bruno. Apropo, în rapoartele care sosesc, pun „Félix López“ sau La O ?
— Uneori pun La O alteori „Félix López“.
— Cele în care scriu La O, le dai înapoi, le explici că acum sectorul ăsta nu se mai numeşte La O ci „Félix López“.
De la poartă vede păsările aşezate pe antenă. Un stol de păsări vine şi altul pleacă. Se duc spre dealuri, şi cînd se îndepărtează, pe măsură ce se îndepărtează, par un şuvoi de puncte negre pe cer. Sînt clipe cînd păsările ocupă toate sîrmele şi, atunci, cele care vin n-au unde să se aşeze şi zboară în jurul antenei şi apoi se refugiază în arborii de la intrarea în tabără.
— De ce-ai trimis să-i caute ? întreabă Sergio. Se întîmplă ceva ?
— Vom începe colectivele, zice Bruno.
— Crezi că o să fie mari dezordini ? întreabă Sergio.
— Posibil. De asemenea m-am gîndit să curăţăm simultan toate sectoarele.
— Cu ce personal ?
— Cu cei mobilizaţi de la Havana, cu studenţii care vor veni pentru cercetarea socio-politică. Şi mai am şi alte idei. Ai văzut cum a fost cu lumina ?
— A fost impresionant.
— E de necrezut, dar sînt unii care nu au văzut film, copii care niciodată nu au gustat o îngheţată.
— Asta, pentru că locul ăsta a fost întotdeauna foarte izolat, spune Sergio.

— Da, dar în Sierra Grande a fost altfel. Aici am găsit multă nepăsare, multă delăsare, zice Bruno, şi vena începe să i se deseneze pe frunte. Aici au fost multe jigodii ca Milé ăsta şi ca ţînţarul ăsta mort de David. Chiar acum voi chema Havana. Vei vedea. Intră în birou.
Păsările vin şi se duc de la deal la antenă, de la antenă la deal.

Se vorbeşte de Claudia, că, în urmă cu ani, cînd i-a murit copilul, era foarte îndurerată şi îşi petrecea zilele plîngînd fără încetare. Şi se spune că îţi făcea milă să o vezi, şi că niciodată n-a mai fost Claudia cea dinainte, cea care rîdea mereu. Şi baba Tomasa, care umblă mereu cu lucruri din astea, spunea că-l vedea şi-l visa pe copilul Claudiei. Tomasa zicea că vede mulţi îngeraşi zburînd cu aripioarele lor unul în spatele altuia. Ultimul era copilaşul Claudiei, la coadă, cu aripioarele căzute şi trist. Se spune că odată Tomasa n-a mai putut să suporte şi s-a dus acasă la Claudia şi i-a zis : Uite, Claudia, nu trebuie să mai plîngi pentru că se spune că dacă îl plîngi atîta pe un copil, el nu poate să zboare în cer cu ceilalţi îngeraşi. Se povesteşte că aşa i-a vorbit Tomasa Claudiei. Şi că aceasta, foarte impresionată, i-a făgăduit că va încerca să plîngă mai puţin sau să nu mai plîngă, dar adevărul era că nu putea. Atunci, spune Tomasa, cînd Claudia a încetat să plîngă, nu a mai avut visuri cu copilaşul mort. Toate astea le spune Tomasa pentru că ea mereu umblă cu lucruri din astea.

Fumul plutește în fața bătrînului. E un miros de praf ud și de sudoare acră. Bătrînul se ridică și mușcă trabucul. Ceilalți doi stau jos.

— V-am oprit ca să vedem ce părere aveți, începe bătrînul scoțîndu-și trabucul din gură. Eu spun un lucru și ăștia altul. Cueto și Siaco stau în picioare la intrarea în casă.

— Dar du-te și oprește jeep-ul ăsta, zice bătrînul, nu-mi place să tot aud run, run, run, mi se pare că spune : Trebuie să plecăm, trebuie să plecăm, trebuie să plecăm. De asta e mai bun calul, începe să pască iarbă, și gata. Mergi și oprește motorul, pentru că vrem să vedem ce părere ai.

Siaco zîmbește și întreabă :

— Despre ce ?

— Am fost să vorbim cu noul director pentru pămînturi, spune unul din cei așezați. Bătrînul a spus să-l lăsăm pe el să vorbească și am ieșit tot așa cum ne-am dus. Pentru că eu nu știu ce i-a venit, dar repeta întruna : Lăsați-mă să vorbesc eu și o să vedeți că voi pune cărțile pe masă, cu mine nu se poate umbla cu mănuși. Și pe urmă, cînd a vorbit, a fost foarte supus.

— Supuși ați fost voi că aproape n-ați deschis gura și pe urmă, cînd ne întorceam, vă venea să mîncați pe cineva, strigă bătrînul.

— Ce v-a spus ? întreabă Cueto.

— Ne-a spus că vor fi schimbări. Că pămînturile astea nu sînt ale noastre. La fel ca data trecută. Ce crezi ?

— Asta-i ușor. Sigur că vă ia pămînturile. Și, nu numai vouă care n-aveți acte, ci și nouă, spune Siaco.

— Crezi ? se miră bătrînul. Crezi ? Ne-a spus că putem să continuăm semănatul.

— Pe mă-sa, moșule, asta-i minciună ! exclamă Siaco. Dacă nu e azi, e mîine, dar aici ne iau totul, la toți.

— Nu-ți spuneam eu, moșule, zice unul din cei așezați, care are fața sprijinită în mînă. Nu-ți spuneam eu !

— Eu am citit, am citit ce e comunismul. Foame și mizerie, zice Cueto.

— Uite, moșule, asta e ca un laț, ți-l pun bine în jurul gîtului, și, deodată, haț ! ne frîng gîtul, zice Siaco.

— Dar el ne-a spus că oricum vom trăi mai bine ca înainte, zice bătrînul.

— Mai bine fără pămînt decît cu pămînt ? Ce paștele mă-si, moșule, ești ramolit !? exclamă unul din cei ce stau jos.

— Taci ! Mai bine ca înainte cînd nu aveam nimic, țipă bătrînul.

— Dar acum avem pămînt, zice cel de jos.

— Da, dar înainte era cum a spus el, zice bătrînul.

— Ce-mi pasă cum era înainte. Mă interesează acum. Și o să trăim mai rău ca acum, zice cel de jos.

— Sigur ! exclamă Siaco.

— O să vedeți voi ce-o să fie. Mai întîi, multe cuvinte frumoase, pentru că singurul lucru de care sînt buni, sînt vorbele. Apoi o cooperativă și desființarea completă a proprietății. Eu am citit, zice Cueto, dumneata știi ce înseamnă desființarea completă a proprietății ? Păi înseamnă că iau tot : pămînturile, animalele, copiii pentru a-i da la în-

văţătură, pînă şi copiii îi iau ca să-i înveţe în felul lor şi să-i facă să-şi piardă respectul. Şi apoi tot, tot. Eu am citit ce e desfiinţarea proprietăţii. Totul va fi în comun : copiii, femeile, cuţitele, lingurile. Şi cînd o să ai chef să tai un porc şi să-l mănînci, o să trebuiască să mănînci ce-ţi dau ei, ca acolo, la Havana, unde toată lumea trebuie să mănînce la fel.

— Şi dacă nu vreau ? întreabă bătrînul.

— Oricum, vor face ce-o să le dea prin cap, spune Siaco.

— Dar asta nu poate fi, cu nici un chip, zice bătrînul.

— Dar aşa e, spune Siaco.

— Asta nu poate fi ! exclamă bătrînul.

— Nu se mai poate trăi aici, spune Siaco. N-ai văzut instrucţiunea pe care ne-au citit-o ! Se bagă în toate. Nu mai poţi vinde legume la cine vrei. Te urmăresc ca pe un cîine. Şi dacă nu-ţi place, ia-o din loc. N-ai văzut cu norma !

Pe dinaintea lor trece o femeie. Iese.

— Sigur că iau pămînturile, zice Cueto.

— Ei, vezi, moşule, spune unul din cei aşezaţi.

— Păi, aşa nu se poate. Şi cu nici un chip, spune bătrînul.

— Păi, o să vedeţi, spune Siaco.

Femeia intră iar. În depărtare latră un cîine.

— Paştele mă-sii, acum m-aţi dat gata ! exclamă bătrînul, scărpinîndu-se în cap.

— Aşa e, moşule. Viaţa, aici, nu mai are nimic bun, nici vesel. Nu vezi că pînă şi luptele de cocoşi le-au interzis ? Şi cînd vă spuneam că vor lua cocoşii, voi spuneaţi : Asta nu se poate ; ei şi ? acuma vedeţi. Comuniştii strîng şurubul cîte un pic, cîte un pic, şi cînd îţi dai seama, e prea tîrziu.

— Păi aşa nu poate fi cu nici un chip, zice bătrînul.

Femeia intră şi pune ceştile de cafea pe masă. Se întunecă. În depărtare latră un cîine.

> Se spune că pe drumurile astea sînt cîini fantome. Cîini care sar mai sus decît înălţimea unui palmier. Cîini care tîrăsc lanţuri enorme. Cîini care scot fum pe gură şi foc pe ochi, şi dispar. Cîini care se prefac în boi sau cai. Cîini albi care aleargă pe drumuri, vestind moartea cuiva. Se spune că pe drumul care duce la Las Deseadas, într-o zi, lui Anastasio i-a ieşit în cale un cîine care l-a speriat şi el a tras şi cîinele a făcut un salt mai înalt decît pinii şi a continuat să zboare. Anastasio zice că e adevărat.

Au stat împreună trei zile. Joi seara, Pablo a plecat spre Las Deseadas, Luis la Monte Grande, iar Bruno, Jorge şi Sergio au rămas la birou. Cam pe la zece, Bruno a vorbit prin radio cu responsabilii sectoarelor. Azi s-a întîlnit cu Sergio şi Jorge. „Va începe ofensiva", spuse.

> (Îmi aduc aminte cînd mi-a dictat Instrucţiunea numărul unu în noaptea aceea cînd mi-a spus : „Va începe ofensiva", şi zilele acelea în care ne adunam ca să pregătim munca în colectivă. Îmi amintesc că unii dintre noi aveam îndoieli, iar el le-a transformat în entuziasm. „Eu am încredere în oameni." „Dacă n-aş avea încredere în ei, n-aş fi aici", spunea. Îmi amintesc că ne-a spus că cineva

își va asuma sarcina de a povesti cum a fost aici și cum s-a schimbat, pentru ca cei care vor veni după noi, să-și dea seama. Îmi amintesc că spunea că era logic ca aici oamenii să gîndească și să acționeze așa cum o făceau. Că trebuie să le demonstrăm cu fapte că lucrurile se schimbau. Să le demonstrăm și să le explicăm. Susținea că trebuie să ne ocupăm mai puțin de etichetări și mai mult de înțelegerea motivelor și de găsirea cauzelor și efectelor, că oamenii sînt mai complecși decît par. Îmi amintesc că a spus : „Să fii credincios Revoluției nu înseamnă să trădezi individul, dimpotrivă, numai ocupîndu-ne de el vom putea construi adevăratul socialism, cel care nu-i în lozinci, nici în manuale. Sînt unii care nu văd pădurea din cauza copacilor. Unii laudă pădurea în timp ce copacii putrezesc. Noi, aici, trebuie să vedem și pădurea și copacii. Asta e ceea ce trebuie să facem, pentru că, la urma urmei, fără copaci nu există pădure". Îmi amintesc că, mai mult sau mai puțin exact, așa a spus. Mă iertați că vă vorbesc de lucrurile astea, dar nu pot evita..., va spune Sergio, peste ani, printre pini, și în fața acelui pin.)

Dintre arbori, izbucnește, din cînd în cînd, un fîlfîit de aripi sau cîrîitul vreunei ciori care stă pe crengile pinilor. Mariposa umblă dintr-o parte în alta adulmecînd aerul și ciulind urechile. Claudia coase lîngă masă și obrazul ei e ca o pată de durere. Părăsită, singură, cu însingurarea ei năpădită de amintiri, cu acea enredadera care se ofilește, care se usucă, risipindu-se în timp, pînă nu mai rămîne decît un maldăr de frunze moarte, un colb asemenea celui care plutește pe drum. Mariposa iese în fugă. Hăinuțele cad din mîinile Claudiei. Claudia ascultă tropotul iepei pe pămîntul uscat. Îl vede apropiindu-se, descălecînd. Mariposa sare în jurul lui Siaco, iar acesta, furios, îi dă un picior în bot, și cîinele schiaună și sare și aleargă pitulîndu-se sub masă, între picioarele Claudiei. Siaco intră fără să o privească. În ultimul timp fuge de privirea Claudiei, nu poate suporta privirea asta care întreabă fără să întrebe, țipă fără să țipe, acuză fără să spună nimic. Claudia rămîne cu ochii ațintiți spre masă, ca și cum nu l-ar vedea intrînd, în timp ce Mariposa, sub masă, tremurînd, îi linge picioarele goale și prăfuite.

— Încăpățînatul ăsta de cîine, zice Siaco. Sînt lucruri pe care cîinii nu le înțeleg. Îl omor ! Într-o zi o să-l omor !

Claudia nu spune nimic. Îl privește doar cu acea expresie uimită a statuilor, plină de dulceață și răceală, pe care el nu o mai poate suporta. Privirea Claudiei a căpătat, puțin cîte puțin, două dimensiuni : una profundă, dulce, care se pierde, se adîncește în ea însăși, unde, cîteva momente, pare să înverzească și să se usuce ca buganvilla, și alta indiferentă, rece, pentru a privi spre afară, cu care vede lumea.

— Or să ia pămîntul, spune Siaco fără să o privească pe Claudia. Vorbește ca și cum n-ar fi nimeni în casă.

Claudia nu răspunde, se ridică, pune hăinuțele pe masă, și, mișcîndu-se somnolent, se îndreaptă spre vatră. E starea ei obișnuită. Încălzește puțină

cafea şi o pune pe masa de scînduri de pin, lîngă hăinuţe.

— Ce părere ai ?

Claudia nu răspunde. Se aşază, îşi sprijină coatele pe masă şi-şi lasă capul în mîini. Rămîne aşa absentă, ca şi cum ar fi într-o casă goală.

— Şi hainele astea ?

Claudia mîngîie hăinuţele şi învîrte ceaşca de cafea.

— Ţi-am mai spus că nu-mi plac vizitele ! spune Siaco. De ce trebuie să faci tu hăinuţe la copiii vecinilor !

— Aşa cred eu, răspunde Claudia.

— Să nu vină nimeni să-şi bage nasul în casa mea, repetă Siaco. Nu vreau vizite.

— Ştiu, Siaco. N-ai să te ai bine cu ei.

— Ce, le-ai spus ?

— Nu le-am spus, dar oamenii nu-s proşti.

— Ce vrei să zici ?

— Că nu vrei ca ei să vină. Oamenii îşi dau seama.

— Căţea ! exclamă Siaco, scuipînd cuvîntul. Apucă ceaşca de cafea şi bea cu rigiditatea aceea a furiei stăpînite. Claudia îl urmăreşte cu privirea. Pleacă. Mariposa iese în fugă după Siaco. Claudia ascultă tropotul copitelor iepii şi lătratul Mariposei. Deodată, aude un lătrat lung, aproape un urlet. Iese în uşă. Nu mai vede şi nu mai aude nimic.

Pe aici pe aproape apă nu-i. Praf da, şi încă mult. Pe aici lipsesc izvoarele şi puţurile. Uneori trebuie să umbli şi să tot umbli pînă să dai de apă. Puţurile seacă repede şi ochiurile de apă sînt tare puţine. Dar în privinţa apei e ceva, pentru că, uite, trecătorile astea care au mereu bălţi, şi nu ştii cum de nu seacă. Se spune că sînt aşa pentru că au mumele apei. O mumă a apei e un şarpe foarte mare, cam de mărimea unui palmier, care apare şi dispare ca nimic. Oriunde se găseşte unul, apa nu seacă niciodată. Se spune că se lungesc mereu şi, cînd ajung aşa de mari că nu mai încap în trecătoare, se duc spre rîu, şi apoi spre mare. Şi se zice că atunci cînd muma apei se duce din trecătoare, bălţile seacă.

Pe esplanadă, între cantină şi dormitoare, s-a ridicat o mică platformă. De cablurile electrice recent instalate atîrnă steguleţe şi pe stîlpi s-au pus megafoane. Cantina şi dormitoarele sînt împodobite cu ramuri de palmier, şi, dis-de-dimineaţă, încep să vină căruţe şi camioane cu muncitori şi cu localnici. Mulţi merg pe jos, cu pantalonii plini de rouă pînă la genunchi. Tabăra de la Monte Grande se umple de lume care se foieşte încolo şi-ncoace şi discută. E un murmur de voci şi forfotă mare. Deodată, se aude zgomotul staţiei de amplificare şi megafoanele ţiuie aşa de tare încît unii îşi astupă urechile. Atunci Bruno, Luis şi Yayo urcă pe platformă. Yayo face semn cu mîinile, cerînd linişte. Murmurul se stinge, iar Bruno începe :

— Tovarăşi ! Dumneavoastră cunoaşteţi cu toţii ce s-a întîmplat aici cu Milé. Omul ăsta a înşelat trei tovarăşi din plantaţie. Dar n-a făcut numai asta. A mai făcut şi alte matrapazlîcuri. Milé lua bani ca să-i ducă cu jeep-ul pe cei care aveau nevoie să meargă la oraş. Aşa-i, sau nu ?

Din public se ridică un murmur.

— Nu, nu, spune Bruno. Vreau să fim sinceri. O să vă vorbesc deschis ca să mă înţelegeţi. Vreau ca atunci cînd aveţi vreo îndoială să întrebaţi. Să ridicaţi mîna să cereţi cuvîntul şi să întrebaţi. Vreau ca atunci cînd o să spun ceva ce nu-i exact sau cînd unii dintre dumneavoastră socotiţi că nu e exact, să ridicaţi mîna. Să nu vă fie teamă că mă întrerupeţi. Sîntem aici ca să discutăm şi să ajungem la o concluzie. Vreau să-mi spuneţi dacă e adevărat că Milé lua bani ca să vă ducă de aici.

— Da, da.

— Mie nu mi-a luat.

— Să ridice mîna cei de la care Milé a luat vreodată bani ca să-i ducă în oraş, spune Bruno.

Se ridică mai multe mîini.

— Dar Milé nu făcea numai asta, pentru că responsabilul sectorului are obligaţia să transporte pe orice cetăţean sau muncitor pînă în oraş, cînd este nevoie, spune Bruno. Dacă e bolnav trebuie dus la oraş şi nu i se poate lua nici o centimă. Milé dădea şi hainele cui voia el, şi celorlalţi le spunea că nu mai erau. Într-o şedinţă pe care am avut-o cu cîţiva dintre dumneavoastră, la semănat, v-am promis haine. S-au dat hainele ?

— Da, da.

— Da.

— Da.

— Aveţi frînghie ca să nu fugă animalele ?

— Da.

— Acum vi se iau bani ca să fiţi duşi la oraş ?

— Nu.

— Dar nu ca să vă spun lucrurile astea s-a convocat adunarea de faţă, continuă Bruno. Nu toţi cei care sînteţi aici lucraţi în aceleaşi condiţii. Vreau să ridice mîna cei care cultivă pămînturile statului.

Două sau trei mîini se ridică.

— Doar atîţia ? Nu mai sînt şi alţii ? întreabă Bruno adresîndu-i-se lui Yayo. Citeşte numele tovarăşilor. Şi apoi adresîndu-se publicului : Pe măsură ce Yayo citeşte numele, apropiaţi-vă şi aşezaţi-vă aici în faţă, ca să auziţi bine, întrucît cu dumneavoastră vrem să discutăm şi să ne înţelegem. Dumneavoastră cultivaţi pămînturile statului, care trebuie să fie replantate. Ei bine, pe aceste pămînturi dumneavoastră aveţi casele. Veţi rămîne fără casă ? O să vă aruncăm de pe pămînturile astea şi o să vă lăsăm în drum cum făcea garda sătească, aşa cum făcea Alejandro La O, sau Fermín Cano, cum făcea Ramón Menéndez ? Nu. Revoluţia nu va face aşa ceva. Vom permite ca dumneavoastră să mai cultivaţi pămînturi ale statului ? Nu ! Revoluţia nu poate permite aşa ceva ! Atunci, ce o să facem ? Păi, veţi avea o casă mai bună decît cea pe care o aveţi !

Din public se ridică un murmur.

— Atunci, li se va da o recompensă celor care sînt pe pămînturile statului, se desprinde un glas din mulţime.

— De ce spui asta ? întreabă Bruno.

— Pentru că eu am act de proprietate şi casa e în paragină şi vreau să am o casă mai bună.

— Dacă ai acte, pămîntul e al tău. Dar dacă vrei, poţi să te înscrii în colectivă. Şi vei avea una din noile case.

— Bine, mai întîi să vedem cum vine asta cu colectiva.

— Păi, o să construim aici un orăşel. Aşa n-o să mai trebuiască să mergeţi kilometri, să veniţi la tabără pentru un mijloc de transport care să vă ducă un bolnav. Veţi avea asistenţă medicală, şi dacă va fi un caz grav, veţi avea mijloace de transport. De asemenea sînt unii care trebuie să meargă enorm de mult ca să ajungă la băcănie după cumpărături, şi dacă n-are cal, trebuie să apeleze la bunăvoinţa vreunui vecin şi, dacă nu, să plătească. Aici se vor construi de asemenea şi o alimentară şi o şcoală, şi copiii nu vor mai trebui să treacă peste rîuri, nici să meargă kilometri ca să ajungă la ore. Ce părere ai ? Ce crezi ?

— Păi... Eu... nu ştiu. Asta e foarte frumos, dar... şi pămîntul ?

— De ce vrei pămîntul ?

— Păi... păi ca să mănînc.

— Dar pămîntul nu se mănîncă ! Ce se mănîncă e ceea ce produce pămîntul, şi asta n-o să vă lipsească. Vom despăduri, ştiţi că mai sînt creste de munte şi munţi întregi cu destul lemn bun şi rău. Tăiem lemnul prost şi facem cărbune din el. Îi lăsăm pe cei buni şi începem să replantăm zona asta. Dar, în acelaşi timp, prin plantaţiile destinate reîmpăduririi, vom intercala legume, fasole, ce-o să vreţi dumneavoastră. Asta se va discuta pe urmă. Vom avea avantajul că, întrucît zonele forestiere au nevoie de îngrijire în primii patru sau cinci ani, în timp ce ne vom ocupa de ele, vom îngriji totodată şi semănăturile. Pe lîngă asta, vreau să vă anunţ că din momentul în care încep să funcţioneze colectivele, prînzul care acum se plăteşte cu cincizeci de centavos [1], va fi gratis pentru toţi muncitorii forestieri. Şi va fi astfel întrucît cu ceea ce vor produce colectivele nu numai că vom putea să dăm fiecărei familii legumele după necesităţi, dar vom avea şi un plus pentru aprovizionarea tuturor cantinelor.

— Cum vine asta, fiecare după necesitate ? întreabă unul din grup.

— Păi ne spui cîte legume ai nevoie pentru trebă unul din grup.

— Dar, cum... fără să vă interesaţi mai întîi ? întreabă altul.

— Bine, administraţia va trebui să ştie din cîţi membri e compusă fiecare familie. Asta o s-o studiem bine, dar nu vor fi probleme.

Lîngă unul din dormitoare s-au adunat femeile din pepiniera Las Deseadas ; printre ele se zăreşte un batic portocaliu.

— De asemenea e nevoie să ridicăm nivelul de pregătire în regiune. Nu numai că vor începe cursuri de calificare muncitorească-ţărănească în tabere, dar vom pregăti pe unele tovarăşe pentru a lucra în grădiniţele de copii pe care le vom construi. De asemenea e nevoie de cîteva femei care să înveţe pentru a deveni tehniciene de nivel mediu, mai ales pentru a lucra în pepiniere, la seminţe, germinaţie şi transplantări. Dar asta o s-o discutăm mai încolo. Ca să închei : Luis va fi responsabilul colectivei de aici şi Pablo al celei de la Las Deseadas. Ei vă vor vizita şi vă vor lămuri orice neînţelegere pe care o veţi avea. De mîine vor începe să vă viziteze. Vreau să vă mai

[1] A suta parte dintr-un peso.

informez că în anul acesta vom realiza lucrările de curățire simultan în toate sectoarele, adică vom lucra în același timp cu ajutorul unor voluntari veniți de la Havana pentru un studiu socio-politic al regiunii. Despre asta vă vor mai vorbi Jorge și responsabilii de sector. De asemenea, începînd de săptămîna viitoare, se vor organiza manifestări artistice și culturale și vor rula filme în tabere. Și acum, ce părere ai ?

— Nu... dar eu spuneam că asta ca să ne ia pămîntul ca înainte nu putea fi cu nici un chip, răspunde bătrînul și începe să învîrtească trabucul între degete.

— Și cine spunea că o să vă luăm pămîntul ca înainte ?

— Oamenii care vorbesc o mulțime de lucruri.

— Și acum ce-au să spună ?

— Acum nu știu unde or să-și bage capul.

— Bine, tovarăși, cînd or să vă viziteze, să spuneți orice nu vi-i clar, încheie Bruno și, dintr-un salt, coboară de pe platformă.

Eu îi lucram lui Fermín Cano o mică fermă care, în spate, unde erau eucalipții, avea și o stupină foarte mare. Dar era o problemă să tai fagurii, fiindcă, pentru a merge la stupină, trebuia să treci pe un drumeag unde își făcea apariția un om în alb. Alb din cap pînă-n picioare. Pantofi albi, pantaloni albi, cămașă albă, mîinile și fața albe ca ipsosul și fumînd un trabuc alb. Era complet alb de-ți venea s-o iei la fugă. Omul apărea fumînd și fluierînd foarte tare, arunca în mine cu pietricele și apoi dispărea. Cînd am fost să tai fagurii, am strîns mierea în niște butoiașe și le-am pus în bucătărie și apoi cînd m-am dus să o iau, butoaiele erau goale. Văzînd asta, m-am dus la Tomasa, care făcea vrăji, și i-am spus : Tomasa, cînd merg să tai fagurii, îmi apare un om în alb, complet alb, fumînd, fluierînd și aruncînd în mine cu pietricele. Nu mai am curaj să mă duc. Tomasa, mai mult sau mai puțin a înțeles, și mi-a spus : Vin cu tine, să văd ce e. Cînd ne-am dus să tăiem fagurii, am trecut pe drumeag și ne-a apărut omul — fluiera straniu, fuma și azvîrlea cu pietricele, și era mai alb ca niciodată. Se pare că Tomasa și-a dat seama că avea de-a face cu un duh și i-a spus : De ce nu-i lași în pace pe oameni ? Nu înțelegi că ești un mort ? Pe mine m-au trecut fiori, și Tomasa mi-a spus pe urmă că și eu eram tot atît de alb ca și mortul. Eu, gata s-o iau la fugă, cînd omul îmi spune : eu sînt aici fluierînd și aruncînd pietricele pentru că toate astea erau ale mele și nu vreau ca nimeni să mi le ia. Și Tomasa i-a zis : Astea ar fi ale tale în timpul vieții, dar tu ai murit și acum nu ăsta e stăpînul, ci Fermín Cano. De ce nu i te arăți lui ? Și atunci mortul i-a spus : Ei, na ! Mi-e frică, pentru că el l-a omorît pe tatăl meu ca să-i ia pămînturile astea. Atunci Tomasa și-a dat seama că era nepotul lui Mundo Carranza și i-a promis că-l va face să apară într-o ședință de spiritism. Dar adevărul e că eu am prins necaz pe fermă și i-am spus-o

lui Fermín Cano şi am plecat să lucrez la altă fermă ca muncitor cu ziua.

Clipocitul mării pe recifi se aude monoton şi îndepărtat. În aer, o briză uşoară mişcă ramurile. Bebe, ghemuit, pe gînduri, foarte grav, cu capul aplecat, împunge cu vîrful unei rămurele frunzele umede şi moarte care zac pe jos.

— Se încurcă treaba, spune Roby.

— Cum au primit oamenii ceea ce s-a spus în adunări ? întreabă Bebe.

— Unii sînt ameţiţi, spune Siaco.

— Prostii ! exclamă Bebe. Cînd încep ?

— Au şi început, spune Siaco.

— Eu nu mai suport. Se fac trei luni. Carnea îmi pute, zice Roby. Nu mai pot. De două săptămîni am febră şi mi s-a terminat sufla [1]. Asta e...

Nu apucă să termine fraza, că-i sfredelit de privirea rece şi calmă a lui Bebe, care, înfigînd în pămînt rămurica, se ridică, şi, cu voce tăioasă, îl întreabă :

— Ce e, Roby ?

Se uită la ceilalţi. Scoate încărcătorul din pistol şi îl pune la loc. Se uită la ei în tăcere, cu faţa uşor crispată.

— Nu mai pot, zice Roby şi se trînteşte cu un zgomot sec, ca şi cum scheletul lui s-ar lovi direct de pămînt.

— Ce părere ai ? îl întreabă Bebe pe cel care mestecă.

— Eu ?

— Da, tu.

[1] Medicament împotriva febrei.

— Că trebuie să facem ceva, răspunde acesta.

— Ce ? întreabă Bebe.

— Ceva, şi apoi să plecăm, zice cel care mestecă. Să dăm foc la toate pădurile de pini şi pe urmă să ne cărăm de aici.

— Da, spune Siaco. Iarba asta uscată arde ca pulberea. Aici au fost incendii care au durat cincisprezece zile. Acum e mai greu pentru că au pus paznici şi au posturi de observaţie. Dar un foc bine pus n-are cine-l opri.

— Aşa, să dăm foc şi apoi să plecăm, spune Roby trîntit peste frunze, cu mîinile pe obraji. Nu mai suport. Să plecăm. Să plecăm de aici.

— Înot ? face Bebe, şi pe buzele subţiri şi strînse i se desenează un zîmbet ironic.

— Nu, să le spunem ceea ce o să facem ca să vină să ne scoată, spune cel care mestecă. Să hotărîm odată cu ei.

— Uşor de zis ! spune Bebe cu furie. Să dăm ordine în loc să le primim.

— Nu, să le sugerăm, zice Roby luîndu-şi mîinile de pe faţă.

— Ce părere aveţi ? întreabă Bebe, adresîndu-se lui Siaco şi Cueto.

— Eu, eu... bîlbîie Cueto.

— Ceea ce ai vrea e să nu fii aici pentru că faci pe tine de frică de fiecare dată cînd trebuie să fii aici, spune ironic Bebe.

— Şi eu cred că trebuie să facem ceva, spune Siaco. Roby mi-a spus că acum trei zile vi s-au terminat raţiile. Acolo putem găsi yuca [1] şi batog

[1] Manioc, plantă cu rădăcină comestibilă.

puse deoparte pentru trei sau patru săptămîni, dar fiecare drum pe care-l facem pînă acolo e un risc.

— Să vedem ce spun de reîmbarcare, revine Bebe schimbîndu-şi expresia.

— Eu trebuie să iau cu mine o femeie, spune Siaco.

— O femeie! exclamă Bebe surprins.

— Da.

— Dar n-am vorbit niciodată de asta.

— Nu credeam că trebuia să vorbim, zice Siaco.

— Şi eu trebuie să plec, spune Cueto. Nu pot să rămîn după toate astea.

— Şi ce mă-ta ai făcut, zice Bebe. Doar să faci pe tine!

— Trebuie să-l luăm, spune Siaco.

Cel care mestecă şi Roby se uită la Bebe care montează şi demontează pistolul. Cel care mestecă îşi mişcă gura ca şi cum ar gusta ceva foarte plăcut sau foarte neplăcut.

— În legătură cu femeia trebuie să întreb, spune Bebe.

— Trebuie s-o iau, spune Siaco. Dacă nu, de aici nu pleacă nimeni.

— Ce vorbeşti! strigă Bebe ca şi cum i-ar fi băgat cineva un cuţit în coaste. Ce vorbeşti! strigă el împungîndu-l cu pistolul şi îmbrîncindu-l.

Siaco vrea să scoată revolverul, dar se opreşte înainte ca mîna să ajungă la centură.

— Dacă se aude un foc de pistol, ne-am ars! spune cel care mestecă, aşezîndu-se între Bebe şi Siaco.

— Bine, crezi că e uşor să dai foc? zice Bebe îndulcindu-şi vocea.

— Uşor nu, dar se poate.

— Cînd sosesc?

— Sînt aşteptaţi.

— Pleacă şi gîndeşte-te la foc. Te vom anunţa cînd trebuie să vii. Fii cu băgare de seamă. Nu-ţi face griji în legătură cu femeia. O să spun în aşa fel încît să fie sigur, zice Bebe.

POVESTEA CU MUMELE APEI E O taină. Pe drumul acoperit de ierburi care merge de la La O la ţărm, e o casă foarte veche, dărăpănată şi toată acoperită de liane şi bălării. Casa e şi ea un mister, din cauza duhorii pe care o aduce vîntul după ce atinge scîndurile, din cauza duhorii şi din cauză că se spune că acolo e o mumă a apei, şi casa nu se va prăbuşi pînă ce nu pleacă. Adevărul e că nu se dărîmă de tot. Casa asta parcă aşteaptă ceva. Nu mai are acoperiş. Se spune că acoperişul s-a făcut praf şi că, puţin cîte puţin, l-a luat vîntul. Şi de asta, şi din cauza duhorii şi a ochiului de apă care-i acolo, şi pentru cît de verde-i iarba ce creşte printre scînduri, se spune că-i o taină casa asta. Adevărul e că demult stă acolo, părăginită, înghiţită de iarbă şi de ferigi, dar nu se prăbuşeşte. Se spune că în casa asta apare şi dispare o mumă a apei. Se crede că izvorul a ieşit lîngă casă, pentru că muma apei s-a urinat acolo, pentru că

unde se urinează una din astea iese un izvor. Se spune că Alejandro La O, cînd a început să îmbătrînească, nu s-a mai dus în casa asta. Şi ochiul de apă s-a născut după ce casa a fost părăsită şi era pe jumătate dărîmată, şi că de atunci nu se prăbuşeşte fiindcă se pare că lianele şi ierburile ţin scîndurile putrede. Se spune că de atunci trăieşte acolo muma apei, ca un şarpe foarte mare cum sînt prin rîuri sau bălţi. Se zice că intră şi în puţuri, şi că unde e una, apa nu mai seacă. Unii spun că e un animal, alţii că e ca un duh şi nu-l pot vedea decît cei care, cum se spune, au ochi. Antoñica aceea care vindeca totul cu apă spunea că mumele apei sînt sfinte. Unchiul meu zice că a văzut una stînd pe pod, şi pe urmă a văzut-o cum aluneca în rîu. Se pare că sînt veşnice şi că niciodată nu mor şi nimeni nu îndrăzneşte să le omoare pentru că, se spune, cel care le ucide, moare. Nu atacă pe nimeni, dar se vorbeşte că împrăştie lumină, şi că cel care le vede face febră şi trebuie să-i citeşti descîntecul Sfîntului Luis Beltrán ca să-i treacă. Casa asta părăsită e foarte stranie, cu praful şi iarba uscată care-o înconjoară, dar aproape de casă, în jurul ei, parcă lipite de casă, ierburile mereu sînt grozav de verzi şi strălucitoare, pentru că lîngă casă e ochiul de apă, un izvor foarte limpede. Se spune că Alejandro La O, cînd era tînăr, ţinea casa asta, ca să aducă acolo femei, şi că din pricina asta aerul, după ce trece prin casă, miroase a femei, dar eu cred că miroase a

ferigi, a pămînt umed şi a floricele, pentru că în casa asta creşte iarba, şi în iarbă, nişte floricele violet care miros a femeie proaspăt scăldată.

Îşi trece mîna prin păr. Ascultă. Îşi netezeşte cutele fustei peste şolduri ca şi cum mîinile ei ar desface ţesătura şi ar lăsa-o goală. Umblă dintr-o parte în alta ca şi cum ar fi surdă, dar aude. Se uită la pulpele ei, la marginea fustei, la şoldurile-i late. Îi urmăresc gesturile şi ea simte atingerea privirilor, şi se lasă prinsă şi străbătută de ele. „Apa e singurul lucru care şterge corpul de urmele privirilor. Cînd am să plec, va fi ca şi cum mi-aş lua de pe mine mii de ochi, ca şi cum aş scăpa dintr-o capcană.“ Clemente stă cu spatele, fără cămaşă, şi Nati se uită la pielea lui pistruiată, la cutele ca o ţesătură de pe ceafa lui puternică şi arsă de soare. Apoi se uită la Pancho, la gura lui cu buze scofîlcite şi la faţa zbîrcită şi întunecată. Fumează continuu. Fumul pluteşte deasupra mesei şi se ridică deasupra capetelor celor trei bărbaţi. Nati se fereşte să-l privească pe Raúl. Nati nu-i priveşte pe bărbaţi. Nu poate, pentru că, dacă o face, vede ceea ce li se iveşte în priviri, şi îi zvîcnesc sînii şi venele. Nati se aşază şi ascultă, cu ochii în jos.

— Păi aşa spuneam. Lucrurile, cu nici un chip, nu mai pot continua aşa, zice Pancho. Mi-a plăcut cum a vorbit la adunare.

— Şi mie, spune Clemente.

— Dar ăsta o ţine întruna că poate nu-i adevărat, zice Pancho arătînd cu capul spre Raúl; zice că a zugrăvit totul foarte frumos, dar că să

vedem pe urmă. Siaco ne-a spus că totul era minciună.

— Siaco o s-o păţească dacă mai continuă aşa, spune Clemente.

Pe faţa lui Nati se poate citi încordare şi nelinişte şi ochii larg deschişi strălucesc speriaţi.

— Eu am încredere în ceea ce a spus, zice Pancho.

— Îţi dai seama că am încredere, spune Clemente, dacă o să dau pămîntul. Şi eu nu sînt în situaţia voastră. Eu am proprietatea mea.

— Îl cumpără, după cum mi-au explicat, îl plătesc, zice Pancho.

— Da, dar o să-l donez şi o să intru în colectivă, spune Clemente, nu-mi trebuie banii. Ceea ce vreau e să trăiesc într-o casă bună şi să fiu liniştit.

Nati ascultă şi-şi aminteşte de cînd au cumpărat pămîntul şi că lui Clemente nu-i plăcea singurătatea.

— Nu mă pot obişnui să trăiesc izolat, a spus în noaptea aceea lîngă cuptor, în timp ce-l veghea şi alunga ţînţarii şi îi îndepărta crustele purulente de pe picioare. Aşa e foarte greu, nu numai din cauza muncii, dar şi a singurătăţii. Am fost mereu muncitor, am lucrat în mină, dar nu mi-a plăcut să muncesc pentru nici o jigodie. De asta, cu ceea ce am economisit, o să încerc să cumpăr o bucăţică de pămînt. Ce zici ?

Nati a ridicat din umeri şi a rămas cu ochii la fumul care, pîclă, se ridica din cuptor.

— Am putea rămîne aici şi am mai economisi ceva dacă aş aduce pe cineva să ne ajute. Dar de cînd a plecat Mario, ţie îţi merge din ce în

ce mai rău şi singur nu mă descurc cu toate astea, a spus Clemente.

— Nu. Să nu mai aduci bărbaţi, a spus Nati.

— Cînd ţi-am vorbit la Los Botes, mi-ai zis că nu te interesează, că ai să găteşti, că nu te interesează.

— Mario era nepotul tău. Dar oameni străini, nu. Nu vreau. Nu-mi place. Merg la rîu să mă spăl pe picioare, a spus Nati.

— Ar fi un vis să se ridice un orăşel cu toate cele necesare, zice Clemente. Cînd am cumpărat pămîntul ăsta, mi-am dat seama că era ca şi cum m-aş îngropa în munţi, dar a fost singurul pămînt pe care l-am găsit cu banii pe care-i aveam şi nu voiam să mai lucrez vreodată pentru vreo jigodie. Era un lucru hotărît.

— Pămîntul ăsta e foarte rău, spune Pancho. Tot pămîntul ăsta e foarte rău.

— Aici e aproape ca acolo, spune Clemente, doar că nu sînt atîţia ţînţari.

— De ce nu munceşti pentru companie ? spusese Nati.

— Ştii bine de ce. Nu-mi mai vorbi de asta, răspunsese Clemente.

— Dacă ştiam eu ce dă pămîntul ăsta, zice Clemente. Nu-i bun de nimic. De asta cînd a izbîndit Revoluţia şi a venit Forestiera am început imediat să lucrez, şi de atunci nu mai semăn decît ceea ce am neapărată nevoie. De asta acum am să-l dau. Nu vreau să mi-l cumpere. Ceea ce vreau e să trăiesc cum am visat, şi să trăiesc liniştit. Lui Nati nu-i prea place ideea, se pare că s-a obişnuit cu singurătatea. Ei, Nati ?

— Ce... ! Ce ?

— Să ne mutăm în casele pe care le vor face.
— Ah, da, da.
— Nati, fă-ne un pic de cafea, spune Clemente.
— Da, acum...
— Ce-i cu tine ?
— Nimic. Mă gîndeam.
— Ai să vezi ce bine o să te simţi, spune Clemente.

Lumea vorbeşte şi comentează. Sînt şi unii care nu vorbesc. Unii spun un lucru, alţii altul, dar e mare dispută. Unii zic : Da, da, totul e foarte frumos, dar cînd am să văd, am să cred. Cuvintele sînt foarte frumoase, dar vreau să văd căsuţele. Oamenii de aici sînt prea neîncrezători, pentru că sînt precauţi. Unii spun că va fi o minune. Unii sînt bucuroşi iar alţii au devenit gravi, trebuie doar să-i priveşti şi-ţi dai seama. Că-i aşa şi pe dincolo. Unii spuneau : Intîi îţi iau pămîntul şi apoi o să vedem dacă vorbele se prefac în case. Dar cineva a întrebat în adunarea de la Las Deseadas şi i-au explicat că nu trebuie să dea pămîntul pînă ce nu va avea casa. Aşa da ! Dacă vă spun că aşa merge ! Cu asta, la mulţi le-a astupat gura. Dar cu toate astea, minciunile sînt gata să izbucnească. Şi Tomasa, spunînd că pe dealuri are să curgă sînge şi că asta era un semn rău. Cum s-a schimbat Tomasa cînd i-am spus ce era ! Hummm ! Hummm ! aşa făcea, şi s-a făcut galbenă. Se spune că dimineaţă sosesc voluntarii de la Havana. Şi Tomasa cu poveştile ei. Zice că luminiţa roşie care umblă

printre dealuri e un semn rău. Că stelele colorate sînt semn de sînge. Dar cum a rămas cînd i-am spus : Tomasa, ce dracu, stea colorată, nici o stea colorată ! E beculeţul pe care l-am pus în vîrful antenei radio-ului. Ce trebuie să faci e să te duci să vezi ! Cum s-a făcut Tomasa cînd i-am spus.

Pe cerul foarte albastru, nori deşi înaintează către dealuri. Departe, pe creste, coroanele pinilor se conturează ca dinţii unui fierăstrău. Soarele usucă pămîntul, îl arde, îl macină. Bruno primeşte grupul voluntarilor acolo unde se termină asfaltul şi începe praful. Se schimbă saluturi, transbordarea din autobuze în camioane se face rapid, şi caravana, învăluită într-un nor de praf, pleacă spre tabăra centrală. Ajunşi la Direcţie, Bruno discută cu responsabilii voluntarilor, în timp ce studenţii cercetează tabăra şi privesc harta uriaşă afişată pe unul din stîlpii cantinei. După ce iese din birou, Bruno adună voluntarii şi le vorbeşte. Tinerii sînt entuziasmaţi, şi camioanele se îndepărtează şi se pierd pe drumurile forestiere, pe dealuri, în timp ce umbrele arborilor devin lungi şi oblice. Caravana e condusă de jeep-ul lui Bruno. La orizontul îngust începe să se ivească noaptea. Briza înserării duce către dealuri cîntecele celor din camioane.

După ce i-a cazat pe studenţi în barăci, Bruno discută cu Pablo, Yayo şi cîţiva profesori.

— Veţi vedea că munca e pasionantă, spune Bruno. Aici există lucruri de necrezut.

— Vom încerca să facem cît vom putea mai mult, spune unul dintre profesori.

— Cum merge cu colectiva ? îl întreabă Bruno pe Pablo.

— Sînt lucruri interesante, răspunde Pablo. Clemente, un muncitor care e proprietarul unui teren, ni s-a alăturat şi ne-a spus că vrea să dea pămîntul. L-am întrebat dacă vrea să-l vîndă, şi ne-a spus că nu, că el vrea să-l doneze, ca să intre în colectivă. Yayo spune că e un muncitor serios şi cu răspundere şi că niciodată nu lipseşte de la lucru.

— E un tovarăş de nădejde, zice Yayo, şi mă gîndeam eu, şi i-am spus-o şi lui Pablo, că, deoarece el are experienţă în cărbune, l-am putea pune responsabil cu defrişările.

— Da, cred că da, spune Bruno.

— După cum ne-aţi explicat, spune unul dintre profesori, colectivele sînt singura soluţie pentru problemele specifice acestei regiuni. Şi, apoi, pregătesc condiţiile pentru cînd va fi desfiinţată proprietatea privată asupra pămînturilor, proletarizează ţărănimea şi ajută la crearea unei forţe de muncă disciplinată, necesară la viitoarea fabrică de conserve de fructe.

Yayo face ochii mari. E mirat de ceea ce a auzit.

— Ce spune lumea ? întreabă Bruno.

— Unii sînt mulţumiţi. Alţii fac pe colţoşii, zice Yayo.

— Eu am să rămîn pe aici cîteva zile să lucrez cu dumneavoastră, spune Bruno. Iertaţi-mă o clipă. O să vorbesc prin radio cu celelalte sectoare.

Profesorii rămîn să vorbească cu Pablo şi Yayo. Bruno se îndreaptă spre căsuţa unde este instalată staţia de radio şi cînd e gata să ajungă acolo, din cealaltă parte se apropie Mercedes.

Da, copii am şase. Uite, tinere, pentru că întrebi. De ce vrei să ştii atîtea lucruri ? A, uite ! Pentru legende şi poveşti şi din astea, mai bine mergi să-l vezi pe Anastasio Ríos, că ştie o mulţime. Dar, în sfîrşit, dacă zici că la el se va duce altul, îţi spun că aceluia nu-i va ajunge dublul filelor pe care le-ai adus dumneata. Da, bine, o să-ţi spun ce s-a întîmplat pe drumul care duce de la La O către Las Deseadas. Asta a fost cam acum cincisprezece ani, şi eu am văzut-o pe femeie. Pipe a găsit-o, rezemată de un pin, lîngă drum. Dar spune că atunci cînd a atins-o mai era caldă, şi a aruncat-o pe umeri şi a luat-o la fugă ţipînd şi cerînd ajutor. Simţea însă cum se răcea acolo, la el în spate. Cînd a ajuns la prima casă, a lăsat-o acolo şi a vestit pe toată lumea. Am fost şi eu acolo şi toţi s-au dus să vadă moarta. Era frumoasă, foarte frumoasă, dar nimeni nu o cunoştea, nimeni nu o mai văzuse niciodată. S-au dat la o parte şi au apărut un medic, şi judecătorul şi gardianul din sat. Îmi amintesc că medicul, acolo, în faţa tuturor, a dezbrăcat-o şi s-a uitat bine la ea, dar n-a găsit nici o rană şi nici o lovitură. Fata era tînără şi frumoasă şi era bine făcută la trup. Mare păcat ! Apoi au luat-o. Nimeni nu o cunoştea şi imediat au alergat în toate părţile şi au întrebat. Nu ştiţi nimic de o femeie care a dispărut şi avea faţa aşa şi pe dincolo ? Ştirea s-a răspîndit în toată regiunea, dar nimeni nu ştia nimic şi tuturora ni s-a părut foarte ciudat. Pipe a spus că o găsise în iarba

uscată, rezemată de un pin, ca şi cum s-ar fi aşezat să se odihnească. Toate astea s-au întîmplat cu adevărat, întreabă-l pe Pipe, cel care lucrează la pepinieră.

— Au fost aici ?
— Da, adineauri.
— Ce-au întrebat ?
— Multe, ce vîrstă am eu, ce vîrstă ai tu, dacă avem copii, dacă sîntem căsătoriţi, dacă lucrezi la plantaţii, dacă munceai şi pămîntul tău, cît cîştigi, pînă în ce clasă am învăţat, dacă vin ziarele, dacă citim reviste, dacă avem closet, dacă avem radio...
— Ce-ai spus ? o întrerupe Siaco.
— Ce era să spun ?
— Paştele şi dumnezeii, spune, mereu ţi-e greu să vorbeşti !
— Dacă sînt minciuni, Siaco.
— Dar ce-ai spus ?
— Ce era să spun, că nu, dar pe urmă m-am gîndit că dacă o întreabă pe Rosita, că ea l-a văzut atunci...
— Rahat ! Feciori de curvă ! ţipă Siaco trăgînd un picior în scaun şi răsturnîndu-l. Se duce spre măsuţa de lîngă vatră, şi bea o înghiţitură. Se scobeşte cu degetul în gură. Ce-au mai întrebat ?
— M-au întrebat dacă vrem să ne căsătorim, pentru că vor face o acţiune-familie.
— Ce-i asta ?
— Mi-au explicat că-i vor căsători pe toţi cei care vor. Toţi în aceeaşi zi şi vor face o serbare. Căsătorii colective, cred că aşa au spus.
— Şi tu ce le-ai spus ?

— Ce era să le spun, zice Claudia fără să se uite la el, că nu ştiu dacă tu vrei, că trebuie să vorbesc cu tine.
— Neisprăviţii ! ţipă Siaco. Bea din nou. Ce te-au mai întrebat ?
— Multe.
— Dar spune-mi !
— Nu-mi amintesc tot.
— Hai, memorie, aminteşte-ţi !
Siaco bea din nou.
— M-au mai întrebat dacă eram din regiunea asta, şi de cînd trăim aici. Dar nu mai bea !
— Ce te-au mai întrebat ?
— Ce făceai înainte.
— Ce le-ai spus ?
— Că erai gallero.
— Proasto !
— Ce era să spun, Siaco, dacă aşa e şi toată lumea o ştie.
— Puteai să fi spus altceva. N-or să se intereseze.
— Siaco, ştii ce greu îmi e să spun minciuni, cea cu radio-ul a fost destul.
— Da' să mă baţi la cap ştii.
— Ei, Siaco, nu începe din nou. Mă faci să-mi fie frică.
— Ce altceva ?
— Mi-au cerut să le povestesc ceva despre arătări, comori îngropate, lucruri din astea.
— Da, şi asta întreabă. Pe Pepe l-au întrebat şi pe el. Ce ciudat. Ăştia vor să ştie tot. Se bagă pînă şi peste morţi. N-au respect pentru nimic. Îţi dai seama, Claudia ?

— Eu le-am spus că nu știam nici o poveste din astea pentru că-mi era rușine, dar pe urmă, cum sînt foarte simpatici...

— Fii de curve, asta sînt !

— ...Mi-au spus că nu era nevoie să fie cu morți și cu lucruri de-astea, și-atunci le-am povestit ce auzisem de la bunica mea despre trăsnetul care a căzut și a despicat un drum.

— Au înregistrat ?

— Nu, Siaco, s-au așezat aici în față. Aveau o planșetă cu niște foi de hîrtie și notau tot ce spuneam. Sînt bine crescuți.

— Numai ca să deranjeze, numai ca să deranjeze.

— Nu mai fi așa, Siaco. Mă faci să-mi fie frică.

Bine, ce știu eu, știu despre trăsnete. Într-o zi, unchiul meu venea călare. Eu stăteam la fereastră și mama la ușă și l-am văzut că venea zîmbind. De pe cal i-a făcut mamei semn să-i pregătească cafeaua. Auziți, și nu ploua. Era soare și s-a auzit tunetul, și am văzut calul sărind, cu picioarele în aer, și pe unchiul meu nu l-am mai văzut. Nu m-au lăsat să-l văd. După aceea a început o burniță. Și, altceva, dacă vreți s-o scrieți. Nașa mea spunea despre cîini că sînt „văzători", și că dacă te ungeai la ochi cu urdoare de cîine, puteai să vezi sufletele, noaptea. Eu n-am încercat niciodată.

— Hei !... Hei !...

Vocea iese din desiș, și apoi omul, o umbră.

— Ați întîrziat.

17 – Dragoste și lună – c. 1560

— A trebuit să ocolim.

— Haideți.

Nu se vede nimic, ca și cum ar avea în față un zid negru care lovește și zgîrie, și se mișcă, și se deschide ca să se închidă din nou, și să zgîrie. Intră în desișul ud și dușmănos.

— Întreabă prin case, spune Siaco.

— Cum !

— Întreabă multe.

— Cine ?

— Voluntarii care au venit. Sînt de la Universitate. Dimineața curăță pădurea și după-amiaza și seara umblă peste tot și întreabă.

— Sînt mulți ?

— Cam o sută.

Alunecă, se țin unii pe alții. Înaintează cu greu prin hățiș.

— Cînd pleacă ?

— În cîteva zile.

— Și cum stă treaba ?

— Construiesc casele.

Vocile, cuvintele sînt tot atît de neliniștite ca și muntele care-i înconjoară, care-i zgîrie, care pare să-i înghită.

— Cine ?

— Cei pe care i-au adus de afară.

— Sînt mulți ?

— Cam treizeci. A trebuit să facem un ocol teribil pentru că băieții ăștia umblă peste tot și întreabă. Ne-am întîlnit cu unul, dar n-a zis nimic.

Ies la un mic luminiș ; deasupra, printre crengile înalte se văd stele rare și mari. Într-un colț al adăpostului, pe jos, acoperit cu o pătură, stă Roby.

— Ăstuia îi e rău, dar o să-i treacă, zice Bebe muşcîndu-şi buza şi încercînd să zîmbească.

— Ce are ?

— Febră mare.

Roby e foarte palid, aproape i se ghicesc oasele sub piele. Se ridică în capul oaselor şi, arătîndu-şi umărul, strigă :

— M-a lovit cu un cuţit. A vrut să mă omoare.

— Hai Roby, nu vorbi prostii, spune Bebe. Devenise nebun de plictisitor şi a trebuit să-l calmez. Îi trece. Mai vrei cuţitul ? Ei, Roby !

Roby se zbate la pămînt de parcă şi-ar da duhul. La lumina lunii faţa lui pare albă.

— A început să spună că preferă să moară, că nu mai rezistă ; şi eu, ca să nu mă mai bată la cap, i-am dat cuţitul şi i-am spus : Bine, dacă asta ţi-e dorinţa, omoară-te. Şi şi-a împlîntat cuţitul în umăr. Nu-i aşa că nu voiai să te omori ? Ei, Roby !

Roby nu răspunde.

— Şi l-a înfipt de ură, de răutate, de furie, nu ştiu de ce ; a fost ca un copil cu nervi. După ce l-a văzut înfipt, a început să ţipe şi să spună că nu voia să moară. De atunci nu se mai plînge atîta.

Cueto e palid.

— Am instrucţiuni. Aşezaţi-vă, spune Bebe. Treaba ta s-a aranjat. Va merge şi femeia. Dar problema cere multă răspundere şi trebuie să cumpăneşti bine ca să nu eşuezi.

— Bine, spune o dată.

— Trebuie să aşteptăm să plece voluntarii. Planul constă din lichidarea directorului şi apoi, cînd ne retragem, dăm foc. Ca să nu fie probleme cu

îmbarcarea, n-o să facem operaţia pînă ce n-o să avem aici barca, şi şalupa să ne aştepte. Tu trebuie să te gîndeşti cum îi pregătim o ambuscadă. Cel mai important lucru e că nu trebuie să se tragă. Închipuieşte-ţi exact locul şi fii atent cum ne explici. Umblă singur în jeep ?

— Cîteodată da, cîteodată nu.

— Umblă înarmat ?

— Da.

— Şi cei care merg cu el ?

— Uneori da, alteori nu.

— Du-te şi cercetează locul. Nu te grăbi. În orice caz trebuie să aşteptăm să plece studenţii. Cu nici un preţ nu trebuie să dăm greş.

— Hai să vedem, spune Siaco.

— Ăsta n-o să facă pe el pentru că ceea ce are de făcut e mai puţin periculos, zice Bebe muşcîndu-şi buza, vrînd să zîmbească şi adresîndu-i-se lui Cueto. La ciocnire n-ai să iei parte, pentru că eşti în stare să faci pe tine şi-au să-şi dea seama după putoare.

Cueto e aşa de nervos încît indignarea nu reuşeşte să-i şteargă paloarea. Nu răspunde. Lasă capul în jos şi priveşte pămîntul, strălucirea lunii pe frunzele moarte şi umede.

Ăsta-i Pedro el Buldocero. El este, sigur el este. Eu nu l-am prea văzut, nimeni nu l-a prea văzut, pentru că pe aici a stat foarte puţin, a plecat în Sierra Grande. Dar ăsta-i el. Eu am vorbit cu el într-o noapte. Nu l-am văzut bine, dar asta era vocea lui, felul lui de a spune lucrurile. Mi-am dat seama

la adunare. Sigur e el. E altfel, dar omul se mai schimbă. Sigur e el. Asta e vocea lui şi ăsta e felul lui de a spune lucrurile.

— Siaco, ştii ce spunea Antoñica înainte de povestea cu apa ?

— Nu.

— Că orice bărbat care poartă la el fotografia şi fire din părul unei femei, aparţine acestei femei pentru totdeauna. Că-i o garanţie care-l apără pe bărbat pentru femeia asta, dacă atunci cînd e în primejdie face semnul crucii şi strînge în mîna stîngă fotografia. Şi mai spunea că se fierb firele de păr laolaltă cu cafeaua şi i se dă să o bea. Dar eu n-am vrut niciodată să-ţi fac asta, pentru că mi se părea că, făcîndu-ţi aşa ceva fără să ştii, n-are să-ţi placă dacă ai afla şi nu mi-ar fi fost bine cu tine. Dar acum mi-e foarte frică, Siaco. Am o fotografie de cînd lucram la Los Botes. Unul m-a fotografiat într-o zi acolo cu mai mulţi clienţi, dar i-am tăiat şi sînt singură în poză. De ce n-o iei cu tine ?

— Ei, Nati, umbli cu lucruri de-astea.

— Siaco, parcă n-ai vrea să mă iei nici puţin, puţin cu tine, şi dacă-i aşa, cum o să mă duci acolo unde spui ? O să-mi tai cîteva fire de păr.

— Nu, Nati, eu... eu, cu gura.

— Nu, Siaco, o să mă doară.

— Nu, n-o să te doară, ai să vezi că o să fie bine.

— Nu, Siaco. Ah, Siaco ! mă gîdili. Nu, Siaco ! Vai ! Vai ! Aşa, Siaco, aşa. Vai, nu ! Mă doare, mă doare, Siaco !

Siaco se apleacă şi o muşcă de carne, şi, cu mîinile şi cu dinţii, taie firele de păr negre şi ondulate. Din ochii Natiei curg lacrimi, şi-i sînt mai frumoşi şi mai strălucitori ca niciodată.

— Ah, Siaco, tu ai de toate ! Cum să nu te iubesc aşa cum eşti !

Nati se ridică şi se întoarce cu un ac şi cu un fir roşu. Se aşază pe pat şi coase şuviţa de păr de fotografie.

— O s-o porţi mereu ?

— Da, Nati, mereu.

— Asta ne va apăra.

ŞI, DEODATĂ, S-A AŞTERNUT TĂCEREA, larma s-a stins, rîsetele şi vocile de pe esplanada căreia studenţii îi spuneau Rampa au dispărut. Întîlnirile din căsuţa în care era biroul şi cărora studenţii le spuneau şedinţele Comitetului Central, au luat sfîrşit. Pentru că, timp de cîteva zile şi nopţi, sala de mese fusese Copelia, iar scîndurile date cu lapte de var, ecranul Trianonului. Aşa a fost cîteva zile şi nopţi pentru că aşa numeau studenţii locurile astea. Şi cînd au plecat, Rampa a devenit o esplanadă prăfuită printre dealuri, iar cantina a încetat să fie Copelia spre a redeveni o cantină de cămin fără pereţi şi cu acoperiş de frunze de guano, iar Trianonul a rămas un deşert uitat lîngă pepinieră. Pentru că, atunci cînd au plecat studenţii, tabăra a rămas tăcută, tristă, dar nu era tristeţe, ci aşa ca o veche nostalgie după veselie, nostalgia aceea ciudată după veselie, de care sînt pătrunse unele locuri uitate.

Cînd au plecat, a fost ca şi cum tabăra s-ar fi golit. La festivitatea de despărţire ei au promis că se întorc, şi au spus că-şi vor aminti cu emoţie şi cu drag zilele pe care le-au pertecut aici. Şi aveau de ce s-o spună, că în zilele acelea şi în nopţile acelea s-au petrecut lucruri care au făcut ca ochii de obicei reci şi inteligenţi ai profesorului Marré să se umple de lacrimi şi băieţilor să li se pună un nod în gît, ca atunci cînd, printre rîsete şi lacrimi, au văzut-o pe bătrîna Lucia ridicîndu-se şi clefăind din gura ei fără dinţi, şi apropiindu-se să vadă pe unde intrau şi ieşeau artiştii de pe ecran, şi pe urmă au văzut cum făcea ochii mari şi cerea lămuriri. Şi au văzut mîna ei zbîrcită şi tremurînd cum pipăia ecranul, se aşeza pe-o clădire, trecea peste faţadele caselor frumoase, aluneca pe automobile, degetele ei noduroase şi lungi care mîngîiau hainele celor care se mişcau pe ecran, degetele ei artritice şi moi care voiau să apuce podoabele din camera luxoasă. Profesorul Marré s-a sculat şi, în consternarea generală, i-a vorbit cu blîndeţe şi a condus-o la banca improvizată.

Marré, responsabilul părţii sociologice a cercetării petrecuse nopţi întregi vorbind cu bătrîna Lucia care ştia o sumedenie de istorioare teribile, de poveşti cu arătări, de minciuni delirante, de poveşti cu spirite, pe care le spunea cu o voce obosită de femeie răbdătoare, analfabetă, superstiţioasă şi tristă. Marré îşi petrecea nopţile vorbind cu Lucia şi notîndu-şi. Şi în noaptea următoare, cînd, foarte mulţumit, s-a dus s-o întrebe ce impresie i-a produs cinematograful, a găsit-o schimbată, cu ceva ciudat şi tulburător în privire. Era foarte nervoasă şi cu gîndurile răvăşite, şi i-a vorbit numai de vizitatori ciudaţi. Tulburat, Marré a încercat să o calmeze, dar Remigia, fiica Luciei, i-a povestit, cu lacrimi în ochi, cum îşi petrecuse toată ziua vorbind de vizitatori, punînd-o să mături o dată şi încă o dată casa, să pregătească mîncare şi cafea pentru vizitatori. Marré a fost foarte impresionat şi a discutat faptul cu studenţii şi cu Bruno. În noaptea aceea, Lucia s-a oprit în faţa gardului spoit cu alb şi spunea celor care se apropiau : „Pe uşa asta or să intre, pe drumul ăsta or

să vină, pe aici or să sosească. O să-i invit în casă la mine. Să nu-i mai invite nimeni. Numai eu o să-i invit pe vizitatorii ăştia atît de eleganţi şi de simpatici. Vin să mă vadă". Mulţi s-au apropiat încercînd să-i explice, s-o facă să-şi dea seama, dar ea nu înţelegea şi era indignată. Aşa a ţinut-o două nopţi, pînă ce într-o seară Bruno şi Marré au suit-o în jeep şi au dus-o la oraş. Cînd s-au întors, merita să le vezi feţele. „Nebună", a spus Bruno, şi a fost greu de suportat.

Cînd, la plecare, studenţii au spus că zilele trăite acolo vor fi de neuitat, aveau de ce să o spună. Şi nu numai pentru nebunia subită a Luciei, nici din pricină că orice loc pe care omul îl udă cu sudoarea lui e de neuitat, ci pentru ceea ce s-a întîmplat în duminica în care a avut loc prima vizită a colectivului de asistenţă.

La început totul a mers bine. Medicii, dentiştii, cizmarii, prima piatră a oraşului care se năştea, manichiuristele, frizerii, teatrul de păpuşi, balurile, împărţirea răcoritoarelor, prăjiturilor, bomboanelor, totul a fost foarte bine, pînă ce au început să se împartă îngheţatele. Cîţiva copii, cei mai puţini, le-au savurat, dar majoritatea, le apucau cu mînuţele lor şi imediat le lăsau să cadă sau, pur şi simplu, le refuzau, spunînd că ard, că scot fum, că le ard gura. Şi au fost mîini care au tremurat şi şoapte care încercau să-i convingă pe copii, şi din nou ochii s-au întunecat şi li s-a pus un nod în gît şi a fost greu de suportat. De aceea, la plecare, cînd studenţii au spus că zilele trăite aici vor fi de neuitat, aveau de ce s-o spună.

— După ce se înserează, se întoarce la Direcţie pe drumul ce duce la podeţ. E un loc bun şi de o parte şi de alta sînt tufişuri, explică Siaco.

— Mîine. Nu putem aştepta. Oricum trebuie să fie mîine, spune Bebe. De obicei merge singur ?

— Depinde, răspunde Siaco.

— Cel mai periculos lucru e că e foarte departe, zice Bebe. Cît timp faci pînă la ţărm ?

— În jeep o oră şi jumătate. Călare se poate scurta drumul o oră, pe jos, cam trei ore, răspunde Siaco.

— E departe, zice Bebe.

— Dar e singurul loc unde se poate, spune Siaco, prin alt loc nu-i sigur că trece.

— Şi dacă ne văd cînd ne ducem într-acolo ?

— Pe unde vă duc eu nu vor fi probleme.

— Trebuie să evităm să tragem.

— De-aia vă spun că e cel mai bun loc, spune Siaco. Trebuie să-l facem să coboare din jeep, ca să-l lovim cu machete, nu ? Or, acolo se poate să barăm podul, punînd, de-a curmezişul, un buştean.

— Nu, nu. Dacă trece altcineva înaintea lui, treaba cade, spune Bebe. Trebuie să stea careva să păzească, să fim siguri că cel care vine e el, şi să ştim dacă vine singur sau nu.

— Şi dacă nu vine singur ? întreabă Siaco.

— Oricum trebuie s-o facem, şi s-ar putea să se tragă. Dacă se va trage, nu mai pui foc. Fugi spre ţărm.

— Cum o să reuşim să-l facem să coboare din jeep ?

— Cînd o să ştim că se apropie, punem la intrarea pe pod o cîrpă roşie şi un felinar. E vreun loc bun pentru pază ?

— Da, de pe orice deal se vede tabăra.

— Asta va face Cueto, e mai bine să nu ia parte direct la acţiune. Poate să strice totul. Trebuie acţionat cu mult sînge rece, spune Bebe. Cueto va face aşa : cînd o să-l vadă pe director ieşind din tabără, sare în jeep, să ne anunţe. Cînd o să treacă pe pod, ne spune dacă vine singur sau nu. Apoi ne aşteaptă ceva mai încolo de pod. Înţelegi ?

— Da, sigur.

— Tu cu iapa, stai mai departe, dar într-un punct din care să poţi vedea cînd îl lichidăm. Atunci începi să pui foc şi pleci spre locul indicat de pe ţărm. Dacă se trage, nu dai foc pînă ce nu vei fi foarte aproape de ţărm. De acord ?

— Da.

— Acum hai să le explicăm şi lor, spune Bebe. Dacă punem totul la punct, nu vor fi probleme. Dacă se va trage, trebuie să fugim repede spre ţărm. Şi lui Cueto ăsta dă-i ceva pentru nervi sau să-şi pună mîine un dop.

Eu l-am întrebat pe Pablo dacă e el şi mi-a spus că da. Şi cînd l-am întrebat de ce nu-mi spusese, mi-a spus că pentru că nu-l întrebasem. Adevărul e că e el. Cînd i-am zis : Dar mi s-a spus că acesta e doctor, avocat, atunci a rîs şi mi-a spus : Şi ce-i cu asta ? Şi eu l-am întrebat : Cum vine asta ? Şi atunci mi-a povestit. Mi-a spus că el îi povestise într-o noapte cînd avea febră şi i-a dus nişte marañones ca să se calmeze, pentru că el spunea că sucul acid îl răcorea pe dinăuntru. Şi în noaptea aceea, spune Pablo, deşi el vorbea puţin, i-a povestit tot pentru că se pare că în noaptea aceea avea poftă de vorbă. Şi i-a povestit tot, cu buldozerul şi cu biletul pe care l-a lăsat. Pablo mi-a spus că pe măsură ce-i povestea, i se părea că-i vorba de un film sau de un roman. Zice Pablo că el i-a spus că într-o dimineaţă, în Havana, îl urmăreau şi îi făcuseră o percheziţie la birou, dar el se şi ascunsese, însă ascunzătoarea, după atîtea urmăriri, devenise nesigură şi a trebuit să iasă şi în seara aceea i-a surprins o maşină a poliţiei şi au căzut René şi Machito şi Roque, tovarăşii lui, acolo la Havana. Şi s-a văzut singur şi urmărit şi nu avea unde să se ascundă şi s-a salvat ca prin minune. Nu avea unde să se ascundă pentru că şeful său era Machito şi-l ciuruiseră plumbii şi-a pierdut legătura cu el. S-a dus acasă la cîţiva prieteni, dar unii pentru un motiv, alţii pentru altul, n-au vrut să-l ascundă. Atunci şi-a amintit de inginerul de la betoniera unde fusese el avocat un timp şi s-a dus la el şi i-a spus ce s-a întîmplat, şi inginerul i-a spus că nu putea să-l ascundă dar dacă era într-o primejdie aşa de mare, putea să-l pună în legătură cu un prieten care avea o întreprindere de maşini grele şi tăia drumuri în munţi şi că acolo, trecînd drept muncitor, putea să se ascundă un timp. Spune Pablo că aşa a venit el în regiune. Nu în asta ci în cea care e în peninsulă şi că a muncit un timp ca buldoze-

rist, pînă ce a stabilit legătura din nou, şi atunci, a plecat în munţi. Aşa spune Pablo că s-au petrecut lucrurile. Aşadar, el e !

Copitele lovesc drumul uscat, ridicînd nori de praf. Şi Claudia se îneacă şi tuşeşte, şi îşi revine, şi-şi şterge cu mîna faţa transpirată. Tropotul copitelor se apropie pe drum, şi ea e pe drum, sub buganvilla, şi pămîntul se cutremură, şi se prăbuşeşte sub picioarele ei, şi tropotul copitelor în văzduh face să tremure aerul şi ea tremură, şi planta tremură şi se usucă, şi se usucă brusc, şi se scutură, se preface în praf şi se prăbuşeşte peste Claudia. Şi Claudia se învîrte, se tot învîrte şi tuşeşte, şi-şi şterge faţa cu mîinile, şi simte că odată cu risipirea plantei începe şi ea să se prăbuşească, să se transforme într-un colb care se amestecă cu cel de pe drum şi cu pulberea plantei. Iar calul tropăie, calcă în picioare colbul, şi ea ţipă, şi propriul ei ţipăt o trezeşte. Şi tuşeşte, şi-şi şterge cu mîinile tîmplele şi faţa, şi se uită lîngă ea, şi Siaco nu-i. Rămîne o clipă ca pierdută, ca şi cum s-ar întoarce în vis, apoi se ridică încet şi-şi tîrăşte picioarele goale prin praful de pe podea, străbate încovoiată casa, şi strigă : „Siaco ! Siaco !" dar îi răspunde numai tăcerea. Şi strigă „Mariposa !". Şi-i răspunde numai tăcerea şi ştie că Mariposa nu mai poate veni. Şi nu ştie de ce a strigat-o, aşa cum nu ştie de ce începe să-şi cheme copiii pe care nu i-a avut. Dar numai tăcerea îi răspunde. Şi-şi trece mîinile peste tîmple, şi cu degetele îşi şterge urdorile de la ochi, şi, încet, ochii ei se adîncesc, pînă ce rămîn opaci în fundul orbitelor ; şi gura ei strînsă se preface într-o linie dură şi patetică, şi corpul ei pare să se consume puţin cîte puţin, şi cu o voce neomenească, ascuţită, strigă : „Siaco ! Mariposa ! Siaco ! Miguel ! Flora ! Estrella ! Manuel !" Dar numai tăcerea îi răspunde. Şi corpul şi umerii se usucă, devine dură, pare de lemn. Şi merge spre uşă cu mişcări greoaie, stîngace, de somnambul, mişcîndu-se în singurătatea ei şi respingîndu-şi singurătatea, deschide uşa şi priveşte drumul pustiu şi întunecat, şi, o clipă, i se pare că, foarte departe, aude zgomot de copite de cal care se îndepărtează, şi ochii ei se trezesc încet, şi se măresc, se măresc pînă par să ţîşnească din orbite ca să pornească pe drumul de colo, din faţa ei, tăiat ca o cicatrice în întunericul nopţii care începe să se risipească. Şi acolo, la uşă, în picioare, cu ochii închişi, mişcînd buzele, murmurînd cuvinte şi amintiri, rămîne ore în şir. Închide gura şi întredeschide ochii în care bate lumina uşor palidă a zorilor.

Nu se ştia din ce trăia, nici unde trăia, nici de unde a venit, nici unde mergea, pentru că nu-i plăcea să vorbească despre asta şi mereu schimba vorba. Părea un om cu educaţie şi niciodată nu-l deranja şi nu se supăra cînd ne băteam joc de el. Dar umbla mereu beat, mergea pe străzi căutînd pe cineva cu care să vorbească. Era bătrîn, dar nu se putea spune cît, suferea de ceva şi ne spunea că putea să moară oricînd. Era foarte slab şi mereu purta un costum negru decolorat şi mototolit, o cămaşă albă foarte soioasă şi o cravată neagră roasă. Vă spun că

era un mister ! Părea o fantomă, dar nu era. Umbla mereu beat şi la orice oră îl găseai pe străzi. Avea o barbă albă şi era slab şi mic şi se tot împiedica gata-gata să cadă. Şi, dacă era vînt, duhoarea de alcool i se simţea cam de la un kilometru. Îi plăcea să vorbească şi de-i punea cineva o întrebare, răspundea. Dar de ceea ce vorbea mai mult erau arborii, spunea că sînt deştepţi, că arborii sînt deştepţi şi-şi petrecea uneori ceasuri întregi uitîndu-se la coroanele lor. Noi eram copii, şi cum lumea spunea că e nebun, noi, ca să-l sîcîim, îl întrebam : Ei, ce e aia un nebun ? Dar el nu se supăra. Cînd îi puneam întrebarea asta, devenea foarte grav, dar nu supărat, şi mereu ne răspundea la fel. Îmi amintesc că mereu ne spunea acelaşi lucru şi am învăţat pe dinafară. Ne spunea : Păi, să vedeţi, nu sînt sigur că are cineva dreptul să spună că ăsta e nebun, pentru că nimeni nu ştie ce e un nebun. Apoi începea să vorbească despre arbori. Mereu zicea : Arborii sînt deştepţi, ştiu că totul se duce, totul trece, şi de aceea ne spun tot timpul adio, cu frunzele. Îşi petrec vremea spunîndu-ne adio cu frunzele, luîndu-şi rămas bun. Sînt deştepţi foc arborii. O fi murit ori o fi plecat. Nimeni nu ştie, că într-o zi a dispărut de pe străzi şi nu l-am mai văzut.

— Hai, spune Siaco.

Întunecat şi dens, muntele se închide în urma lor. Umbra jeep-ului lui Cueto se destramă şi piere pe coaste. Se luminează de ziuă, şi cei patru bărbaţi pornesc la drum. Se îngînă noaptea cu ziua şi din cauza asta se vede prost. Chipurile fără contur ale celor patru bărbaţi sînt nişte umbre gri, incerte, care păşesc pe dîlmele de ardezie, evitînd rocile, şi se pierd în defileuri, dispar prin trecători şi albii secate de rîuri, ca apoi să reapară, căţărîndu-se agăţate de ierburile uscate. Înaintează încordaţi, tăcuţi, şi din cînd în cînd, schimbă priviri repezi. Siaco îi conduce şi uneori se opreşte şi se uită în toate părţile, cu urechea la pîndă. A răsărit soarele şi acum înaintează cu mai multe precauţii. Mereu se uită înapoi cu teamă şi scrutează crestele singuratice care-i înconjoară. Acum trec în cîmp deschis şi pot fi văzuţi de pe orice înălţime. Peisajul devine din ce în ce mai uscat şi aspru, şi aerul se tulbură de praful pe care vîntul îl spulberă de pe dealuri. Înaintează încet, uitîndu-se pe unde calcă, printr-un defileu întortocheat şi zgrunţuros. Coboară brusc lovindu-se de pietrele pe care le desprind. În fundul povîrnişului se vede o cută întunecată, deasă, cu tufişuri, iar de partea cealaltă, pe o cîmpie mică, se înalţă un pîlc de eucalipţi. Cînd pătrund în albia secată a unui rîu, Siaco se opreşte :

— Aicea-i.

— Locu-i bun, spune Bebe, pare un tranşeu.

Deşi rîul e secat, fundul albiei e moale, umed, şi de amîndouă părţile cresc liane şi arbuşti. Mai merg prin albie pînă ajung aproape de podeţul de lemn. Pe amîndouă părţile, un tufăriş care ajunge pînă la podeţ.

— Aicea-i, spune Siaco. Mă duc s-o anunţ pe femeie.

Bărbaţii se ascund în albia secată. Siaco iese la drum. Se uită spre dealul unde trebuie să fie postat

Cueto şi simte că-l privesc, că-l pîndesc. Din vîrful dealului, în văioagă, se vede casa lui Nati, dar cînd se apropie, faţa de masă cu pătrăţele roşii şi albe nu-i. Fluieră de cîteva ori. Cînd se apropie, Nati iese şi aleargă spre poartă. Aerul îi învolbură părul şi fusta. Fără să coboare de pe iapă, Siaco îi spune :

— Hai, Nati.

— Aşa repede ?

— Da, aşa repede. Hai.

— De ce nu mă laşi mai întîi să mă scald în rîu ? Se spune că aduce noroc.

— Ei, Nati, umbli cu lucruri de-astea. Hai. N-avem timp de pierdut. Trebuie să mă aştepţi aproape de ţărm, cam la două ore de aici. Hai !

— Nu, Siaco, nu pe cal. Ne-ar putea vedea.

— Ce dacă ne văd ? N-or să ne mai vadă.

— Nu, Siaco, nu pe cal. Am să merg pe jos.

— Bine, hai. Mergi în urma mea pînă ne îndepărtăm puţin.

— Lasă-mă să iau ceva. Să fac o legăturică.

— Nu, nu. Hai, vino aşa cum eşti.

Iapa începe să meargă cu paşi lenţi, şi Nati, aranjîndu-şi părul, adunîndu-şi-l pe ceafă, începe să meargă alături de iapă.

— Eşti mulţumită ? o întreabă Siaco.

— Da, dar mi-e frică. Trebuia să mă fi lăsat să mă scald în rîu.

De pe dealul Silencio, tabăra de la Monte Grande se vede mică, înfundată între dîlme. Cueto, în iarbă, după un pin, se uită cu un binoclu de campanie, îl potriveşte pînă ce tractorul oprit lîngă rezervorul de apă apare clar, cu metalul vopsit în roşu. Apoi apar căsuţa, dormitoarele, cantina, Jesús şi Tute care

traversează esplanada prăfuită. După pepinieră, antena staţiei de radio, straturile pe care strălucesc umede răsadurile, femeile mişcîndu-se printre straturi şi, mai încolo, bărbaţii lucrînd la construcţia caselor.

Cu binoclul, Cueto îşi plimbă privirea prin toată tabăra, şi apoi peste dealurile depărtate, şi vede clare şi netede, trunchiurile pinilor, scoarţa lor întunecată şi zgrunţuroasă. Cînd îşi îndreaptă din nou binoclul spre tabără, zăreşte un jeep oprindu-se la umbra pe care unul din stîlpii cantinei o aruncă peste esplanadă. Din jeep coboară trei bărbaţi. Îi recunoaşte pe Bruno şi pe Jorge, dar pe celălalt nu-l ştie, nu l-a mai văzut. Cueto ia binoclul de la ochi şi se uită la ceas. E exact zece şi jumătate dimineaţa. Din nou se uită prin binoclu şi-i vede pe cei trei bărbaţi intrînd în căsuţă.

— Cum merge colectiva ? întreabă Bruno.

— Oamenii sînt din ce în ce mai entuziasmaţi, răspunde Luis. S-ar putea ca la sfîrşitul lunii să dăm în folosinţă opt case.

— E mai bine să aşteptăm şi să le dăm pe toate odată, spune Bruno.

— Cum crezi, zice Luis. Mîine începem defrişările de la La Ceja de Horacio. Clemente va conduce defrişarea şi lucrul la cărbuni.

— Păi, stăm bine, constată Bruno. Ia legătura cu Las Deseadas şi „Félix López“ şi spune-i lui Blanco să vină cu Arecio şi cu Pablo să hotărîm cînd începem construcţia sediului de partid. De aici mergem împreună la Direcţie. Întreabă-l dacă tovarăşii au plecat într-acolo.

Cueto îi vede ieşind din căsuţă, mergînd spre pepinieră pe esplanada plină de praf. Se opresc la

pepinieră şi vorbesc cîteva minute cu femeile, apoi se îndreaptă spre locul unde se înalţă casele. Cueto, cu binoclul care măreşte de zece ori, îi priveşte pe îndelete pe cei patru bărbaţi. Bruno are nişte haine de lucru gri, una din manşetele pantalonului îi intră în cizmă. Cueto se uită la centuri. Bruno e înarmat. Ceilalţi umblă fără arme. Străbat şantierele. Bruno se opreşte, se întoarce, şi pentru un moment Cueto îl vede din faţă, ca şi cum ar fi la doi paşi de el, ca şi cum celălalt s-ar uita la el, i-ar vorbi, ca şi cum l-ar dojeni, întrebîndu-l ce face acolo spionîndu-l. Cueto îi vede zîmbetul, faţa galeşă, pielea fină şi spînă, ochii căprui, puţin îngustaţi din cauza soarelui. Binoclul îi tremură în mîini şi se uită în altă parte. Acum îl vede departe, minuscul, inofensiv, şi se linişteşte. Se uită din nou prin binoclu : Bruno s-a întors şi, ridicînd mîna, arată :

— Acolo vom face un părculeţ, spune Bruno. Şi acolo alimentara.

Străbat dormitoarele şi intră în cantină. E o după-amiază frumoasă de vară şi soarele cade perpendicular ; Cueto simte căldura arzîndu-l în spinare. Totul pare a aştepta ceva. Totul se umple deodată de o căldură neaşteptată. Lumina arzătoare cade peste stînci şi, reflectîndu-se în ele, se ridică deasupra pămîntului, lăsînd pietrele şi iarba înfiorate în aerul cald. Pune binoclul în iarbă şi se întoarce cu faţa spre cer ; stă trîntit, încercînd să nu se gîndească la nimic. Rămîne aşa cîtva timp, pînă ce simte că-i e sete. Se ridică şi merge spre jeep. Bea dintr-un termos. Îi pare rău că nu şi-a adus ceva de mîncare. Se întoarce la pinul lîngă care lăsase binoclul. O cioară care s-a aşezat pe ramura cea mai înaltă, văzîndu-l că se apropie, cîrîie şi fuge agitîndu-şi aripile negre pe cerul foarte albastru. Cueto se

trînteşte în iarbă, ia binoclul şi priveşte tabăra : e pustie. Jeep-ul continuă să stea lîngă cantină, dar acum nu mai e la umbră. Cueto se gîndeşte la cei care aşteaptă la rîu, la Siaco şi la ceea ce-o să se întîmple. O căldură ciudată îi urcă în corp şi i se adună în cap. Îl apucă o frică surdă. Pielea feţei îi arde. Îşi muşcă buzele şi în minte i se amestecă scene clare şi confuze care se limpezesc şi se dizolvă şi apar şi dispar. Aşa, pînă ce, ca şi cum s-ar trezi neliniştit din visatul ăsta cu ochii deschişi, ia din nou binoclul şi se uită : totul e ca înainte. Un cîine străbate esplanada pustie şi prăfuită. Surdul stă în picioare la uşa cantinei. Puţin mai tîrziu, soseşte un jeep. Blanco sare jos şi merge spre căsuţă. Prin binoclu, privirea lui Cueto se opreşte asupra centurii lui Blanco.

Cam pe la trei după-masă soseşte alt jeep cu Pablo şi Arecio. Cueto se uită la centurile lor şi vede că Pablo are armă şi Arecio nu. Îi urmăreşte pînă intră în căsuţă şi uşa se închide.

Cu cît soarele e mai sus, cu atît sporeşte neliniştea lui Cueto. Ochii lui mici şi întunecaţi devin din ce în ce mai mici şi încremeniţi şi întunecaţi. În iarbă umblă o şopîrlă şi Cueto simte ca o lovitură în piept. A băut toată apa din termos şi-i e din ce în ce mai sete ; îşi muşcă mereu buzele, îşi tot trece limba peste ele, încercînd să le umezească. Soarele se apropie de munţi. Pleacă şi căruţa cu muncitoarele de la pepinieră şi căsuţa e tot închisă. Soarele se pierde după dealuri, într-un şuvoi de culori, şi uşa rămîne tot închisă. Soarele se ascunde după dealuri, şi şuvoiul de culori se risipeşte, palid şi uniform. Cueto vede că uşa se deschide şi că Bruno pune mîna pe umărul lui Luis.

— S-a făcut tîrziu, încheie Bruno.
— Du-te tu, noi te prindem din urmă, spune Luis.
Cueto vede zîmbetul de copil al lui Bruno.
Jeep-ul face un ocol prin esplanadă şi o apucă pe drum. Binoclul îi tremură în mînă. Îl aruncă în iarbă şi o ia la fugă. Porneşte jeep-ul, şi cînd ajunge la podeţ nu vede pe nimeni pînă ce Bebe îi face semne dintre tufişuri. Atunci spune :
— Vine, şi mai sînt doi în jeep !
Trece repede podeţul în timp ce Bebe şi ceilalţi doi bărbaţi pun cruciş două lemne la intrare, atîrnă cîrpa roşie şi aprind felinarul.

SE SPUNE CĂ NU ORICINE ŞTIE SĂ intre noaptea în pădure, că mai întîi trebuie să ceri îngăduinţa, să saluţi fluturii galbeni, pentru că ei sînt visele pădurii. Se spune că muntele are legile lui şi că trebuie să le respecţi. Într-un cuvînt, trebuie să ştii să intri, să saluţi, să ceri voie, să respecţi ceea ce e sfînt. Se spune că e mai bine cînd e lună nouă şi să intri fluierînd. Se spune că, totul în munţi cuprinde, deodată, şi dragoste şi ură, pentru că în pădure se află totul de pe lume. Că totul stă de pază, de la coajă şi frunze şi pietre. Că toate sentimentele, bune şi rele, sînt în rădăcini şi tufe. Se spune că sfinţii sînt mai mult în munţi ca în cer. Că morţii şi visele trăiesc în ierburi. Se povesteşte că, noaptea, cînd Carlota intra în munte, plătea şi vorbea cu buştenii şi că ei începeau să vorbească despre dragoste şi putere.

Umbrele se aştern pe pămînt. În pădure, întunericul se îndeseşte repede. La volan e Jorge, Bruno alături, şi Suárez, de la sectorul de partid al provinciei, pe bancheta din spate. Cele două dungi de lumină pe care jeep-ul le aruncă pe drum atrag insectele şi praful.
— Treaba merge bine, spune Jorge. Eu aveam îndoieli.
— Cei care ştiu ce-i foamea întotdeauna iau parte, spune Bruno. Şi apoi Pablo şi Luis muncesc grozav.
Jeep-ul se caţără pe pantă şi apoi coboară spre podeţ.
Mai încolo de podeţ, la vreo sută de metri, Cueto, ţeapăn şi nervos, aşteaptă cu mîna tremurînd pe cheia de contact. La vreo două sute de metri, Siaco, în spatele unor guano pitici, ţine strîns de hăţuri ca iapa să nu necheze. Iar în jurul podeţului trei bărbaţi aşteaptă cu urechea la pîndă şi muşchii încordaţi. Unul din ei stă la dreapta, ghemuit în întunericul tufişului şi simte cum, la cea mai mică mişcare, spinii îi zgîrie pielea, trec prin haine şi-i intră în carne. Cu dreapta strînge tare mînerul cuţitului, şi din cînd în cînd, loveşte palma mîinii stîngi cu lama lungă şi grea. Altul stă ascuns la stînga, cu un AR-18 în mîini. Al treilea, ascuns în albia rîului, cu un AR-15 ţinteşte spre drum.
Numai vîntul foşneşte printre frunze, pînă ce, puţin cîte puţin, se aude sunetul depărtat al unui motor care se apropie. Deodată luminile inundă drumul. Jeep-ul se opreşte brusc. Bruno coboară, şi nu face şase paşi că, din tufiş, sare o umbră şi se aruncă asupra lui. Jorge încearcă să dea înapoi. Suárez sare scoţîndu-şi pistolul, dar e nehotărît şi nu trage de teamă să nu-l rănească pe Bruno, care

se rostogoleşte pe drum încleştat cu cel care l-a atacat.

— Nu mişcaţi !

Atunci Suárez trage înspre locul de unde s-a auzit strigătul. Şi jeep-ul dă cu spatele, şi se aud împuşcăturile şi vede că jeep-ul rămîne pe întuneric, şi trece dintr-o parte în alta năpustindu-se asupra eucalipţilor, şi vede focurile şi trage înspre ele şi-l vede pe Bruno, în genunchi, încercînd să se ridice, şi silueta din picioare ridică mîna, şi trage în cealaltă siluetă care se prăbuşeşte peste Bruno şi se tîrăşte peste Bruno şi înaintează tîrîndu-se şi încearcă să se ridice ca să fugă, şi Suárez trage din nou, dar simte că e lovit în braţul stîng şi trage din nou asupra focurilor care se îndepărtează în întuneric, şi-i urmăreşte, trăgînd, şi cînd ajunge la podeţ, chiar în clipa în care sosesc două jeep-uri, cade.

Luis şi Pablo sosesc cu armele în mînă, dar nu se mai aud împuşcături, numai trosnetul ramurilor şi frunzelor înfoiate de vîntul care bate dinspre dealuri. Şi, la lumina lunii, îl văd pe Jorge cu mîinile încleştate pe volan, şi capul pe spate. Are faţa şi gîtul pline de sînge. Luis îl zgîlţîie şi-şi dă seama că e mort. Parbrizul e ţăndări şi tot jeep-ul are urme de gloanţe. La cîţiva metri de jeep, îl găsesc pe Bruno, în drum, cu mîna stîngă sub corp şi cu dreapta strîngînd cartuşiera. Pe cămaşă şi pe piept cresc două pete. Îngenunchează lîngă el şi văd că respiră şi-şi mişcă pleoapele. Imediat îl urcă între Pablo şi Blanco şi jeep-ul porneşte cu toată viteza. Pe pod dau de Suárez, îi văd întîi cizmele, apoi picioarele şi pe urmă capul, pe jumătate intrat în pămîntul umed de pe fundul albiei. Luis coboară

şi vede că e mort. Yayo şi Arecio, pe mal, se privesc consternaţi. Atunci Luis spune :

— Tu, Yayo, fugi la tabără şi dă alarma ! Trebuie să-i încercuim şi să închidem ţărmul. Nu vor putea scăpa. Hai, repede ! Şi apropiindu-se de Arecio, îi spune :

— Acum, cu atenţie, s-o luăm după ei, n-au putut ajunge prea departe.

> Antoñica, cea cu apa, spunea că o femeie, ca să intre în munţi noaptea trebuie să fie curată — cel mai bine să se fi scăldat în rîu, cu busuioc şi cu o floare albă.
>
> Spunea că aşa trebuie să fie pentru că unei femei care nu e curată îi e frică şi o femeie căreia îi e frică, noaptea, în munte, se poate transforma în cine ştie ce.

Aleargă şi tot aleargă în întuneric, se împiedică şi cad şi aleargă. Nu îndrăznesc s-o ia pe drum şi înaintează pe dibuite căutînd hăţişurile. Iarba înaltă li se încurcă printre picioare. Crengile îi zgîrie şi-i izbesc peste obraji. Luna s-a ascuns după copaci. Acum sînt într-o poiană, lipiţi de pămînt, căţărîndu-se pe un deal aproape gol. Urcă în patru labe, agăţîndu-se de pietre. Alunecă, se privesc fără suflare, şi continuă să se tîrască. Se sufocă, trag cîte o gură de aer, şi continuă să înainteze. Împleticindu-se, nesigure, picioarele şi mîinile caută sprijin în pietrele care se rostogolesc. Continuă să fugă cu furie şi desperare. Uneori aud împuşcături izolate şi îndepărtate. Nu vorbesc. Tot fug şi se tîrăsc, cad şi se ridică. După vîrful dealului, coboară cîţiva metri şi se opresc epuizaţi. Roby înţelege că nu mai

poate. Tremură, îi e greață, iar ochii îi sînt tulburi. Din cînd în cînd îl trec sudori reci. Mîinile și picioarele îi tremură și aproape nu mai poate purta arma automată. Își urăște slăbiciunea și-l urăște pe Bebe pentru că e mai puțin istovit ca el, și-l detestă pe Cueto, pe care nu l-a putut găsi. Uneori, amărăciunea i se preface în milă față de sine însuși ; se înfurie împotriva lui Bebe că l-a adus cînd avea încă febră. Bebe îi face semn cu mîna să-l urmeze, dar Roby rămîne nemișcat și toată ura lui se întoarce către acesta.

— Hai ! spune Bebe. Trebuie să ne grăbim.

Clătinîndu-se, Roby îl urmează ca un automat, dar îl urmează. Dar rămîn paralizați cînd o rachetă luminează noaptea.

Nati vede cum se luminează noaptea. Nati vede, aude și se înfioară. Privește rachetele cu ochii obosiți. Siaco nu vine și ea simte că nu va veni, că nu va mai veni. Nati știe că lumina asta îi închide drumurile, că nu va veni. Își scutură capul de parcă și-ar scutura astfel spaima. E singură și e ca și cum în noapte s-ar fi născut o lună imensă. Umblă de colo-colo cu ochii larg deschiși, aprinși, privind cerul care s-a înălbit. Și privește lumina care o înconjoară, care pare să cadă peste ea, s-o învăluie, și tremură în timp ce ascultă zgomotul. Și strigă : „Siaco !“ și e ca și cum sunetul i-ar ieși din gură și s-ar îneca, ucis de zgomotul detunăturilor. Nați se uită în toate părțile și o ia la fugă desperată, din cînd în cînd se oprește, se rotește și-l cheamă pe Siaco, și continuă să alerge și aerul îi ridică fusta, și-și apără sînii și fuge. Și deodată dă de o casă părăsită, fără acoperiș. Casa e în mijlocul unei poiene, dar vegetația care-o înconjoară și se cațără pe pereți e neobișnuită. Plantele împing, pur și simplu, scîndurile putrede, și lui Nati i se pare că aude cum crește iarba deasă printre scînduri. Își prinde obrajii în mîini și ochii i se măresc, parcă ar vrea să-și aducă aminte sau să uite. Ascultă clipocitul apei, și e ca și cum în ochii ei s-ar opri un timp în care clocotește apa nopții lui Nati. Se apropie de izvor. Se dezbracă și-și stropește corpul cu apă. Intră în casă și se culcă pe jos, printre floricelele violete.

La miezul nopții potera era stabilită și la patru au fost încercuiți. Oamenii erau furioși. Cînd a venit comandantul, ne-a spus lucruri pe care nu mi le mai aduc bine aminte. Adică, mi le amintesc, îmi amintesc ce voia să spună, dar nu pot să spun și eu așa cum a spus el ; și a fost cam așa ceva, că oamenii cădeau, dar ideile nu, că puteau fi uciși oamenii dar nu ideile. Și e adevărat, pentru că eu știu acum ce apăr, pentru că ceea ce apăr sînt ideile pe care el ni le-a spus și dacă le apăr, e pentru că sînt vii. Pentru că el o fi mort, dar ideile lui trăiesc, pentru că eu le apăr și știu că tot ceea ce a spus el, așa va fi. Cel care nu știa ce apăra era Cueto ăsta. Ei, chiar el a spus-o, așezat acolo pe o bancă, în cantină, plîngînd, și cu pantalonii încă uzi. Se spune că l-au prins pentru că striga : Sînt aici ! sînt aici, dar nu mă omorîți ! Și cînd comandantul îl întreba ce apăra el, nu spunea nimic ; o

dată chiar a îngenuncheat şi voia să-i sărute cizmele comandantului şi-i spunea plîngînd că să nu-l omoare.

A povestit tot, a spus că şi Siaco era amestecat şi că Nati ar fi plecat cu el, că mai erau trei, că pe unul îl chema Bebe şi că de numele celorlalţi nu-şi amintea. A spus că nu a putut să-i aştepte ca să-i ducă la ţărm, dar că, atunci cînd a auzit focurile, şi-a dat într-adevăr seama în ce se băgase. Plîngea ca un copil şi-şi muşca medalionul de aur pe care-l purta la gît. Dar cu tot ce-ar spune şi oricît ar da din picioare şi ar plînge, nu poate plăti nici cu viaţa. Spuneţi, cînd Clemente o să afle de Nati, el care e în poteră ! Comandantul a spus că cei trei căzuseră şi ei şi că Siaco n-apucă ziua de mîine.

Se face ziuă. Nu mai aude demult zborul păsărilor speriate. E linişte, deasupra zboară o ciocănitoare, cînd iapa nechează şi cade la pămînt, aproape înainte să fi auzit printre dealuri focul de armă. Şi în rana de la gît gîlgîie un şuvoi de sînge roşu şi strălucitor, care ţîşneşte la anumite intervale, ţîşneşte şi se opreşte, şi ţîşneşte şi iar se opreşte în timp ce picioarele i se zbat în aer şi, năucit, Siaco se aşază lîngă iapă. Se uită cu teamă în jur şi, în momentul acela, coaja unui pin se face ţăndări şi-l plesneşte în cap, şi detunăturile se aud mai de aproape. Desperat, tîrîndu-se, ascunzîndu-se după copaci, şi alergînd îndoit cînd iarba-i destul de înaltă, Siaco încearcă să fugă. Bucăţi de piatră se rostogolesc în urma lui cu zgomot şi ridicînd nori de praf. Siaco aude împuşcăturile din ce în

ce mai aproape, şi acum e într-un luminiş stîncos. Şi aşteptînd în fiecare clipă să simtă cum îi pătrunde plumbul în carne, o ia repede în patru labe pînă în vîrful unei dîlme şi de acolo priveşte trecătoarea cu tufărişuri întunecate şi dese. O clipă, îi trece prin minte într-o fulgerătoare luciditate, toată viaţa. Şi, ridicînd capul, îi aude pe cei ce se apropie. Cu arătătorul îşi face cruce pe obraz. Şi ridică revolverul şi scoate din buzunar fotografia cu firele de păr ale lui Nati şi o strînge în pumn. Şi o ia la fugă pe deal în jos, spre trecătoare, şi printre picioare răsună o bubuitură rănindu-l. Şi focurile se aud din toate părţile iscînd ecouri în văi, şi Siaco fuge, şi se întoarce, şi trage, şi din nou fuge, şi zvîcneşte înapoi, şi mîna stîngă se desface şi scapă fotografia şi, instinctiv, se îndreaptă către piept şi corpul se rostogoleşte spre trecătoare şi se izbeşte şi se rostogoleşte şi se izbeşte, iscînd o mică avalanşă.

— Trebuie să mă duci, spune Mercedes desperată.

— Linişteşte-te.

— Trebuie să merg. Du-mă la el.

— Bine. Hai. Urcă.

Cînd intră, o învăluie un aer verzui. Pe culoar, în faţa uşii, medici şi militari. Se apropie de o infirmieră şi o întreabă :

— Cum e ?

— Îl mai operează o dată.

— E foarte rău ?

— E grav.

— O să moară ?

— E foarte grav. E o rudă a dumneavoastră ?

— Eu... eu...

Infirmiera coboară ochii şi-i pune mîna pe umăr.

— Daţi-mi voie să trec !

— Nu se poate aşa.

— Trebuie să-l văd.

— Aşteaptă.

Infirmiera intră şi închide uşa. Mercedes, suspinînd, muşcîndu-şi unghiile, rămîne pe culoar şi, ca printr-un geam înceţoşat de ploaie, îl vede pe Pablo cum se apropie şi-i face un gest care rămîne suspendat în aer. Se deschide uşa şi, foarte grav, iese Luis.

— Trebuie să-l văd.

— Linişteşte-te.

— Bine, m-am liniştit, spune Mercedes suflîndu-şi nasul.

Pablo şi Luis se îndepărtează cîţiva paşi şi vorbesc. Infirmiera deschide uşa şi face semn. Mercedes se apropie de pat ; se apleacă. Bruno, cu sforţări, îi trece mîna peste baticul portocaliu.

— Nu aveţi voie să vă mişcaţi, spune doctorul.

Bruno îi ia mîinile.

— Nu plînge.

— Nu-i aşa că n-o să păţeşti nimic ? O să te faci bine.

— Sînt rău. Nu mi-e teamă că am să mor... dar acum...

— Ştii de ce îmi puneam baticul ?

— Da. Totul va fi...

— Nu aveţi voie să vorbiţi atît, îi întrerupe medicul. E foarte slăbit.

Infirmiera şi Luis încearcă să o îndepărteze pe Mercedes de pat, dar ea continuă să stea agăţată de mîinile lui Bruno.

— Lăsaţi-mă !

O lasă. Luis îl priveşte pe Bruno şi pentru o clipă îl vede cu cămaşa întărită de transpiraţie şi noroi uscat, şi sînge uscat, spunînd înainte de luptă : „Mereu trebuie să decidem înaintea celorlalţi, moartea, dragostea, lumea, să alegem, să riscăm, să ne încărcăm puţin de viaţă, să părăsim şi să ne regăsim". Bruno, rezemat de trunchiul unui copac, fumînd, distrat, straniu, ca şi cum ar vedea ceva în aer, ca şi cum ar încerca să descifreze o enigmă, privind formele schimbătoare ale norilor. Bruno, spunînd înainte de luptă că dacă va fi să moară va muri, dar că i-ar place să fie atunci cînd tot ce a visat se va fi realizat. „Să mor cu un vis împlinit." Bruno, spunînd că aşa cum cerul îşi ordonează haosul, omul trebuie să-şi ordoneze viaţa. „Mai ales sfîrşitul ; lucrurile sînt importante sau nu, după modul în care se termină." Şi apoi repetînd, înainte de luptă, că era grozav ca un om să-şi amintească, într-un moment ca acela în care el şi-a amintit, de vechea povestire a lui Jack London în care bărbatul acela, rezemîndu-se de un copac, se aşază să-şi sfîrşească demn viaţa. „Ce oameni cei trei : London, personajul şi cel care şi-a amintit !" „Adevărul e că lucrurile se petrec altfel decît te aştepţi." „Sînt părţi în tine însuţi pe care nu reuşeşti să le cunoşti." „Am încredere în oameni." „Totul va fi posibil."

Luis vede că faţa lui Bruno se crispează. Mercedes simte ceva în mîini. Şi ochii lui Bruno se fixează pentru totdeauna în ochii lui Mercedes.

— Şi pe ea cum aţi prins-o ? întreabă Pipe.
— N-am prins-o. Am văzut-o, şi atît, răspunde Tute.
— A ! exclamă Pipe, de-aia sînt atîtea vorbe.
— Da, spune Tute.

Era cam pe la jumătatea dimineţii şi oamenii înaintau închizînd cercul, scotocind către ţărm. Praful plutea ca o cenuşă roşie, şi, departe, ca o mare pată verde, a apărut casa, care uluia cît de verde era în mijlocul pustietăţii şi prafului. Bărbaţii înaintau spre ţărm, iar ea, nemişcată şi absentă, auzea paşii care se apropiau.

— Şi atunci cum a fost ? întreabă Pipe.
— Lalo a fost primul care a intrat, spune Tute.
— Unde ?
— În casă.
— Într-o casă ? se miră Pipe. În care ?
— În aia vrăjită care a rămas fără acoperiş, pe drumul de la La O la ţărm. Aia de care se zice că e o vrajă că deşi în paragină, nu se mai dărîmă, lămureşte Tute.
— Acolo a fost ! exclamă Pipe. Şi s-a dărîmat casa ?
— Da, spune Tute. Totul a fost aşa ciudat !
— Cum ? Povesteşte-mi !

Întîi a fost ţeava puştii şi pe urmă capul lui Lalo. Ea nici nu se mişca, nici nu se acoperea, nu scotea o vorbă. Doar se uita la el : se uita la el speriată, cu nişte ochi imenşi, umezi, umflaţi de plîns şi de nesomn. Făcuse din haine o legăturică şi o pusese lîngă ea. „Îmbracă-te !“, i-a spus Lalo. „Îmbracă-te !“, dar ea a înşfăcat legăturica cu haine şi a aruncat-o departe.

— Stătea acolo, goală, spune Tute.

— Nu mai spune ! exclamă Pipe. Ea goală ! Ai văzut-o ?

Lalo a ieşit spunînd : „E aici. Goală. Nu vrea să iasă, nici să se îmbrace“. Locotenentul s-a apropiat : „Ce spui ?“ „Că e aici, goală, şi nu vrea să se îmbrace.“ Locotenentul şi-a făcut loc între liane şi ferigi, printre scîndurile putrezite.

— Şi ai văzut-o goală ? întreabă Pipe.
— Da, dar după aceea. Totul a fost aşa de ciudat !
— Aşa, şi, continuă !
— Mai întîi a intrat Lalo şi pe urmă locotenentul. Şi cînd a ieşit, trebuia să-i vezi faţa, spune Tute. A trimis să-l caute pe Clemente care era cu noi în linia de încercuire. Dar imediat, casa a început să se dărîme. Scîndurile cădeau de parcă erau frunze, cădeau ca şi cum le-ar fi susţinut doar o pînză de păianjen. N-a mai rămas nici o scîndură în picioare, numai stîlpii. Şi atunci am văzut-o.

Nati a apărut în faţa lor, printre liane şi ferigi. A ieşit deschizîndu-şi drum cu mîinile şi s-a dus la balta pe care o făcea izvorul, şi a îngenuncheat, şi a început să se stropească cu apă pe faţă şi pe tot corpul.

— Goală ? întreabă Pipe. Goală şi îngenuncheată ! Ea, aşa ! Ai văzut-o ? Cred că eraţi înnebuniţi. O sărbătoare !
— Nu, spune Tute, ştii ? ni s-a întîmplat ceva ciudat. Cel puţin mie mi s-a-ntîmplat, şi mi se pare că toţi au simţit la fel.
— Ce ? Spune. Ţi-a pierit graiul.

— Păi, nu știu cum să-ți explic. Era acolo goală și îngenuncheată și nu o vedeam goală. Avea ceva care ne făcea rău.

— Nu înțeleg. Ce ?

— Nu știu. De-aia îți spun că totul a fost foarte ciudat, spune Tute. A fost o senzație foarte ciudată.

Ei au rămas lîngă casă, privind-o nemișcați și uluiți. Nati stătea tot în genunchi, lîngă baltă, stropindu-se cu apă, ca și cum ei nici n-ar fi fost acolo.

— Cum ! Chiar că nu înțeleg, spune Pipe.

— Păi, da, băiete, că nu o vedeam ca înainte. Mereu cînd o vedeam mergînd, mișcîndu-se cum se mișca, o dezbrăcam cu ochii, dar acolo a fost ca și cum am fi îmbrăcat-o cu ochii.

— Ești nebun, Tute ! exclamă Pipe. Parcă semeni cu bătrînul Anastasio Ríos.

— Nu, Pipe, nu. Nu o vedeam ca o femelă, ca femeie. Nu știu cum să-ți spun. Era ca o forță, ca ceva de pe altă lume.

— Da ?

— E foarte greu să-ți explic. A fost foarte ciudat tot ce s-a petrecut. Clemente nu voia s-o vadă. Dar locotenentul i-a vorbit și l-a convins. Nati nu părea să-și dea seama că toți stăteam acolo și ne uitam la ea. Clemente s-a apropiat de ea, și i-a pus mîna pe umăr. Dar ea a rămas indiferentă, îngenuncheată, stropindu-se cu apă pe față și pe păr.

— Și Clemente ce a făcut cînd a văzut-o ?

— Nu voia să facă nimic, dar locotenentul l-a convins.

— Și ea ce a făcut cînd l-a văzut ?

— Nimic. Părea că nu-l vede, nici nu simte mîna cînd a ajuns lîngă ea și i-a strîns umărul, și precis i-a spus ceva. Dar ea părea că nu-l vede, că nu-l aude, că nu-i simte mîna, spune Tute. Trebuia să fi fost acolo ca să-ți dai seama. Îți spun că totul a fost foarte ciudat.

— Ce a făcut el ? întreabă Pipe.

— Îți spun că i-a pus mîna pe umăr și precis îi cerea să se îmbrace.

În apa bălții se reflectau fața lui Nati și fața lui Clemente. El continua să tacă, strîngînd-o din ce în ce mai tare, în timp ce ea-i vedea în apă fața rotundă, pistruiată și plină de transpirație, care se contractase într-o strîmbătură. Atunci, Nati, nemaiputînd să suporte durerea, și-a băgat din nou mîinile în apă. Apa s-a mișcat, și fața ei și cea a lui Clemente s-au rupt în mii de bucăți. Nati s-a stropit din nou cu apă pe ochi și pe față. Dar apăsarea mîinii pe umărul ei devenea insuportabilă.

— Și s-a îmbrăcat ?

— Noi așteptam și el părea că-i vorbește, dar ea nu părea să-l bage în seamă. Noi nu puteam auzi nimic, pentru că stăteam ceva mai departe.

Nati n-a mai putut suporta și s-a întors și a văzut fața lui Clemente cu o expresie stranie, de parcă o vedea la o lumină electrică, nu sub cerul însorit, și în ochii lui era aceeași hotărîre ca atunci cînd l-a privit pe Cundo și a scos-o de la Los Botes. Nati a încercat să se scoale, dar apăsarea mîinii lui a oprit-o. Atunci, întorcîndu-și fața și privindu-l pe Clemente, i-a spus : „Sînt curată ca apa".

— Și au stat mult așa ?

— Da, se pare că el îi spunea să se îmbrace, dar ea nu-l băga în seamă.

Nati a simţit mîna lui Clemente crispîndu-i-se pe umăr. A încercat să se ridice, dar a simţit că mîna îi strîngea ceafa, şi apoi părul, şi a simţit îmbrîncitura care a aruncat-o în apă.

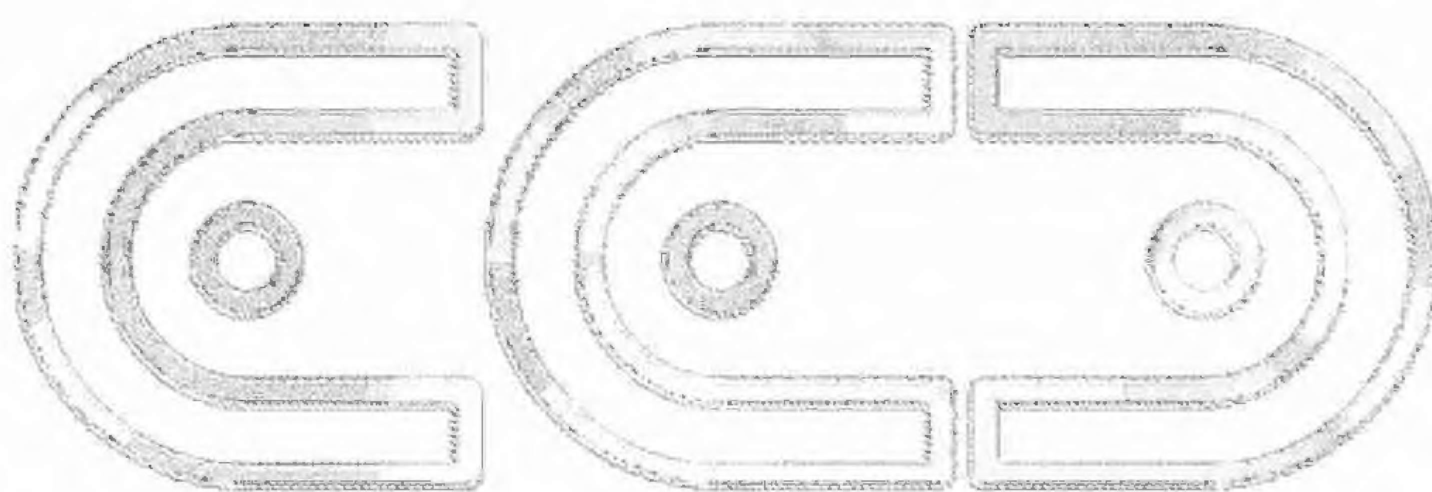
— Şi Clemente ce a făcut ?

— A îmbrîncit-o. Se pare că-şi pierduse răbdarea şi a apucat-o de păr şi a îmbrîncit-o şi a aruncat-o în baltă, spune Tute. Trebuia s-o vezi zbătîndu-se în baltă de parcă intraseră în ea o mie de draci. Ţipa şi plîngea cu nişte urlete neomeneşti. Nişte ţipete, că-ţi spun, parcă le mai aud şi-acum.

— Şi cum s-a terminat ? întreabă Pipe. Clemente ce a făcut pe urmă ?

— Se pare că i s-a făcut milă. Şi s-a întors şi a rămas un moment uitîndu-se la ea, dar pe urmă a plecat. Ne-a privit şi n-a zis nimic. A ieşit în fugă la drum, prin praf. Apoi a sosit o femeie cu un cearşaf, şi cu locotenentul şi încă doi, s-au apropiat de ea, şi au învelit-o cu forţa, au băgat-o în jeep şi au dus-o. Şi cînd au învelit-o în cearşaf, cînd forma corpului ei ud se ghicea prin pînză, abia atunci am văzut-o din nou goală. Îţi dai seama că totul a fost foarte straniu.

Scanare și prelucrare digitală

de

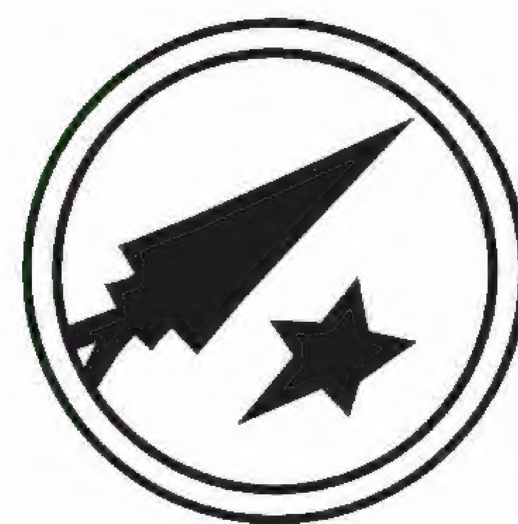

Anonim

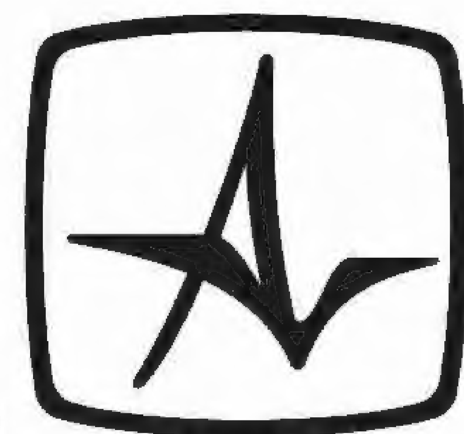

și

CAT Graur

Antwerpen

2024

